

PRZEGŁĄD

UNIwersytecki

Rok XVII

styczeń-kwiecień 2005

Nr 1-2 (93-94)

Instytut

filologii angielskiej
filologii germańskiej
filologii klasycznej
filologii polskiej
filologii słowiańskiej
filologii romańskiej
historii
historii sztuki

HUMANISTYKA

ZBIORY
SPECJALNE
BU KUL

oprawa artystyczna

w wykonaniu introligatorów KUL

ZBIORY
SPECJALNE
BU KUL

o wystawie
czytaj na str. 65-66

Spis treści

List rektorski – Wielkanoc 2005

Człowiek prawego sumienia
– świadkiem Zmartwychwstania 4-5

Temat Numeru – Wydział Nauk Humanistycznych

Władze Wydziału	6
Historia Wydziału	7
Instytut Filologii Angielskiej	14
Instytut Filologii Germańskiej	16
Instytut Filologii Klasycznej	19
Koło Naukowe Klasyków KUL	24
Instytut Filologii Polskiej	25
Instytut Filologii Romańskiej	38
Patronka Polskich Romanistów	40
Instytut Filologii Słowiańskiej	42
Instytut Historii	44
Instytut Historii Sztuki	54
Koło Naukowe Studentów Historii Sztuki KUL	61
Szkoła Języka i Kultury Polskiej	62

Z życia Uniwersytetu

Alkohol – szczęście czy zagrożenie?	63
Wystawa: Oprawa artystyczna w wykonaniu pracowników Introligatorni KUL	64
Połączyć teorię z praktyką	65
Pamiętnik w podróży, czyli pisanie na kolanie – Kirgistan 2004	66

Aktualności

Kalendarium	69
-------------	----

Przegląd Uniwersytecki

Wydawca: Katolicki Uniwersytet Lubelski

Rada programowa: ks. Stanisław Wilk,
Roman Doktor, Józef Franciszek Fert,
ks. Mirosław Kalinowski

Zespół redakcyjny: Beata Górka (red. naczelny),
Katarzyna Bojko, Anna Kowalczyk, Ireneusz
Marciszek (foto), Roman Czyrka (foto)

Adres: Al. Racławickie 14, pokój 101,
20-950 Lublin, tel./fax (081) 445 41 01
e-mail: oinfo@kul.lublin.pl

Druk: Gaudium, Lublin

Nakład: 2000 egz.

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania tekstów i zmian
tytułów, nie zwraca także materiałów niezamówionych

Szanowni Państwo,
oddajemy w Wasze ręce kolejny numer „Przeglądu Uniwersyteckiego”. Jest on szczególnie zarówno pod względem objętości, jak i zawartości. Redakcja zdecydowała się na wydanie numeru podwójnego, aby niepotrzebnie nie rozdzielać treści wewnątrz zawartych, a przeciwnie – podkreślić wieloaspektowość i bogactwo prezentowanej problematyki.

Prezentujemy Państwu Wydział Nauk Humanistycznych. Jeden z czterech najstarszych wydziałów Uniwersytetu, prowadzący badania i prace naukowe w ramach wielu, bardzo zróżnicowanych tematycznie i zakresowo, dziedzin. Kształcący polonistów, teatrologów, historyków, romanistów, historyków sztuki, znawców literatury antycznej, celtyckiej, słowiańskiej, romańskiej i wielu innych. To ogromne bogactwo i różnorodność znajdują swoje odbicie w treści numeru, w przeważającej części przygotowanego przez pracowników Wydziału Nauk Humanistycznych. W sytuacji gospodarczej, w której teraz znajduje się nasz kraj, dość krótkowzrocznie ceni się wartości inne, od tradycyjnie uważanych za element humanistycznego wykształcenia. W dziejach Wydziału nigdy nie zapomniano, jak ważne są te właśnie wartości. Świadczą o tym chociażby wielkie nazwiska, które w historii, przywołanej przez prof. Krzysztofa Nareckiego, prodziekana Wydziału, pojawiają się gęsto, jak bakalie w wielkanocnym mazurku. Dość wspomnieć profesorów Pastuszkę, Parandowskiego, Szobera, Manteuffla, Michałowskiego, Krzyżanowskiego, Doroszewskiego, Sławińską, Zgorzelskiego i wielu innych.

Aktualny „Przegląd” jest też numerem wielkanocnym. Przedstawiamy w nim list Rektora KUL na Wielkanoc 2005. Mamy nadzieję, że zawarte w nim treści pobudzą Państwa do refleksji nad przeżywaniem Świąt Zmartwychwstania i odkrycia na nowo najważniejszej prawdy naszej wiary, przekazanej przez Anioła niewiastom: „Nie ma Go tu, zmartwychwstał”!

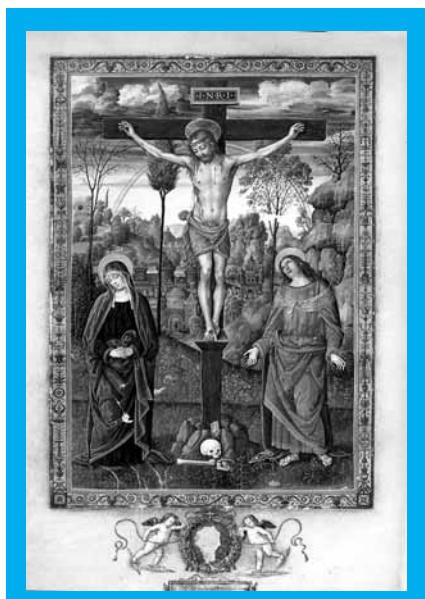
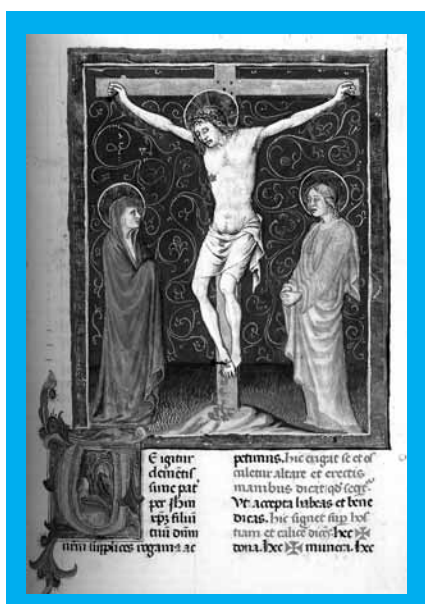
Wesołego Alleluja!

Beata Górka
redaktor naczelny

Człowiek prawego sumienia

– świadkiem Zmartwychwstania

List Rektora KUL na Wielkanoc 2005

Drodzy Przyjaciele Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego!

W głębokiej radości przeżywamy najważniejszą prawdę naszej wiary: Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa. Podobni do uczniów idących do Emaus, którzy z palającymi sercami wsłuchiwali się w słowa Nieznajomego, dzisiaj słuchamy słów św. Piotra Apostoła skierowanych do mieszkańców Jerozolimy po Zesłaniu Ducha Świętego: „Tego właśnie Jezusa wskrzesił Bóg, a my wszyscy jesteśmy tego świadkami” (Dz 2,32). Zmartwychwstanie Jezusa jest podstawą wiary Apostołów i podstawą ich świadectwa. Apostołowie, wypełniając misję zleconą im przez Chrystusa: „Będziecie moimi świadkami” (Dz 1,8), głoszą tryumf życia nad śmiercią i przekazują Jego ziemskie przepowiadanie – Dobrą Nowinę. Są pierwszymi świadkami Zmartwychwstałego Pana. Początkowo zwątpili: spodziewali się, że Jezus odbuduje potęgę Izraela. Po dramacie Golgoty stracili nadzieję, schronili się do Wieczernika. Potrzeba było odwagi niewiast, które przybiegły i oznajmiły, że On żyje, że Go widziały, że On znowu żywy pozdrowił je słowami „Witajcie, nie bójcie się...” (Mt 28,9). Wtedy pośpieszyli także Apostołowie, zobaczyli pusty grób, płótna i chustę, i uwierzyli.

Boże wezwanie do dania świadectwa o Zmartwychwstałym „Będziecie moimi świadkami” dotyczyło nie tylko Apostołów, zostało skierowane do wszystkich uczniów i wyznawców Chrystusa. Świadkami Zmartwychwstałego byli nie tylko święci i błogosławieni, ale także bezimienni chrześcijanie, którzy bez względu na systemy społeczno-polityczne i doraźne korzyści, nawet za cenę życia, świadczyli o Zmartwychwstaniu, postępując zgodnie z Bożymi przykazaniami.

Również my jesteśmy wezwani, aby świadczyć o Zmartwychwstaniu. Bóg wzywa nas, abyśmy dali świadectwo prawdzie; abyśmy przykładem własnego życia potwierdzili wiarę w Zmartwychwstałego. Słowa Chrystusa: „Nie bójcie się” również nam dodają odwagi, napełniają otuchą i nadzieją – On jest z nami. Jego obecność pozwala ufniej spojrzeć na otaczającą nas rzeczywistość, którą wyznacza nie tylko walka polityczna, afery gospodarcze, rosnące bezrobocie, trudna sytuacja w służbie zdrowia czy obawa o przyszłość najmłodszego pokolenia. Jego obecność pozwala przezwyciężyć lęki i dostrzec jasne strony naszego życia; pozwala zauważyć ludzi bezinteresownych, prawych i uczciwych, którzy w swoim postępowaniu nie kierują się powierzchownymi ocenami, zasłyszanyymi opiniami lub ideologicznie słuszną poprawnością polityczną, lecz idą za głosem dobrze uformowanego sumienia.

Być świadkiem Zmartwychwstałego to przede wszystkim być człowiekiem prawego sumienia. „W głębi sumienia człowiek odkrywa prawo, którego sam sobie nie nakłada, lecz któremu winien być posłuszny i którego głos [...] rozbrzmiewa w sercu nakazem: czyn to, tamtego unikaj” (KDK 16). W formowaniu sumienia przychodzi z pomocą Słowo Boże, dary Ducha Świętego, nauczanie Kościoła, świadectwa innych ludzi, ale najsukuteczniejsze jest wsparcie ze strony Boga: Dekalog, czyli dziesięć przykazań, które ukazują, co jest dobre, a co złe. Dekalog jest normą obiektywną, niezależną od człowieka. Sumienie natomiast jest ściśle związane z konkretnym człowiekiem i stanowi normę moralną, która decyduje o wartości naszego czynu. Według tej normy będziemy przez Boga sądzeni; według swego sumienia, o ile jest ono prawe i zharmonizowane z Dekalogiem.

O takie sumienie i o ludzi prawego sumienia, tak bardzo potrzebnych w życiu indywidualnym, rodzinnym i społecznym, apelował Ojciec św. w swoim nauczaniu podczas czwartej pielgrzymki do Ojczyzny w 1991 r. Na jej rozpoczę-

cie w Koszalinie powiedział: „To Boże prawo moralne jest dane człowiekowi i dane równocześnie dla człowieka: dla jego dobra. Czyż nie tak jest? Czyż nie dla człowieka jest każde z tych przykazań z góry Synaj: »Nie zabijaj – nie cudzołóż – nie mów fałszywego świadectwa – czcij ojca i matkę«. Chrystus ogarnia to wszystko jednym przykazaniem miłości, które jest dwoiste: »Będziesz miłował Pana Boga swego ponad wszystko – będziesz miłował człowieka, bliźniego twego jak siebie samego«. W ten sposób Dekalog – dziedzictwo Starego Przymierza Boga z Izraelem – został potwierdzony w Ewangelii jako moralny fundament Przymierza Nowego we Krwi Chrystusa. (...) Jeśli człowiek burzy ten fundament, szkodzi sobie: burzy ład życia i współżycia ludzkiego w każdym wymiarze”.

Na kolejnych etapach swej pielgrzymki Ojciec św. rozwijał te słowa Prawdy, Boże przykazania. Mówiąc o zaniedbaniach w święceniu niedzieli, przypominał o tajemnicy Bożej miłości, jaka uobecnia się na ołtarzu. Odchodząc od źródeł miłości i świętości, odchodzi się od samego Chrystusa. Pytał nas, czy wolno lekkomyślnie narażać polskie rodziny na zniszczenie i zachęcał, aby małżonkowie i rodzice rozpalali Boży charyzmat, który niesie sakrament małżeństwa. Mocno brzmiał Jego głos, kiedy mówił, że istnieje wielka potrzeba odkłamania naszego życia w różnych jego aspektach, potrzeba przywrócenia cnoty prawdomówności, by kształtowała ona życie rodzin, środowisk, społeczeństwa, środków przekazu, kultury, polityki i ekonomii. „Nie ma prawdziwej wolności bez prawdy. Tylko prawda czyni wolnymi. Słowo ludzkie jest i powinno być narzędziem prawdy”. Życzył nam też, żebyśmy przywrócili blask pięknemu słowu uczciwość: uczciwość, która jest wyrazem ładu serca oraz źródłem wzajemnego zaufania i prawdziwego rozwoju.

Jakże aktualne są i dzisiaj słowa Ojca św., który mówił: „Bracia i Siostry! Czas próby polskich sumień trwa! Musicie być mocni w wierze! Dzisiaj, kiedy zmagacie się o przyszły kształt życia społecznego i państwowego, pamiętajcie, iż zależy on przede wszystkim od tego, jaki będzie człowiek – jakie będzie jego sumienie”.

Katolicki Uniwersytet Lubelski pamięta słowa Ojca św. i w ich duchu stara się kształcić i wychowywać ponaddwudziestotysięczną rzeszę studentów. Profesorowie i wykładowcy mają bowiem świadomość, że samo kształcenie intelektu młodemu człowiekowi nie wystarczy. Powinien mieć także otwarte i dobre serce, życzliwość dla innych, gotowość do ofiary, a przede wszystkim dobrze uformowane sumienie. Przed dziewięć laty ówczesny rektor KUL, a obecny Biskup Płocki, Stanisław Wielgus wyraził to słowami: „Nie będzie największą tragedią, jeśli nasz absolwent zapomni kiedyś, co to jest fotosynteza, rachunek różniczkowy czy równania Schrödingera. Jeśli zapomni nazwisko autora Ulisesa lub nazwisko twórcy Krytyki czystego rozumu. Prawdziwą tragedią będzie natomiast, jeśli zapomni, co to jest uczciwość i życzliwość, jeśli z jego świadomości znikną Boże przykazania i jeśli wyzbędzie się sumienia”. Do takiej ewentualności nie chcemy dopuścić. Dlatego na wszystkich kierunkach studiów prowadzimy wykłady z Pisma świętego, z etyki i z katolickiej nauki społecznej. Temu także służy aktywna działalność ponad pięćdziesięciu stowarzyszeń i organizacji studenckich z duszpasterstwem akademickim na czele.

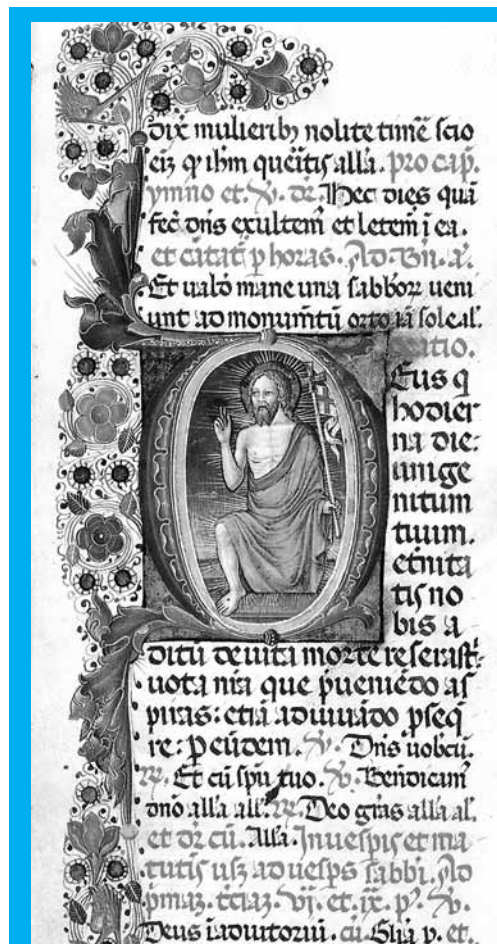
Jesteśmy świadomi, że Uniwersytet może wypełniać swoją misję naukowo-dydaktyczną dzięki moralnemu i finansowemu wsparciu naszych Przyjaciół. Wyrażam ogromną wdzięczność za wszystkie, nawet najmniejsze ofiary, złożone na rzecz KUL-u, szczególnie w dniu dzisiejszym. Chcemy je przeznaczyć na wykończenie budynku dydaktycznego Collegium Humanisticum. Serdeczne podziękowanie składam władzom państwowym za dotację umożliwiającą działalność dydaktyczno-naukową. Gorąco dziękuję Dostojnemu Episkopatowi Polski za opiekę nad Uniwersytetem. Czcigodnym Księżom z serca dziękuję za trud zbierania dzisiejszych ofiar i przekazania ich Uniwersytetowi. Serdeczne „Bóg zapłać” składam naszym Przyjaciółom i wszystkim członkom Towarzystwa Przyjaciół KUL w kraju i za granicą, którzy swoją modlitwą i ofiarnym grosem wspierają nasz Uniwersytet od chwili jego powstania.

Z okazji Świąt Zmartwychwstania Pańskiego wszystkim naszym Przyjaciółom, ich Rodzinom i Bliskim składam w imieniu całej społeczności akademickiej KUL najlepsze życzenia. Niech Zmartwychwstały Chrystus obdarzy swymi darami; niech ożywi miłość i umocni naszą wiarę. Niech wleje w serca nadzieję i doda sił, by żyć według Bożych przykazań.

Ks. prof. dr hab. Stanisław Wilk
Rektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Ryciny pochodzą
z „LITURGIA IN FIGURA”

Władze Wydziału Nauk Humanistycznych KUL

dziekan
dr hab. Janusz Drob, prof. KUL

prodziekan ds. studenckich
ks. prof. dr hab. Augustyn Eckmann

prodziekan ds. nauki i kontaktów z zagranicą
dr hab. Krzysztof Narecki, prof. KUL

Dziekani na Wydziale Nauk Humanistycznych

w okresie międzywojennym

prof. Stanisław Ptaszycki	-	1918/19
prof. Maurycy Straszewski	-	1919/20
prof. Maurycy Paciorkiewicz	-	1920-1922
prof. Wiktor Hahn	-	1922/23
prof. Henryk Jakubanis	-	1923-1925
prof. Wiktor Porzeziński	-	1925-1927
prof. Zygmunt Kukulski	-	1927-1930
prof. Leon Białkowski	-	1930-1933
prof. Mieczysław Popławski	-	1933/34
prof. Henryk Życzynski	-	1934-1938
ks. prof. Józef Pastuszka	-	1938/39

w okresie powojennym

prof. Mieczysław Popławski	-	1939, 1944/45
ks. prof. Józef Pastuszka	-	1945-1947
prof. Andrzej Wojtkowski	-	1947/48
prof. Jan Parandowski	-	1948-1950

prof. Aleksander Kossowski	-	1950-1952
prof. Przemysław Mroczkowski	-	1952/53
prof. Feliks Araszkiewicz	-	1953/54
prof. Kalikst Morawski	-	1954-1956
prof. Stefan Kunowski	-	1956/57
prof. Jan S. Łoś	-	1957-1959
prof. Tadeusz Brajerski	-	1959/60
prof. Czesław Zgorzelski	-	1960-1962
prof. Irena Sławińska	-	1962-1964
prof. Władysław Smoleń	-	1964-1966
prof. Czesław Zgorzelski	-	1966-1968
prof. Jerzy Kłoczowski	-	1968-1974
prof. Zygmunt Sułowski	-	1974-1981
prof. Ryszard Bender	-	1981-1987
prof. Krystyna Stawecka	-	1987-1993
ks. prof. Remigiusz Popowski	-	1993-1999
prof. Janusz Drob	-	1999-2005

Wicerektorzy (od 1933 prorektorzy) wywodzący się z Wydziału Nauk Humanistycznych

prof. Konstanty Chyliński	-	1918-1921
prof. Stanisław Ptaszycki	-	1921/22
prof. Leon Białkowski	-	1933-1938
prof. Jan Dobrzański	-	1951-1954
prof. Stanisław Papierkowski	-	1968-1971
prof. Stefan Sawicki	-	1971-1983
dr hab. Andrzej Budzisz, prof. KUL	-	1998-2004
dr hab. Roman Doktor, prof. KUL	-	od 2004
prof. dr hab. Józef F. Fert	-	od 2004

Doktoraty honoris causa przyznane na wniosek WNH

1. Prof. Wiktor Hahn (<i>historyk literatury</i>)	1958
2. Prof. Jan Parandowski (<i>prozaik, eseista, tłumacz</i>)	1975
3. Prof. Konrad Górski (<i>historyk i teoretyk literatury</i>)	1980
4. Czesław Miłosz (<i>literat, laureat literackiej nagrody Nobla</i>)	1981
5. Prof. Leopold Génicot (<i>historyk, Katolicki Uniwersytet w Louvain-la-Neuve</i>)	1982
6. Ks. prof. Józef Maria de Smet (<i>historyk, Katolicki Uniwersytet w Leuven</i>)	1982
7. Jan Paweł II – doktorat h.c. wszystkich Wydziałów	1983

8. Dr Karl Dedecius (<i>tłumacz literatury polskiej</i>)	1987
9. Prof. Georges Duby (<i>historyk, członek Akademii Francuskiej</i>)	1990
10. Prof. Jacques Fontaine (<i>filolog klasyczny, uniwersytety w Caen i w Paryżu</i>)	1990
11. Prof. Piotr Skubiszewski (<i>historyk sztuki, UW, Uniwersytet w Poitiers</i>)	1994
12. Prof. Marcel Janssens (<i>historyk literatury, Katolicki Uniwersytet w Leuven</i>)	1995
13. Prof. Paul Wyczyński (<i>filolog romański, Uniwersytet w Toronto</i>)	1996
14. Prof. Aleksander Gieysztor (<i>historyk, Uniwersytet Warszawski</i>)	1997
15. Ks. Jan Twardowski (<i>poeta</i>)	1999
16. Prof. Krzysztof Zanussi (<i>artysta, reżyser filmowy i producent</i>)	2004
17. Prof. Piotr Stefan Wandycz (<i>historyk, emeryt. prof. Uniwersytetu Yale</i>)	2004

Prof. Konrad Górski

Historia Wydziału

Dzieje Wydziału w okresie międzywojennym (1918-1939)

Początki studiów humanistycznych, w tym również Wydziału Nauk Humanistycznych w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim łączą się nierozwalnie z powstaniem uczelni w roku 1918. Mimo, iż Statut Uniwersytetu głosił, że jest on „instytucją naukową, mającą za zadanie prowadzenie badań naukowych we wszystkich dziedzinach wiedzy” i na tej podstawie planowano zorganizowanie wielu wydziałów (włącznie z matematyczno-przyrodniczym, medycznym czy rolnym), to jednak w pierwszym roku akademickim – 1918/19 – udało się uruchomić tylko cztery: Teologiczny, Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych, Prawa Kanonicznego i Nauk Moralnych oraz Nauk Humanistycznych.

Wydział Nauk Humanistycznych od początku dzielił się na grupy: filozoficzną (od r. akad. 1935/36: nauk filozoficznych), filologii klasycznej, historyczną, polonistyczną (od r. akad. 1935/36: filologii polskiej), filologii romanistycznej (od r. akad. 1934/35: filologii francuskiej), języków staro- i nowożytnych (od r. akad. 1933/34: lekturaty) i Instytut Pedagogiczny. W roku akademickim 1928/29 przybyła grupa germanistyczna, a rok później grupa pedagogiczna (istniejąca obok Instytutu Pedagogicznego) oraz grupa historii sztuki. W ten sposób w roku akad. 1929/30 istniała na Wydziale największa w jego międzywojennej historii liczba 9 grup. Grupa historii sztuki wraz z grupą germanistyczną i Instytutem Pedagogicznym przestały funkcjonować w roku akademickim 1930/31. Germanistykę reaktywowano w roku 1938/39 jako grupę filologii niemieckiej.

Aby zabezpieczyć byt i rozwój Uczelni należało zapewnić dyplomom uniwersyteckim i stopniom naukowym, nadawanym przez KUL, znaczenie państwowe. Sprawa ta nabrała szczególnej wagi dla studentów wydzia-

łów świeckich, w tym dla humanistów, ponieważ dyplomy państwowe zapewniały im wyższe uposażenia i funkcje w państwowej służbie cywilnej. Starania zapoczątkowane przez ks. I. Radziszewskiego, pierwszego rektora KUL, a kontynuowane przez wicerektora ks. A. Szymańskiego zakończyły się pomyślnie również dla Wydziału Nauk Humanistycznych. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wydało zarządzenie (27.10.1927), w którym postanawiało, że świadectwo ukończenia studiów na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL jest równoznaczne z dyplomem magisterskim analogicznego wydziału uniwersytetu państwowego. W 1933 r. minister WRiOP przyznał (w rozporządzeniu z 10 listopada) prawo nadawania stopnia „magistra filozofii” w zakresie nauk filozoficznych, filologii polskiej, klasycznej, francuskiej, historii i pedagogiki na Wydziale Nauk Humanistycznych. Pełnię praw, tzn. prawo nadawania stopni doktorskich i prawo habilitowania na docentów KUL – zgodnie z art. 54 ustawy z 15.03.1933 – mógł otrzymać tylko

w drodze specjalnej ustawy sejmowej, którą uchwalono ostatecznie 9 kwietnia 1938 r., nadając KUL-owi pełne prawa państwowe szkół akademickich. Wymienione akty prawne zamykały z jednej strony okres organizacyjny Uniwersytetu, z drugiej zaś zdecydowały o dynamicznym rozwoju i miejscu, jakie KUL zdobył sobie na kulturalnej i społecznej mapie Polski.

W ostatnim przedwojennym roku akad. 1938/39 Wydział liczył 409 słuchaczy, w tym 89 nadzwyczajnych (na sekcji historycznej – 132, na pedagogicznej – 110, na polonistycznej – 55, na sekcji filologii klasycznej – 46, na romanistycznej – 38, na germanistycznej – 22, na filozoficznej – 6).

Chociaż środowisko lubelskie nie mogło skutecznie konkurować z innymi wyższymi uczelniami o znacznie bogatszej przeszłości i potencjałe naukowym, to jednak nowopowstały Katolicki Uniwersytet Lubelski dzięki cennym i twórczym osiągnięciom znacznie wzbogacił – również w dziedzinie humanistyki – dorobek naukowy w skali ogólnopolskiej. Spośród wielu wybitnych dokonań lubelskich

Dzieje i współczesność

humanistów okresu międzywojennego wypada wspomnieć przynajmniej kilka.

Historykowi literatury prof. Wiktorowi Hahnowi (od 1939 r. prof. honorowemu KUL) nauka polska zawdzięcza pierwszą polską bibliografię głównych gałęzi piśmiennictwa, opracowanie wielu bibliografii specjalistycznych (m.in. Wergiliusza i Horacego), a także przedstawienie zasady gromadzenia i opracowywania bibliografii i literatury humanistycznej w Polsce. Prof. Henryk Życzynski zajął się teorią literatury, wskazując na potrzebę badań nad tą dziedziną, wówczas w Polsce zupełnie zaniedbaną i niedocenianą. Obaj wymienieni tu poloniści uprawiali edytorstwo wielu polskich prozaików i poetów (m.in.: powieść Kraszewskiego, poematy Słowackiego, poezja i proza Mickiewicza, pisma Mochackiego), co po odzyskaniu niepodległości, w okresie pracy nad odrodzeniem polskiej kultury, miało ogromne znaczenie.

Poprawność i kultura języka polskiego to następna sprawa, na którą należało w tym czasie zwrócić szczególną uwagę. Uczynił to prof. Stanisław Szober, który, stojąc „na straży języka”, przypomniał o tym obowiązku każdego Polaka, dostarczając mu pomocy w postaci poradnika językowego *Słownik ortoepiczny. Jak mówić i pisać po polsku* – pierwszej tego typu publikacji w dziejach językoznawstwa polskiego. Dał się poznać jako autor najlepszych podręczników do nauki języka polskiego od szkoły podstawowej do uniwersytetu.

Przedstawicielem specjalizacji historycznej był prof. Stanisław Ptaszycki. Zasłynął przede wszystkim jako znakomity wydawca źródeł historycznych i literackich, opublikował m.in. *Encyklopedię nauk pomocniczych historii i literatury polskiej*; założył i redagował pismo „Archeion” pełnił też obowiązki dyrektora Archiwum Państwowego w Lublinie (w l. 1926-1932). Równie wielkich osiągnięć dokonał prof. Leon Białkowski, który uchodził za znakomitego znawcę archiwów polskich i archiwum w Kijowie. Jako profesor KUL odszedł od zajmującej go wcześniej problematyki społeczno-obyczajowej, heraldyki i genealogii, a zajął się edycją źródeł związanych z historią Lublina (wilkierze czyli statuty, księga podkomorska, materiały do monografii Lublina). Białkowskiemu Lublin zawdzięcza wyświetlenie wielu interesujących problemów związanych z jego historią, np.: Archiwum Państwowego, rozwoju nauk w Lublinie, szlaków handlowych prowadzących przez Lublin.

Na szczególnie wyeksponowanie zasługują właśnie studia regionalne w warsztatach naukowych historyków lubelskich. W tym nurcie badań tkwi zagadnienie protestantyzmu w regionie lubelskim, opracowane przez prof. Aleksandra Kossowskiego, jak również historia szkolnictwa i oświaty na Lubelszczyźnie ukazana w pracach prof. Zygmunta Kukulskiego. Regionalną problematykę lubelską podejmował także prof. Jan Kamiński, który w szeregu swych publikacji dokład-

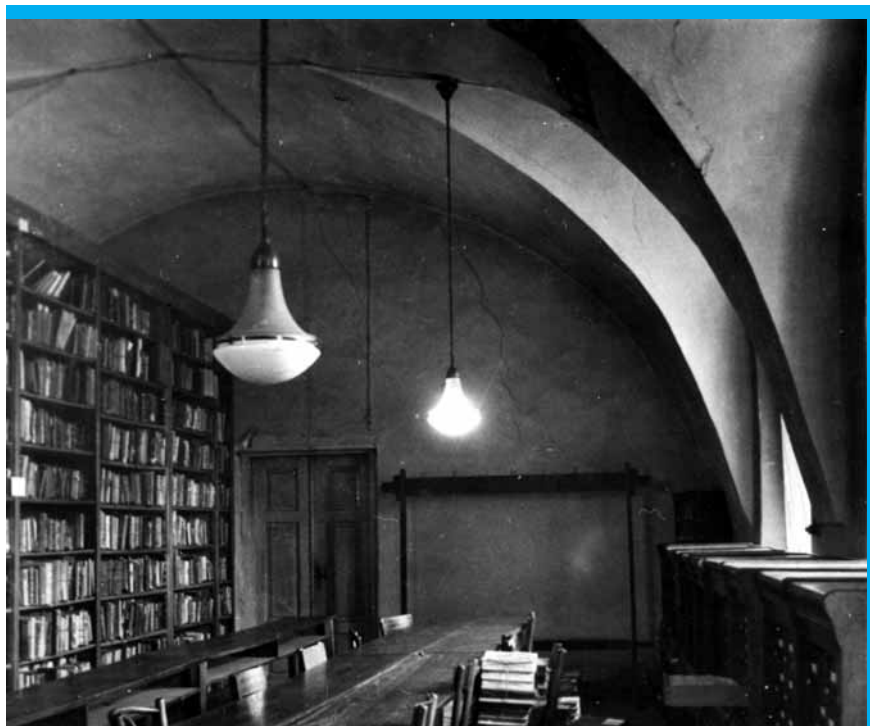
nie analizował historię różnych cechów lubelskich.

Po okresie niewoli, kiedy należało nadrobić wiele zaległości w badaniach naukowych, umiejętne wskazywanie na najważniejsze problemy poszczególnych dyscyplin miało duże znaczenie dla specjalistów. Na tym polu zasłużył się wspomniany prof. Zygmunt Kukulski, który w pracy nad historią wychowania dużo miejsca poświęcił wydawnictwom źródłowym, zwracając uwagę przyszłych badaczy na niewykorzystane dotychczas materiały archiwalne i ważne, zaniedbane problemy pedagogiczne (np. pisma pedagogiczne S. Staszica, źródła z czasów Komisji Edukacji Narodowej).

Znaczące miejsce wśród filologów klasycznych w Polsce zajmował prof. Mieczysław Popławski (filar filologii klasycznej na KUL w okresie międzywojennym), tak ze względu na stawianie odkrywczych, ważnych tematów, dotyczących zwłaszcza cywilizacji rzymskiej, jak i oryginalną metodę ich rozwiązywania. Miał opinię uczonego, z którym – jak słusznie zauważył prof. Stefan Srebrny, pierwszy kierownik studium filologii klasycznej (1918-1923) – „musi liczyć się każdy historyk starożytnego Rzymu”. Jego badania nad przeszłością Rzymu szły w trzech kierunkach: dotyczyły religii rzymskiej, rozpatrywanej na szerokim tle kulturalnym starożytnego Rzymu, twórczości literackiej Rzymian, zwłaszcza w I w. p.n.e., oraz charakterystyki wybranych postaci rzymskich.

Zainteresowania prof. Stanisława Strońskiego dotyczyły literatury francuskiej i włoskiej okresu średniowiecza. Jego rozprawy na temat poetów staroprowansalskich znajdowały uznanie na arenie międzynarodowej. Wypada wspomnieć, iż w okresie pracy w KUL był posłem na Sejm RP (1922-1935); fakt ten z pewnością przyczynił się do opublikowania książki pt. *Pierwsze lat dzieśięć (1918-1928)*, nie związanej z romanistyką, ale z najnowszą historią Polski.

Wspomniani wyżej profesorowie pracowali na Wydziale Nauk Humanistycznych najdłużej (przez ponad 10 lat). Tym stałym pracownikom KUL zawdzięcza najwięcej, bo dzięki ich pracy dydaktycznej i dorobkowi naukowemu Uniwersytet – mimo piętrzących się trudności – przetrwał, dopisując do historii narodu i Kościoła nową kartę. Byli jednak i tacy, którzy – choć z uczelnią związani krócej (bądź przejściowo) – równie znacząco zapisali się w dziejach Wydziału, jak i środowiska akademickiego Lublina. Do nich należeli: znany w Europie językoznawca Wiktor Porzeziński, światowej sławy papirolog Jerzy Manteuffel, twórca polskiej szkoły

archeologicznej Kazimierz Michałowski, wybitny historyk literatury Julian Krzyżanowski, znakomity językoznawca Witold Doroszewski, ceniony germanista i pierwszy w odrodzonej Polsce skandynawista – Stanisław Sawicki, językoznawca polski i słowiański (na WNH również po wojnie) – Władysław Kuraszkiewicz. Dzięki tym wybitnym humanistom KUL umocnił swą wysoką pozycję naukową i społeczną. Co więcej, w ostatnich latach przedwojennych Uniwersytet tak bardzo nadawał ton życiu naukowo-kulturalnemu całego środowiska, iż Lublin w pełni zasłużył na miano nowego miasta uniwersyteckiego, a KUL ze swoimi osiągnięciami, zwłaszcza na polu humanistyki, z lokalnej stał się uczelnią ogólnopolską.

Dzieje Wydziału w okresie powojennym (1944-2005)

Wybuch wojny spowodował szereg represji ze strony niemieckiego okupanta; zamknięto Uniwersytet, kilkunastu profesorów aresztowano i osadzono w więzieniu na Zamku. Nie zaprzestano jednak nauczania, choć przybrało ono tajny charakter. W ten właśnie sposób nauczał prof. Mieczysław Popławski, kierując przez cały czas okupacji tajnym nauczaniem z zakresu nauk humanistycznych. On również – latem i jesienią 1944 r., tuż po wyzwoleniu Lublina – razem z ówczesnym rektorem ks. A. Słomkowskim (oraz z innymi profesorami Wydziału: J. Białkowskim, H. Jakubanisem, A. Kossowskim) walczył przyczynił się do wznowienia działalności KUL. 21 sierpnia 1944 r. zapadła decyzja o wznowieniu działalności pierwszej na wyzwolonych terenach uczelni. W połowie września zgodzili się podjąć zajęcia na KUL: prof. Juliusz Kleiner – wybitny znawca literatury polskiej (od 1949 r. prof. honorowy KUL) i prof. Jan Czekanowski – światowej sławy antropolog. Inauguracja roku, podczas której prof. M. Popławski wygłosił wykład pt. „Królewskie Towarzystwo Nauk i Literatury w Aleksandrii”, odbyła się 12 listopada 1944 r. Z przedwojennego grona profesorskiego w roku akad. 1944/45 stanęli do pracy: L. Białkowski, H. Jakubanis (odszedł na emeryturę w 1945), A. Kossowski, ks. J. Pastuszka i M. Popławski. W 1946 powrócili na katedry: T. Milewski i W. Kuraszkiewicz, a na wakujące bądź na nowoutworzone zostali powołani, poza już wspomnianymi – J. Czekanowskim i J. Kleinerem ze Lwowa – inni wybitni specjaliści: historyk sztuki – Marian Morelowski z Wilna, Andrzej Wojtkowski – znany historyk z Poznania oraz wybitny humanista – filolog klasyczny i historyk

literatury – Jan Parandowski. Inne katedry obsadzono zastępcami profesorów, wśród których znaleźli się m.in.: M. Dłuska, H. Elzenberg, S. Swieżawski, J. Dobrzański, S. Kawyn, S. Kunowski, R. Ligacz, J. S. Łoś, K. Morawski, P. Mroczkowski, M. Plezia.

Zasadniczą jednostką organizacyjną w ramach Wydziału była początkowo katedra, natomiast grupa – odpowiadająca kierunkowi specjalizacji studentów – nie miała zbyt dużego znaczenia. W latach 1948-1950 zorganizowano Instytuty: Polonistyczny, Neofilologiczny i Historyczny. Ostatecznie – w miarę realizowania programów dydaktycznych – punkt ciężkości przesunął się na grupy, zwane od 1953 r. jednolite sekcjami, które dopiero w 1999 r. (po upływie 46 lat) decyzją Senatu Akademickiego KUL przekształciły się w instytuty.

Po pierwszej inauguracji w 1944 r. Wydział rozpoczął pracę w sześciu przedwojennych grupach: filozofii (przekształconej w roku akad. 1946/47 w Wydział Filozofii Chrześcijańskiej), pedagogiki, historii oraz filologii polskiej, klasycznej i francuskiej. W następnym roku (1945) zorganizowano nowy kierunek studiów – historię sztuki, zaś w 1946 uruchomiono studium filologii niemieckiej i studium filologii angielskiej (to ostatnie utworzone jeszcze w r. 1938). Wkrótce jednak polityka władz państwowych, zmierzająca do ograniczenia wpływów Uniwersytetu na wychowanie i kształcenie ludzi świeckich, doprowadziła do zamknięcia pedagogiki (nabór wstrzymano w 1953, kierunek zaś przestał istnieć w 1956), a od roku 1963 przystąpiono do likwidacji trzech neofilologii. Wcześniej, bo jeszcze w 1953 r., odmówiono Wydziałowi

Nauk Humanistycznych prawa do przeprowadzania przewodów doktorskich i habilitacyjnych. Po zamknięciu neofilologii studenci II, III i IV roku zostali przeniesieni na uniwersytety państwowe (ostatnie magisteria w zakresie anglistyki, germanistyki i romanistyki odbyły się w 1964). Po roku 1956 humanistyka, która w założeniach Uniwersytetu była podstawą wszystkich studiów, została mocno okrojona, a jej rozwój znacząco zahamowany, m.in. w wyniku wprowadzenia w latach 60. drastycznie niskich limitów przyjęć na I rok studiów (łącznie na Wydziały Nauk Humanistycznych i Filozoficzny – 120 osób, podczas gdy wcześniej – na początku lat 50-tych – liczba wpisów na WNH zbliżyła się nawet do tysiąca). Bolączką KUL była też odmowa zatwierdzania przez Ministerstwo stopni naukowych pracowników, zwłaszcza w latach 1960-1963 i później. W takiej sytuacji, tzn. bez oficjalnego zatwierdzenia profesury, znalazł się np. dr Jerzy Kłoczowski. Niektóre osoby, którym odmawiano zgody na pracę w KUL, dalej pracowały dla Uczelni, nie mając oficjalnych tytułów naukowych (np. ks. dr Władysław Smoleń). Widać wyraźnie, iż ważnym elementem ataku władz państwowych na wydziały świeckie, w tym na WNH, było usuwanie z KUL samodzielnych pracowników naukowych albo wskutek przenoszenia ich w stan spoczynku, albo przez odmowę zatwierdzania stopni naukowych, albo też przez „kuszące” propozycje pracy na uczelniach państwowych. W okresie stalinowskim, jak też i po roku 1956 sytuację Wydziału pogarszał fakt, iż władze państwowe „pielęgnowały” i rozbudowywały Uniwersytet im. M. Curie-Skłodowskiej, gdzie otwie-

Dzieje i współczesność

Rada Wydziału
w latach 90.

rano sekcje, wcześniej zlikwidowane na WNH KUL. Przed Wydziałem stało więc ogromne zadanie – jak najszybszego stworzenia młodej kadry naukowej, co stało się możliwe m.in. dzięki przeprowadzaniu doktoratów i habilitacji pracowników Wydziału na uczelniach państwowych, najczęściej na Uniwersytecie Warszawskim, Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytecie M. Kopernika w Toruniu, a także Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i w Instytucie Badań Literackich (zwłaszcza stopnie pracowników Sekcji Filologii Polskiej). W ten sposób w najtrudniejszym dla Wydziału okresie została stworzona młoda i dość liczna kadra, zdolna w sprzyjających warunkach rozwijać badania w tych dziedzinach, które wcześniej zamknięto lub ograniczono.

Po bardzo trudnym dla Wydziału okresie (likwidacja sekcji, ograniczanie stanu kadry, odmowa zatwierdzania stopni naukowych) w połowie lat 60. nastąpiła pewna stabilizacja w jego strukturze organizacyjno-osobowej. Cztery pozostałe Sekcje: Historii, Historii Sztuki, Filologii Polskiej i Filologii Klasycznej nie były zagrożone likwidacją. Taka struktura WNH utrzymała się przez kilka lat. Od roku 1973 rozpoczął się stopniowy rozwój Wydziału, na którym najpierw reaktywowano Sekcję Filologii Romańskiej (1.10.1973). Powstanie „Solidarności” otworzyło drogę do reaktywowania innych Sekcji: Filologii Angielskiej w r. akad. 1982/83 i Filologii Germańskiej w r. akad. 1983/84, a w roku 1989 powstała Sekcja Filologii Słowiańskiej. W latach 80. wszystkim wydziałom KUL, w tym również WNH, przywró-

ciono prawo do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego.

Mimo braku prawa nadawania stopni naukowych prowadzone były na Wydziale seminaria doktoranckie przy poszczególnych katedrach. W latach 80. zmieniono je w studia doktoranckie. Liczba doktorantów na WNH z roku na rok wzrastała. Dla porównania w roku 1986/87 było ich 112, w roku 1990/91 – 185, obecnie zaś liczba ta wynosi 257 (łącznie na studiach dziennych i zaocznych). Program studiów na WNH w ostatnich kilkudziesięciu latach (od lat 70. do chwili obecnej) w zasadzie pokrywał się z przepisami ministerialnymi. Ponadto obowiązywały tu i w większości nadal są wykładowane: etyka, filozofia, katolicka nauka społeczna czy Biblia w jej kulturowym wymiarze. Pełną samodzielność w zakresie opracowywania programów studiów Wydział posiada od końca lat 80. Studia odbywają się w systemie dwusemestralnym, trwają pięć lat i kończą się dyplomem magistra.

Dzień dzisiejszy Wydziału

Wydział Nauk Humanistycznych, jeden z największych i najbardziej prężnych wydziałów w KUL, tworzy 8 Instytutów (do 1999 r. Sekcji): Instytut Filologii Angielskiej, Instytut Filologii Germańskiej, Instytut Filologii Klasycznej, Instytut Filologii Polskiej, Instytut Filologii Romańskiej, Instytut Filologii Słowiańskiej, Instytut Historii, Instytut Historii Sztuki. W skład Wydziału wchodzi także: Studium Języka i Kultury Polskiej dla Studentów Zagranicznych oraz Szkoła Letnia Kultury i Języka Polskiego.

Spśród wielu różnorodnych problemów badawczych, podejmowanych i realizowanych równolegle w poszczególnych Instytutach Wydziału Nauk Humanistycznych można odnaleźć pewne specyficzne i charakterystyczne badania, nieobecne bądź słabo reprezentowane w innych ośrodkach naukowych. Wynika to zarówno z pozamerytorycznych uwarunkowań ostatniego półwiecza, ale także ze świadomego kształtowania profilu intelektualnego tego Wydziału. Specyfika badań naukowych Wydziału Nauk Humanistycznych wyraża się przede wszystkim w:

- podejmowaniu interdyscyplinarnych studiów nad kulturą chrześcijańską w wymiarze narodowym i europejskim (specyfika programów badawczych na filologii polskiej, historii, historii sztuki, filologii klasycznej i filologii słowiańskiej);
- propagowaniu wyników tych badań poprzez różnorodne formy organizacyjne (sympozja naukowe, monografie, publikacje, konferencje naukowe, itp.);
- poszukiwaniu i inicjowaniu nowych metod badawczych lub adaptacji istniejących do specyfiki badań naukowych Wydziału Nauk Humanistycznych: np. nurt aksjologiczny w badaniach literackich, badania nad *sacrum*;
- integracji badań na terenie geografii historycznej i historii Kościoła, itd.

Ze względu na wyjątkowe położenie Lublina na styku kultur Zachodu i Wschodu, pracownicy Wydziału prowadzą badania nad dziedzictwem i wpływem antyku grecko-rzymskiego na kulturę Polski i Europy, przeni-

kaniem się kultur Wschodu i Zachodu Europy w czasach nowożytnych, studiują pogranicze polsko-ruskie jako miejsce spotkania wielu wyznań i narodowości, zajmują się historią chrześcijaństwa (szczególnie dziejami Kościoła katolickiego w Polsce i kościołów wschodnich), a także wyznań niechrześcijańskich (w tym również mniejszościami religijnymi i narodowymi) na tle całości stosunków społeczno-politycznych i kulturalnych Polski i świata, zgłębiają problematykę emigracyjną literatury wschodnio-słowiańskich (zwłaszcza twórczość pisarzy rosyjskich, ukraińskich i białoruskich) oraz zagadnienia związków kultury Słowian Wschodnich z Europą.

Ważną domeną badań, szczególnie na kierunkach filologicznych, są prace porównawcze wybranych zagadnień językoznawczych w językach: niemieckim, polskim i wschodniosłowiańskich w ujęciu zarówno współczesnym, jak i historycznym. Filologowie Wydziału w swoich dociekaniach wychodzą także poza obszar Polski i Europy, rozszerzając zakres badań na kulturoznawstwo amerykańskie. Prężnie rozwija się projekt miejsca literatury amerykańskiej (zwłaszcza jej tzw. „czarnej” odmiany) we współczesnej kulturze i literaturze światowej. Równie ważne miejsce w badaniach kulturoznawców WNH zajmuje kultura brytyjska i kultura celtycka oraz jej wpływ na inne narody anglojęzyczne. Wyjątkowe miejsce w badaniach językowych zajmują badania nad pragmatyką językową (metodologia nauczania i akwizycja języków obcych) i glottodydaktyką, wśród których uwidacznia się stały rozwój specjalizacji tyflodydaktycznej i wdrażanie programu dla niewidzących oraz niedowidzących studentów. Ten ostatni realizowany jest – z dużymi już osiągnięciami – w pracowni Zakładu Tyflodydaktyki Języka Angielskiego, przeznaczonej do nauczania niewidomych, szkolącej też

przyszłych nauczycieli języków obcych dla niewidomych i niedowidzących. Natomiast rezultatem studiów nad metodyką nauczania języka polskiego i literatury są m.in. programy ścieżek międzyprzedmiotowych dla potrzeb nowego systemu edukacji.

Świadectwem dynamicznego rozwoju i wysokich kwalifikacji kadry naukowej Wydziału było przyznanie certyfikatów jakości kształcenia przez Uniwersytecką Komisję Akredytacyjną (UKA) czterem Instytutom Wydziału: Filologii Polskiej (w r. 2000), Filologii Klasycznej oraz Historii (w r. 2001) i Historii Sztuki (w r. 2002). Ponadto dwa kierunki, filologia polska i filologia (w specjalnościach: filologia angielska, filologia germańska, filologia romańska, filologia słowiańska, filologia klasyczna), zostały (w 2003 i 2004) pozytywnie ocenione przez Państwową Komisję Akredytacyjną (PKA). Wszystkie zatem Instytuty WNH poddały się już procedurom oceny kształcenia, czy to przez UKA, czy przez PKA. Należy tu podkreślić, iż aprobujące raporty obu tych gremiów naukowych potwierdzają wysoki poziom pracowników Wydziału, zarówno tych samodzielnych, jak i młodych, oraz ich osiągnięcia naukowo-dydaktyczne, w tym również metody nauczania oraz rozwijanie nowych i udoskonalanie już istniejących kierunków kształcenia (np. dostosowywanie dotychczasowych przedmiotów nauczania do zmodyfikowanych wymogów programowych warunkowanych „Konwencją Bolońską”, wprowadzanie nowych zajęć, w tym wykładów w języku angielskim dla studentów z Wydziału, jak i z zagranicy).

O rozwoju młodej kadry naukowej w ostatnich dwu latach 2003-2004 świadczy duża ilość uzyskanych stopni naukowych doktora (52) i doktora habilitowanego (11) oraz zatrudnianie, mimo trudności finansowych, młodej kadry asystentów w rezulta-

cie rozwijania studiów zawodowych licencjackich i doktoranckich, prowadzonych na niemal wszystkich kierunkach. W programie studiów akredytowanych Instytutów WNH zastosowano Europejski System Transferu Punktów Kredytowych (ECTS), dzięki czemu zwiększono fakultatywność i stworzono solidne warunki dla mobilności studentów wyjeżdżających na studia poza macierzystą uczelnię. Studenci WNH coraz chętniej odbywają część studiów w innych uczelniach krajowych w ramach systemu „mobilności studentów” (Program MOST). Wydział zintensyfikował też, podpisując nowe umowy, kontakty naukowo-dydaktyczne z ośrodkami zagranicznymi (zwłaszcza w systemie programów Socrates-Erasmus i CEEPUS). O dynamice współpracy międzynarodowej świadczą statystyki: w roku akad. 2003/04 wyjechało 19 studentów Erasmusa, w bieżącym zaś studia za granicą (przez 1 semestr) odbywa 28 osób z WNH. Wydział brał już udział w programie CEEPUS (Środkowoeuropejski Program Studiów Uniwersyteckich – Central European Exchange Programme for University Studies) w jego pierwszej edycji w latach 1998-2004. W roku 2005 szansę na finansowanie mają dwie kolejne sieci w programie CEEPUS II: neofilologiczna i historyczno-politologiczna. Pracownicy Wydziału biorą udział w specjalnych programach naukowych i wymianie międzynarodowej, wyjeżdżają z wykładami (również w ramach: Socrates-Erasmus, CEEPUS) na stypendia, kwerendy naukowe i kilkumiesięczne studia w ramach porozumień i współpracy z zaprzyjaźnionymi ośrodkami uniwersyteckimi z całej niemal Europy (m.in. Niemcy, Francja, Belgia, Holandia, Włochy, Hiszpania, Irlandia, Węgry, Czechy, Litwa, Ukraina) oraz ze Stanów Zjednoczonych i Kanady. Dzięki tak częstym kontaktom możliwe jest doskonalenie ich umiejętności

Dzieje i współczesność

Letnia sesja egzaminacyjna – prof. Władysław Makarski

i rozwijanie nowych metod dydaktycznych. W ten sposób mogły powstać nowe specjalizacje dydaktyczne: translologiczna (specjalizacja międzyinstytutowa przy polonistyce), tradukologiczna, włoska i hiszpańska (na romanistyce) oraz anglo-irlandzka/walijska (na anglistyce).

W dydaktycznej strukturze Wydziału ma swoje miejsce Kolegium prowadzące Międzywydziałowe Indywidualne Studia Humanistyczne (MISH), które są makrokierunkiem, tj. zindywidualizowanym systemem studiów. W 2001 r. Kolegium przystąpiło do Akademii Artes Liberales, rozszerzając tym samym międzywydziałowe indywiduale studia humanistyczne do wymiaru studiów międzyuczelnianych. Obok udziału w programie kształcenia (prowadzonym przez MISH) Instytuty Wydziału oferują studentom różne specjalności zawodowe: biblioteczną, edytorską, pedagogiczną, teatrologiczną, translatorską, archiwalistyczną, ekonomiczną (język francuski ekonomii i finansów), których nauczanie odbywa się metodami aktywnymi (np. we współpracy z wydawnictwami, teatrami, bibliotekami) oraz przy zastosowaniu nowoczesnych technik audiowizualnych i metod komputerowych. Oprócz 5-letnich dziennych studiów magisterskich i 4-letnich dziennych i zaocznych studiów doktoranckich na Wydziale istnieją też dwu- lub czterosemestralne studia uzupełniające i podyplomowe:

1. Historia i wiedza o społeczeństwie – kwalifikacyjne studia podyplomowe. Studium przeznaczone jest dla absolwentów studiów wyższych kierunków humanistycznych.

2. Historia i wiedza o społeczeństwie – uzupełniające studia podyplomowe. Są one przeznaczone dla absolwentów studiów wyższych kierunku historia. Ich celem jest rozszerzenie i uzupełnienie wiedzy historycznej o wybrane zagadnienia z historii i wiedzy o społeczeństwie.

3. Podyplomowe Studia Filologii Polskiej umożliwiają absolwentom różnego typu studiów humanistycznych zdobycie kwalifikacji w zakresie filologii polskiej.

4. Podyplomowe Studium Teatrologiczne jest adresowane do absolwentów wyższych uczelni legitymujących się dyplomem magisterskim bądź licencjackim. Studium to umożliwia: realizację ścieżek międzyprzedmiotowych w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum: (a) edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie, (b) kultura polska na tle cywilizacji śródziemnomorskiej, (c) uczestnictwo w kulturze; prowadzenie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych związanych z teatrem i filmem; wykonywanie pracy animatora kultury w wielu instytucjach kultury i edukacji, w których niezbędne są kompetencje teatrologiczne, filmoznawcze, kulturoznawcze.

Wkrótce w ofercie Wydziału znajdą się też podyplomowe szkolenia językowe (szczególnie w ramach specjalności neofilologicznych) dla nauczycieli i absolwentów szkół wyższych, rozwijające ich praktyczne umiejętności posługiwania się językami obcymi.

Już od kilku lat Wydział sprawuje opiekę nad 3-letnimi studiami licencjackimi w kolegiach w Zamościu i Chełmie, a także nad Zamiejscowym

Ośrodkiem Dydaktycznym WNH w Tomaszowie Lubelskim, w ramach którego prowadzone są 3-letnie studia zawodowe (filologie: angielska, germańska oraz słowiańska), poprzedzające 2-letnie studia uzupełniające magisterskie, zgodnie z nowym systemem „konwencji bolońskiej” /3+2/. W roku akademickim 2005/2006 Instytut Filologii Polskiej KUL rozpoczyna nabór na dwustopniowe studia zaoczne: trzyletnie studia zawodowe na kierunku filologia polska. Trwają również prace nad uruchomieniem w tym samym roku dwuletnich studiów magisterskich uzupełniających.

Wydział Nauk Humanistycznych publikuje co roku ponad 400 pozycji wydawniczych; w roku 2003 w tej liczbie znalazły się 44 monografie, z których 16 to publikacje w językach kongresowych. Dzięki dynamicznemu rozwojowi badań, udokumentowanych tak dużą liczbą książek i artykułów Wydział od kilku lat posiada II kategorię KBN, która umożliwia uzyskiwanie nieco większych niż kilka lat temu dotacji na bieżącą działalność naukową (tzw. badania własne i statutowe). Pewne jej formy mają już od pewnego czasu charakter cykliczny, jak np. Międzynarodowe Warsztaty Translatorskie (Workshop on Translation), ogólnopolskie konferencje aksjologiczne, Kolokwia staropolskie, Warsztaty edytorskie, Poeci Młodej Polski, Spotkania lubelskich językoznawców, Sympozja kazimierskie. Owocem wspomnianych cykli konferencyjnych są również serie wydawnicze (często pod tym samym tytułem),

Kierunki kształcenia

5-letnie stacjonarne studia magisterskie:

1. historia
2. historia sztuki
3. filologia polska
4. filologia klasyczna
5. filologia romańska
6. filologia angielska
7. filologia germańska
8. filologia słowiańska

5-letnie eksternistyczne studia magisterskie:

1. historia
 2. historia sztuki
- #### Studia doktoranckie:
1. historia
 2. historia sztuki
 3. filologia polska
 4. filologia klasyczna
 5. filologia romańska
 6. filologia słowiańska
 7. filologia angielska
 8. filologia germańska

prezentujące bogaty materiał z dotychczas odbytych sesji (np. „Literatura w kręgu wartości”, „Sympozja kazimierskie”, „Warsztaty Translatorskie” etc.). Jednak najstarszą, najbardziej znaną i najregularniej ukazującą się serią wydawniczą są „Roczniki Humanistyczne” (wydawane od początku przez Towarzystwo Naukowe KUL), których pierwszy tom ukazał się tuż po wojnie, w 1949 r. Początkowo otwarte dla wszystkich humanistów, w miarę powiększania się Wydziału z jednego woluminu zaczęły wyodrębniać się nowe zeszyty, każdy „zarezerwowany” dla poszczególnej specjalności naukowej w ramach szeroko rozumianej humanistyki. W ten sposób pracownicy WNH mogą cyklicz-

nie (raz w roku) publikować wyniki swoich prac badawczych w siedmiu zeszytach RH: z. 1 – Literatura polska, z. 2 – Historia, z. 3 – Filologia Klasyczna, z. 4 – Historia Sztuki, z. 5 – Neofilologia, z. 6 – Językoznawstwo i z. 6 – Słowianoznawstwo. O ich wysokim poziomie świadczy fakt, iż autorzy zamieszczanych tu opracowań to nie tylko pracownicy WNH, ale i badacze z zaprzyjaźnionych uniwersytetów europejskich, którzy chętnie podejmują tę formę współpracy.

Co przyniesie przyszłość

W ciągle zmieniającej się sytuacji regionu, kraju i Europy przyszłe oblicze Wydziału również nieuchronnie musi ewoluować. Już teraz, wychodząc naprzeciw nowym potrzebom społeczności lokalnych, zwłaszcza tym wynikającym z położenia na wschodniej rubieży Unii Europejskiej, cała uczelnia, a wraz z nią WNH przygotowuje adekwatną ofertę studiów podyplomowych w celu stworzenia szerszych możliwości zatrudnienia absolwentów w regionie. Z racji swojej specyfiki Wydział jest najlepiej przygotowany do rozwijania (w ramach specjalności neofilologicznych) praktycznych umiejętności posługiwania się językami obcymi (podyplomowe szkolenia językowe), zwłaszcza tymi, które najlepiej odpowiadają specyfice regionalnej – np. języki zachodnioeuropejskie (angielski, niemiecki, francuski) i języki wschodnich sąsiadów Polski (rosyjski, ukraiński, białoruski). Owa „dywersyfikacja” nauczania języków odpowiadałaby zdecydowanie interesom społeczności lokalnych Polski Wschodniej,

EMERYTOWANI PROFESOROWIE

dr hab. Ewa Barańska
prof. dr hab. Ryszard Bender
prof. dr hab. Tadeusz Chrzanowski
prof. dr hab. Hanna Dylągowa
prof. dr hab. Barbara Filarska
prof. dr hab. Ewa Jabłońska-Deptuła
prof. dr hab. Maria Jasińska-Wojtkowska
dr hab. Jerzy Jeszke, prof. KUL
prof. dr hab. Jerzy Kłoczowski
prof. dr hab. Wiesław Müller
dr hab. Alfons Pilarz, prof. KUL
prof. dr hab. Andrzej Ryszkiewicz
prof. dr hab. Stefan Sawicki
prof. dr hab. Mieczysława Sekrecka
prof. dr hab. Krystyna Stawecka
prof. dr hab. Eugeniusz Wiśniowski
s. prof. dr hab. Aleksandra Witkowska
prof. dr hab. Jacek Woźniakowski
ks. dr hab. Henryk Wójtowicz, prof. KUL
doc. dr hab. Tadeusz Zagrodzki
dr hab. Krystyna Zarzycka-Stańczak
prof. dr hab. Józef Lilejko

tak samo zresztą jak tworzenie nowych specjalności (np. europeistyka), które w założeniu byłyby: humanistycznymi studiami doskonalenia zawodowego, przygotowującymi absolwentów różnych kierunków do nowych zadań, do samodzielnego i twórczego działania w warunkach integracji regionu wschodniego ze strukturami europejskimi, kształcącymi zwłaszcza regionalnych działaczy samorządowych, nauczycieli, pracowników władz i administracji lokalnej, przedstawicieli miejscowego biznesu.

Sygnalizowane zmiany i ich urzeczywistnienie będzie zależało w dużym stopniu od poprawy sytuacji ekonomicznej Uczelni, powiększania bazy lokalowej, badawczej i dydaktycznej Wydziału (w postaci: nowych pomieszczeń dydaktycznych i naukowych w budowanym Collegium Humanisticum), od rozbudowy technicznej infrastruktury (jak nowoczesny sprzęt komputerowy, laboratoria do nauki języków obcych, upowszechnienie łącz internetowych z dostępem do zasobów bibliotecznych i elektronicznych baz danych), od zintensyfikowania współpracy z zagranicą, wreszcie i przede wszystkim od mądrej polityki kadrowej i samych pracowników, którzy – wbrew niekorzystnym dla humanistów tendencjom – zechcą zaangażować się w proces koniecznych przemian, pamiętając jednak i przypominając o tym innym, iż tylko klasyczne wartości humanistyczne, od lat pielęgnowane w badaniach WNH, są gwarancją właściwego rozwoju społeczeństwa i jego ekonomicznej nadbudowy.

Opr. Krzysztof Narecki

Wydział Nauk Humanistycznych KUL w liczbach (stan na 31.12.2004)

STUDENCI

Studia doktoranckie (dzienne)	- 193
Studia doktoranckie (zaoczne)	- 64
Studia magisterskie (dzienne)	- 2143
Studia magisterskie uzupełniające (dzienne)	- 47
Studia magisterskie (eksternistyczne)	- 145
Studia licencjackie (dzienne)	- 88
Studia licencjackie (zaoczne)	- 94
Studia podyplomowe	- 114
Razem:	- 2888

PRACOWNICY

Według tytułów:	
mgr	- 65
dr	- 109
dr hab.	- 45
prof.	- 15
Razem	- 234
Rada Wydziału Nauk Humanistycznych liczy 60 samodzielnych pracowników naukowych.	

Liczba magistrów, doktoratów i habilitacji za lata 2003-2004

rok 2003	- 26 doktoratów, 4 habilitacje
rok 2004	- 26 doktoratów, 7 habilitacji
rok akad. 2003/2004	- 422 magisteria
rok akad. 2004/2005	- 65 magistrów

Instytut Filologii Angielskiej

Sekretarz: mgr Adam Kunysz

Katedra Filologii Angielskiej

Kierownik dr hab. Bogusław Marek, prof. nadzw.

dr hab. Sławomir Wąciór, adiunkt
dr Andrzej Antoszek, asystent
dr Edward Colerick, adiunkt
dr Barbara Klonowska, asystent
dr Zofia Kolbuszewska, adiunkt
dr Grzegorz Maziarczyk, asystent
mgr Anna Antonowicz, asystent
mgr Patrycja Antoszek, asystent
mgr Ewelina Bańka, asystent
mgr Joanna Teske, asystent

Katedra Filologii Celtyckiej

Kierownik dr hab. Eugeniusz Cyran, adiunkt

dr hab. Sabine Heinz
dr Iwan Wmffre, prof. nadzw.
dr Anna Bloch-Rozmej, adiunkt
dr Maria Bloch-Trojnar, asystent
dr Anita Buczek-Zawiła, adiunkt
dr Krzysztof Jaskuła, asystent
mgr Alan Desmond, wykładowca
mgr Adam Kunysz, asystent
mgr Mark Ó Fionnáin, st. wykładowca

Rys historyczny

Filologia angielska funkcjonuje jako specjalizacja w ramach kierunku *filologia* na Wydziale Nauk Humanistycznych. Studia filologii angielskiej w KUL powstały w 1938 roku, a w roku 1963 zostały zamknięte przez ówczesne władze na fali ograniczeń nałożonych na uniwersytet. Studentów i pracowników rozproszone po innych ośrodkach. Pozostał tylko księgozbiór w depozycie w Bibliotece Głównej KUL. W 1981 roku zaistniały warunki dające nadzieję na reaktywowanie filologii obcych. Wtedy to władze Uczelni, za pośrednictwem jednego z nielicznych wciąż pracujących w Uniwersytecie byłych pracowników anglistyki, dr Adama Pasickiego, zwróciły się do dr hab. Edmunda Gussmanna, ówczesnego pracownika UMCS, z propozycją reaktywowania studiów anglistycznych. E. Gussmann tę propozycję przyjął i już w następnym roku (1982/1983) wraz z trójgiem innych byłych pracowników UMCS zdołał zorganizować nabór kilkunastoosobowej grupy studenckiej, która z czasem się rozrastała. Anglistyka startowała od zera, zarówno kadrowo, jak w zakresie wyposażenia i pomocy naukowych. Jedyną schedą po poprzednich studiach anglistycznych był księgozbiór, bardzo przestarzały po 20 latach przerwy w jego uzupełnianiu. Uczelnia udostępniła jedno pomieszczenie biblioteczne i jed-

ną salę wykładową, a także pokój dla pracowników. W skład kadry wchodził jeden doktor habilitowany, dwóch doktorów i dwoje magistrów, a także gościnnie uczący naukowcy ze Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii.

W owym czasie na cały Wydział Humanistyczny przyjmować można było 120 studentów (nie wchodziły w ten limit osoby duchowne), tak więc liczba studentów przez pierwszych kilka lat działalności anglistyki nie przekraczała kilkunastu osób na

roku. Wydział nie posiadał też początkowo prawa nadawania stopni naukowych. Stopnie naukowe nasi pracownicy uzyskiwali na bardzo życzliwie nastawionym do nas Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie Wydział Humanistyczny takie prawa posiadał.

Od 1989 roku w skład Sekcji wchodziły Katedry: Filologii Angielskiej i Filologii Celtyckiej, w późniejszych latach powstały kolejno: Zakład Tyflogdydaktyki, Katedra Współczesnego

dyrektor

dr hab. Anna Malicka-Kleparska, prof. KUL.

Katedra Historii Języka Angielskiego

Kierownik vacat

prof. dr hab. Adam Pasicki
dr Magdalena Charzyńska-Wójcik, adiunkt
dr Jerzy Wójcik, adiunkt
mgr Iwona Matyjas, asystent
mgr Monika Tokarczyk, asystent

Katedra Językoznawstwa Porównawczego Angielsko-Polskiego

Kierownik dr hab. Anna Malicka-Kleparska, prof. nadzw.
dr Konrad Klimkowski, asystent

Katedra Współczesnego Języka Angielskiego

Kierownik prof. dr hab. Bogdan Szymanek prof. nadzw.

dr Anna Bondaruk, adiunkt
mgr Ewa Guz, asystent
mgr Wojciech Guz, asystent
mgr Krzysztof Flis, asystent
mgr Marcin Kleban, asystent
mgr Wojciech Malec, asystent
mgr Tomasz Niedokos, wykładowca
mgr Piotr Steinbrich, asystent
mgr Joanna Tarnowska, wykładowca

Zainteresowania naukowe pracowników naukowych specjalizacji literackiej koncentrują się wokół następujących zagadnień:

- literatura magicznego realizmu i literatura postkolonialna,
- tożsamość kulturowa wyrażona w tekstach i artefaktach mniejszości etnicznych ze szczególnym uwzględnieniem tożsamości Afro-Americans,
- postmodernistyczne rozszczepienie tożsamości,
- narratologiczna analiza tekstu,
- związki literatury i sztuki w literackim tropie „ekphrasis”,
- konstrukcja i znaczenie przestrzeni w literaturze należącej do konwencji literackiego gotyku XVIII-XXI w.,
- teoretyczne, semiotyczno-formalne ujęcie przestrzeni w literaturze,
- zastosowanie Michaiła Bachtina teorii karnawału do analizy tekstów z kręgu kultury anglosaskiej,
- naukowe metafory w postmodernistycznej powieści amerykańskiej (metafory chaosu i fraktali),
- zastosowanie literackiej krytyki psychoanalitycznej do analizy tekstów należących do tradycji amerykańskiego gotyku XIX-XX w.,
- modernizm w powieści i poezji angielskiej, twórczość poszczególnych modernistycznych i postmodernistycznych pisarzy angielskich i amerykańskich.

Języka Angielskiego, Katedra Historii Języka Angielskiego i ostatnio – Katedra Językoznawstwa Porównawczego Angielsko-Polskiego. W chwili obecnej czynione są starania, aby z Katedry Filologii Angielskiej wyodrębnić Katedrę Metodyki i Katedrę Literatury Angielskojęzycznej.

Instytut Filologii Angielskiej prowadzi obecnie magisterskie studia dzienne, a od trzech lat również studia doktoranckie w zakresie literaturoznawstwa i językoznawstwa. Instytut sprawuje również opiekę naukową nad dwoma Nauczycielskimi Kolegiami Języków Obcych w Chełmie i Tomaszowie Lubelskim.

Kierunki badawcze

Instytut zajmuje się badaniami synchronicznymi i diachronicznymi w dziedzinie językoznawstwa, literaturoznawstwa i kulturoznawstwa. Gramatyka synchroniczna reprezentowana jest w szczególności przez analizę składniowo-semantyczną języka angielskiego oraz synchroniczne analizy poszczególnych etapów rozwoju tego języka. Badania synchroniczne dotyczą także fonologii, morfologii języków celtyckich – w szczególności irlandzkiego, staroangielskiego i języków słowiańskich. Prace naukowe powstają głównie w ramach teorii rzędu, generatywnej (minimalizm) i kognitywnej. Gramatyka diachroniczna opisywana jest w oparciu o badania nad rozwojem języka angielskiego od czasów najdawniejszych do współczesności, przy czym dotyczy zarówno aspektu dźwiękowego, jak i leksykalnego oraz składniowego. W językach celtyckich szczególny nacisk położony jest na rozwój historyczny systemu dźwiękowego i morfologicznego.

Badania kulturoznawcze z zakresu kultury brytyjskiej dotyczą diachronicznego wpływu imperializmu brytyjskiego na kultury narodów podległych oraz współczesnych wpływów tychże narodów na kulturę Wielkiej Brytanii. Badania z zakresu kultury celtyckiej koncentrują się na wpływie tejże kultury na inne narody anglojęzyczne. Badania z zakresu kulturoznawstwa amerykańskiego skupiają się wokół świadomych i nieświadomych wpływów demokracji amerykańskiej we współczesnym świecie.

Równie prężnie rozwija się metodologia nauczania języka angielskiego ze szczególnym uwzględnieniem metodyki nauczania osób niewidyjących i niedowidzących.

Katedra Filologii Celtyckiej

O specyfice Instytutu w dużym stopniu decyduje działalność Katedry Filologii Celtyckiej. Prowadzi ona żywą działalność, propagując kultu-

rę, literaturę i języki celtyckie w Polsce. Corocznie, głównie dzięki pomocy Ambasady Republiki Irlandii, organizowane są Dni Kultury Celtyckiej, których animatorami są nasi pracownicy pochodzenia celtyckiego. Katedra prowadzi naukę języków celtyckich dla studentów, a także inne zajęcia celtologiczne. Redaguje również liczne publikacje z dziedziny celtologii.

Zakład Tyflodydaktyki

Innym szczególnym elementem Instytutu jest Zakład Tyflodydaktyki, posiadający wyposażenie i oprogramowanie do nauki języków obcych dla osób ociemniałych i słabo widzących, bez precedensu w Europie

Środkowowschodniej. Umożliwia on kształcenie naszych studentów w specjalności nauczyciela-tyflodydaktyka, a także pomaga w nauczaniu języka naszym niewidzącym studentom, których na anglistykę przyjmujemy corocznie od kilku lat.

Warsztaty Translatorskie

Ważnym przedsięwzięciem jest regularne organizowanie przez dr. Konrada Klimkowskiego Warsztatów Translatorskich, zwykle wspólnym wysiłkiem Instytutów Filologii Polskiej i Filologii Angielskiej KUL oraz działającego przy Uniwersytecie Ottawskim Zespołu Badań Slawistycznych (Slavic Research Group), przy wsparciu Towarzystwa Naukowego KUL oraz Komitetu Badań Naukowych. Struktura Workshop on Translation łączy w sobie warsztaty, których celem jest dokonywany zbiorowym wysiłkiem grupy uczestników przekład wybranych polskich dzieł poetyckich, oraz spotkania konferencyjne, podczas których słuchacze mają okazję zaznajomić się z szeroko pojętą problematyką przekładu, prezentowaną w wygłaszanych referatach.

Współpraca z zagranicą

Instytut współpracuje z Komitetem Spraw Kulturalnych Ministerstwa Sztuki, Sportu i Turystyki Irlandii, organizującym sprawy stypendialne pracowników w Irlandii, a także z pojedynczymi osobami reprezentującymi ten krąg kulturowy (prof. Wynn Thomas, Brian Earls, David Greensdale, Aidan Doyle). Innym polem współpracy są badania fonologiczne, gdzie szczególnie żywe kontakty istnieją z Uniwersytetem Nicejskim (dr hab. Tobias Scheer), a także z prof. Heike Jacobs (Amsterdam). Żywa współpraca rozwija się z Ambasadą USA, reprezentowaną przez Kate Delaney (Attache Kulturalny USA w Polsce), która wygłosiła u nas 7 wykładów w ciągu ostat-

Medal Imperium Brytyjskiego dla prof. Bogusława Marka

► Instytut Filologii Angielskiej

nich 4 lat, a także wspiera nasz księgozbiór. Istnieje również współpraca z profesorami literatury z USA, głównie stypendystami Fulbrighta.

Studenci

Koło Naukowe Anglistów to agencja skupiająca studentów Filologii Angielskiej KUL, którzy chcą wyjść poza program nauczania, rozwijać swe zdolności i działać ku pożytkowi Uczelni oraz studentów. Główną formą działalności jest wydawanie pisma Cool Times. Artykuły pisane przez studentów poruszają różnorodne tematy, anglistów, np. wywiady z wykładowcami, recenzje różnych wydarzeń kulturalnych lub wiersze naszych studentów.

Zagraniczne wyjazdy studentów

Co roku grupa czternaściora studentów IV roku filologii angielskiej pod opieką jednego z pracowników Instytutu Filologii Angielskiej wyjeżdża na stypendium do St. Mary's College w Twickenham pod Londynem. Stypendium jest fundowane przez londyński oddział Towarzystwa Przyjaciół KUL. Program kursu obejmuje zajęcia

różne od oferowanych w ramach programu studiów dziennych na anglistyce KUL i jest ważnym uzupełnieniem oferty uniwersyteckiej. Oprócz zajęć z dydaktyki nauczania języka angielskiego studenci mają okazję uczestniczyć w zajęciach z literatury i kultury brytyjskiej.

Najważniejsze publikacje książkowe

- 2004 Anna Bondaruk, PRO and Control in English, Irish and Polish – A Minimalist Analysis, Wydawnictwo KUL, Lublin.
- 2004 Sławomir Wąciór, Modernist Mutations – The Morphology of the Imagist Poem: Context – Text – Intertext, Wydawnictwo KUL, Lublin.
- 2003 Eugeniusz Cyran, Complexity Scales and Licensing Strength in Phonology, Wydawnictwo KUL, Lublin.
- 2003 Konrad Klimkowski, Warsztaty Translatorskie III / Workshop on Translation III, Towarzystwo Naukowe KUL / Slavic Research Group, University of Ottawa, Lublin / Ottawa (współredaktorzy: Richard Sokolowski i Henryk Duda).
- 2002 Sławomir Wąciór, Petals on a Wet Black Bough – Poezja Imagistyczna Angielskiego Modernizmu, Wydawnictwo UMCS, Lublin.

- 2002 Bogdan Szymanek, A Bibliography of English Word-Formation (1960–2000), Filozofická Fakulta Prešovskej Univerzity, Prešov (współautor: Pavol Štekauer).
- 2000 Zofia Kolbuszewska, The Poetics of Chronotope in the Novels of Thomas Pynchon, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin.
- 1998 Edmund Gussmann and Bogdan Szymanek (eds.), PASE Papers in Literature, Language and Culture. Proceedings of the Sixth Conference of the Polish Association for the Study of English, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin.
- 1998 Anna Bloch-Rozmej, Element Interactions in Phonology. A Study in Connemara Irish, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin.
- 1997 Aidan Doyle and Edmund Gussmann, An Ghaeilge. Podręcznik Języka Irlandzkiego, Wydanie II, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin.
- 1997 Grzegorz Kleparski, Theory and Practice of Historical Semantics: The Case of Middle English and Early Modern English Synonyms of GIRL/YOUNG WOMAN, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin.
- 1996 Aidan Doyle and Edmund Gussmann, A Reverse Dictionary of Modern Irish, Folium Lublin.
- 1995 Edmund Gussmann (ed.), Licensing in Syntax and Phonology. PASE Studies and Monographs, Vol. 1, Folium, Lublin.

Oprac. Adam Kunysz

Instytut Filologii Germańskiej

Sekretarz: mgr Sylwia Mitko, asystent

Katedra Filologii Germańskiej,

Kierownik dr hab. Max Stebler, prof. KUL
 dr hab. Heidemarie Oehm, prof. KUL
 dr hab. Irena Nowicka-Koźluk, prof. KUL
 dr Małgorzata Dubrowska adiunkt
 dr Marzena Górecka, adiunkt
 dr Ewa Grzesiuk, adiunkt
 dr Marek Jakubów, adiunkt
 dr Anna Rutka, adiunkt
 dr Magdalena Szulc-Brzozowska, adiunkt
 dr Dorota Tomczuk, adiunkt

Historia naszej germanistyki może fascynować. Przemawia za tym fakt, że – założona już w roku 1928 – zalicza się do pięciu najstarszych instytutów w kraju (pierwszym w Polsce był Instytut Filologii Germańskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim, następnym był Lwów, potem dołączyły Poznań i Warszawa). Kolejną istotną cechą naszego instytutu była nieodparta wola przeżycia, która w drugiej połowie XX wieku została wystawiona na ciężką próbę. W 1962 roku – na polecenie ówczesnych władz

państwowych – zamknięte zostały neo-filologie KUL. Studenci zostali zmuszeni do podjęcia studiów na innych uniwersytetach, natomiast wykładowcy koordynowali pracę lektoratu języka niemieckiego, ucząc wtedy m.in. ks. Szostka i ks. Wilka. Po 21 latach, w roku 1983, władze zezwoliły na ponowne otwarcie germanistyki. Nowopowstała Katedra Filologii Germańskiej znalazła wówczas schronienie na poddaszu naszego Uniwersytetu, obecnie zaś trwa budowa gmachu nowej „Humanistyki”,

gdzie przeprowadzić się ma germanistyka. Fakt ten otwiera przed nami nowe perspektywy i możliwości.

Nasz zespół liczy 17 osób, pochodzący z 3 krajów. Są wśród nas specjaliści zajmujący się najważniejszymi okresami dziejów literatury niemieckojęzycznej, jak i wykładowcy specjalizujący się w praktycznej i teoretycznej nauce języka niemieckiego. Metodyka nauczania języków obcych, przedmiot istotny dla przyszłych nauczycieli języka niemieckiego, wykładana jest według najnow-

dyrektor
dr hab. Max Stebler, prof. KUL

dr Małgorzata Sikorska, asystent
 dr Elżbieta Krukowska, st. wykładowca
 dr Gregor Reichelt, st. wykładowca
 mgr Monika Greszczak, asystent
 mgr Sylwia Mitko, asystent
 mgr Justyna Ofierska, asystent
 mgr Marta Pudło, asystent
 mgr Małgorzata Strąk, asystent

Katedra Historii Krajów Języka Niemieckiego

Kierownik vacat

Studenci germanistyki KUL i innych kierunków na wycieczce kulturoznawczej w Niemczech (sierpień 2004) w czasie wizyty w Landtag Baden-Württemberg (parlament landu) z przewodniczącym Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej landu Baden-Württemberg.

Ewa Grzesiuk: Auf der Suche nach dem „moralischen Stein der Weisen“. Die Auseinandersetzung mit der frühauflärischen Utopie der Glückseligkeit in den Romanen Johann Karl Wezels. Lublin: TN KUL, 2002.

Anna Rutka: Die Funktion des Lachens und Lächelns in den Romanen von Franz Kafka. Lublin: TN KUL, 2002.

Małgorzata Sikorska: Phonetisch-phonematisch gesteuerte Wortschatzprogression für Deutsch Lernende mit Polnisch als Muttersprache: Möglichkeiten und Grenzen. Lublin: TN KUL, 2003.

Magdalena Szulc-Brzozowska: Deutsche und polnische Modalpartikeln und ihre Äquivalenzbeziehungen. Lublin: TN KUL, 2002.

Dorota Tomczuk: Od twórcy do mówcy. Koncepcja postaci w wybranych dramatach Brechta, Dürrenmatta i Handkego. Kraków: Księgarnia Akad., 2004.

Koło Naukowe Germanistów KUL

Dzieje

Dzieje Koła Naukowego Germanistów KUL, którego działalność jest ściśle związana z profilem kierunku studiów, są równie ciekawe i burzliwe jak historia Instytutu Filologii Germańskiej KUL. Pierwsza wzmianka o germanistyce KUL pochodzi z listopada 1928 r. i dotyczy osoby prof. R. Woźniakowskiego, który był założycielem Studium Germanistycznego w naszej Alma Mater. Już rok później prof. Woźniakowski musiał jednak opuścić Lublin, i po jego wyjeździe studium przestało istnieć. Formalnie germanistykę erygowano w 1936 r., ale dopiero dwa lata później udało się zgromadzić odpowiednią kadrę. Pierwszym kierownikiem katedry był wybitny skandynawista dr Stanisław Sawicki. Za jego kadencji sekcja liczyła 22 słuchaczy. Tragiczna śmierć dr Sawickiego podczas Powstania Warszawskiego zamyka przedwojenny okres dziejów germanistyki. Brak informacji dotyczących ewentualnych zajęć tajnych na tym kierunku podczas okupacji. Wznowienie działalności germanistyki nastąpiło po wojnie, w letnim semestrze roku akademickiego 1946/1947. Kierownictwo katedry powierzono wówczas dr Marii Dziegieckiej, docentowi Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ówczesny skład osobowy kadry był bardzo skromny i ograniczał się do dwóch osób. Po śmierci dr Dziegieckiej w 1948 r. funkcję kierownika objął dr Ryszard Ligacz, a w następnej kolejności prof. Władysław Kuraskiewicz, prof. Andrzej Wójtowski i doc. Tadeusz Brajerski. W 1954 kierownikiem katedry został pochodzą-

znych standardów, a seminaria kulturoznawcze pomagają studentom poznać i zrozumieć historię i teraźniejszość współczesnej Europy, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru niemieckojęzycznej i polsko-słowiańskiej Europy Środkowej. Oprócz tradycyjnych zajęć zalecanych przez MENiS możemy więc zaoferować naszym studentom także inne atrakcyjne formy zajęć. Ofertę poszerza także aktywnie działające Koło Naukowe Germanistów.

Oficjalne i prywatne spotkania i imprezy ciągle towarzyszą formom naszej aktywności. Różnorodność naszych kontaktów, począwszy od uniwersytetów partnerskich (w Eichstaett, w Berlinie) – z możliwością pobytów stypendialnych dla studentów wyższych lat, aż po imprezy kulturalne dotyczące Austrii i wieczory autorskie pisarzy szwajcarskich – wzbogaca nas i przybliża studentom kulturę i literaturę krajów obszaru niemieckojęzycznego. Cieszymy się ze stałej obecności wykładowców z krajów niemieckoję-

zycznych pełniących rolę lektorów języka niemieckiego oraz wykładających historię literatury niemieckiej.

Najnowszą specjalizacją w naszym instytucie jest tyfłodydaktyka, czyli nauczanie języka niemieckiego studentów niewidomych. Dzięki hojnym sponsorom, którzy współfinansowali niezbędne specjalistyczne urządzenia, istnieje od tego roku możliwość podjęcia regularnych studiów dla studentów niewidomych i niedowidzących.

Oprac. Max Stebler

Lista publikacji książkowych pracowników Instytutu Filologii Germańskiej

Małgorzata Dubrowska: Auseinandersetzung mit der jüdischen Identität in Werken ausgewählter Schriftsteller aus der DDR. Lublin: TN KUL, 2002.

Marzena Górecka: Das Bild Mariens in der Deutschen Mystik des Mittelalters. Bern u.a.: Lang, 1999.

Wybrane daty z historii Instytutu Filologii Germańskiej

- 1928 rok – powstanie Katedry Filologii Germańskiej na KUL
- lata 1928-1930 i 1938-1939 – pierwsze dwa okresy działalności germanistyki na KUL (bez absolwentów)
- 1946 rok – rozpoczęcie zajęć pod kierownictwem doc. dr Zofii Dziegieckiej
- do 1961 roku katedry obejmowali kolejno Tadeusz Brajerski i Andrzej Wójtowski (1953/54), doc. Bernard Stephan (1955), doc. Zofia Ciechanowska (1961)
- 1962 rok – likwidacja wszystkich neofilologii (w tym Sekcji Filologii Germańskiej) przez ówczesne władze państwowe
- 1983 rok – reaktywacja Sekcji z jedną katedrą, Katedrą Filologii Germańskiej, której pierwszym kierownikiem przez jeden rok jest doc. dr Jan Watrak
- lata 1984-2002 – katedrą kieruje prof. Jerzy Jeszke
- 2001 rok – sekcja zostaje przekształcona w Instytut Filologii Germańskiej
- 2002 rok – kierownictwo instytutem obejmuje prof. Max Stebler

► Koło Naukowe Germanistów KUL

cy z Wrocławia dr Bernard Stephan, pracujący na KUL od 1951/1952 jako lektor języka niemieckiego, a później jako adiunkt.

To właśnie dr Stephan był założycielem i pierwszym kuratorem Koła Germanistycznego Studentów KUL, bo tak właśnie brzmiała pierwotna nazwa jednostki. Pierwszy dokument potwierdzający powstanie koła oraz zatwierdzenie jego Statutu pochodzi z 1959 r. Zgodnie z drugim punktem Statutu stowarzyszenie miało na celu „pogłębianie zamięłowania i sprawności do pracy naukowej w zakresie germanistyki”, „szerzenie rzetelnej wiedzy o krajach niemieckiego obszaru językowego i ich stosunku do Polski”, „nawiązywanie i pielęgnowanie kontaktów z młodzieżą niemieckojęzyczną”, „współpraca z innymi kołami naukowymi” oraz „przychodzenie z pomocą w studiach kolegom”.

W początkowych latach działalności koło rozwijało przede wszystkim takie formy pracy, które pomagały w przezwyciężaniu trudności językowych. Jedną z podstawowych form były 3-tygodniowe obozy językowe organizowane przez władze Uniwersytetu w różnych miastach Polski. Według istniejącej dokumentacji, przechowywanej w Archiwum Uniwersyteckim, pierwsze obozy dla studentów germanistyki zostały zorganizowane w 1951.

Analogicznie do innych kół neofilologicznych Koło Germanistów było podzielone na cztery sekcje: literacką, tłumaczeniową, językową oraz teatralną. Każda z nich stanowiła zespół studentów pracujących systematycznie nad wybranymi zagadnieniami z danej dziedziny i organizujących własne posiedzenia. Regularnie odbywały się także zebrania wszystkich członków, na których wygłaszano odczyty naukowe. Spośród wszystkich sekcji największą aktywność ujawniały sekcje literacka i teatralna.

Sekcja literacka urządzała cykliczne wystawy poświęcone różnym fenomenom kulturowym obszaru niemieckojęzycznego. W 1961 r. z inicjatywy dr Stephana zorganizowano wystawę na temat romantyzmu niemieckiego oraz gazetki poświęcone Galerii Drezdeńskiej i niemieckim Sehenswürdigkeiten. Ogromną zasługą sekcji literackiej jest wyposażenie czytelnicy germanistycznej w wówczas trudno dostępne czasopisma niemieckie, a tym samym szerzenie akcji czytelnictwa prasy kraju sąsiadującego. Członkowie sekcji urządzali też regularnie spotkania dyskusyjne oraz wieczory o charakterze literacko-towarzystwskim, w trakcie których prezentowano nowe zagraniczne publikacje.

Bardzo aktywną działalność wykazywała w latach 50. i 60. także sekcja teatralna, regularnie organizując wycieczki do teatrów warszawskich na sztuki niemieckojęzyczne, wystawiane w języku oryginału, jak Brechta *Dreigroschenoper* i *Mutter Courage und ihre Kinder* czy też w języku przekładu, jak *Ifigenia w Taurydzie* Goethego. Ta działalność nie ograniczała się jednak tylko do dostarczania okazji do bierniej percepcji i estetycznego przeżycia, lecz polegała na aktywnym prezentowaniu sztuk niemieckich. Większość z wystawianych sztuk członkowie koła przygotowywali i wystawiali na obozach językowych lub też w auli uniwersyteckiej. Jedną z pierwszych była *Die deutschen Kleinstädter* Kotzebuego, wystawiona jesienią 1951 r., oraz komedia Möricka *Maler Nolten*. Następne inscenizacje miały miejsce w 1959 r., wtedy to wystawiono *Iphigenie auf Tauris* na obozie językowym we Wrocławiu oraz fragmenty *Fausta* Goethego.

W dniach 4-5 grudnia 1959 przedstawiciele koła uczestniczyli w sesji naukowej z okazji 200 rocznicy śmierci Fryderyka Schillera, wygłaszając dwa referaty, za które otrzymali trzecią na-

grode oraz liczne wyróżnienia. Dwa lata później, w 1961 r. w Poznaniu, Koło, na czele z kuratorem dr Zofią Ciechanowską, uczestniczyło w sesji naukowej poświęconej osobie i twórczości Thomasa Manna. Ta sesja jest ostatnim znaczącym udokumentowanym dorobkiem koła germanistów KUL.

W 1963 r. wszystkie cztery koła neofilologów musiały ze względów ideologicznych zawiesić swoją działalność i przestały – podobnie jak sekcja neofilologii – istnieć, a 3 lata później, decyzją Senatu Akademickiego z dnia 9 marca 1966 zostały zlikwidowane wszystkie nieczynne koła neofilologów, germanistów, anglistów, romanistów i esperantystów. Przerwa w działalności trwała ponad 20 lat.

Reaktywacja Koła Germanistów nastąpiła w styczniu 1986 r., wtedy również został zatwierdzony nowy Statut. Funkcję przewodniczącego koła przejął na jeden rok Zenon Mazurczak. Kolejnymi kuratorami koła byli: dr Jerzy Jeszke (1986-1989), mgr Imtraud Rathjen-Prokop (1989-1992), dr Elżbieta Kowalska (1992-1995), dr Elżbieta Krukowska (1995-1998), dr hab. Barbara Sadowsnik (1998-2002), a obecnie funkcję tę pełni dr Marzena Górecka.

Działalność aktualna

Działające obecnie Koło Naukowe Germanistów (KNG) stanowi ważną integralną formę życia Instytutu Germanistyki i cieszy się ogromnym zainteresowaniem ze strony studentów. W bieżącym roku akademickim koło liczy ponad trzydziestu członków. Na czele agendy stoi zarząd, w którego skład wchodzi: Dorota Trzeszczkowska, studentka III roku (przewodnicząca), Edyta Pyż, studentka V roku (wiceprzewodnicząca), Paweł Jamro, student I roku (sekretarz), Karin Wawrzynek, studentka V roku (skarbnik) oraz Mateusz Maż, student III roku (informatyk).

W ramach Koła działają następujące sekcje: literacko-muzyczna, filmowa, informacyjna, translatorska, informatyczna oraz sekcja tutorów. Każda sekcja ma ściśle określony zakres działalności. Sekcja informacyjna gromadzi i udostępnia studentom germanistyki oraz innych kierunków aktualne oferty stypendialne oraz adresy organizacji sponsorujących wyjazdy do krajów niemieckojęzycznych, ze względu na rosnące zainteresowanie tego rodzaju wyjazdami. Zadaniem sekcji translatorskiej jest organizowanie warsztatów i tłumaczenie tekstów - artystycznych i fachowych - z języka oryginału na docelowy, tj. z polskiego na niemiecki oraz z niemieckiego na polski. Sekcja tutorów organizuje pomoc dla studentów lat młodszych, mających trudności ze zrozumieniem i przyswojeniem sobie pewnych zagadnień lingwistycz-

Spotkanie
opłatkowe
(w 2004 r.)
Instytutu
Filologii
Germańskiej

nych, literaturo- lub kulturoznawczych. Sekcja muzyczno-literacka organizuje raz w miesiącu wieczory poetyckie, zaś sekcja filmowa prezentuje wybitne filmy niemieckiej produkcji lub w wersji niemieckiej, połączone z dyskusją. W ostatnim roku akademickim zaprezentowaliśmy takie filmy dokumentarno-fabularne jak *Günther Grass* w reżyserii Heinza Ludwiga Arnolda oraz *Die Manns. Ein Jahrhundertroman* Heinricha Breloera.

Oprócz inicjatyw podtrzymujących tradycje w zakresie działalności z lat poprzednich koło podejmuje także nowe inicjatywy. Do takich nowatorskich form działalności należy zaliczyć chociażby warsztaty translatorskie, w ramach których członkowie koła tłumaczą teksty artystyczne oraz fachowe. W minionym roku akademickim studenci KNG przetłumaczyli na język niemiecki Informator KUL. Jego dru-

kowana wersja została zaprezentowana w Dniu Otwartych Drzwi (DOS) w 2003 r. W semestrze letnim 2004/2005 planujemy przekład krótkiej prozy literatury szwajcarskiej i jego prezentację na odbywających się w dniach od 19 do 22 maja 2005 r. Targach Książki w Warszawie, na których Szwajcaria będzie gościem honorowym. Literackie teksty szwajcarskie w wersji polskiej ukażą się także na naszej przygotowywanej obecnie stronie internetowej, mającej na celu nie tylko prezentację naszej działalności w środowisku akademickim KUL, lecz również wejście w kontakt z kołami germanistów działającymi na innych uczelniach krajowych i zagranicznych.

Zadania perspektywiczne

Poza przedsięwzięciami o zasięgu ogólnouniwersyteckim, wydziałowym lub instytutowym, mającymi charak-

ter cykliczny lub jednorazowy, KNG przygotowuje się do opracowania zadań o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym. Pragniemy wejść w kontakt z innymi kołami i organizacjami działającymi przy uniwersytetach austriackich, niemieckich oraz szwajcarskich, aby nawiązać stałą współpracę i wymieniać doświadczenia. W tym celu stworzyliśmy w ubiegłym roku własne logo, a obecnie przygotowujemy stronę internetową, tłumaczymy najnowszą wersję Informatora KUL oraz pragniemy zorganizować pierwszy w historii KUL Tydzień Neofilologiczny połączony z konkursem wiedzy o krajach niemieckojęzycznych. Dynamiczny rozwój KNG utrudnia brak własnego lokum oraz sprzętu – odwieczne problemy kuratorów i członków koła.

Oprac. Marzena Górecka

Instytut Filologii Klasycznej

Sekretarz: Marta Grębowska

Katedra Filologii Klasycznej (greckiej)

prof. dr hab. Henryk Podbielski - kierownik
dr hab. Krzysztof Narecki, prof. KUL

Katedra Języka i Literatury Greckiej Późnego Antyku

ks. prof. dr hab. Remigiusz Popowski - kierownik
dr Małgorzata Siwicka - asystent
dr Ewa Osek - asystent

Katedra Teatru i Dramatu Antycznego

prof. dr hab. Robert Chodkowski - kierownik

Rys historyczny

Filologia Klasyczna w KUL w okresie międzywojennym

Studium filologii klasycznej rozpoczęło swą działalność wraz z powołaniem do życia Uniwersytetu, tzn. od semestru zimowego roku akad. 1918/19. Pierwszym jego kierownikiem (w latach 1918-1923) był profesor Stefan Srebrny, który, pomimo dość trudnych warunków pracy organizującej się dopiero uczelni, położył solidne podwaliny pod nowootevarte studia klasyczne, rozwijając nie tylko hellenistykę, ale podtrzymując też w miarę możliwości łacynistykę. Jego następcą w latach 1923-1946 został dr Mieczysław Popławski, podejmując kolejno obowiązki: lekto-

ra języków starożytnych – łaciny i greki (przez 4 lata: 1919-1923), zastępcy profesora filologii klasycznej (przez 5 lat: 1923-1928), profesora nadzwyczajnego (przez 10 lat: 1928-1937) i na dwa lata przed wojną profesora zwyczajnego (1937-1939). Już jako zastępca profesora dr Mieczysław Popławski objął kierownictwo całego kierunku filologii klasycznej (w r. akad. 1923/24) i prowadził je na KUL-u sam do r. akad. 1936/37, w którym nastąpiła „normalizacja” studiów – nastąpił podział na dwie katedry: łacińską i grecką. Pierwsza pozostała w rękach prof. M. Popławskiego, kierownictwo zaś drugiej objął prof. dr Jerzy Manteuffel, zarazem profesor Uniwersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie. Niewątpliwie hellenistyka bardzo wiele na tym zyskała, gdyż od

tej pory stale odbywało się seminarium greckie, które dotąd nie istniało jako takie, zastępowało je bowiem seminarium historii starożytnej prof. Konstantego Chylińskiego lub seminarium z tekstów filozofii starożytnej, prowadzone przez prof. Henryka Jakubaniśa.

Płynność kadry nauczycielskiej, która najsilniej w okresie międzywojennym zaznaczyła się na Wydziale Nauk Humanistycznych, nie ominęła rzecz jasna również filologii klasycznej. Aby ją wesprzeć, poza wymienionym już prof. M. Popławskim, stanowiącym od początku pewny fundament studiów klasycznych, sprowadzono do Lublina kilku humanistów, którzy w krytycznej sytuacji pomogli Uniwersytetowi, podejmując zajęcia dydaktyczne. Genialność dydaktyczna i organizacyjna prof. M.

dyrektor
prof. dr hab. Henryk Podbielski

Katedra Filologii Klasycznej (łacińskiej)

dr hab. Andrzej Budzisz, prof. KUL - kierownik
dr Marian Babiński - adiunkt
dr Małgorzata Górka - adiunkt
mgr Agata Łuka - asystent

Katedra Literatury Wczesnochrześcijańskiej

ks. prof. dr hab. Augustyn Eckmann - kierownik
ks. mgr Marek Cieśluk - asystent

Katedra Łaciny Średniowiecznej i Nowożytnej

dr hab. Jolanta Malinowska (adiunkt) - kierownik
dr Agnieszka Dziuba - adiunkt

Katedra Językoznawstwa Ogólnego

ks. prof. dr hab. Remigiusz Popowski - kurator

► Instytut Filologii Klasycznej

Popławskiego polegała nie tylko na tym, iż sam podnosił swoje kwalifikacje naukowe (co pozwalało mu pracować zarówno na rzecz latynistyki, jak i w miarę swych możliwości – hellenistyki), ale zawsze tak planował zajęcia, aby obydwu dyscyplinom filologicznym zapewnić pełną i kompetentną obsadę personalną. Dlatego wśród osób prowadzących zajęcia znaleźli się profesorowie dyscyplin pokrewnych, wszyscy o bardzo wysokim poziomie wykształcenia również w zakresie filologii klasycznej. Należeli do nich: Stefan Srebrny (zajęcia z historii literatury hellenistycznej i hellenistycznej oraz z historii teatru greckiego), Adam Krokiewicz (wykład i ćwiczenia z literatury rzymskiej oraz wykład z gramatyki historycznej języka łacińskiego), Konstanty Chyliński (wykłady monograficzne z zakresu starożytnej historiografii), Henryk Jakubanis (historia filozofii antycznej: przedsokraty, Arystoteles, Ksenofont, a zwłaszcza spuścizna Platona), Wiktor Porzeziński (wybitny indoeuropeista, zajęcia ze wstępu do językoznawstwa, gramatyki i historii języka greckiego i łacińskiego), Stanisław Szober (ćwiczenia z języka sanskryckiego, gramatyka i historia obu języków klasycznych), Wiktor Hahn (historia literatury greckiej), Kazimierz Michałowski (wykład z archeologii klasycznej - rzeźba grecka), Jerzy Manteuffel (wykłady i ćwiczenia z papirologii).

Wszyscy wyżej wymienieni profesorowie związani byli z filologią klasyczną i dłużej, i ściślej, w sensie większego zaangażowania emocjonalnego

i naukowo-dydaktycznego. Byli jednak i tacy, o których, rzecz jasna, warto wspomnieć, ci jednak wspomagali klasykę zarówno krócej, jak i w sposób mniej „widoczny”. Swoją małą epizod z klasyką na KUL-u miał w semestrze zimowym roku akad. 1918/1919 prof. Jan Sajdak (wykład z literatury rzymskiej i ćwiczenia łacińskie). Przez krótki czas wykłady z filozofii antycznej prowadzili: prof. Bogumił Jasinowski (1918/19), prof. Maurycy Straszewski (1919/20-1921/22, semestr zimowy), prof. Wojciech Gielecki (1921/22, semestr letni). W roku akad. 1919/20 prof. Jan Baudouin de Courtenay, sława światowej filologii porównawczej, w ramach historycznej gramatyki łacińskiej zestawiał komparatywnie łacinę i język francuski, garstce zaś miłośników-filologów przybliżał tajniki sanskrytu. Lektorat języka łacińskiego prowadził Stanisław Ptaszycki, profesor zwyczajny nauk pomocniczych historii i historii średniowiecznej. W edukacji filozoficznej wspomagał filologię klasyczną w latach 1924/25-1925/26 profesor filozofii Tadeusz Strumiłło, przedstawiając na swoich zajęciach „Rozwój pojęć psychologicznych w filozofii greckiej” oraz „Platona i jego szkołę”. Przez jeden rok akademicki (1929/30) sztukę grecką i rzymską wykladał dr Ludwik Grajewski.

Rok akademicki 1934/35 wprowadził dwie nowości: wspomniany już wykład z archeologii klasycznej słynnego prof. Kazimierza Michałowskiego oraz – co szczególnie warto podkreślić – zaczątek stałej kadry w osobie mgr. Józefa Wildmanna, który najpierw był

młodszym asystentem przy katedrze filologii klasycznej w latach 1934/35-1938/39, potem awansował na starszego asystenta; ponadto w r. akad. 1938/39 prowadził lektoraty z języka greckiego i łacińskiego. Wśród młodszych pracowników wymienić też należy mgr J. Koziolkiewiczównę, pracującą przez r. akad. 1937/38 przy katedrze greckiej jako starsza asystentka, oraz mgr. F. Tchorzewskiego, który przy tej samej katedrze był w r. akad. 1938/39 młodszym asystentem.

Filologia Klasyczna w KUL w okresie powojennym

Powojenną działalność filologii klasycznej charakteryzuje przede wszystkim stopniowe zaspokajanie pilnej potrzeby tworzenia stałej i kompetentnej kadry naukowej. Należy tu zauważyć istotną różnicę, jaka zaszła w czasach powojennych w porównaniu z przedwojennymi w zakresie programu studiów. Na początku r. akad. 1949/50 wszedł w życie nowy ministerialny program, dokładnie dopasowany do poszczególnych lat studiów, uwzględniający w pewnym tylko stopniu monograficzny charakter wykładów. Przed wojną student mógł przez cały okres swego pobytu na uczelni nie wyjść poza epokę, która stanowiła przedmiot zainteresowań jego profesora. Po wojnie stało się to niemożliwe, ponieważ cykl studiów został ściśle uregulowany, egzaminy zaś rozdzielono na poszczególne lata. Tego rodzaju program nauczania wymagał więc stałej i wysoce wyspecjalizowanej kadry.

Dzieje filologii klasycznej po zakończeniu II wojny światowej otwiera jej przedwojenny filar – prof. Mieczysław Popławski. Jesienią 1944 r., tuż po wyzwoleniu Lublina, razem z ówczesnym rektorem ks. A. Słomkowskim walczy przyczynił się do odbudowy Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i zarazem do zorganizowania pierwszego na ziemiach polskich studium filologii klasycznej. Zaraz w listopadzie 1944 r. prof. M. Popławski rozpoczyna normalne zajęcia uniwersyteckie wraz z dwoma nowopowołanymi asystentami: mgr Józefem Kurancem i mgr Marianem Nagnajewiczem. Warto tu przypomnieć mało znany fakt krótkiego pobytu w KUL (trzeci trymestr r. akad. 1944/45) znanego profesora filologii klasycznej – Jerzego Kowalskiego, który zajmował się na swoich wykładach Wergiliuszem (*Bukoliki i Eneida*) i pismami młodzieńczymi św. Augustyna. Ponadto ćwiczenia zleczone z zakresu hellenistyki (Homer) prowadzi przez pierwsze dwa lata powojenne dr Janina Pliszczyńska. Niestety 29 grudnia 1946 umiera prof. M. Popławski. Ten pierwszy okres działalności Sekcji zamyka się następującym stanem kadry etatowej:

Kadra Sekcji Filologii Klasycznej w 1976

prof. Janina Niemirska-Pliszczyńska

profesor zwyczajny i dwu asystentów w stopniu magistra.

Miejsce zmarłego Profesora jako kierownika studium filologii klasycznej zajmuje dr Marian Plezia. Jemu właśnie Sekcja Filologii Klasycznej zawdzięcza przetrwanie i dalszy rozwój naukowy kadry, bowiem w czasie jego profesury asystenci J. Kuranc i M. Nagnajewicz jako pierwsi w KUL filologowie klasyczni uzyskują w styczniu 1951 stopnie doktorskie, a następnie awanse na adiunktów. Warto w tym miejscu przypomnieć, iż to na ich barkach spoczęło najpierw utrzymanie Sekcji podczas choroby prof. M. Popławskiego, potem zaś zapewnienie jej regularnego funkcjonowania w sytuacji, kiedy jej kierownik – prof. M. Plezia – dojeżdżał okresowo z Krakowa. W tym czasie filologię klasyczną KUL wydatnie zasila praca dr Aleksandry Chodźko-Domaniewskiej, początkowo asystentki (od r. akad. 1947/48), później (od roku 1951) formalnie adiunkta katedry historii starożytnej. Niestety, ta dobrze zapowiadająca się filolog po krótkiej chorobie umiera 6 lutego 1955 r., przekazując całą swą prywatną bibliotekę Zakładowi Filologii Klasycznej. W r. akad. 1950/51 filologia klasyczna zyskuje nowego adiunkta – dr Leokadię Małunowiczówną. Wykłady z historii starożytnej i kultury antycznej prowadzi prof. Stanisław Łoś od r. 1945/46, z zakresu archeologii klasycznej – prof. Rajmund Gostkowski od roku 1950/51 do końca 1959/60, po nim natomiast dr Barbara Filarska. Rezygnacja prof. Plezia w czerwcu 1953, spowodowana nasilającymi się kłopotami ze wzrokiem, zamyka drugi okres dziejów Sekcji.

W r. akad. 1953/54 kierownictwo seminarium greckiego objęła dr Janina Pliszczyńska, łacińskiego zaś – dr Leokadia Małunowiczówna. 24 lutego 1956 r. stopień docenta otrzymała dr

Janina Pliszczyńska, 27 kwietnia 1956 roku – dr Leokadia Małunowiczówna. Funkcję kierownika Sekcji pełniła doc. Leokadia Małunowiczówna od roku 1953/54 do końca r. akad. 1962/63, tj. przez 9 lat. Od początku r. akad. 1963/64 pełniła tę funkcję (do 1969) doc. Janina Pliszczyńska. Adiunkci: dr Józef Kuranc i dr M. Nagnajewicz zostali zastępcami profesorów w 1957, w 1962 zostali mianowani starszymi wykładowcami. W r. akad. 1956/57 powołano na asystentkę mgr Krystynę Stawecką, która, w roku 1961/62 uzyskawszy doktorat na Uniwersytecie Wrocławskim, została adiunktem. W r. 1957/58 została powołana na asystentkę mgr Krystyna Zarzycka, po trzech latach starsza asystentka, adiunkt od 1967/68 po uzyskaniu stopnia doktora na UW w czerwcu 1967. Na nowego asystenta powołano w r. akad. 1961/62 ks. mgr. Henryka Wójtowicza, który w r. akad. 1963/64 awansował na starszego asystenta, w kwietniu 1965 otrzymał stopień doktorski na Uniwersytecie Wrocławskim. Kolejnymi asystentami filologii klasycznej KUL zostali: w 1962/63 mgr Michał Kaczmarkowski, w 1963/64 – mgr Danuta Szumska i mgr Henryk Podbielski, w 1966/67 – ks. mgr Roman Andrzejewski i mgr Robert Chodkowski, a w 1969/70 – ks. mgr Remigiusz Popowski. W kwietniu 1962 r. zastępcze kierownictwa katedr filologii klasycznej otrzymały: doc. dr Janina Pliszczyńska i doc. dr Leokadia Małunowiczówna. W istotnym dla Sekcji roku akad. 1965/66 następuje całkowity rozdział personalny obydwu ciągów dydaktycznych: greckiego i łacińskiego, w ten sposób wyodrębniają się również dwie katedry: I Katedra Filologii Klasycznej (greckiej) i II Katedra Filologii Klasycznej, których kierownikami zostały odpowiednio: doc. dr Janina Pliszczyńska (od 1967 prof. nadzw.) i doc. dr Leokadia Małunowiczówna.

prof. Leokadia Małunowiczówna

W ten sposób wzrost kadry etatowej od wznowienia zajęć po zakończeniu wojny, tj. od jesieni 1944 r. (1 profesor, 2 asystentów), do końca lat 60. (1 profesor nadzwyczajny, 1 docent, pięciu doktorów, pięciu magistrów: w tym dwu starszych asystentów i dwu asystentów), wykazuje się stosunkiem 3 do 12. Przy I Katedrze Filologii Klasycznej (greckiej), prowadzonej przez prof. nadzw. dr J. Pliszczyńską, pracują: dr J. Kuranc, ks. dr H. Wójtowicz, mgr H. Podbielski, mgr R. Chodkowski, ks. mgr R. Popowski; w obsadzie drugiej Katedry, kierowanej przez doc. dr L. Małunowiczównę, znajdują się: dr M. Nagnajewicz, dr K. Stawicka, mgr K. Zarzycka-Stańczakowa, mgr M. Kaczmarkowski i mgr D. Szumska. Dr M. Nagnajewicz i mgr M. Kaczmarkowski od kwietnia 1965 formalnie zostali zakwalifikowani do Katedry Językoznawstwa Ogólnego. Umownie można więc mówić o ustabilizowanym trzecim powojennym okresie istnienia i działalności Sekcji Filologii Klasycznej.

Następne lata funkcjonowania Sekcji nie przynoszą już tak wielu zmian personalnych, przynajmniej takich, które miałyby miejsce w stosunkowo długim czasie. Jednak ich znaczenie jest doniosłe. Wszyscy nowozatrudnieni asystenci są absolwentami filologii klasycznej KUL. Chronologicznie rzecz biorąc, wśród najważniejszych wydarzeń lat 70. należy odnotować przejście z dniem 1.X.1974 na emeryturę prof. J. Niemirskiej-Pliszczyńskiej, którą na stanowisku kierownika I Katedry Filologii Klasycznej (greckiej) zastąpił w 1975 r. dr hab. Henryk Podbielski. Dwa lata wcześniej, bo w 1973 r., dr Krystyna Stawicka uzyskała habilitację (na Uniwersytecie Wrocławskim), a wraz z nią – w tym samym roku – nowo utworzoną (trzecią na Sekcji) Katedrę Łaciny Średniowiecznej i Nowożytniej (którą kierowała do roku 2002, czyli do momentu przejścia na emeryturę). Do tej ostatniej jako asystent stażysta trafił w 1976 r. mgr Andrzej Budzisz, natomiast Katedrę Filologii Klasycznej (łacińskiej) zasilił w tym samym roku ks. mgr Augustyn Eckmann. Na kolejny angaż mgr. Krzysztofa Nareckiego w I Katedrze Filologii Klasycznej (greckiej) trzeba było czekać cztery lata, aż do października 1980 r. Notabene w tym właśnie roku katedra łacińska doznała ogromnej straty po śmierci (1 maja) jej wieloletniego kierownika, jednego z dwu powojennych filarów filologii klasycznej – prof. Leokadii Małunowiczówny. Rok później do Katedry Łaciny Średniowiecznej i Nowożytniej dołącza jako asystent mgr Jolanta Malinowska, która po latach – po odejściu na emeryturę prof. K. Stawickiej – przejmuje od niej (w lutym

► Instytut Filologii Klasycznej

2003 r.) kierownictwo Katedry Łaciny Średniowiecznej i Nowożytniej.

Bolesnego wstrząsu doznała Sekcja Filologii Klasycznej we wrześniu 1982 r., kiedy niespodziewana śmierć zabrała z grona lubelskich filologów prof. J. Niemirską-Pliszczynską. Śmierć obu Pań Profesor, do których niedługo mieli dołączyć doc. Marian Nagnajewicz (17.VI.1987) i dr Józef Kuranc (26.VIII.1989), zamknęła – jak się wydaje – trzeci okres historii filologii klasycznej w KUL, okres bardzo intensywnego rozwoju zarówno kadrowego, jak i naukowego. Oto bowiem lubelska klasyka z niewielkiego rozmiaru studium (tuż po wojnie) osiągnęła poziom, jakiego nigdy wcześniej nie miała. Dzięki właściwej polityce kadrowej w latach 50-tych i 60-tych doczekaliśmy się takiej klasy badaczy, jakimi już w latach 70-tych stali się: dr hab. Krystyna Stawecka, dr hab. Henryk Podbielski, ks. dr hab. Henryk Wójtowicz, dr hab. Marian Nagnajewicz (kierownik Katedry Językoznawstwa Ogólnego od 1977 do chwili przejścia na emeryturę w 1982), dr Michał Kaczmarkowski, ks. dr Remigiusz Popowski, dr Robert Chodkowski czy dr Krystyna Zarzycka-Stańczak.

Niestety lata 80. nie były tak pomyślne dla filologii klasycznej KUL z punktu widzenia rozwoju kadry. Obok angażu K. Nareckiego i J. Malinowskiej trzecią nowozatrudnioną osobą był mgr Marian Babiński, asystent w Katedrze Filologii Klasycznej od 1 października 1984 r. Na kolejnych filologów trzeba było czekać do lat 90., kiedy nastąpiła pewna odwilż w zakresie „odświeżania” kadry. Na pełnych etatach zostały zatrudnione następujące osoby (w porządku chronologicznym): mgr Małgorzata Górską i mgr Małgorzata Siwicka, mgr Agnieszka Dziuba, mgr Ewa Osek, mgr Agata Łuka, ks. mgr Marek Cieśluk. Ponadto w latach 90. kilkuletnie epizody w Sekcji Filologii Klasycznej miały: mgr Katarzyna Kornacka (1992-1995), ks. dr Janusz Lewandowicz (1995-1997; stopień doktora uzyskał w KUL w 1999 r.) oraz mgr Katarzyna Dymińska (1997-1999). Niestety studium filologii klasycznej utraciło prof. Michała Kaczmarkowskiego, który – co prawda niemal od początku pracy w KUL związany był z Katedrą Językoznawstwa Ogólnego – duchem jednak, pracą naukową i zajęciami mocno tkwił w klasyce. Opuścił nas przedwcześnie 26 marca 2003 r., w pełni sił duchowych i intelektualnych. Rok wcześniej (2002) na zasłużoną emeryturę odeszła trójka znakomitych profesorów: ks. Henryk Wójtowicz, Krystyna Stawecka i Kry-

styna Zarzycka-Stańczak. Na uwagę zasługują też pedagodzy, którzy od lat 70-tych prowadzili w Sekcji zajęcia zleczone z dydaktyki nauczania języków starożytnych. Do nich należą: mgr Józefa Janik, mgr Jerzy Łopatyński (oboje już nieżyjący) oraz mgr Helena Błazińska, wspomagająca klasykę KUL-u od początku lat 90. aż do chwili obecnej w zakresie dydaktyki nauczania języka łacińskiego.

W ślad za rozwojem personalnym kadry Sekcji Filologii Klasycznej poszły też zmiany strukturalne. Powstały aż trzy nowe katedry: Teatru i Dramatu Antycznego, Języka i Literatury Greckiej Późnego Antyku oraz Literatury Wczesnochrześcijańskiej, powołane przez Senat KUL 28 maja 1994 r. Na mocy decyzji tegoż Senatu z dnia 10 grudnia 1999 roku zmieniono nazwę Sekcji na Instytut Filologii Klasycznej. Ostatnią reorganizacją było włączenie uchwałą Senatu z dnia 25 kwietnia 2003 r. Katedry Językoznawstwa Ogólnego do Instytutu Filologii Klasycznej. W ten sposób można podsumować ostatni, czwarty etap ewolucji personalno-organizacyjnej filologii klasycznej w KUL.

Instytut Filologii Klasycznej dziś

Struktura

Aktualnie struktura Instytutu Filologii Klasycznej opiera się na 7 autonomicznych naukowo katedrach. Samodzielni pracownicy tworzą radę naukową Instytutu, jednostką zaś kieruje i pracę katedr koordynuje Dyrektor Instytutu wybierany na trzyletnią kadencję.

W tym miejscu należy odnotować, iż wspólny wysiłek dydaktyczno-naukowy wszystkich pracowników Instytutu zaowocował w ostatnim czasie uzyskaniem certyfikatu świadczą-

cego o wysokim poziomie kształcenia w Instytucie. Na wniosek zespołu oceniającego Uniwersytecka Komisja Akredytacyjna (zgodnie z uchwałą Konferencji Rektorów Uniwersytetów Polskich z dnia 31 maja 2001 r.) udzieliła Instytutowi Filologii Klasycznej KUL akredytacji na okres 5 lat, jako jednostce spełniającej wysokie kryteria i wymogi jakości kształcenia. Podobną pozytywną opinię wydała w marcu 2004 r., Państwowa Komisja Akredytacyjna.

Kierunki badań i główne osiągnięcia

Obecnie Instytut Filologii Klasycznej realizuje profil studiów humanistycznych z zakresu filologii klasycznej. Przedmiotem badań jest więc język i literatura grecka oraz rzymska, jak również cała kultura materialna i duchowa, która stanowi środowisko i zaplecze tych dwóch literatur. W kręgu zainteresowań badawczych pracowników Instytutu znajduje się również piśmiennictwo i kultura wczesnochrześcijańska, a także twórczość polskich i węgierskich pisarzy tworzących w języku łacińskim. Najogólniej rzecz ujmując, Instytut zajmuje się badaniem i recepcją kultury klasycznej, która stała się fundamentem całej współczesnej cywilizacji europejskiej. W związku z tym w Instytucie prowadzone są badania obejmujące swym zakresem następujące obszary badawcze:

- antyczna literatura grecka (epos grecki, starożytny dramat grecki, grecka literatura filozoficzna, poetyka i retoryka starożytna, starożytne przyrodoznawstwo, druga sofistyka),
- literatura rzymska (poezja okresu augustowskiego, historiografia rzymska),
- łacińska literatura średniowieczna i nowożytna (renesans, barok),
- literatura starochrześcijańska (literatura Nowego Testamentu oraz pisarze wczesnochrześcijańscy),
- językoznawstwo antyczne i ogólne.

Działalność naukowa pracowników Instytutu znajduje wyraz w licznych

Pożegnanie odchodzących na emeryturę profesorów – K. Stańczak, ks. H. Wójtowicz, K. Staweckiej

Wręczenie akredytacji UKA dla klasyki - Poznań, 12 listopada 2001

publikacjach, stanowiących istotny wkład w rozwój badań nad Antykiem. Specyfiką tych badań jest szczególnie zainteresowanie myślą religijną starożytnych pisarzy, badania nad literaturą chrześcijańską oraz językiem Nowego Testamentu. Ważnym działem aktywności naukowej Instytutu były i są tłumaczenia literatury antycznej oraz wczesnochrześcijańskiej, a także wydawnictwo łacińskich tekstów renesansowych. Prowadzone badania interdyscyplinarne, dotyczące literatury greckiej i łacińskiej ze szczególnym uwzględnieniem problematyki chrześcijańskiej oraz jej powiązań z Antykiem pogańskim, dają nowe spojrzenie na ciągłość tradycji literackiej. W odniesieniu do poszczególnych katedr Instytutu można w miarę czytelnie określić ich problematykę badawczą, od kilkunastu już lat skupiającą się na następujących zagadnieniach:

- Katedra Filologii Klasycznej (greckiej) – filozofia starożytnej Grecji: przedsokratycy (edycja, przekłady i interpretacje fragmentów), Arystoteles, Platon; grecka terminologia filozoficzna: od przedsokratyków do Arystotelesa; historia literatury greckiej (Homer, Hezjod, Hymny Homeryckie); poetyka i retoryka starożytna.
- Katedra Języka i Literatury Greckiej Późnego Antyku – język grecki, starożytna historia gramatyki greckiej, język i słownictwo Nowego Testamentu, semantyka greckich morfemów słowotwórczych i fleksyjnych, druga sofistyka, późnoantyczna retoryka deskrypcyjna, przyroda w piśmiennictwie wczesnochrześcijańskim.
- Katedra Teatru i Dramatu Antycznego – dramat antyczny, problematyka religijna w literaturze greckiej, historia teatru greckiego.
- Katedra Filologii Klasycznej (łacińskiej) – poezja okresu augustowskiego: Owidiusz, Wergiliusz; literatura wczesnochrześcijańska: podstawowe pojęcia religijne, filozoficzne, antropo-

logiczne w ujęciu najwybitniejszych pisarzy wczesnochrześcijańskich; poezja wczesnochrześcijańska; poezja okresu Renesansu: religijny dramat łaciński i religijna epika łacińska; retoryka starożytna: topos i entymemat w uzasadnianiu retorycznym; językoznawstwo – gramatyka dependencyjna łacińska.

- Katedra Literatury Wczesnochrześcijańskiej – literatura starożytna okresu Cesarstwa, Biblia, literatura wczesnochrześcijańska: przekłady i komentarze, rozwój łaciny wczesnochrześcijańskiej: terminy filozoficzne i teologiczne, gatunki literackie, słownictwo, słowotwórstwo, składnia, zjawiska stylistyczne, chrześcijaństwo, historia kultury starożytnego Rzymu.
- Katedra Łaciny Średniowiecznej i Nowożytnej – poezja i proza łacińska polskiego i zachodnioeuropejskiego renesansu; epigramat renesansowy; religijna poezja łacińska renesansu i baroku; wczesnorenesansowa historiografia polsko-łacińska; twórczość poetycka Piotra Rojzjusza; genologia historiografii rzymskiej.

Nie sposób wymienić wszystkich osiągnięć naukowych pracowników filologii klasycznej KUL, wypada jednak pro domo sua pochwalić się choćby najważniejszymi rozprawami, które świadczą o znaczeniu i roli Instytutu Filologii Klasycznej w KUL w polskim środowisku filologów i starożytników:

- dr hab. Andrzej Budzisz, prof. KUL: Epigramat łaciński w Polsce w pierwszej połowie XVI wieku. Studium analityczne, Lublin 1988; Biblia i kultura antyczna. Motywy analogiczne w łacińskiej poezji biblijnej renesansu (Polska, Niemcy, Niderlandy, Wyspy Brytyjskie), Lublin 1995.
- prof. dr hab. Robert Chodkowski: Funkcja obrazów scenicznych w tragediach Ajschylosa, Wrocław 1975; „Agamemnon” Ajschylosa, Lublin 1985; Ajschylos i jego tragedie, Lublin 1994; Teatr grecki, Lublin 2003; Sofokles, Antygona, przełożył [...], Warszawa 2004.
- dr Agnieszka Dziuba: Wczesnorenesansowa historiografia polsko-łacińska, Lublin 2000; Curiositas

w Historii Rzymskiej Wellejusza Paterkulusa, Lublin 2004.

- ks. prof. dr hab. Augustyn Eckmann: Dialog świętego Augustyna ze światem pogańskim w świetle jego korespondencji, Lublin 1987; Symbol Apostolski w pismach świętego Augustyna, Lublin 1999; Przebóstwienie człowieka w pismach wczesnochrześcijańskich, Lublin 2003.
- dr Małgorzata Górka: Walencja łacińskich rzeczowników odczasownikowych i odprzymiotnikowych na podstawie Mów Cicerona wraz ze słownikiem walencyjnym, Lublin 2004.
- dr hab. Jolanta Malinowska: Twórczość poetycka Piotra Rojzjusza (1506-1571). Studium historycznoliterackie, Lublin 2001.
- dr hab. Krzysztof Narecki, prof. KUL: Słownik terminów Arystotelesowych, [w:] Arystoteles, Dzieła Wszystkie, t. 7, PWN, Warszawa 1994; 2003², s. 12-127; Logos we wczesnej myśli greckiej, Lublin 1999.
- prof. dr hab. Henryk Podbielski: La structure de l'Hymne homérique à Aphrodite et la lumière de la tradition littéraire, Wrocław 1971; Mit kosmogoniczny w Teogonii Hezjoda, Lublin 1978; Arystoteles, Retoryka, wstęp: teoria wymowy przed Arystotelesem, tłumaczenie Retoryki, [w:] Arystoteles, Dzieła wszystkie, t. 6, PWN, Warszawa 2001, s. 265-478; Retoryka dla Aleksandra, wstęp i tłumaczenie, [w:] Arystoteles, Dzieła wszystkie, t. 6, PWN, Warszawa 2001, s. 479-561; Arystoteles, Poetyka, wstęp i tłumaczenie, [w:] Arystoteles, Dzieła wszystkie, t. 6, PWN, Warszawa 2001, s. 563-626; Posłowie: O życiu i twórczości Arystotelesa, [w:] Arystoteles, Dzieła wszystkie, t. 6, PWN, Warszawa 2001, s. 845-921.
- ks. prof. dr hab. Remigiusz Popowski: Struktura semantyczna neologizmów w listach św. Pawła z Tarsu, Lublin 1978; Imperatiwus na tle indikatiwu w Listach Pawła z Tarsu. Studium językowo-egzegetyczne, Lublin 1985; Grecko-polski Nowy Testament [...], Warszawa 1993; Wielki słownik grecko-polski Nowego Testamentu [...], Warszawa 1994; Nowy Testament. Przekład na Wielki Jubileusz Roku 2000, Warszawa 2000; Filostrat Starszy, Obrazy, przeł., wstępem, komentarzem i przypisami opatrzył [...], Warszawa 2004.

Sylwetka absolwenta

Obecnie proces kształcenia w Instytucie Filologii Klasycznej zorientowany jest na uzyskanie celów określonych w Uchwale nr 407 Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, a zatem zmierzająca do realizacji modelu przygotowania ogólnohumanistycznego. W ramach tego profilu absolwenta ma cechować znajomość literatury klasycznej (wykłady z literatury greckiej i łacińskiej I-IV rok), kultury i historii (konwersatoria oraz wykłady historii, archeologii i sztuki oraz kultury), językoznawstwa ze szczególnym uwzględnieniem języka greckiego i łacińskiego (wykłady i konwersatoria traktujące o historii języków klasycznych oraz o językoznawstwie) oraz ogólna wiedza między innymi z zakresu filozofii, psychologii, bibliistyki.

Oprac. Krzysztof Narecki

Koło Naukowe Klasyków KUL

Obecny zarząd Koła:

Dorota Hendzel, Daria Kaczmarek,
Sylvia Kochańska.

Początki Koła Klasyków KUL sięgają końca lat 30. Koło zostało założone przed II wojną światową przez śp. prof. Mariana Nagnajewicza, który był pierwszym jego prezesem, a później przez długie lata wykładał jako pracownik Sekcji Filologii Klasycznej KUL. Po wojnie Koło wznowiło swoją działalność dopiero w 1960 r., kiedy to z inicjatywy prof. Leokadii Małunowiczówny jego reaktywacji podjął się Michał Kaczmarski.

Działalność Koła polegała głównie na organizacji życia naukowego, kulturalnego i towarzyskiego studentów filologii klasycznej. W latach 60. Koło wydawało swoją gazetkę o charakterze satyrycznym i humorystycznym, zatytułowaną *Coccinella*, czyli *Biedronka*. Jej współzałożycielem i redaktorem był ks. Stanisław Gzella. Studenci klasyki licznie uczestniczyli zarówno w zebraniach swojego Koła, jak i w ogólnopolskich zjazdach kół młodych klasyków, prezentując owoce swoich zainteresowań naukowych w postaci odczytów i referatów (T. Rzymkiewicz, ks. R. Popowski, J. Opolski, D. Uszyńska). Brali też udział w zjazdach Polskiego Towarzystwa Filologicznego (np. w 1959 r. we Wrocławiu – R. Chodkowski, czy jesienią 1959 w Łaskach, w zjeździe PTF zorganizowanym przez KUL).

Od czerwca 1960 r. równolegle z działalnością w Kole Klasyków jego członkowie angażowali się w prace Koła Miłośników Dramatu Antycznego Studentów KUL. Znaczącym osiągnięciem tego Koła było wystawienie w roku 1961 w auli KUL na Ogólnopolskim Zjeździe PTF w Lublinie *Agamemnona* Ajschylosa (po grecku i po polsku) w reżyserii prof. J. Pliszczynskiej. Przedstawienie spotkało się z dużym uznaniem m.in. prof. K. Kumanieckiego i prof. W. Steffena. Było następnie prezentowane w auli kilkakrotnie dla mieszkańców Lublina oraz zajęło I miejsce na przeglądzie teatrów amatorskich regionu lubelskiego. W przedstawieniu brali udział m.in. R. Chodkowski i H. Podbielski, późniejsi profesorowie KUL.

Członkowie Koła Naukowego Klasyków KUL podczas ogólnopolskich seminariów i spotkań studenckich zdobywali liczne nagrody i wyróżnienia. Na II Zjeździe Kół Naukowych Studentów Filologii Klasycznej, który odbył się w 1962 r. w Warszawie, pierwszą nagrodę zdobył H. Podbielski, obecnie profesor i dyrektor Instytutu Filologii Klasycznej KUL. Podczas V Zjazdu Kół Naukowych Studentów Filologii

Klasycznej w Poznaniu III nagrodę (za wygłoszenie referatu: *Cnota wieloduszności według Arystotelesa*) zdobył J. Budzyński, a IV nagrodę przyznano S. Kryjowi (za referat: *Definicja 'arete' według Etyki Nikomachejskiej Arystotelesa*). Duży sukces odnieśli studenci filologii klasycznej KUL, K. Gębura i K. Narecki, którzy otrzymali odpowiednio miejsca I i II w konkursie ze znajomości mitologii zorganizowanym w czasie VII Ogólnopolskiego Zjazdu Studenckich Kół Naukowych Filologii Klasycznej w Poznaniu w dniach 24-26 stycznia 1977 roku.

W latach 1980-1989 nie odbyło się żadne większe spotkanie studentów filologii klasycznej o charakterze ogólnopolskim. Dopiero w ostatnim dziesięcioleciu należy odnotować wzmożoną aktywność studenckich kół naukowych filologii klasycznej, w tym również koła lubelskiego, którego członkowie biorą czynny udział w ogólnopolskich zjazdach studenckich (m.in. w Nieszawie w 1994 r. na II Ogólnopolskiej Sesji Studentów Filologii Klasycznej referaty wygłosili: J. Lenard i A. Rzepecki, a w Katowicach w 1998 r. i w Poznaniu w 1999 r. na Ogólnopolskich Zjazdach Kół Naukowych z odczytami wystąpili delegaci Koła: K. Kołakowska, H. Korchut i A. Fedorowicz).

Najbardziej jednak znaczącym wydarzeniem w najnowszej historii Koła było zorganizowanie w KUL w dniach 1-3 grudnia 1999 r. Ogólnopolskiej Studenckiej Konferencji Kół Naukowych Filologów Klasycznych pt. To, co nas urzeka i szokuje w kulturze, literaturze i sztuce starożytnych. Na bogaty program Konferencji złożyły się wykłady prelegentów z Krakowa, Poznania, Gdańska, Wrocławia, Torunia, Katowic oraz Lublina. W czasie trzydniowych obrad delegaci koła lubelskiego wygłosili aż 5 referatów, które spotkały się z dużym uznaniem licznie zgromadzonych przedstawicieli wszystkich ośrodków filologicznych w Polsce.

Inną ważną formą aktywności Koła Naukowego Klasyków KUL są cyklicznie organizowane zebrania członków i sympatyków Koła, na których zaproszeni goście – zarówno pracownicy naukowi, jak i studenci – prezentują interesujące odczyty. Waga niektórych spotkań czyniła je wydarzeniami w skali całego Uniwersytetu, jak np. spotkanie autor-

skie z prof. Zygmuntem Kubiakiem w dniu 18 lutego 1999 r.

Kolejną znaczącą inicjatywą Koła, mającą na celu integrację środowiska młodych filologów klasycznych, były Ogólnopolskie Naukowe Warsztaty Klasyczne w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą (w dniach 1-3 września 2000 r.), w których wzięli udział studenci i pracownicy naukowcy z różnych ośrodków akademickich całej Polski. Uczestnicy warsztatów wysłuchali kilkunastu interesujących wykładów, a także czynnie włączali się do dyskusji nad tłumaczeniami tekstami antycznymi, co dało sposobność do zapoznania się z aktualnym stanem wiedzy i pogłębienia umiejętności translatorskich. W listopadzie 2001 Koło zorganizowało po raz drugi Ogólnopolskie Naukowe Warsztaty Klasyczne pod hasłem: *Antyk w Polsce u progu trzeciego tysiąclecia*. W sesji wzięło udział 25 przedstawicieli z trzech ośrodków akademickich w Polsce, a ponadto teatr studencki z Łodzi. Na bogaty program Konferencji złożyły się wykłady prelegentów z Krakowa, Łodzi oraz Lublina.

Od 2002 r. Koło bierze czynny udział w promocji filologii klasycznej podczas Dni Drzwi Otwartych KUL. W 2003 r. członkowie Koła pomagali w organizacji ogólnopolskiego zjazdu Polskiego Towarzystwa Filologicznego.

Aby przyczynić się do integracji studentów, a także pracowników Instytutu, Koło organizuje liczne spotkania, przygotowując między innymi spektakl *Klasyków wielkopostny lament z jajkiem wielkanocnym*, oraz opracowało już dwie edycje śpiewników kołęd łacińskich *Adeste fideles*.

Ostatnim najbardziej znaczącym osiągnięciem Koła było przygotowanie spektaklu *Kupiec* według Plautusa. Sztukę wystawiono podczas III Międzyuczelnianego Przeglądu Teatrów Klasycznych w Gdyni w maju 2004 r. Grająca główną rolę Agnieszka Bereza otrzymała wyróżnienie aktorskie. Spektakl był później wystawiony podczas Kulturaliów.

Instytut Filologii Polskiej

Sekretarz mgr Iwona Lewandowska,

dyrektor

dr hab. Wojciech Kaczmarek, prof. KUL

Katedra Dramatu i Teatru

Kierownik dr hab. Wojciech Kaczmarek, prof. KUL
dr Izabela Brodzińska, asystent
dr Anna Podstawka, asystent
mgr Joanna Michalczuk, asystent
mgr Anna Piechówka, doktorant

Katedra Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego

Kierownik dr hab. Roman Doktor, prof. KUL
dr Maria Gorińska, st. wykładowca
dr Sławomir Żurek, adiunkt
mgr Magdalena Marzec, doktorant

Katedra Historii Literatury Staropolskiej

Kierownik dr hab. Mirosława Hanusiewicz, prof. KUL
dr Justyna Dąbkowska, adiunkt
dr Wiesław Pawlak, adiunkt
mgr Agnieszka Czechowicz, doktorant
mgr Joanna Hałóń, doktorant

Katedra Języka Polskiego

Kierownik prof. dr hab. Władysław Makarski, prof. nadzw.
dr Henryk Duda, adiunkt (staż zagraniczny)
dr Agnieszka Karolczuk, adiunkt (staż zagraniczny)
dr Beata Kułak, adiunkt
dr Małgorzata Nowak, adiunkt
dr Bożena Matuszczyk, st. wykładowca
dr Natalia Sosnowska, wykładowca
mgr Cecylia Galilej, asystent
mgr Jolanta Klimek, asystent
mgr Anna Majewska-Wójcik, asystent
mgr Magdalena Smoleń-Wawrzusiszyn, asystent
mgr Marzena Wieczorek, asystent
mgr Anna Czaplą, doktorant
mgr Mariusz Koper, doktorant

Katedra Literatury Polskiej Oświecenia i Romantyzmu

Kierownik dr hab. Danuta Paluchowska, prof. KUL
prof. dr hab. Marian Maciejewski, prof. zw.
dr hab. Małgorzata Łukaszuk-Piekara, prof. KUL
dr hab. Dariusz Seweryn, adiunkt
dr Małgorzata Cwenk, adiunkt
dr Wacław Pyczek, adiunkt
mgr Monika Kulesza, doktorant
mgr Agata Seweryn, doktorant

Katedra Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski

Kierownik prof. dr hab. Stanisław Fita, prof. zw.
dr Jakub Malik, adiunkt
dr Beata Obsulewicz-Niewińska, adiunkt
dr Paweł Próchniak, adiunkt

Katedra Literatury Porównawczej

Kierownik dr hab. Józef Japola, prof. KUL
dr Jacek Scholz, adiunkt
dr Agata Brajerska-Mazur, adiunkt

Katedra Literatury Współczesnej

Kierownik dr hab. Mirosława Oldakowska-Kufel, prof. KUL
dr Zdzisław Kudelski, adiunkt
mgr Lech Giemza, doktorant
mgr Monika Szwed, doktorant

Katedra Tekstologii i Edytorstwa

Kierownik prof. dr hab. Józef Fert
mgr Wojciech Kruszewski, asystent
mgr Łukasz Garbał, doktorant
mgr Dariusz Pachocki, doktorant

Katedra Teorii Literatury

Kierownik dr hab. Edward Fiałą, adiunkt
dr Jarosław Borowski, adiunkt
dr Adam Fitas, adiunkt
dr Dariusz Skórczewski, adiunkt
dr Ryszard Zajączkowski, adiunkt
dr Andrzej Tyszczyk, st. wykładowca
mgr Ireneusz Piekarski, asystent

Instytut Filologii Polskiej jest największym pod względem liczby pracowników i studentów instytutem na Wydziale Nauk Humanistycznych. Funkcjonuje od momentu inauguracji

działalności Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, tj. od 1918 r. - najpierw jako sekcja filologii polskiej, a od 10 grudnia 1999 r. jako instytut. Od początku istnienia skupiał wybitne indywidualności

naukowe, zarówno w nurcie badań językoznawczych (jak np.: Jan Baudouin de Courtenay, Wiktor Porzeziński, Stanisław Szober, Witold Doroszewski, Władysław Kuraszkiewicz, Tadeusz Milewski, Maria Dłuska, Tadeusz Brajerski, Zenon Leszczyński), jak też literackich (m.in.: Piotr Bańkowski, Wiktor Hahn, Henryk Życzyński, Julian Krzyżanowski, Juliusz Kleiner, Juliusz Nowak-Dłużewski, Czesław Zgorzelski, Jadwiga Sokołowska, Irena Sławińska, Jerzy Starnawski, Stefan Sawicki, Stanisław Fita, Marian Maciejewski).

Kształciło się tu kilka tysięcy osób, z których większość uczestniczyła lub uczestniczy w polskim życiu literackim i naukowym, pracuje w szkolnictwie wszystkich szczebli w kraju i za granicą. Z inicjatywy polonistyki KUL doktoratem honorowym obdarzono m. in.

► Instytut Filologii Polskiej

Czesława Miłosza, Karla Dedeciusa, ks. Jana Twardowskiego.

Obecnie podstawową strukturę organizacyjną Instytutu tworzy zespół 10 autonomicznych katedr.

Instytut zatrudnia 46 pracowników na podstawie umowy o pracę, w tym: 3 profesorów, 10 doktorów habilitowanych, 25 doktorów i 8 magistrów. W toku są 2 kolejne przewody profesorskie, 1 habilitacyjny i 13 doktorskich.

Instytut Filologii Polskiej zajmuje czołowe miejsce na Wydziale w zakresie aktywności naukowej i osiągnięć pracowników. Od 2000 r. należy do grona najlepszych polonistyk w Polsce, o czym świadczy certyfikat jakości kształcenia Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej oraz pozytywna ocena Państwowej Komisji Akredytacyjnej (2003). Znajduje to swoje odzwierciedlenie także w klasyfikacjach polonistyk uniwersyteckich (w rankingu „Rzeczypospolitej” i „Perspektyw” z 22 maja 2001 r. Instytut zajął piąte miejsce w kraju).

W ramach programu SOCRATES-ERASMUS współpracujemy z Uniwersytetem La Sapienza w Rzymie i Katolickim Uniwersytetem w Leuven. Regularne studia magisterskie lub staże naukowe i językowe odbywają tu również studenci m.in.: Pázmány Péter Catholic University w Piliscsabie, Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego w Drohobyczu, Uniwersytetu Humboldta w Berlinie, Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów, Uniwersytetu im. T. Szewczyka w Kijowie. W kontaktach międzynarodowych od kilku lat ważne miejsce zajmuje Uniwersytet Wileński, którego katedra polonistyczna kieruje studentów na półroczne studia w KUL. W zakresie wspólnych przedsięwzięć naukowych oraz wymiany kadry współpracujemy z Katolickim Uniwersytetem w Eichstätt, University of Ottawa oraz University of Toronto.

Organizujemy liczne konferencje, w tym – wspólnie z innymi ośrodkami krajowymi i zagranicznymi – aż sześć cykli konferencyjnych: Która lektura?, Międzynarodowe Warsztaty Translatorskie, Kolokwia Staropolskie, Warsztaty Edytorskie, Poeci Młodej Polski, Spotkania Lubelskich Językoznawców.

Od 2001 r. nasza jednostka jest współorganizatorem ogólnopolskiego Konkursu o Nagrodę im. Czesława Zgorzelskiego – inicjatywy akredytowanych instytutów polonistycznych. Jego celem jest wyróżnienie najzdolniejszych młodych polonistów i stworzenie bodźca do podejmowania przez nich dalszych prac naukowo-badawczych. Dotąd odbyły się trzy edycje Konkursu, w których o laur zwycięzcy w kategoriach: językoznawstwo i literaturoznawstwo ubiegało się łącznie 38 autorów najlepszych prac magisterskich z 11 ośrodków. Centrum organizacyjne Konkursu mieści się w Katolic-

kim Uniwersytecie Lubelskim, tu również odbywa się ceremonia wręczenia nagród.

Filologia polska liczy obecnie prawie siedmiuset studentów na stacjonarnych studiach magisterskich i uzupełniających, stacjonarnych i zaocznych studiach doktoranckich oraz studiach podyplomowych (Podyplomowe Studia Filologii Polskiej, Podyplomowe Studium Teatrolologiczne). Naszym studentom oferujemy cztery specjalności zawodowe: pedagogiczną, teatrolologiczną, edytorską oraz bibliotekoznawstwo i informację naukową, a także międzyinstytutową specjalizację translologiczną. Instytut Filologii Polskiej sprawuje opiekę naukowo-dydaktyczną nad specjalnością języka polskiego Kolegium Nauczycielskiego w Zamościu oraz w Szkole Języka i Kultury Polskiej KUL. Ponadto uczestniczymy w programie kształcenia prowadzonym przez Kolegium Międzywydziałowych Studiów Humanistycznych KUL, którego studenci realizują minimum programowe filologii polskiej.

Oprac. Iwona Lewandowska

Wręczenie Nagrody im. Czesława Zgorzelskiego

Katedra Języka Polskiego

Katedra Języka Polskiego KUL istnieje od roku akademickiego 1919/1920, czyli niemal od początku funkcjonowania Uniwersytetu, założonego rok wcześniej. Przed II wojną światową, kiedy to Katedra nie miała jeszcze charakteru instytucjonalnego, jej pracownikami byli kolejno wybitni językoznawcy: Henryk Gaertner, Stanisław Szober, Witold Doroszewski i Władysław Kuraszkiewicz. W roku 1937 w Katedrze Języka Polskiego zostaje zatrudniony Tadeusz Brajerski jako asystent

W okresie powojennym, kiedy Katedra Języka Polskiego ma już charakter instytucjonalny, zaznacza się liczbowy wzrost jej pracowników w charakterze aspirantów, asystentów i adiunktów. W tym czasie, a zwłaszcza za kadencji ostatnich trzech kierowników Katedry, znalazło w niej zatrudnienie w różnych odcinkach czasu szereg wychowanków tutejszego uniwersytetu: Katedry Literatury – dr Maria Kossowska, oraz przede wszystkim omawianej Katedry, w tym uczniowie prof. Tadeusza Brajerskiego – prof. Zenon Leszczyński, prof. Zofia Klimaj, prof. Władysław Makarski, dr Wojciech Górny, dr Tadeusz Malec, mgr Marian Śmiałkowski, mgr Maciej Jesionowski; uczniowie prof. Zenona Leszczyńskiego – dr Agnieszka Karolczuk, dr Bożena Matuszczyk, dr Natalia Sosnowska, dr Henryk Duda, mgr Magdalena Wawrzusiszyn; uczniowie prof. Mariana Kucały – dr Beata Kułak, dr Zygmunt Gałęcki; uczennica prof. Michała Łesiowa – dr Małgorzata Nowak, Uczennica prof. Władysławy Książek-Bryłowej – mgr Jolanta Klimek, uczniowie prof. Władysława Makarskiego – mgr Cecylia Galilej, mgr Anna Majewska, mgr Marzena Wieczorek. Ponadto pracowały tu w różnym czasie osoby z innych ośrodków naukowych: dr Irena Winkler (potem Leszczyńska) z Łodzi, prof. Zbigniew Gołąb z Krakowa, prof. Anna Wierzbicka z Warszawy, prof. Janusz Rieger z Warszawy, prof. Marian Kucała z Krakowa, prof. Jerzy Reichan z Krakowa, prof. Feliks Czyżewski z Lublina (UMCS), prof. Michał Łesiów z Lublina (UMCS).

wolontariusz, który wróci do pracy na KUL po wojnie już w 1945 roku, w 1951 roku obejmując kierownictwo Katedry po prof. Marii Dłuskiej. Następnie od roku 1983 przez 15 lat Katedrą kieruje prof. Zenon Leszczyński, a po nim od 1998 roku prof. Władysław Makarski.

Dorobek naukowy zmarłych już „starych mistrzów” na trwałe wpisał się w historię polskiej lingwistyki. Żyjący nadal go pomnażają. Zainteresowania naukowe aktualnych pracowników Katedry dotyczą szerokiego spektrum zagadnień językoznawczych w ujęciu diachronicznym i synchronicznym. Są zorientowane na system języka polskiego ze wszystkimi jego poziomami gramatycznymi oraz na jego leksykę – apelatywną i onomastyczną. Równoległy nurt wyznaczają prace poświęcone analizie tekstów, w tym szczególnie religijnych, przeprowadzanej z punktu widzenia genologicznego, stylistycznego i gramatycznego.

Obecnie Katedra liczy 12 stałych pracowników. Są to: kierownik – prof. Władysław Makarski, adiunkci – dr Agnieszka Karolczuk, dr Beata Kułak, dr Małgorzata Nowak, dr Henryk Duda, starszy wykładowca – dr Bożena Matuszczyk, asystenci – dr Natalia Sosnowska, mgr Jolanta Klimek, mgr Cecylia Galilej, mgr Anna Majewska, mgr Magdalena Wawrzusiszyn oraz mgr Marzena Wieczorek. Zajęcia zlecone prowadzą: prof. Władysława Książek-Bryłowa z Lublina (UMCS) i dr Zygmunt Gałęcki z Warszawy, a seminarium doktorskie: prof. Zenon Leszczyński z Białegostoku.

Wyraźnie obecny jest nurt badań lingwistycznych poświęconych pograniczu polsko-ruskiemu. Badania te wpisują się wyraziście w szeroką panoramę językoznawstwa polskiego z jego tradycyjnymi i najnowszymi odmianami metodologii badawczej. Pracownicy

Katedry aktywnie uczestniczą w różnych krajowych i międzynarodowych konferencjach, w tym cyklicznych spotkaniach lingwistycznych Dni Lublina w Poznaniu. Katedra jest organizatorem corocznych Międzynarodowych Warsztatów Translatorskich oraz – wraz z Instytutem Języka Polskiego UMCS – kilkakrotnych już Spotkań Lubelskich Językoznawców, owocujących serią wydawniczą Język polski. Współczesność – historia. Przejawem działalności edukacyjnej skierowanej na młodzież szkół średnich jest organizowanie dla niej przez Katedrę corocznego Wojewódzkiego Konkursu Ortograficznego w Tarnogórze. Z myślą o nowej kadrze naukowej prowadzone są w Katedrze Języka Polskiego dwa seminaria doktoranckie zorientowane na prace o różnorakiej tematyce lingwistycznej.

Oprac. Władysław Makarski

Katedra Teorii Literatury

Powstanie w 1950 roku Katedry Teorii Literatury było wynikiem rosnącego zainteresowania środowiska polonistycznego KUL problematyką z zakresu teorii i metodologii badań literackich. Duże znaczenie dla rozbudzenia tych zainteresowań miała działalność uniwersytecka profesorów Juliusza Kleina (na KUL w latach 1944-1949, w tym czasie powstały rozprawy zamieszczone potem w *Studiach z zakresu teorii literatury*, Lublin 1956) i Marii Dłuskiej (1944-1950, wykłady i seminaria z wersologii oraz podstawowe dzieło *Studia z historii i teorii wersyfikacji polskiej*, t. 1-2, Kraków 1948-1950). Ich uczniowie z czasów lubelskich podjęli i rozwijali problematykę teoretyczną bądź to w ramach działalności naukowej na KUL (Maria Jasińska, Stefan Sawicki), bądź w innych ośrodkach naukowych (Zdzisława Kopczyńska, Tadeusz Kuryś, Lucylla Pszczołowska).

Szczególnie ważnym impulsem dla rozwoju teorii literatury na KUL było przybycie na tę uczelnię Ireny Sławińskiej (1950) i Czesława Zgorzelskiego (1949), wychowanków Uniwersytetu Wileńskiego, uczniów Stanisława Pigonia i Manfreda Kridla. To Irena Sławińska objęła utworzoną właśnie Katedrę Teorii Literatury i była jej pierwszym kierownikiem. Czesław Zgorzelski, znakomity historyk literatury, wieloletni kierownik Katedry Literatury Oświecenia i Romantyzmu KUL, stworzył i rozwinął wraz z uczniami (m.in. Ireneusz Opacki, Marian Maciejewski) szkołę badań historycznoliterackich, dając im moc-

ne, teoretyczne podstawy, szczególnie w zakresie genologii historycznej.

Zainteresowania badawcze pierwszego kierownika Katedry Teorii Literatury, Ireny Sławińskiej, były rozległe i wielostronne. Niewątpliwie trzeba wskazać na dwa nurty tych zainteresowań, one bowiem określały charakter oraz zakres działalności naukowej i dydaktycznej katedry. Pierwszy nurt to przybliżanie środowisku polonistycznemu osiągnięć teorii i metodologii badań literackich za granicą, rzecz niezwykle istotna w czasach, gdy dostęp do literatury zagranicznej był bardzo ograniczony, a literaturoznawstwo krajowe pozostawało pod dużym ciśnieniem ideologii marksistowskiej. Drugi nurt zainteresowań badawczych Sławińskiej stanowiła teoria dramatu i metodologia badań nad dramatem. Nurt ten, rozwijany przez nią oryginalnie i systematycznie, zaowocował z czasem powstaniem Katedry Dramatu i Teatru (1976).

W 1976 po objęciu przez Irenę Sławińską nowo utworzonej Katedry Dramatu i Teatru, kierownictwo Katedry Teorii Literatury objął Stefan Sawicki, uczeń Juliusza Kleina i Konrada Górskiego, w tym czasie autor cenionych studiów z zakresu wersyfikacji i monumentalnego studium z historii badań literackich *Początki syntezy historycznoliterackiej w Polsce* (Warszawa 1969). Rozwijające się dawne i krystalizujące się nowe zainteresowania badawcze Sawickiego w okresie kierowania Katedrą Teorii Literatury można sprowadzić do pięciu kręgów problemowych, wpływających w istotny sposób na charakter i zakres pracy katedry. Są to: 1. Krąg problematyki metodologicznej, 2. Teoria dzieła literackiego, 3.

prof. Władysław Panas

Aksjologia literatury, 4. Problematyka sacrum w literaturze, 5. Badania nad twórczością Norwida. Rozwój badań nad dwoma ostatnimi kręgami problemowymi doprowadził z czasem do powstania odrębnych jednostek badawczych: Międzywydziałowego Zakładu Badań nad Literaturą Religijną (1952), kierowanego wiele lat przez Marię Jasińską-Wojtkowską oraz Zakładu Badań nad Twórczością Cypriana Norwida (1985), kierowanego obecnie przez Józefa Ferta. Obie te placówki prowadzą ożywioną działalność naukową, bibliograficzną i edytorską.

► Instytut Filologii Polskiej

W październiku 1999 roku Katedrę Teorii Literatury objął Władysław Panas, uczeń S. Sawickiego. W kręgu zainteresowań badawczych Panasa znalazły się semiotyka strukturalna (nawiązująca do tradycji tartuskiej szkoły semiotyecznej), teoria interpretacji, problematyka styku i przenikania się kultur ze szczególnym uwzględnieniem kultury prawosławnej i żydowskiej na ziemiach polskich oraz twórczość Brunona Schulza i Józefa Czechowicza.

Od 1982 r. Katedra organizuje ogólnopolskie konferencje aksjologiczne. Odbyły się dotychczas cztery takie spotkania:

1. Wartościowanie i ocena w badaniach literackich, Lublin, 1982.

2. Problematyka aksjologiczna w nauce o literaturze, Lublin, 1988.

3. Interpretacje aksjologiczne, Lublin, 1994.

4. Aksjologiczne aspekty teorii interpretacji, 2001.

Materiały z tych sesji, a także kilka książek autorskich, opublikowane zostały w ramach prowadzonej przez Katedrę pod red. Stefana Sawickiego serii wydawniczej „Literatura w kręgu wartości”. Poza tym Katedra organizuje sesje monograficzne, poświęcone bądź to wybranemu zagadnieniu teoretycznemu, bądź jednemu z pisarzy XX wieku.

Oprac. Jarosław Borowski

W poniedziałek, 24 stycznia br. dotarła do nas wiadomość o śmierci naszego Szefa, Mistrza i Przyjaciela, **Profesora Władysława Panasa**. Pożegnaliśmy człowieka nauki i nauczania, znakomitego profesora i wykładowcę, uczonego wyrażającego własne poglądy i odkrycia całym sobą; żyjącego bez reszty sztuką, a zwłaszcza literaturą. Rektor KUL, ks. prof. Stanisław Wilk powiedział w mowie pogrzebowej, że Profesora Panasa trudno będzie zastąpić. My nie wyobrażamy sobie, aby to w ogóle było możliwe. Ale będziemy pamiętać, bo o Nim po prostu nie da się nie pamiętać. Na szarfię zdobiącej wieniec żałobny zacytowaliśmy frazę z Jego ukochanego Brunona Schulza: „To była prawdziwa księga blasku”. W istocie Profesor Panas był dla nas i dla wielu osób z naszego środowiska żywą księgą. Księgą blasku.

Przyjaciele z katedry

Katedra Dramatu i Teatru

Katedra Dramatu i Teatru KUL powstała w 1975 r. Pierwszym jej kierownikiem była prof. dr hab. Irena Sławińska (1913-2004), wcześniej kierująca Katedrą Teorii Literatury (1950-1975). Od początku swojej pracy w KUL prof. Sławińska rozwinęła różnorodne badania z zakresu dramatu i teatru, głównie Norwida i Młodej Polski. Nowopowołana Katedra umożliwiła intensyfikację tych badań i otwarcie specjalizacji teatrologicznej, a także systemowego włączenia się do prac nad teatrem, prowadzonych w innych uczelniach i ośrodkach badawczych (szczególnie bliskie były kontakty z Instytutem Sztuki PAN). Przy Katedrze otwarto Pracownię Dokumentacji Teatralnej (prace dokumentacyjne i badawcze prowadziła tu dr Barbara Stykowa, obecnie prof. KUL w Katedrze Edukacji Literackiej i Teatralnej na Wydziale Nauk Społecznych KUL). Dokumentowano przede wszystkim zjawiska dotyczące teatru religijnego w Polsce i w tym aspekcie Katedra stała się bardzo ważnym ośrodkiem w Europie wschodniej. Dzięki ogromnemu dorobkowi naukowemu prof. Sławińskiej podejmowane przez nią inicjatywy i prace naukowe współpracowników w Katedrze komentowane były w różnych ośrodkach badawczych w kraju i za granicą. Miarą szybko rosnącego autorytetu KUL-owskiej teatrologii było zorganizowanie przez TN KUL oraz Katedrę Dramatu i Teatru KUL w 1975 międzynarodowej konferencji: *Współczesna refleksja metodologiczna w teatrologii*, a w 1983 r. ogólnopolskiego sympozjum *Sacrum w dra-*

macie i teatrze. Ważnym momentem kształtującym oblicze badań teatrologicznych w Polsce i na świecie była książka prof. Sławińskiej: *Współczesna refleksja o teatrze. Ku antropologii teatru*, wydana 1979 (wyd. II w 1990), tłumaczona na język francuski (1985) i czeski (2002). Prof. Sławińska, mimo oficjalnego przejścia w 1983 r. na emeryturę, nie zwolniła tempa swojej aktywności naukowej. Jako kurator Katedry wraz ze swymi współpracownikami zorganizowała wiele ogólnopolskich sympozjów i sesji naukowych, głównie poświęconych badaniom oraz metodologicznym problemom teatru i dramatu religijnego, m. in. *Teatr w służbie ewangelizacji* (1985), *Teatr seminaryjny dzisiaj* (1986), *Współczesny teatr religijny*

w Polsce (1987), *Teatr religijny – kosmiczny – filozoficzny* (1988), *Teatr alternatywny w Polsce 1979 – 1989* (1989), *Człowiek w teatrze współczesnym* (1990), *Inspiracje Biblii w dramacie współczesnym* (1992). Na forum międzynarodowym ważnym osiągnięciem Katedry było współorganizowanie, wraz z Uniwersytetem w Budapeszcie, Centre National de la Recherche Scientifique w Paryżu oraz Université Paris IV – Sorbonne, w 1993 r. sympozjum pt. *Théâtre de la cruauté et théâtre de l'espoir* w Budapeszcie.

W latach 1985-1990 Katedra Dramatu i Teatru realizowała także programy badawcze koordynowane przez PAN i Uniwersytet Wrocławski. Najpierw, w latach 1985-89, realizowała tzw. Problem węzłowy: Religijne aspekty

prof. I. Sławińska i prof. Andrzej Szostek

kultury polskiej, przygotowując dwa tomy studiów: *Popularny teatr religijny w Polsce* (TN KUL, 1990) oraz *Dramat i teatr religijny w Polsce*, (TN KUL, 1991), później, w latach 1989-93, kolejny projekt dotyczył tematu: Polska kultura narodowa, jej tendencje rozwojowe i percepcja, koordynowanego przez Uniwersytet Wrocławski. Prace zaowocowały wydaniem książki: *Wokół współczesnego dramatu i teatru religijnego w Polsce* (1979-1989), Wrocław 1993.

Po zaprzestaniu czynnej działalności dydaktycznej prof. Sławińska podjęła liczne prace translatorskie. W 1994 opublikowała swój przekład książki Jacqueline de Romilly *Tragedia grecka* (PWN). W 1995-1996 przy współudziale Katedry (prof. Irena Sławińska, dr Wojciech Kaczmarek) i zespołu kierowanego przez prof. H. Sawecką z UMCS realizowany był grant KBN pt. Paul Claudel: Wybór dramatów. Prof. Sławińska przetłumaczyła do tego wydania dwa dramaty: *Atlasowy trzewiczek* i *Joanne d'Arc na stosie*. W latach 1996-97 wraz z Wojciechem Kaczmakiem prof. Sławińska realizowała kolejny grant KBN Oskar Miłosz: *Misteria*, przekładając dwa dramaty francuskiego poety: *Mefiboset* i *Szałwał z Tarsu*.

Prof. Irena Sławińska do końca swego bogatego życia była aktywna zawodowo. Zmarła 18 stycznia 2004 r. w Warszawie. Na jubileusz 90-lecia w listopadzie 2003 r. Katedra zorganizowała specjalną uroczystość, połączone z wręczeniem Pani Profesor książki pt. *Świat jako spektakl* (Lublin 2003). Na obszerny tom złożyły się analizy jej dorobku naukowego, bibliografia prac oraz wspomnienia uczniów i przyjaciół. Profesor Sławińska napisała kilkanaście książek i ponad pół tysiąca artykułów. Pod jej kierunkiem napisano ok. 300 prac magisterskich, była promotorem ok. 40 prac doktorskich (15 jej uczniów ma dziś tytuł profesora).

W 1997 r. kierownictwo Katedry przejął ks. prof. dr hab. Marian Lewko (1936-2002). Był absolwentem polonistyki KUL i uczniem prof. Sławińskiej. W Katedrze Dramatu i Teatru pracowa-

wał od początku jej powstania. Był cennym badaczem twórczości dramatycznej Augusta Strindberga, zarówno w Polsce, jak i na forum międzynarodowym, głównie w Szwecji. Doktoryzował się w 1984 r. na podstawie pracy: *O dramacie i teatrze Strindberga*. Prowadził wykłady z literatury dramatycznej polskiej i obcej, ćwiczenia ze scenografii teatralnej i dokumentacji widowisk, konwersatoria teatrologiczne i proseminaria. Zyskiwał doświadczenia pozwalające budować w przyszłości środowisko młodych badaczy teatru, wyrastających już z jego „szkoły”. Do dzisiaj z tego grona doktoryzowało się pięć osób. Jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora habilitowanego prowadził kilkanaście prac magisterskich zorientowanych na badanie kształtu teatralnego dramatu i rozmaitych modeli teatralnych na przełomie XIX i XX w. oraz w pierwszej połowie XX w. w Polsce. Praca habilitacyjna: *Obecność Skandynawów w polskiej kulturze teatralnej w latach 1876-1918* (1996) była efektem ogromnej pasji (848 stron druku w formacie B-5). W oparciu o swoich współpracowników i doktorantów w Katedrze Dramatu i Teatru, zreorganizował w 1997 specjalizację teatrologiczną, a w 1999 r. utworzył „specjalność teatralną”, dającą absolwentom polonistyki KUL kwalifikacje zawodowe w tym kierunku. W tymże 1999 r. ks. Lewko wydał kolejną książkę: *Studia o Strindbergu*, zbiór wieloletnich dociekań i badań nad teatrem i dramaturgią wielkiego dramaturga szwedzkiego. Publikacja książki zbiegła się z międzynarodową sesją upamiętniającą 150. rocznicę urodzin pisarza, którą pod hasłem August Strindberg – literatura szwedzka zorganizował w KUL wraz z Instytutem Szwedzkim w Sztokholmie i Uniwersytetem w Dalarna. Ważnym obszarem jego badań był też zawodowy teatr lubelski i wileński, zwłaszcza jego repertuar. Od początku też towarzyszył działaniom Sceny Plastycznej KUL, pisząc recenzje ze wszystkich inscenizacji stworzonych przez Leszka Mądzika. Wypowiedzi te zgromadził w książce: *Teatr wielkich metafor*. Szkice o Scenie Plastycznej

KUL (Warszawa 1996). 1 czerwca 2000 r. Senat KUL, na wniosek Rady Wydziału Nauk Humanistycznych, przyznał mu stanowisko profesora nadzwyczajnego. Decyzja ta była wyrazem uznania dla jego licznych publikacji naukowych (prawie 100) oraz osiągnięć dydaktycznych w zakresie promowania magistrów i dojrzewiających już prac doktorskich. Ostatnim przedsięwzięciem, w jakim Książd Profesor ukazał swoją szeroką perspektywę widzenia teatru, była zorganizowana przez niego międzynarodowa konferencja „Dramat obcy w Polsce w XIX i XX w.”, która odbyła się w Kazimierzu Dolnym w dniach 24-25 września 2001. Książd Lewko zmarł 20 maja 2002 w Lublinie.

Obecnie (od r. 2000) Katedrą kieruje Wojciech Kaczmarek, od 2001 r. profesor nadzwyczajny. Doktoryzował się w 1986 r. (praca o Claudelu), zaś habilitował w r. 2000 wydając książkę: *Złamane pieczęcie Księgi. Inspiracje biblijne w dramaturgii Młodej Polski* (Lublin, 1999). Swoimi pracami utrzymuje podstawowy profil badawczy Katedry, jakim od początku była refleksja nad dramatem i teatrem religijnym XX wieku. W Katedrze zatrudnione są trzy asystentki: dr Anna Podstawka (w 2004 r. obroniła pracę doktorską o dramaturgii Macieja Szukiewicza), dr Izabela Brodzińska, przebywająca aktualnie na urlopie naukowym w USA, (również w 2004 r. obroniła pracę doktorską o dramaturgii Maxwella Andersona), oraz mgr Joanna Michalczyk, finalizująca swoją pracę doktorską o dramaturgii Tymoteusza Karpowicza. Ponadto zajęcia prowadzi doktorantka, mgr Anna M. Piechówka, pracująca nad twórczością scenograficzną Jadwigi Pożakowskiej. Z pracą Katedry związany jest też Leszek Mądzik, twórca Sceny Plastycznej KUL, prowadzący dla studentów specjalności teatrologicznej warsztaty teatralne i zajęcia ze scenografii. Ponadto Katedra stale współpracuje z Teatrem im. J. Osterwy i Teatrem im. H. Ch. Andersena. Przy Katedrze działa Koło Teatrologów, związani są z nią także aktorzy i twórca studenckiego teatru ITP, ks. mgr Mariusz Lach.

Oprac. Wojciech Kaczmarek

Katedra Tekstologii i Edytorstwa

Katedra Tekstologii i Edytorstwa została powołana uchwałą Senatu Akademickiego KUL 9 listopada 1996 r. Kierownictwo objął dr hab. Józef Fert, prof. KUL. Równocześnie do programu studiów polonistycznych włączono specjalność edytorską. Katedra działa w ramach programów naukowych i dydaktycznych Instytutu Filologii Polskiej,

specjalizując się w badaniach nad językowym kształtowaniem, utrwalaniem i społeczną recepcją tekstów literackich.

Krytyka tekstu oraz sztuka edytorska jako elementy ogólnego wykształcenia, obecne w badaniach naukowych i dydaktyce uniwersyteckiej od początku istnienia Uczelni, zyskały wyraźnie skryształizowaną strukturę organizacyjną i formalną wraz z opcją doskonałego zawodowego absolwentów kierunku filologicznego. Specyfikę badań

w ramach Katedry określa z jednej strony orientacja na historię literatury, teorię i krytykę tekstu, z drugiej – myśl pragmatyczna: nastawienie na zastosowanie wiedzy tekstologicznej w edytorstwie, szczególnie w edytorstwie naukowym.

Polonistyczna specjalność edytorska – zaczynająca się od III roku studiów – cieszy się wyraźnym zainteresowaniem studentów, którzy wybierają coraz chętniej tę opcję specjalizacyjną (obok nauczycielskiej,

► Instytut Filologii Polskiej

bibliotecznej, teatrolologicznej czy translatorskiej); liczba zgłoszeń sięga 50% populacji kolejnych roczników. Od 2002 r. pod opieką Katedry działa Koło Naukowe Edytorów, współpracujące z analogicznym Kołem Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wspólnym dziełem organizacji studenckich obu uczelni są cykliczne spotkania naukowe pod nazwą „Warsztatów edytorskich” (na przemian w Kazimierzu Dolnym i Rabce) z perspektywą rozszerzania współpracy na inne uczelnie. Najbliższa konferencja warsztatowa odbędzie się w listopadzie 2005 r. w Kazimierzu. Koło wydaje biuletyn naukowy „Kwadratura Koła”.

Katedra prowadzi seminarium doktorskie. Jesienią 2003 r., jako pierwsza z licznej grupy doktorantów uzyskała stopień doktora Ewa Sykuła. Aktualnie przewod doktorski otwarto pięciu osobom, są to: mgr Wojciech Kruszewski, mgr Sławomira Vogel, mgr Dariusz Pachocki, mgr Łukasz Garbał oraz mgr Piotr Sanetra.

Ponadto z dorobku Katedry wymienić można przygotowanie i zasadnicze wypełnienie tekstami monograficznego zeszytu „Roczników Humanistycznych” t. LI za rok 2003; zeszyt w całości poświęcony został edytorstwu. W r. 2003 Katedra we-

spół z Katedrą Teorii Literatury KUL, Katedrą Literatury Współczesnej KUL oraz Zakładem Literatury Współczesnej UMCS zorganizowała sesję naukową poświęconą Józefowi Czechowiczowi w stulecie urodzin Poety pokłosie zarejestrowała praca zbiorowa: *Józef Czechowicz. Od awangardy do nowoczesności*, red. J. Święch, Lublin 2004 (tu m.in. artykuły doktorantów Katedry: Piotra Sanetry, Dariusza Pachockiego i Renaty Holaczuk). Pracownicy Katedry oraz doktoranci włączyli się do opracowanego wspólnie z UMCS pod kierunkiem prof. Jerzego Święcha projektu edycji pism wszystkich Czechowicza. Od roku 2004 zainicjowano serię wydawniczą „U źródła”; w ramach tej serii ukazała się książka Ewy Sykuły *Pasja według Pasierba*. Katedra czynnie włączyła się w edycję krytyczną dzieł wszystkich Cypriana Norwida. W r. 2005 ukazał się tom *Vade-mecum* opracowany przez Józefa Fertę. Inne prace edytorskie to: *Teofil Lenartowicz, Helena Mickiewiczówna. Korespondencja*, oprac. J. Fert, Lublin 1997; C. Norwid, *Błogosławione pieśni...[wybór wierszy C. Norwida]*, oprac. J. Fert, Warszawa 2000; *Teofil Lenartowicz, Julia Jabłonowska. Korespondencja*, oprac. J. Fert, Lublin 2003; C. Norwid, *Sumienie słowa*, [wybór, wstęp i oprac.] J. Fert,

Prezentacja Koła Edytorów podczas Dnia Otwartych Drzwi

Wrocław 2004; C. Norwid, *Vade-mecum, préface J. Fert*, Paris 2004; „Trochę włóczęgi, trochę pisania”. Listy Edwarda Stachury do Juliana Przybosa, oprac. D. Pachocki, „Akcent” 2003 nr 1-2; *Opowieść w przypisie*, oprac. D. Pachocki, „Kwartalnik Artystyczny” 2004, nr 2; „Twój Michał Kątny”, oprac. D. Pachocki, „Twórczość” 2004, nr 4.

Oprac. Józef Fert

Katedra Literatury Porównawczej

Katedra Literatury Porównawczej istnieje od roku 1945, kiedy tuż po zakończeniu wojny została powołana przez Senat Akademicki KUL. Jej początki ja-

wiły się obiecująco. Kierowanie katedrą powierzono Janowi Parandowskiemu, znakomitemu humaniście, pisarzowi i tłumaczowi. Niestety, wyjazd pisarza z Lublina (1951) oraz czasy stalinizmu przyczyniły się do obumierania działalności komparatystycznej, nie tylko w KUL, lecz i w innych pol-

skich uniwersytetach. W efekcie katedra istniała tylko nominalnie, a jej nieliczni, kolejni pracownicy pełnili usługowe funkcje dydaktyczne, zwłaszcza na rzecz studentów polonistyki, oraz wykonywali przekłady streszczeń publikacji pracowników wydziału. Przez cały ten czas katedra nie miała kierownika, a jedynie kuratorów. Byli nimi kolejno: prof. I. Sławińska (1951-1983), prof. J. Sokołowska (1983-1991), prof. S. Sawicki (1991-1999). Właśnie prof. Sawicki zainspirował najpierw swoich studentów do przygotowania serii przekładów, które były wydawane w kolejnych, pięciu zeszytach „Archiwum Tłumaczeń”. Ta inicjatywa została życzliwie przyjęta przez literaturoznawcze środowisko naukowe i nawet zyskała „konkurencję” w postaci działu przekładów „Pamiętnika Literackiego”.

Obecnie (od maja 1999) kierownikiem katedry jest dr hab. Józef Japola, prof. KUL. Pracują tu również: dr Jacek Scholz (od października 1998) – w jednej osobie: polonista, germanista, teoretyk translacji i tłumacz; oraz dr Agata Brajerska-Mazur (zatrudniona na etacie od października 2004) – anglistka o zainteresowaniach translologicznych, norwidologicznych i angli-

Prof. Stefan Sawicki

stycznych, która lansuje „metodę katechetyczną”: badania i oceny przekładu.

Katedra Literatury Porównawczej faktycznie wznawia działalność, szukając swego miejsca na mapie polskiej komparatystyki. Tym, co już widoczne w publikacjach jej pracowników, są problemy translatologii, literatury austriackiej, literaturoznawstwa amerykańskiego, a od niedawna – także kwestie związane z relacją literatura – religia w ujęciu anglosaskim.

Działalność dydaktyczna katedry skupia się na: przybliżaniu obcej my-

śli teoretycznoliterackiej (wykład poświęcony współczesnym kierunkom w badaniach literackich); poznawaniu literatur obcych (wykłady o współczesnej prozie amerykańskiej, o XIX i XX wiecznej liryce niemieckiej, o literaturze austriackiej; zagadnieniom translatologicznym (wykład z teorii przekładu, wykład dotyczący problematyki tłumaczeń literatury pięknej oraz ćwiczenia praktyczne z przekładu różnego typu tekstów z języka angielskiego i niemieckiego). Ponadto w roku 2003 udało się utworzyć międzyinstytuto-

wą specjalizację translatorską, która ma za zadanie przygotować studentów do podjęcia w przyszłości pracy w charakterze tłumacza. Oferowane w ramach specjalizacji zajęcia mają zapewnić uczestnikom teoretyczne i praktyczne podstawy zawodowe oraz poszerzać ich wiedzę o zagadnienia związane nie tylko z problemami translatorskimi, ale dotyczące również kontekstów kulturowych i poprawności języka polskiego w tłumaczonych tekstach.

Oprac. Józef Japola

Katedra Literatury Staropolskiej

Katedra erygowana została w 1975 r. Pierwszym kierownikiem została prof. Jadwiga Sokołowska (1925-1991), z KUL-em związana od 1969 r. Zainteresowania naukowe prof. Jadwigi Sokołowskiej skupiały się na literaturze polskiego i europejskiego renesansu i baroku. W czasie pełnienia przez prof. Sokołowską obowiązków kierownika Katedry zajęcia zlecone z literatury staropolskiej prowadził mgr Ryszard Montusiewicz (1983-1990), a w 1987 r. na stanowisku asystenta zatrudniona została uczennica prof. Sokołowskiej, mgr Mirosława Hanusiewicz.

Po nagłej śmierci prof. Sokołowskiej w 1991 r. jej zajęcia i obowiązki w Katedrze przejęła prof. Alina Nowicka-Jeżowa z Uniwersytetu Warszawskiego, w 1992 r. mianowana kierownikiem Katedry. W 1995 r. pracę w Katedrze rozpoczęła mgr Justyna Dąbkowska, a w 1998 mgr Wiesław Pawlak. Od 1999 r. kierownikiem Katedry jest prof. Mirosława Hanusiewicz. Od 2001 r. zajęcia z literatury staropolskiej prowadzi także mgr Agnieszka Czechowicz, doktorantka na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL.

Zainteresowania naukowe pracowników Katedry skupiają się na kulturze literackiej polskiego renesansu i baroku w kontekście literatury europejskiej. Obecnie realizowane są następujące tematy badawcze: problemy teoretyczne i stylistyczne liryki barokowej, świat idei w prozie barokowej, zagadnienia retoryki i poetyki historycznej w poezji i prozie religijnej polskiego baroku, tekstologia i edytorstwo dzieł literatury dawnej. W Katedrze powstały trzy prace doktorskie (M. Hanusiewicz, *Świat podzielony*. O sztuce poetyckiej Sebastiana Grabowieckiego, 1992; J. Dąbkowska, *Edycja krytyczna „Rozmów Artaksesa i Ewandra”* S. H. Lubomirskiego, 2001; W. Pawlak, *Koncept w polskich kazaniach barokowych*, 2003) i ok. trzydziestu prac magisterskich napisanych pod kierunkiem prof. M. Hanusiewicza. Od 1996 r.

Prelekcja prof. Mirosławy Hanusiewicz i dr Beaty Obsulewicz-Niewińskiej

Katedra (we współpracy z Pracownią Literatury Renesansu i Baroku IBL PAN) organizuje cykliczne konferencje pod nazwą Kolokwia staropolskie (dotychczas odbyło się osiem spotkań).

Rozprawy i studia byłych i obecnych pracowników Katedry publikowane były m. in. w monograficznych tomach „Roczników Humanistycznych” poświęconych literaturze staropolskiej (1979, z. 1; 1984, z. 1; 2001, z. 1) oraz w pracach zbiorowych: *Religijność literatury polskiego baroku*, red. Cz. Hernas, M. Hanusiewicz, Lublin 1995; *Literatura polskiego baroku w kręgu idei*, red. A. Nowicka-Jeżowa, M. Hanusiewicz, A. Karpiński, Lublin 1995; *Świt i zmierzch baroku*, red. M. Hanusiewicz, J. Dąbkowska, A. Karpiński, Lublin 2002; *Śmiech i łzy w kulturze staropolskiej*, red. A. Karpiński, E. Lasocińska i M. Hanusiewicz, Warszawa 2003.

Wybrane publikacje (książki i artykuły z lat 2003-2004) pracowników Katedry:

Prof. Mirosława Hanusiewicz:

- Świat podzielony. O poezji Sebastiana Grabowieckiego, Rzym-Lublin 1994.
- Święte i zmysłowe w poezji religijnej polskiego baroku, Lublin 1998.
- „Pięć stopni miłości”. O wyobraźni erotycznej w polskiej poezji barokowej, Warszawa 2004.
- Barokowy komplement. „Teksty Drugie” 2003 z. 1.

- Poezja polska i angielska epoki baroku. Analogie i związki, w: *Barok polski wobec Europy. Kierunki dialogu*, red. A. Nowicka-Jeżowa, Warszawa 2003.
- Łzy kochanków, w: *Śmiech i łzy w kulturze staropolskiej*, Warszawa 2003.
- Cykl poetycki w twórczości Wacława Potockiego, w: *Od Kochanowskiego do Mickiewicza. Szkice o polskim cyklu poetyckim*, red. B. Chachulska, Warszawa 2004.
- „Rytmy” Sebastiana Grabowieckiego, w: *„Corona scientiarum”. Studia z historii literatury i kultury nowożytnej ofiarowane Profesorowi Januszowi Pelcowi*, red. M. Prejs [i in.], Warszawa 2004.

Dr Justyna Dąbkowska:

- Stanisław Grochowski, Wirydarz albo Kwiatki rymów duchownych o Dzieciątku Panu Jezusie, wyd. J. Dąbkowska, Warszawa 1997.
- Powaga, śmiech oraz śmieszność „niepotrzebnej” powagi w „Rozmowie VI” z „Rozmów Artaksesa i Ewandra” S. H. Lubomirskiego, w: *Śmiech i łzy w kulturze staropolskiej*, Warszawa 2003.
- Estetyka i etyka tworzenia w „Rozmowach Artaksesa i Ewandra” S. H. Lubomirskiego, „Teksty Drugie” 2003, nr 1.
- „Argucje” mowy i działania. Estetyka bycia „człowieka politycznego” w „Rozmowach Artaksesa i Ewandra” S. H. Lubomirskiego, w: *Stanisław Herakliusz Lubomirski – twórca i dzieła*, red. Karpiński i E. Lasocińska, Warszawa 2004.

► Instytut Filologii Polskiej

- Myśl polityczno-moralna w „Rozmowach Artaksesa i Ewandra” Stanisława Herakliusza Lubomirskiego wobec tradycji oraz kierunków rodzimych i europejskich, w: *Literatura i pamięć kultury. Studia ofiarowane Profesorowi Stefanowi Nieznanowskiemu w pięćdziesięciolecie pracy naukowej*, red. S. Baczewski, D. Chemperek, Lublin 2004.
- Lipsjusz Piotrowicza. O przekładzie „De constantia” (rekonesans), w: *Barokowa*

sztuka przekładu, red. A. Nowicka-Jeżowa, Warszawa 2004.

Dr Wiesław Pawlak:

- O wyobraźni religijnej Wespazjana Kochowskiego – „Ogród Panieński”, w: *Wespazjan Kochowski w kręgu kultury literackiej*, red. D. Chemperek, Lublin 2003.
- Papierowe łyzy barokowego homilety – „Instructissima bibliotheca manualis concionatoria” T. Lohnera, w: *Śmiech i łyzy w kulturze staropolskiej*, Warszawa 2003.

Mgr Agnieszka Czechowicz:

- Sprzeczne komunikaty. O alegorii i mowie podwójnej w „Nadobnej Paskwalinie”, w: *Wielkopolski Maro. Samuel ze Skrzypny Twardowski i jego dzieło w wielkiej i małej ojczyźnie*, red. K. Meller i J. Kowalski, Poznań 2003.
- „Teatrum nieobjętej atmosfery”. O niebiosach Brunona Schulza, w: *W ułamkach zwierciadła... Bruno Schulz w 110 rocznicę urodzin i 60 rocznicę śmierci*, pod red. M. Kitowskiej-Lysiak i W. Panasa, Lublin 2003.

Oprac. Wiesław Pawlak

Katedra Literatury Oświecenia i Romantyzmu

Katedra Literatury Oświecenia i Romantyzmu wyłoniła się (w roku 1975) z dawnej II Katedry Historii Literatury Polskiej, kierowanej od roku 1950 przez profesora Czesława Zgorzelskiego. Po przejściu Profesora na emeryturę, od roku 1979 kierował nią prof. Marian Maciejewski. W roku 1999 Senat Akademicki KUL powierzył to kierownictwo prof. KUL Danucie Paluchowskiej (Zamącińskiej).

Katedra prowadzi badania z zakresu historii literatury polskiej Oświecenia, Romantyzmu, literatury współczesnej oraz badania poświęcone kategoriom tradycji literackiej, konwencji literackich, opisom przemian procesu historycznoliterackiego (dokonywanym z perspektywy poetyki historycznej, ale także sztuki interpretacji tekstów). Katedrze patronuje osoba prof. Czesława Zgorzelskiego i wypracowane przez niego sposoby uprawiania badań naukowych. Prace śledzące przemiany i rozwój gatunków literackich kontynuują propozycje genologiczne zawarte w *Dumie poprzedniczek ballady*, *Balladzie polskiej*, pracach o liryce Mickiewicza i Słowackiego. Kontynuują twórczo(!) – książki Mariana Maciejewskiego o romantycznych powieściach poetyckich, o twórczości gawędowej, prace Romana Doktora o przedromantycznych dziejach elegii, książka A. Grzywny-Wileczek o *Zdaniach i uwagach, Dariusza Seweryna* (o Mickiewiczu w szkole klasycznej, o Słowackim nie-mistycznym). Sztukę opisu i interpretacji poezji szkoły Zgorzelskiego rozwijają prace Mariana Maciejewskiego, Danuty Zamącińskiej, Małgorzaty Łukaszuk-Piekary (o A. Waciu, M. Białoszewskim, Różewiczu, Herbercie i in.), Dariusza Seweryna *O wyobraźni lirycznej Mickiewicza*.

Ważne tematy romantyczne i sposoby ich badania (Bóg, Ojczyzna, Człowiek, Kosmos...) uzyskały oświetlenia „pra-

wie definitywne” w książkach Mariana Maciejewskiego, Danuty Zamącińskiej, Wacława Pyczka *O Jerozolimie słonecznej Juliusza Słowackiego*, Małgorzaty Łukaszuk-Piekary, Dariusza Seweryna. Bieżące dociekania naukowe skupione są wokół tej problematyki, np. zaawansowana rozprawa W. Pyczka o motywach pasywnych w poezji romantycznej.

Niedoścignym wzorem filologicznych osiągnięć są rzecz jasna prace edytorskie Zgorzelskiego: monumentalna edycja krytyczna Wierszy Mickiewicza i popularniejsze jej wersje (w Bibliotece Narodowej, w Wydaniu Rocznicowym Dzieł wszystkich A. Mickiewicza). Ten wzór przyświecał skromniejszym edytorom wierszy Tomasza Zana (D. Zamącińska), tekstów gawędowych (M. Maciejewski), wierszy A. Naruszewicza (R. Doktor), edytorom listów filomackich z zesłania (tom redagowany przez Cz. Zgorzelskiego), przyświeca także najmłodszemu adeptowi filologii w katedrze romantycznej – M. Cwenk, publikującej w książce *Onufry Pietraszkiewicz - biografia zesłańca* nieznanne teksty „rówieśników Mickiewicza”. Uczestniczymy też w wielkich przedsięwzięciach edytorskich Towarzystwa Naukowego KUL (Norwid), czy częstokroć publikowaniu listów Pigonia (D. Zamącińska).

Bardzo bogata jest także oferta dydaktyczna katedry – obejmuje ona różne poziomy zająć uniwersyteckich: od cwi-

czeń na roku I (warsztat bibliograficzny historyka literatury, analiza i interpretacja tekstów), roku II (ćwiczenia z Literatury Oświecenia i Romantyzmu), proseminaria na roku III, seminaRIA magisterskie (z tematami historycznoliterackimi, ale także metodologicznymi, teoretycznymi i z historii nauki), seminaRIA doktorskie (w bieżącym roku akademickim zamykamy trzy przewody doktorskie).

Trzeba także przypomnieć zasługi katedry w reedycjach arcydzieł dawnej historiografii: w postaci monografii J. Kleina *Mickiewicz*, W. Borowego *O poezji Mickiewicza*, studiów W. Borowego (A. Paluchowski), I. Chrzanowskiego (D. Zamącińska).

Harmonijnie rozwija się współpraca z innymi zakładami literatury XIX wieku, czego wymierny efekt stanowi konferencja „Literatura współczesna wobec romantyzmu” zorganizowana w Kazimierzu Dolnym (październik 2004 r.). Inicjatywa ta nawiązuje do idei zawartej już w tytule książki Czesława Zgorzelskiego *Od Oświecenia ku Romantyzmowi i Współczesności*.

Ponadto członkowie katedry wchodzi do jury Ogólnopolskiego Konkursu Polonistów Akredytowanych im. Profesora Czesława Zgorzelskiego na najlepszą pracę magisterską. Prace z zakresu literatury romantycznej zajmują tu niepoślednie miejsce.

Oprac. Danuta Paluchowska

Katedra Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski

Katedra została utworzona w roku 1975. Kontynuuje zainteresowania naukowe i zakres prac dydaktycznych dawnej I Katedry Historii Literatury Polskiej, której kierownikiem do r. 1965 był prof. dr Feliks Araszkiewicz. Od roku 1979 katedrą kieruje prof. dr hab. Stanisław Fita, związany z nią od początku swej pracy w KUL (1957). W latach 1976-1996 pracowała w Katedrze dr Hanna Filipkowska, początkowo na etacie adiunkta, po habilitacji – docenta, następnie profesora nadzwyczajnego. Ze względu na zainteresowania i doświadczenia zawodowe poprzedniego kierownika do zakresu obowiązków Katedry należały również zajęcia z dydaktyki nauczania języka i literatury polskiej oraz wszystkie prace związane z przygotowaniem studentów do zawodu nauczycielskiego. Tak było do momentu utworzenia samodzielnej Katedry Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego.

Obecnie zespół pracowników Katedry – oprócz kierownika – tworzą adiunkci: dr Jakub Malik, dr Beata Obsulewicz-Niewińska, dr Paweł Próchniak.

Zgodnie z nazwą zainteresowania naukowo-dydaktyczne katedry obejmują dzieje literatury polskiej drugiej połowy XIX wieku i początków XX stulecia. Głównym przedmiotem badań kierownika Katedry jest proza okresu pozytywizmu, szczególnie życie i twórczość Bolesława Prusa, dzieje instytucjonalnych form życia literackiego, nauki pomocnicze historii literatury oraz edytorstwo naukowe. Spośród prac dawniej opublikowanych do najważniejszych należą: *Bolesław Prus 1847-1912. Kalendarz życia i twórczości* (współautor: Krystyna Tokarzówna, Warszawa 1969), *Pokolenie Szkoły Głównej* (Warszawa 1980). Z późniejszych: „Pozytywista ewangeliczny”. *Problematyka religijna w twórczości Bolesława Prusa*, w tomie: *Proza polska w kręgu religijnych inspiracji*, Lublin 1993; *Na drodze do „Lalki”*. *Historia i tradycja w twórczości Bolesława Prusa*, w pracy zbiorowej „Lalka” i inne..., Warszawa 1992; nadto studia o E. Orzeszkowej, A. Świętochowskim, H. Sienkiewicz, M. Konopnickiej, A. Dygasińskim oraz badaczach literatury okresu pozytywizmu: F. Araszkiewicz, Z. Szwejkowski, E. Jankowski. Z prac o instytucjonalnych formach życia literackiego należy wymienić *Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza 1886-1986*, Wrocław 1990.

Czytelnia polonistyczna

Literaturą Młodej Polski zajmowała się szczególnie Hanna Filipkowska. Wśród podejmowanych tematów zwracając uwagę zainteresowania problematyką mitu oraz motywami religijnymi w literaturze tego okresu. Najważniejsze prace powstałe w okresie jej zatrudnienia w KUL to: *Koncepcje mitu i jego związków z literaturą w krytyce literackiej Młodej Polski* (Lublin 1988), *Poezja religijna Młodej Polski*, w tomie: *Polska liryka religijna* (Lublin 1983) oraz *Aspekty chrześcijańskie dramatu Młodej Polski*, w tomie: *Dramat i teatr religijny w Polsce* (Lublin 1991).

Problematyka studiów młodszych pracowników Katedry związana jest z różnymi zjawiskami w dziejach literatury tych dwóch okresów. Dr Paweł Próchniak jest autorem książki *Sen nożownika. O twórczości Ludwika Stanisława Licińskiego* (Lublin 2001) oraz szeregu studiów i artykułów o liryce Młodej Polski (Tetmajer, Miciński). Wspólnie z zespołem polonistów krakowskich organizuje zespołowe prace nad wybranymi zagadnieniami liryki młodopolskiej: odbyły się trzy konferencje międzynarodowe poświęcone interpretacjom utworów Tetmajera, Micińskiego i Staffa. Zostały opublikowane dwie książki z materiałami tych konferencji, których P. Próchniak jest współredaktorem: *Poezja Kazimierza Tetmajera. Interpretacje* (Kraków 2003) oraz *Poezja Tadeusza Micińskiego. Interpretacje* (Kraków 2004). Jest też inicjatorem projektu badawczego realizowanego przez grupę młodych badaczy z różnych ośrodków zatytułowanego „Która lektura?”. Odbyły się spotkania dyskusyjne poświęcone twórczości poetów XX wieku: J. Czechowicza, S. Grochowiaka, Z. Herberta, A. Bursy, T. Gajcego, A. Świrszczyńskiej. Na uwagę zasługuje zbiorowa publikacja *Czytanie Czechowicza*, red. P. Próchniak, J. Kopciński (Lublin 2003).

Dr Jakub Malik zajmuje się satyrą młodopolską, szczególnie twórczością Adolfa Nowaczyńskiego. Jest autorem książki *Adolf Nowaczyński. Między modernizmem a pozytywizmem* (Lublin 2002); pisał również o życiu i twórczości S. Przybyszewskiego, S. Wyspiańskiego, K. Tetmajera. Stopniowo coraz częściej sięgał do literatury okresu pozytywizmu. Badania nad kierunkami myśli i twórczości pisarzy młodopolskich, u których zauważył w pewnym momencie zwrot ku ideom pozytywistycznym (tu ważny artykuł „Żyjmy Świętochowskim!”, *Odnalezione ideały Adolfa Nowaczyńskiego*, „Poznańskie Studia Polonistyczne” 2000) skierowały jego uwagę ku literaturze wcześniejszej epoki: wymienić można studia o Bałuckim, Konopnickiej, szczególnie o Bolesławie Prusie. Wspólnie z Ewą Paczoską zredagował książkę zbiorową *Prus i inni* (Lublin 2003), w której zamieścił studium *Maleski, Patkiewicz i ten trzeci. Warszawscy studenci drugiej połowy XIX wieku*. Stanowi ono początek jego badań nad *Lalką*, o której przygotowuje książkę. Z jego inicjatywy powstała, przyjęta do druku książka zbiorowa *Świat „Lalki”*, zawierająca kilkanaście rozpraw młodych badaczy z różnych ośrodków naukowych Polski.

Dr Beata Obsulewicz-Niewińska zajmowała się początkowo liryką Młodej Polski, ogłosiła kilka prac o poezji Józefa Ruffera; do tego doszły później szczegółowe interpretacje utworów Tetmajera i Micińskiego. Obecnie jednak główny nurt jej zainteresowań badawczych wyraża się w pracach o wpływie filozofii i kultury antycznej na twórczość pisarzy okresu pozytywizmu, szczególnie Elizy Orzeszkowej. Tej pisarce poświęciła kilka studiów oraz obszerną książkę *Rzymscy bohaterowie Elizy Orzeszkowej* (Lublin 2003). Drugi kierunek jej studiów stanowi po- ▶

► Instytut Filologii Polskiej

na przykładzie wybranych zjawisk przełomu XIX i XX wieku. Z tego zakresu prowadzi wykład monograficzny, zaś z publikacji można wymienić szkic *Orzeszkowa ilustrowana* oraz referat o cyklu Antoniego Kamieńskiego *Duch Rewolucjonista*. Kolejny obszar zainteresowań to problematyka społeczno-etyczna w literaturze drugiej połowy XIX wieku (tu szkic *Widok z Tamki*. Prus i szarytki, 2003). Obecnie przygotowuje obszerniejszą pracę o tej tematyce.

Jednym z nurtów zainteresowań Katedry są prace edytorskie, np. E. Leszczyński, *Wybór poezji*, oprac. H. Filipkowska (Kraków 1988); A.

Nowaczyński, *Najpiękniejszy człowiek mego pokolenia*. Brat Albert, oprac. J. Malik (Lublin 1999); H. Sienkiewicz, *Felietony warszawskie 1873-1882*, oprac. S. Fita (Warszawa 2002), *Publicystyka okresu pozytywizmu 1860-1900*. Antologia, oprac. S. Fita (Warszawa 2002).

Oprócz wymienionych wcześniej Katedra zorganizowała ogólnopolskie konferencje naukowe: Nurt religijny w literaturze pozytywizmu i Młodej Polski (1989), Bolesław Prus. Pisarz, publicysta, myśliciel (wspólnie z Instytutem Filologii Polskiej UMCS, 2001), Literatura i sztuka drugiej połowy XIX wieku. Światopoglądy, po-

stawy, tradycje (wspólnie z Katedrą Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, 2002).

Do dorobku Katedry należą publikacje zbiorowe: *Problematyka religijna w literaturze pozytywizmu i Młodej Polski*. Świadectwa poszukiwań, red. S. Fita (Lublin 1993), *Inspiracje i motywy biblijne w literaturze pozytywizmu i Młodej Polski*, red. H. Filipkowska, S. Fita (Lublin 1999); *Wśród tułaczy i wędrowców*. Studia młodopolskie, red. S. Fita, J. A. Malik [tom dedykowany pamięci Hanny Filipkowskiej] (Lublin 2001); *Bolesław Prus. Pisarz, publicysta, myśliciel*, red. M. Woźniakiewicz-Dziadosz, S. Fita (Lublin 2003).

Oprac. Stanisław Fita

Katedra Literatury Współczesnej

Katedra Literatury Współczesnej powstała w 1975 roku, kiedy to w ramach reorganizacji sekcji Filologii Polskiej z dawnych dwóch katedr Historii Literatury Polskiej powstały cztery, w tym Katedra Literatury Współczesnej. Kierowała nią do przejścia na emeryturę w 1996 r. prof. dr hab. Maria Jasińska-Wojtkowska. Po niej kierownictwo Katedry przejął dr hab. Krzysztof Dybciak, prof. KUL, a od 1999 r. katedrę prowadzi dr hab. Mirosława Ołdakowska-Kuflowa, prof. KUL. Głównym przedmiotem dydaktyki prowadzonej w ramach Katedry jest historia literatury po 1918 r. Przez wiele lat w ramach Katedry odbywały się również ćwiczenia i wykłady z teorii kultury prowadzone w formie zajęć zleconych przez: ks. dr Andrzeja Koprowskiego TJ, dr Ewę Bieńkowską i dr Stefana Frankiewicza. Z tym nurtem działalności Katedry związana też była dr hab. Elżbieta Żwirłowska, pracująca w katedrze na stanowisku adiunkta w latach 1980-2004.

Z głównym nurtem dydaktyki oraz badań naukowych byli związani: prof. dr hab. Maria Jasińska-Wojtkowska (1975-1996), w latach 1979-2000 dr hab. prof. KUL, Krzysztof Dybciak (najpierw jako doktor adiunkt, od 1986, po habilitacji, jako docent, od 1992 profesor nadzwyczajny); od 1983 r. dr hab. Mirosława Ołdakowska-Kuflowa, prof. KUL (asystent, od 1988 r. adiunkt, a od 2000 r. profesor KUL); w latach 1988-1996 jako adiunkt dr hab. Andrzej Sulikowski; od 1993 r. jako asystent, od 2001 jako adiunkt – dr Zdzisław Kudelski (zajęcia zlecone prowadził już wcześniej); w latach 1994-1996 jako adiunkt dr hab. Józef Fert. Ponadto zajęcia w Katedrze prowadzili i prowadzą doktoranci: ks.

mgr Paweł Kochaniewicz (2000-2003), mgr Aleksandra Gruca (2001-2004), mgr Lech Giemza (od 2003 r.), mgr Monika Szwed (od 2004 r.).

Główne zainteresowania badawcze pracowników Katedry ewoluowały w czasie. Układają się one w kilka nurtów: inspiracje religijne we współczesnej literaturze, proza, poezja, eseistyka, krytyka literacka XX w. i literatura najnowsza, kulturowe aspekty literatury, dorobek polskiej emigracji XX wieku – to stała i wciąż aktualna problematyka. W przeszłości badane były także zagadnienia: narrator i narracja, genologia, biografia jako gatunek, literatura w realizacjach audiowizualnych.

Katedra współpracowała w przedsięwzięciach wydawniczych i sesjach naukowych z Międzywydziałowym Zakładem Badań nad Literaturą Religijną KUL, przez lata kierowanym również przez prof. Marię Jasińską-Wojtkowską. Była ona główną organizatorką sympozjów związanych z obecnością sacrum w literaturze w latach: 1979, 1984, 1989, 1994, 1997. Pracownicy Katedry wielokrotnie współorganizowali spotkania i odczyty, np. z lubelskim Teatrem NN w 1994 r. Spotkania z paryską Kulturą (Zdzisław Kudelski

odpowiadał za kształt merytoryczny sesji), a w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych cykliczne pokazy filmów i spektakli związanych z literaturą współczesną. Wspólnie z Instytutem Europy Środkowo-Wschodniej zorganizowane zostało międzynarodowe sympozjum poświęcone twórczości Stanisława Vincenza (2001), z Oddziałem Lubelskim PAN międzynarodowe sesje poświęcone problematyce polsko-ukraińskich kontaktów kulturowych (2002 i 2003 r.). Katedra była współorganizatorem ogólnopolskiej sesji poświęconej Józefowi Czechowiczowi (2003) wraz z Katedrą Teorii Literatury, Katedrą Tekstologii i Edytorstwa oraz z Zakładem Literatury Współczesnej UMCS. Przy współpracy Instytutu Filologii Germańskiej oraz Instytutu Filologii Słowiańskiej KUL doszła do skutku międzynarodowa sesja nt. *Wschód i Zachód. W poszukiwaniu Europy duchowej* (2004).

Razem z Katedrą Teorii Literatury i Towarzystwem Naukowym KUL Katedra wydaje serię książek *Literatura Współczesna – Pisarze I Problemy*. Wśród dziewięciu dotychczas wydanych znalazły się np. tomy: Andrzej Sulikowski, „Nie można świa-

Paweł Huelle, dr. Paweł Próchniak, Artur Szlosarek – spotkanie z cyklu *Literatura współczesna*

ta zostawić w spokoju". O twórczości Jana Józefa Szczepańskiego (1992), Zdzisław Kudelski, *Studia o Herlingu-Grudzińskim. Twórczość – recepcja – biografia* (1998), Małgorzata Borkowska, *Modlitwa, słowo i sztuka w poezji ks. Janusza St. Pasierba* (2003).

Pod opieką naukową kierownika Katedry, dr hab. Mirosławy Ołdakowskiej-Kuflowej, prof. KUL staż naukowy odbywali studenci zagranicznych uniwersytetów z Piliscaby pod Budapesztem, Lwowa i Kijowa. Pracownicy Katedry biorą udział w ogólnopolskich oraz międzynarodowych spotkaniach naukowych, także poza granicami kraju.

Oprac. Mirosława Ołdakowska-Kuflowa

Katedra Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego

Katedra Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego powstała w roku 2000. Jej kierownikiem jest dr hab. Roman Doktor, prof. nadzwyczajny. W Katedrze zatrudnieni są ponadto dr Maria Gorlińska (starszy wykładowca) i dr Sławomir Jacek Żurek (adiunkt), a na stałe współpracują, prowadząc ćwiczenia z dydaktyki literatury i języka polskiego, mgr Beata Jesionek-Biskupska, dr Dorota Gał, mgr Joanna Hałoń, mgr Magdalena Marzec, mgr Barbara Smutek. Oprócz wspomnianych ćwiczeń specjalizacyjnych przeznaczonych dla studentów IV i V roku, pracownicy Katedry prowadzą: seminarium magisterskie (*Literatura i kultura polska i europejska w świetle współczesnej*

snej dydaktyki – prof. Doktor); proseminarium (*Edukacja polonistyczna w świetle zmian w polskiej szkole w latach 1998-2004* – dr Żurek); wykłady kursoryczne i monograficzne (*Literatura i kultura oświecenia* – prof. Doktor; *Dydaktyka języka polskiego i literatury* – dr Gorlińska; *Warsztat nauczyciela polonisty w nowym systemie edukacji* – dr Żurek).

W Katedrze prowadzone są badania nad:

1. recepcją twórczości pisarzy oświeceniowych i romantycznych w polskiej szkole, czego owocem był m.in. tom *Cyprian Norwid w nowej szkole*, w oprac. R. Doktora (Lublin 2004), a także artykuł R. Doktora *Norwid wśród młodzieży szkół ponadgimnazjalnych* (*Studia Norwidiana* nr 20-21, Lublin 2002-2003);

2. problematyką pracy nad poezją w szkolnej edukacji polonistycznej, czego owocem jest praca doktorska (złożona do druku) *Poezja i uczniowie. Praca*

nad rozwijaniem kompetencji czytelnich w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum (Lublin 2004) M. Gorlińskiej;

3. nad stanem czytelnictwa wśród licealistów i nauczycieli języka polskiego (badania ankietowe pod kierunkiem dr. Żurka na zlecenie Instytutu Literackiego w Paryżu), czego owocem były następujące publikacje – S. J. Żurek, *Czytelnicy bez przesady*, „Kultura” 1999, nr 1-2, s. 39-64 (1998-1999, faza pierwsza); S. J. Żurek, *Co czytają maturzyści?*, „Zeszyty Szkolne” 2004, nr 3, s. 128-140 oraz S. J. Żurek, *A co z polonistami? Część druga artykułu „Co czytają maturzyści?”*, „Zeszyty Szkolne” 2004, nr 4, s. 128-135 (2003-2004, faza druga);

4. nad stanem wiedzy o reformie systemu szkolnictwa wśród nauczycieli (badania ankietowe prowadzone pod kierunkiem dr. Żurka), czego owocem były następujące publikacje – B. Smutek, S. J. Żurek *Bierność, wyczekiwanie i sporo goryczy*, „Tygodnik Powszechny” 1999, nr 39, s. 4; B. Smutek, S. J. Żurek *Nauczyciel wobec reformy polskiego systemu szkolnictwa*, „Scriptores Scholarum” 1999, nr 2-3 (23-24), s. 183-196 (1998-1999, faza pierwsza); obecnie prowadzona jest druga faza badań.

Ponadto prof. Doktor i dr Żurek są współautorami książki *Ścieżki Europy. Źródła naszej cywilizacji. Humanistyczne ścieżki edukacyjne w gimnazjum* (Warszawa 2003), a mgr Jesionek-Biskupska i dr Żurek towarzyszącego tej publikacji przewodnika metodycznego. Sławomir Jacek Żurek jest także redaktorem naczelnym kwartalnika edukacyjnego „Zeszyty Szkolne”.

W roku akademickim 2002/2003 dr Żurek przebywał na urlopie naukowym, będąc stypendystą Fundacji Fulbrighta i pracował pod kierunkiem prof. Michaela Signera w University of Notre Dame w Stanach Zjednoczonych. Owocem prowadzonych tam badań była m.in. złożona w roku 2004 rozprawa habilitacyjna *Synowie księżycy. Zapisy poetyckie Aleksandra Wata i Henryka*

dr Sławomir Żurek

► Instytut Filologii Polskiej

Grynberga w świetle tradycji i teologii żydowskiej (Wydawnictwo KUL, Lublin 2004, ss. 313).

Pracownicy Katedry są członkami towarzystw naukowych: TN KUL

i Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym – R. Doktor; Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza – R. Doktor (wiceprezes oddziału lubelskiego), S. J. Żurek; Polskie

Towarzystwo Studiów Żydowskich – S. J. Żurek; autorami wielu rozpraw naukowych publikowanych zarówno w krajowych, jak i zagranicznych czasopiśmie, uczestnikami licznych konferencji polskich i międzynarodowych.

Oprac. Sławomir Jacek Żurek

Przy Instytucie Filologii Polskiej działają 4 agendy studenckie: Koło Polonistów, Koło Edytorów, Koło Naukowe Teatrológów oraz Teatr ITP.

Koło Polonistów

to jedna z najdłużej działających w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim organizacji studenckich. Jego pierwszym opiekunem był wybitny badacz literatury – Wiktor Hahn. Dział nieprzerwanie przeszło 85 lat, a jego historia zawsze była silnie związana z wydarzeniami na uczelni i w mieście. Agenda zrzesza studentów filologii polskiej i nie tylko, ponieważ członkiem Koła może zostać każdy, kto posiada zainteresowania literaturo- bądź językoznawcze.

Do największych osiągnięć należy zaliczyć przede wszystkim organizację „Tygodni Polonistów” w latach 90. Były to imprezy naukowe cieszące się zainteresowaniem nie tylko macierzystego uniwersytetu, ale uczelni całego kraju. Ponadto studenci często mieli możliwość spotkania znanych ludzi świata literatury, choćby Czesława Miłosza i Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, których Koło miało zaszczyt gościć.

Od pewnego czasu organizacja pragnie znów wrócić do charakteru naukowego, jaki miała wcześniej. Temu miały służyć dwie konferencje naukowe zorganizowane w roku ubiegłym. Jedna powiązana była z obchodami „Roku Papiieskiego” na KUL i poświęcona twórczości Jana Pawła II. Druga z kolei najnowszemu tomikowi wierszy Jarosława Marka Rymkiewicza „Zachód słońca w Milanówku”. W obu sesjach brali udział pracownicy rodzimej uczelni oraz zaproszeni goście z innych uniwersytetów.

W tym roku priorytetem w działalności Koła Polonistów jest reaktywacja „Tygodnia Polonistów”, którego myślą przewodnią będzie „Stan polskiej powieści współczesnej”. Tematem badań dla trzydniowej konferencji naukowo-studenckiej będzie powieść ostatnich 15 lat. Wezmą w niej udział studenci i pracownicy naukowcy największych polskich uczelni, a także zaproszeni goście ze świata literatury.

Obok dużych imprez o charakterze naukowym agenda organizuje również spotkania o mniejszym zasięgu tj. przeznaczone dla studentów KUL-u. Cykl nosi tytuł „Wieczory z poezją”, a tematem rozmowy jest zawsze twórczość pisarza, która jest w pewien sposób zaszklawiona czy niedoceniona przez odbiorców.

Podobny charakter mają również często organizowane spotkania autorskie ze współczesnymi twórcami, takimi jak np. Marcin Świetlicki, Marcin Baran, Artur Szlosarek czy Paweł Huella.

Oprócz działalności naukowej Koło ma istotny wpływ na życie towarzyskie studentów Instytutu Filologii Polskiej. Służyć temu mają organizowane rokrocznie otrzęsiny I roku, Bale Polonistów, a także spotkania oplatkowe całego Instytutu.

Agenda nie zapomina o przyszłych studentach i to z myślą o nich prowadzi podczas „Dni Otwartych KUL” kawiarenkę, gdzie przyszli adepci nauki o języku i literaturze mają możliwość zdobycia informacji na temat charakteru i programu studiów polonistycznych.

Z racji posiadania własnej siedziby Koło funkcjonuje na zasadzie klubu, gdzie zawsze można przyjść i porozmawiać o literaturze i nie tylko.

Oprac. Kamil Krupa

Koło Edytorów

jest dość młoda organizacją, powstała kilka lat temu. Zrzesza studentów filologii polskiej, zainteresowanych pracą nad tekstem i pracą dziennikarską. Członkowie realizują program zajęć specjalności edytorskiej, a zdobyta tam wiedzę mają możliwość zastosować w praktyce, ponieważ od początku powstania Koło wydawało biuletyn informacyjny o nazwie „Kwadratura Koła”. Studenci zajmowali się składem gazety i korektą edytorską artykułów w niej zamieszczanych. W tym roku Koło zrezygnowało z dalszego jej wydawania na rzecz nowego pisma naukowego, w którym mają być zamieszczane najlepsze prace studentów, a także referaty z sesji naukowych i studenckich organizowanych na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, co jest możliwe dzięki ścisłej współpracy z Kołem Polonistów.

W planach organizacji jest również przeprowadzenie szeregu wykładów, których autorami mieliby być najbardziej znani redaktorzy w kraju. Zaproszone osoby podzieliłyby się ze słuchaczami swoimi doświadczeniami zawodowymi i pokazały, na czym polega praca redaktorska w ich wydawnictwie.

Oprac. Kamil Krupa

Koło Naukowe Teatrológów

powołano decyzją Senatu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego dnia 22 listopada 2002 r. Kuratorem Koła jest prof. dr hab. Wojciech Kaczmarek, a opiekunem mgr Anna M. Piechówka. Zarząd Koła tworzą: Elżbieta Słomka (prezes), Leszek Onak (sekretarz) Joanna Czerniakiewicz (skarbnik). Koło liczy kilkunastu członków rekrutujących się spośród zainteresowanych teatrem studentów z różnych kierunków studiów (większość z nich jest studentami filologii polskiej i specjalności teatrológicznej). W grudniu 2003 r. kilku z nich zostało wyróżnionych za działalność w Kole nagrodami Rektora KUL.

Główny cel działalności Koła Naukowego Teatrológów to pogłębianie wiedzy teatrológicznej i rozwijanie zainteresowań naukowych. Realizowany jest on poprzez odbywające się co dwa tygodnie poniedziałkowe spotkania. Rytm pracy rocznej wyznacza jedno zagadnienie teatralne i poświęcona mu sesja naukowa. W listopadzie 2003 r. odbyła się sesja *Światło w teatrze*.

Kolejnym założeniem Koła jest przekładanie zdobywanej wiedzy teoretycznej na praktyczną poprzez uczestnictwo w warsztatach i wyjazdach naukowych. Większość członków Koła uczestniczy w warsztatach teatralnych prowadzonych przez Leszka Mądzika. Charakter warsztatowy mają też wyjazdy do Ośrodka Praktyk Teatralnych Gardzienice. Pierwszym wyjazdem naukowym była wizyta w Centrum Scenografii Polskiej w Katowicach. W ramach działalności Koła odbywają się spotkania ze znanymi ludźmi teatru (m.in. Krzysztofem Babickim).

Koło Naukowe Teatrológów uczestniczy też aktywnie w życiu uniwersyteckim (m.in. kolędowanie po KUL

przed świętami Bożego Narodzenia połączone z zaproszeniem studentów i pracowników na opłatek Instytutu Filologii Polskiej, włączenie się w przygotowanie Dni Kultury Studenckiej Kulturalia, zapraszanie studenckich teatrów z przedstawieniami).

W 2004 r. Koło rozpoczęło wydawanie własnego pisma, którego pierwszy numer towarzyszył ogólnopolskiej sesji naukowej *Profesor Irena Ślawińska (1913-2004. Ethos – Dzieło – Recepcja*, zorganizowanej przez Katedrę Dramatu i Teatru KUL. Jednym z celów pisma jest publikowanie dramatów, scenariuszy pisanych przez młodych ludzi wraz z ich krytyczną interpretacją. Kolejny numer ukaze się na początku 2005 r.

Koło Naukowe Teatrológów KUL współpracuje z podobnymi organizacjami innych ośrodków uniwersyteckich m.in. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i Uniwersytetu Warszawskiego.

Oprac. Anna M. Piechówka

Teatr ITP

Początki

Grupa powstała na wiosnę 2001 roku. Wtedy to studenci polonistyki KUL, prowadzeni przez kolegę ze studiów – ks. Mariusza Lacha, zaprosili kilku znajomych i wystawili wspólnie „Perłę”: parafrazę biblijnej przypowieści o kupcu, poszukującym pięknych pereł. Rzecz miała miejsce w czasie festiwalu kultury studenckiej „Kulturalia 2001”, a dobre przyjęcie zgotowane przez publiczność zachęciło teatr do dalszej pracy. Grupa (w większym już składzie) zebrała się we wrześniu 2001 na warsztatach teatralnych w Zduńskiej Woli i przygotowała swój pierwszy autorski musical „Toast”. Wtedy powsta-

ła nazwa: ITP – Inicjatywa Teatralna Polonistów, bo choć w skład teatru wchodziło już studentów różnych kierunków i lubelskich uczelni, inicjatywa należała przecież do polonistów. Sympatycy ITP zaczęli szybko sami rozwijać ten skrót, m.in. w słowa Inwencja, Temperament, Pasja. To określenie dobrze pasuje do atmosfery panującej w grupie i w czasie występów.

Kolejną inicjatywą była etiuda pt. „To co jest, trwa i będzie” stworzona z myślą o KUL-owskim wieczorze wigilijnym. Zaznaczyła się jako wartościowe doświadczenie na drodze poszukiwania własnego stylu. Tym razem mniej było dialogów, zaś więcej scen zbiorowych, wspólnego ruchu i śpiewu. Do „Historyi”, opartej na średniowiecznych moralitetach, ITP musiało urządzić specjalne przesłuchania, by stworzyć towarzyszący grupie aktorskiej chór. Od tego czasu Teatr ITP wykorzystuje w swoich spektaklach to, co jest uznawane za jego największy atut: grę grupy aktorów, chór, śpiew, emocje wzmacniane szerokim, plastycznym ruchem masy ludzi na scenie.

Praca ITP

Praca w Teatrze ITP ma swój szczególny, wyregulowany przez długą wspólną pracę, rytm. Na początku każdego roku akademickiego teatr wystawia nowy autorski musical. Po premierze prace nie ustają: w odpowiedzi na zaproszenia z całej Polski na większe lub mniejsze sceny, ITP gra spektakle wyjazdowe. W międzyczasie przygotowuje małą etiudę świąteczną, aby wystawić ją na opłatku uniwersyteckim KUL. Przerwa międzysemestralna również nie jest czasem odpoczynku. Wtedy właśnie trwają wzmożone prace nad nowymi „wersjami” spektakli: poprawki choreografii, szycie nowych kostiumów, czasem nawet diame-

tralne zmiany całego przedstawienia. Wszystko po to, by uatrakcyjnić i ulepszyć dotychczasowe dzieła oraz przystosować je do specyficznych warunków niektórych scen. Również w tym okresie teatr odbywa swoje tournée po różnych regionach Polski.

Kierownikiem teatru, reżyserem i autorem większości scenariuszy jest ks. Mariusz Lach – młody salezjanin, student polonistyki KUL. Jego wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu grup teatralnych i osobiste doświadczenia teatralne (m.in. związane z pantomimą) pozwalają ITP działać na dużą skalę i w profesjonalny sposób przygotowywać spektakle. Autorem muzyki od czasu pierwszego musicalu jest utalentowany kompozytor Marcin Kłysewicz. Jego kompozycje oraz aranżacje instrumentalne towarzyszą Teatrowi ITP od początku i rozwijają się wraz z nim. Ćwiczeniem umiejętności wokalnych zespołu i aranżacjami chóralnymi zajmuje się wieloletnia kierowniczka chórów Kinga Bogacz. Lubelski tancerz Mariusz Żaba jest natomiast autorem wielu układów choreograficznych. Do współpracy przy tworzeniu musicali ITP zaprasza z całej Polski także innych uznanych specjalistów w swych dziedzinach. Walory artystyczne muzyki, śpiewu, tańca i gry aktorskiej zespołu oraz samych spektakli ciągle rosną i zdobywają szerokie uznanie.

Teatr wielu scen

ITP nie ogranicza się tylko do grania w Lublinie. Teatr zdążył zaznaczyć się na wielu profesjonalnych scenach: dawał występy w Łodzi, Nowym Sączu, Siedlcach, Warszawie (Teatr ROMA), Bydgoszczy, Białej Podlaskiej, Elblągu, Świeciu, Gdyni, Opolu, Zielonej Górze oraz w Berlinie. Występował na wielu festiwalach kultury studenckiej (Żakeria, Kulturalia, Medykalia, Theatrograf, Forum Młodzieży Akademickiej).

Aktorzy nie stronią od trudnych tekstów, często czerpią inspiracje z arcydzieł literatury światowej i adaptują je do warunków scenicznych, nadając im niepowtarzalny klimat i wymowę.

Od 2003 r. teatr wchodzi na sceny muzyczne, koncertując z piosenkami wzbogaconymi choreografią, a w 2004 r. wydał pierwszą autorską płytę „Piosenki ze spektakli ITP”.

Ważne tematy

ITP pragnie poprzez formy związane z teatrem mówić drugiemu człowiekowi o sprawach ważnych. Wśród podejmowanych tematów nieustannie przewijają się motywy związane z wyborami, ciągła czujność i otwarcie na działanie Boga w codziennym życiu. W spektaklach poprzez śpiew i taniec, ciszę i słowo, zabawę i śmiech pu-

Występ Teatru ITP na opłatku Uniwersyteckim 2004

► Instytut Filologii Polskiej

bliczność poruszane są bardzo poważne treści.

Praca ITP skierowana jest do odbiorcy, który nie zawsze ma czas, aby zastanowić się nad swym życiem. Dlatego też spektakle tworzone przez grupę są adresowane do dosyć szerokiej i niekoniecznie związanej z teatrem rzeszy młodzi.

Więcej informacji na temat ITP i przedstawień Teatru można znaleźć na stronie www.itp.kul.lublin.pl

Oprac. Sebastian Umiński

Repertuarowa historia ITP:

- „Pera” – spektakl ruchu na podstawie biblijnej przypowieści o perle;
- „Toast” – musical oparty na książce C.S. Lewisa „Listy starego diabła do młodego”;
- „To, co jest, trwa i będzie” – etiuda wigilijna nawiązująca do apokaliptycznej wizji Niewiasty obleczonej w słońce;
- „Historja” – musical oparty na średniowiecznych tekstach, m.in. „Rozmowie mistrza Polikarpa ze śmiercią”;
- „Nasze Miasto” – spektakl kameralny oparty na dramacie T. Wildera;

- „Litania do karpia” – etiuda wigilijna z wykorzystaniem utworów zespołu „Nasza Rodzina Poszerzona”;
- „Raj utracony” – musicalowa adaptacja XVII-wiecznego dzieła J. Milтона;
- „Ballada o trzech królach” – etiuda wigilijna inspirowana wierszem K.K. Baczyńskiego;
- „Koncert” – koncert piosenek z całego repertuaru ITP;
- „Józef” – biblijna komedia muzyczna opowiadająca dzieje biblijnego Józefa;
- „Niech się cieszy ziemia” – etiuda świąteczna z wykorzystaniem utworów zespołu „Nasza Rodzina Poszerzona”;
- „Niebieski ptak” – widowisko plenerowe.

Instytut Filologii Romańskiej

dyrektor

dr hab. Paweł Matyaszewski, prof. KUL

Katedra Języków Romańskich

Kierownik dr hab. Dorota Śliwa, prof. KUL
dr Janusz Bień, adiunkt
dr Stefano Gandini, st. wykładowca
dr Eugeniusz Hejno, st. wykładowca
mgr Paulina Mazurkiewicz, asystent
mgr Katarzyna Wołowska, asystent
mgr Enrique Zanni, st. wykładowca
mgr Alexandra Flesch, lektor

Katedra Literatur Romańskich

Kierownik dr hab. Paweł Matyaszewski, prof. KUL
dr Urszula Paprocka-Piotrowska, adiunkt
dr Sebastian Piotrowski, adiunkt
dr Krzysztof Sobczyński, adiunkt
dr Witold Wołowski, adiunkt
dr Magdalena Sowa, asystent
mgr Edyta Kociubińska, asystent
mgr Judyta Stachniak, asystent
mgr Laurent Muller, st. wykładowca

Dzieje Instytutu Filologii Romańskiej KUL sięgają 1919 roku, kiedy utworzono katedrę romanistyki, kierowaną początkowo przez prof. Stanisława Strońskiego. W 1945 roku kierownikiem katedry został prof. Henryk Elzenberg, a następnie prof. K. Morawski. Zajęcia prowadzili m.in. doc. Ludmiła Morawska, prof. Maria Dłuska, ks. prof. André Prévost, prof. Irena Sławińska. Wpisy na romanistykę zostały wstrzymane w 1961 r. Charakterystykę działalności naukowej i dydaktycznej sekcji neofilologicznej za lata powojenne przedstawiła I. Sławińska („Zeszyty Naukowe KUL” 8 (1965), nr 3, s. 72-77). Instytut Filologii Romańskiej został reaktywowany w 1973 roku (wówczas jako Sekcja Filologii Romańskiej) i rozwijał się pod kierownictwem najpierw prof. Mieczysławy Sekreckiej, następnie prof. Marka Gawelko, prof. Ewy Barańskiej, prof. Alfonsa Pilorza, a obecnie dr hab. Pawła Matyaszewskiego, prof. KUL. W 1990 roku utworzono dwie katedry: Katedrę Literatur Romańskich i Katedrę Języków Romańskich.

W 1994 roku Instytut nawiązał współpracę z Radą Generalną Departamentu Wandei (Francja) i zapoczątkował w tym samym roku specjalizację zawodową *Język francuski ekonomii i finansów*. Jest to pełnoprawna specja-

lizacja zawodowa, uzupełniana stażami w przedsiębiorstwach francuskich i polskich, seminariami zawodowymi prowadzonymi przez specjalistów z Francji oraz 3-tygodniowym stażem zawodowym w Wandei finansowanym

Pracownicy i studenci Instytutu Filologii Romańskiej (1974)

przez partnera zagranicznego. IFR KUL jest jedyną romanistyką w Polsce, która umieszcza na dyplomie ukończenia studiów adnotację o ukończeniu specjalizacji w dziedzinie języka francuskiego ekonomii i finansów. Dzięki temu absolwenci IFR KUL znaleźli zatrudnienie w największych firmach francuskich w Polsce (Leclerc, Carrefour, Air France, Seita, Peugeot-Citroën, Leroy Merlin, Lactalis). Od 2000 roku przy IFR istnieje akredytowane Centrum Egzaminów Izby Handlowej w Paryżu, przeprowadzające w KUL egzaminy tejże Izby oraz uprawnione do wydawania certyfikatów językowych w zakresie zawodowych kompetencji w języku francuskim (CFTH: turystyka i hotelarstwo, CFS: sekretariat zawodowy, CFP: komunikacja zawodowa, DFA1 i DFA2: zaawansowana znajomość języka francuskiego ekonomii i finansów).

Pięcioletnie magisterskie studia dzienne w IFR oferują studentom jedną z dwóch obowiązkowych specjalizacji naukowych: językoznawczą lub literacką. Studenci mają również do wyboru cztery specjalizacje zawodowe: pedagogiczną, ekonomiczną (Język francuski ekonomii i finansów), hiszpańską i włoską.

IFR KUL aktywnie uczestniczy w europejskim programie Socrates-Erasmus, który pozwala na zintensyfikowanie wymiany zarówno pracowników naukowo-dydaktycznych, jak i studentów z zagranicznymi ośrodkami naukowymi w Belgii (uniwersytet w Louvain-la-Neuve), Francji (uniwersytety: Paris V, Paris VIII, Paris X, Lille oraz IUT Bourges) i Hiszpanii (Rioja). W chwili obecnej liczba miejsc stypendialnych dla studentów IFR pozwala każdemu z nich na wyjazd na studia zagraniczne na co najmniej jeden semestr w ramach programu studiów.

Obecnie w Instytucie Filologii Romańskiej zatrudnionych jest 17 nauczycieli akademickich. W ostatnich latach stopnie naukowe doktora uzyskało pięciu młodszych pracowników naukowo-dydaktycznych Instytutu: dr U. Paprocka-Piotrowska (2000), dr W. Wołowski (2002), dr S. Piotrowski (2002), dr M. Sowa (2004), dr J. Bień (2004). Dwie osoby zaś uzyskały stopnie naukowe doktora habilitowanego: z językoznawstwa – dr hab. D. Śliwa (2000) oraz z literatury francuskiej – dr hab. P. Matyaszewski (2002). W roku 2004 dr hab. P. Matyaszewski uzyskał stanowisko profesora KUL. W roku 2005 profesorem KUL została dr hab. D. Śliwa.

Pracownicy IFR należą do krajowych i międzynarodowych stowarzyszeń i organizacji skupiających specjalistów literatury i języka francuskiego: Polskiego Towarzystwa

Zdobywcy certyfikatów Izby Handlowej w Paryżu

rzystwa Neofilologicznego, Polskiego Towarzystwa Badań nad wiekiem XVIII, Stowarzyszenia Romanistów Polskich Plejada, Towarzystwa Naukowego KUL, Stowarzyszenia Nauczycieli Języka Francuskiego Prof-Europe.

Kadra naukowo-dydaktyczna bierze udział w licznych sesjach naukowych w kraju i za granicą, w międzynarodowych projektach badawczych (m. in. współpraca z CNRS w Paryżu oraz Max Planck Institute for Psycholinguistics w Nijmegen) oraz w międzynarodowych seminariach doktoranckich dla romanistów z Europy Środkowowschodniej (Polska, Słowacja, Czechy, Węgry). Prace naukowe publikowane są w wielu wydawnictwach krajowych, a także zagranicznych (Francja, Włochy, Holandia, Słowacja, Czechy).

We wrześniu 2005 roku IFR będzie współorganizatorem dorocznej międzynarodowej konferencji Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego. Pracownicy IFR zostali członkami komitetu organizacyjnego i naukowego konferencji.

Katedra Literatur Romańskich

Pierwszym kierownikiem Katedry Literatur Romańskich była dr hab. Ewa Barańska, prof. KUL, której prace badawcze dotyczą współczesnego dramatu francuskiego. Obecnie katedrą kieruje dr hab. Paweł Matyaszewski, prof. KUL, który specjalizuje się w historii literatury francuskiej i rozwoju francuskiej myśli politycznej przełomu XVIII i XIX wieku (Kontrewolucja francuska). Prace naukowe pracowników katedry dotyczą również powieści francuskiej XIX wieku (Huysmans) i XX wie-

ku (OULIPO, Perec), a także historii i teorii teatru francuskiego z uwzględnieniem semiotyki, antropologii i socjologii teatru, w czym wspomaga młodszych pracowników katedry prof. dr hab. Halina Sawecka z UMCS.

W Katedrze Literatur Romańskich zatrudnionych jest ponadto troje pracowników (dr U. Paprocka-Piotrowska, dr M. Sowa, dr S. Piotrowski), którzy prowadzą badania nad akwizycją i dydaktyką nauczania języków obcych. Ich prace naukowe z zakresu psycholingwistyki dotyczą rozwoju kompetencji narracyjnej u dorosłych i dzieci w języku rodzimym i obcym, reformułowania wypowiedzi, interakcji w klasie języka obcego. Planowane jest otwarcie katedry metodyki nauczania języka francuskiego.

Katedra Języków Romańskich

Katedra Języków Romańskich powstała z inicjatywy prof. dr hab. Marka Gawelko, którego prace naukowe dotyczą typologii języków romańskich (morfologia i składnia). Drugim kierownikiem katedry był dr hab. Alfons Pilorz, prof. KUL, którego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół historii języka francuskiego i zapożyczeń. Przez wiele lat wspomagał katedrę w formowaniu młodej kadry naukowo-dydaktycznej prof. Michał Kaczmarewski z Katedry Językoznawstwa Ogólnego. Aktualnie katedra rozwija się pod kierunkiem dr hab. Doroty Śliwy, prof. KUL. Jej prace naukowe dotyczą składni, słowotwórstwa, semantyki, dyskursu mistyków chrześcijańskich, terminologii, etnolingwistyki. Ponadto młodszy pracownicy naukowcy prowadzą badania z zakresu składni i elementów pragmatyki. W wielu wypadkach pra-

▶ Instytut Filologii Romańskiej

ce naukowe z zakresu językoznawstwa uwzględniają aspekt porównawczy (polsko-francuski, polsko-hiszpański) oraz mają na względzie zastosowanie praktyczne (tłumaczenia, dydaktyka), zbliżając się tym samym do lingwistyki stosowanej. Otwarte zostało także seminarium doktoranckie z językoznawstwa francuskiego.

W Katedrze Języków Romańskich zatrudnieni są pracownicy naukowo-dydaktyczni o specjalizacji językoznawczej, jak również lektorzy prowadzący zajęcia ze specjalizacji zawodowej hiszpańskiej i włoskiej.

*Oprac. Dorota Śliwa,
Sebastian Piotrowski*

Koło Romanistów

Koło tworzone jest przez najaktywniejszych studentów Instytutu, pragnących pogłębiać swoją wiedzę i kontakt z językiem kierunkowym poprzez np.: oglądanie filmów francuskich, wspólne wyjścia na koncerty muzyki francuskiej, spektakle czy inne imprezy kulturowe

związane z językiem i kulturą Francji. Kontakt z kolegami w ramach spotkań plenarnych pozwala im na pełniejszy udział w życiu studenckim Instytutu poprzez wymianę informacji, doświadczeń i wprowadzanie w życie własnych inicjatyw. Obok wewnętrznych spotkań Koła Romanistów do jego działalności należy zaliczyć coroczną organizację Dnia Otwartych Drzwi, a także konkursów związanych z kulturą francuską; dwa najnowsze: recytatorski i plastyczny – zatytułowane „Inspiracje Francją”, zostaną rozstrzygnięte w marcu 2005 r. Koło planuje też wydawanie (własnymi środkami i w ograniczonej liczbie egzemplarzy) pismka studenckiego w języku francuskim (pierwszy numer w przygotowaniu).

Zarząd Koła

Przewodnicząca: Aneta Cieplowska

(III rok filologii romańskiej)

Z-ca: Marta Krzemińska (II rok)

Sekretarz: Aleksandra Kocjan (II rok)

Skarbnik: Agnieszka Urbaniak (II rok)

*Opr. Katarzyna Wołowska
(Kurator Koła)*

Szczęśliwi – spektakl w wykonaniu studentów romanistyki

Zapisałam się na Wydział Humanistyczny, Sekcję Filologii Francuskiej w grudniu 1944 roku i pamiętam dobrze te pierwsze dni wielkiej radości. Pędziło się do lodowatych nie ogrzewanych sal na wykłady w tłumie „łachmaniarzy-studentów” zgromadzonych w Lublinie ze wszystkich stron Polski, ze Lwowa, z Wilna oraz z warszawskiej Pragi. Warszawiaków było nawet sporo. Ci ostatni, pozbawieni nieraz zupełnie ciepłych okryć (gdyż w sierpniu zaskoczyło ich powstanie po „tamtej stronie Wisły”) przychodzili w kocach, kurtkach i innych przedziwnych okryciach.

Dzięki koleżance i życzliwości ówczesnego rektora ks. Antoniego Słomkowskiego dostałam zaraz pracę w „Bratniej Pomocy”, która istniała jeszcze wtedy na KUL-u. Potem jesienią 1954 rozpoczęłam pracę w bibliotece Zakładu Filologii Francuskiej, kierowanej w tym czasie przez prof. Kaliksta Morawskiego.

Jak w kalejdoskopie przesuwa się przed moimi oczyma galeria postaci: ks. Rektor zawsze żywy i pełen energii, prof. Czekanowski i Parandowski, szaszczycający nieraz swą obecnością moją bibliotekę. Uczęszczaliśmy, o ile to było możliwe, na wszystkie wykłady dostępne dla studentów. Niezapomniane były dla mnie wykłady o estetyce w sztuce prof. Henryka Elzenberga, którego miałam jeszcze przyjemność słuchać w Poznaniu. Naturalnie również i żywe słowo profesorów Kleinera i Parandowskiego.

Jestem ewangeliczką i dlatego trzyletni (w ostatnim roku studiowałam już w Poznaniu) okres studiów na KUL-u był dla mnie tym cenniejszy, iż poznałam bliżej katolicyzm, który zresztą nigdy nie był mi obcy. Uczęszczałam na zebrania „Juventus Christiana” i jeździłam na obozy z niezapomnianym o. Jerzym Mirewiczem.

Dużo dał mi ten Uniwersytet i będę go zawsze wspominać z radością i wdzięcznością.

Alina Namysłowska-Werner

wspomnienie

Losy wojny przywiodły wielu profesorów, którzy nie tylko nigdy nie wykładali w KUL-u, ale nie spodziewali się, że się w nim kiedyś znajdą. Był więc i Juliusz Kleiner, i znakomity antropolog Czekanowski i świetny filozof Jerzy Kowalski, wszyscy ze Lwowa, z Wilna historyk sztuki Morelowski, mówię tylko o Wydziale Humanistycznym, to samo było na innych wydziałach. Ci nowi przybysze razem z dawnym gronem stworzyli znakomity zespół uczonych. [...] A wszystko otaczała atmosfera serdecznego koleżeństwa i przyjaźni.

Niełatwo znaleźć drugi Uniwersytet, gdzie by te piękne wartości wzajemnego współżycia były tak jawne i powszechne.

Jan Parandowski

Instytut Filologii Słowiańskiej

Sekretarz mgr Monika Sidor, asystent

Katedra Literatur Słowiańskich

Kierownik dr hab. Anna Woźniak, prof. nadzw.
prof. dr hab. Stefania Andrusiów
dr hab. Małgorzata Matecka, prof. nadzw.
dr Mirosława Kawecka, adiunkt
dr Beata Siwek, adiunkt
dr Monika Grygiel, asystent
mgr Bożena Bekker, asystent
mgr Monika Sidor, asystent
mgr Albert Nowacki, asystent
mgr Katarzyna Babkiewicz, doktorant
mgr Małgorzata Ćwirko, doktorant
mgr Alona Jeffimowa, doktorant
mgr Marta Reda, doktorant
mgr Elżbieta Stadnik, doktorant

Katedra Języków Słowiańskich

Kurator prof. dr hab. Stefania Andrusiów
prof. Michał Łesiów
dr hab. Oleg Tiszczenko, prof. nadzw.
dr hab. Michał Sajewicz, prof. nadzw.
dr Danuta Tanaś, adiunkt
dr Tatiana Kołodyńska, asystent
dr Maria Mocarz, adiunkt
mgr Agnieszka Pastuszak, doktorant
mgr Małgorzata Widel, doktorant
mgr Dagmara Nowacka, asystent
mgr Olga Lewicka, wykładowca

Katedra Kultury Bizantyńsko-Słowiańskiej

Kierownik dr hab. Witold Kołbuk, prof. nadzw.
mgr Lubomyr Puszek, asystent
ks. dr Jan Sergiusz Gajek

Instytut Filologii Słowiańskiej powstał w roku akademickim 1989/90. Była to na początku Katedra Filologii Słowiańskiej, złożona z pracowników własnych z KUL, jak i specjalistów z UMCS. Angażując specjalistów z różnych ośrodków uniwersyteckich w Polsce, (oprócz pracowników UMCS, także kadre profesorską z Warszawy i Krakowa), placówka od samego początku prowadziła proces dydaktyczny w pełnym zakresie, jak też rozwijała działalność naukową. Jednak historia badań słowianoznawczych w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim jest wcześniejsza, datuje się bowiem w formie zorganizowanych działań badawczo-naukowych od 1982 r., kiedy to został powołany do życia Międzywydziałowy Zakład Badań nad Kulturą Bizantyńsko-

Słowiańską. Organizatorem placówki i inicjatorem jej zadań naukowych był prof. Ryszard Łużny. Zakład prowadził i podejmował wówczas badania nad kulturą, historią i religią, literaturą i językiem narodów wschodniosłowiańskich, wywodzących się z tradycji i dziedzictwa bizantyńskiego. Trzeba wspomnieć, że w czasach sprzed 1989 roku badania nad problematyką związaną z kulturą wschodniosłowiańską nie cieszyły się u władzy państwowej zbyt wielką przychylnością, a publikacje naukowe Zakładu podlegały cenzuralnym ograniczeniom. Dorobek tego ośrodka slawistycznego, w tym konferencje naukowe przeprowadzone w latach 80., poruszające problemy z zakresu kultury Słowian Wschodnich i jej związków z kulturą polską, a zwłaszcza

cza przedstawiające ją w aspekcie religijnym, były w owym czasie nowatorskie. Miały one charakter ogólnopolskich interdyscyplinarnych spotkań naukowych. Koncentrowały się wokół zakazanej i cenzurowanej tematyki słowianoznawstwa wschodniego, oraz posługiwały się niechętnie widzianą metodologią badań – poszukujących sacrum. Poświęcono wówczas uwagę m.in. kwestiom chrystianizacji i dziedzictwa Rusi Kijowskiej, relacjom między chrześcijańskim Wschodem a kulturą polską, w tym Rosji i Rosjan wobec kultury polskiej, problemom Unii Brzeskiej, zagadnieniom przekładu tekstu religijnego z kręgu kultury wschodniosłowiańskiej na język polski.

Te właśnie przedsięwzięcia badawcze i organizacyjne Międzywydziałowego Zakładu Badań nad Kulturą Bizantyńsko-Słowiańską przygotowały dobry grunt dla uruchomienia Katedry Filologii Słowiańskiej, której pierwszym kierownikiem został prof. Ryszard Łużny, profesor UJ i KUL, wybitny uczony slawista, rusycysta, ukrainista, wychowawca wielkiej rzeszy uczniów, z których prawie wszyscy są już dziś profesorami.

Początki istnienia filologii słowiańskiej w KUL związane są ponadto z nazwiskami wybitnych specjalistów w dziedzinie słowianoznawstwa wschodniego, m.in. prof. Michała Łesiowa, współpracującego z nami do dzisiaj, prof. Jana Orłowskiego, prof. Stefana Kozaka, prof. Aleksandra Barszczewskiego, którzy szczególnie zasłużyli się swą pracą dydaktyczną i organizacyjną. Przypomnieć też trze-

Dialog kultur w polskiej i ukraińskiej literaturze

▶ Instytut Filologii Słowiańskiej

ba, że nowo powstała placówka mogła rozpocząć działalność również w oparciu o odpowiedni księgozbiór biblioteki zakładowej, jaki skompletowano dzięki księgozbiorom ofiarowanym katedrze przez profesorów: Tadeusza Kołakowskiego i Marię Dłuską (pośmiertnie) oraz Ryszarda Łużnego.

W istniejącej od 1993 roku Sekcji Filologii Słowiańskiej, znalazły się dwie katedry, literacka i językoznawcza, a w 1997 r. utworzona została kolejna katedra, kulturologiczna, która de facto przejęła zadania i cele dawnego Zakładu Badań nad Kulturą Bizantyńsko-Słowiańską. Obecnie więc struktura Instytutu opiera się na trzech autonomicznych naukowo katedrach: Katedrze Literatur Słowiańskich, Katedrze Języków Słowiańskich oraz Katedrze Kultury Bizantyńsko-Słowiańskiej.

Instytut zatrudnia obecnie 27 pracowników naukowych. Prowadzone są dwa seminaria doktoranckie: historycznoliterackie i językoznawcze dla młodszych pracowników naukowych. Od momentu, kiedy pojawili się pierwsi absolwenci slawistyki w 1995 r. i w latach następnych, polityka kadrowa placówki ukierunkowana była na tworzenie stałej kadry własnych wykładowców i ograniczenie angażowania pracowników spoza uczelni. Rozwój kadry naukowej, promowanie własnych doktorów pozwoliły osiągnąć ten cel.

Badania naukowe Instytutu w poszczególnych katedrach prowadzone są w zakresie problematyki: 1. historycznoliterackiej, obejmującej m.in. kwestie religijności literatur wschodniosłowiańskich, literaturę emigracyjną Słowian Wschodnich, 2. kulturologicznej – penetrującej zagadnienia historii i kultury krajów i narodów wschodniosłowiańskich, 3. translatologicznej – zajmującej się teoretycznymi i praktycznymi problemami przekładu, szczególnie tekstu religijnego, oraz 4. językoznawczej – skoncentrowanej wokół badań konfrontacyjnych nad językami wschodniosłowiańskimi.

Każda z trzech katedr realizuje te naczelne zadania badawcze zgodnie z profilem badań, swymi możliwościami kadrowymi oraz preferencjami badawczymi pracowników samodzielnych. Każda z nich stara się ponadto, jeśli to możliwe, powiększać obszary swych badań przy założeniu, iż niezmienione pozostają główne kierunki uprawianych w poszczególnych katedrach działań badawczych. I tak, przed kilku laty katedra literatury zainicjowała nurt prowadzonych teraz badań nad wschodniosłowiańską literaturą emigracyjną, organizując z tego zakresu

konferencje naukowe, proponując tematy prac magisterskich oraz prac doktorskich. W katedrze językoznawczej natomiast w ostatnich 2 latach pojawiła się formuła uprawiania badań w dziedzinie translatologii. Instytut zamierza w przyszłości powołać nowe katedry naukowe, aby oddzielić zadania badawcze dotyczące literatury rosyjskiej i literatury ukraińskiej.

Katedra Literatur Słowiańskich

Prowadzi badania zgrupowane wokół następujących problemów naukowych:

1. Literatury wschodniosłowiańskie: rosyjska, ukraińska i białoruska, w tym ujmowanie ich w aspekcie sacrum i religijności.
2. Wschodniosłowiańska literatura emigracyjna XX wieku, m.in. literatura rosyjska „pierwszej” i „trzeciej fali”, ośrodki i przedstawiciele kultury emigracyjnej, estetyczne zagadnienia twórczości emigracyjnej.
3. Powinowactwa między literaturą a religią (prawosławiem i myślą religijno-filozoficzną), pogranicze kulturowe w aspekcie literackim, literatura a dialog sztuk.
4. Słowiańszczyzna Wschodnia wobec wyzwań integrującej się Europy (aspekt literacki i kulturologiczny).
5. Zagadnienia translatologiczne – przekład tekstu literackiego (najczęściej o charakterze religijnym) na języki wschodniosłowiańskie.

Katedra Języków Słowiańskich

Podejmuje następujące kierunki badań:

1. Kontrastywne badania języków wschodniosłowiańskich.
2. Onomastyka polska i wschodniosłowiańska, wpływy lingwistyczne

wschodniosłowiańskie w gwarach polskich.

3. Związki językowe polsko-słowiańskie.
4. Językoznawcze badania tekstu religijnego.
5. Teoretyczne i praktyczne aspekty przekładu.
6. Metodyka nauczania języków wschodniosłowiańskich w Polsce.

Katedra Badań nad Kulturą Bizantyńsko-Słowiańską

Uprawia badania nad problematyką:

1. Przejawy kultury o rodowodzie bizantyńskim na obszarze Słowiańszczyzny Wschodniej (aspekt historyczny, społeczny).
2. Duchowa kultura „ruska”, jej oblicze i formy przejawiania się; tradycja, dziedzictwo i współczesność kultury rusko-prawosławnej.
3. Chrześcijaństwo na pograniczu polsko-ruskim w XVIII-XX w., stosunki międzywyznaniowe, powinowactwa kulturowe.

W sferze obszarów czynności badawczo-naukowych Instytut organizuje konferencje i zebrania naukowe, na których przedstawiają prace własne zarówno pracownicy Instytutu, jak i zaproszeni prelegenci z ośrodków polskich i zagranicznych. Pracownicy Instytutu mają także możliwość udziału w sympozjach naukowych przeprowadzanych w polskich i zagranicznych ośrodkach slawistycznych, szczególnie w Rosji, Białorusi, Ukrainie, Estonii, gdzie prezentują wyniki swych badań. W ciągu ostatnich 5 lat Instytut przeprowadził 7 konferencji naukowych, krajowych i międzynarodowych, poświęconych zagadnieniom literatury emigracyjnej Słowian Wschodnich, sacrum w literaturach wschodniosłowiańskich, a także kwestiom języka i Słowiańszczyzny wschodniej oraz jej tradycji kulturowej wobec Europy:

Studentki I roku

1. Literatura diaspory Rosjan, Ukraińców i Białorusinów, Lublin, 19-21 maja 1997 r. W konferencji brali udział specjaliści z uniwersytetów polskich oraz referenci z ośrodków zagranicznych z Estonii, Rosji, Ukrainy, Białorusi i Stanów Zjednoczonych.
2. Słowianie wobec wyzwań integrującej się Europy, Kazimierz Dolny n. Wisłą, 25-26 września 1998 r. Uczestnikami konferencji byli m.in. uczeni z Ukrainy i Białorusi.
3. I. Słowianie Wschodni. Sacrum. Literatura. Język. II. Problematyka słowianoznawcza w badaniach Profesora Ryszarda Łuźnego, 15-16 kwietnia 1999 r. Była to konferencja upamiętniająca dokonania śp. Profesora R. Łuźnego w dziedzinie filologii wschodniosłowiańskiej w pierwszą rocznicę jego śmierci, rozważająca zagadnienia kulturologiczne Słowian Wschodnich.
4. Duchowość i sacrum w literaturze Słowian Wschodnich, Kazimierz Dolny n. Wisłą, 25-26 września 2000 r. W konferencji, która była drugą z cyklu spotkań na temat emigracji, literatury i kultury wschodniosłowiańskiej uczestniczyli także uczeni z Ukrainy.
5. Polsko-ukraińskie powiązania językowe, Kazimierz Dolny n. Wisłą, 26-27 kwietnia 2002 r. W spotkaniu naukowym dotyczącym pogranicza językowego udział wzięli badacze z uniwersytetów polskich i ukraińskich.
6. Kultura Słowian Wschodnich w perspektywie Historii, Kazimierz Dolny n. Wisłą, 20-21 maja 2004 r. Zajmowano się kwestią Historii jako kategorii, metahistorią, historiozofią w obszarze wschodniosłowiańskiej kultury, literatury oraz myśli filozoficzno-religijnej.
7. Wschód i Zachód. W poszukiwaniu Europy duchowej, 21-23 października 2004 r. (współorganizator Katedra Literatury Współczesnej IFP, Instytut Germanistyki KUL). Grupa uczonych podjęła refleksję nad różnorodnymi przejawami i wieloma aspektami tytułowych pojęć „Wschód” i „Zachód” na gruncie literatury rosyjskiej i ukraińskiej oraz chrześcijaństwa obrządku wschodniego.

Propagowaniu nurtów badawczych rozwijanych w Instytucie służą również zebrania naukowe organizowane przez poszczególne katedry. W ramach współpracy z ośrodkami zagranicznymi organizowane są odczyty uczonych z zagranicy, m.in. w dniach 4-7 maja 2004 roku z cyklem wykładów gościła w Instytucie prof. Oksana Pachłowska (Uniwersytet La Sapienza w Rzymie).

Dorobek naukowy pracowników poszczególnych katedr przekłada się

w bibliotece Instytutu

na publikacje: artykuły naukowe, recenzje zamieszczane w czasopiśmie naukowych, jak też monografie i podręczniki. Nowe wątki badawcze pojawiły się przed kilkanaście laty. Rezultatem zainteresowania literaturą emigracyjną są 2 tomy pracy zbiorowej, poświęcone tym zagadnieniom: *Literatura emigracyjna Rosjan, Ukraińców, Białorusinów*, Lublin 2001; *Duchowość i sacrum w literaturze emigracyjnej Słowian Wschodnich*, Lublin 2003; *Powiązania językowe polsko-ukraińskie*, Lublin 2003. W roku 2004 ukazały się m.in.: O. Lewicka, *S prazdnikom! Roźdiestwo Christowo i Pascha w Rosii*, Częstochowa 2004; M. Kawecka (współautor), *Podręcznik do nauki języka ukraińskiego*, Lublin 2004 (wyd. II); Beata Siwek, *Problematyka ojczyzny w twórczości białoruskiej grupy „Białowieża”*, Lublin 2004; Anna Woźniak, *Ułuda i cud. W świecie sztuki Andrieja Siniawskiego – Abrama Terca*, Lublin 2004.

Organem wydawniczym Instytutu są „Roczniki Humanistyczne” TN KUL. Seria: „Słowianoznawstwo”. Został on założony w 1986 roku, publikuje oprócz artykułów pracowników naukowych placówki, także opracowania naukowe badaczy z innych ośrodków, polskich i zagranicznych (również w językach rosyjskim, ukraińskim i białoruskim). Wkrótce ukaże się rocznik 2004, a redakcja pracuje nad materiałami do rocznika monograficznego na rok 2005, podejmującego problematykę białoruską.

Współpraca naukowa z partnerami krajowymi i zagranicznymi Instytut uprzywilejuje mniej lub bardziej intensywne formy. Instytut podpisał umowę o współpracy (maj 2002) z Państwowym Uniwersytetem Pedagogicznym w Drohobyczu im. Iwana Franki (Ukraina). Kontakty naukowe, wymiana grup studenckich i kadry naukowej mają miejsce

zwłaszcza z wydziałem filologicznym tegoż uniwersytetu. Kolejnym partnerem jest Instytut Literatury Rosyjskiej (Dom Puszkowski) Rosyjskiej Akademii Nauk w Sankt-Petersburgu (Rosja); nasze kontakty naukowe polegają na udziale pracowników obu współpracujących stron w konferencjach naukowych i publikacjach – tomach zbiorowych; podobnie kształtuje się wymiana doświadczeń naukowych z Uniwersytetem Pedagogicznym w Tallinie (Estonia) w dziedzinie badań nad rosyjską literaturą emigracyjną, prowadzonych przez obie strony. Stałe kontakty naukowe z Państwowym Uniwersytetem Białoruskim w Mińsku prowadzi dr Danuta Tanaś, absolwentka tego uniwersytetu, uczestnicząc w konferencjach naukowych, konsultując się w problematyce metodyki nauczania języka rosyjskiego. Kontakty naukowe z Centrum im. F. Skaryny w Mińsku (Białoruś) polegają na uczestnictwie w cyklicznych konferencjach naukowych i spotkaniach, organizowanych wspólnie przez ośrodek białoruski i Uniwersytet Warszawski pt. *Droga ku wzajemności*. Ostatnie nasze więzi naukowe nawiązane zostały z Państwowym Muzeum im. Iwana Szmielewa w Ałuszcze (Ukraina) dzięki udziałowi mgr Moniki Sidor w konferencji cyklicznej: „Szmielewskie cztienia”.

Pracownicy odbywają też staże zagraniczne: prof. Stefania Andrusiwa – pobyt w Letniej Szkole Ukrainistyki Instytutu Sławistyki Ernst-Moritz-Arndt (Uniwersytet Ukrainicum); dr Maria Mocarz – pobyt w Mainz-Germersheim w ramach realizacji grantu badawczego promotorskiego (kwerenda biblioteczna); mgr Monika Sidor, mgr Albert Nowacki – pobyt tygodniowy w Państwowym Uniwersytecie Pedagogicznym w Drohobyczu.

Oprac. Anna Woźniak

Instytut Historii

Sekretarz mgr inż. Joanna Matwiejczyk

Katedra Historii Starożytnej

Kierownik dr hab. Krzysztof Narecki, prof. KUL
dr hab. Piotr Kochanek, adiunkt
dr Maciej Múnnich, adiunkt
dr Lech Trzcionkowski, adiunkt
mgr Fabian Tryl, doktorant

Katedra Archeologii Polski

Kurator prof. dr hab. Czesław Deptuła, prof. nadzw.
mgr Katarzyna Pisarek-Małyszczak, asystent

Katedra Historii Średniowiecznej

Kierownik dr hab. Jan Ptak, adiunkt
dr Andrzej Niwiński, asystent
mgr Piotr Plisiecki, asystent

Katedra Historii Powszechnej Wieków Średnich

Kierownik dr hab. Leszek Wojciechowski, adiunkt
dr Zbigniew Piłat, adiunkt
dr Dariusz Prucnal, adiunkt
mgr Marzena Baum, doktorant
mgr Piotr Paluch, doktorant

Katedra Historii XVI-XVIII wieku

Kierownik dr hab. Janusz Drob, prof. KUL
dr Hubert Łaszkiewicz, adiunkt
dr Bogumił Szady, adiunkt
dr Cezary Taracha, st. wykładowca
dr Arkadiusz Stasiak, asystent
mgr Maciej Brodacki, doktorant
mgr Tomasz Żaba, doktorant

I Katedra Historii Nowożytnej

Kierownik dr hab. Zbigniew Niebelski, prof. KUL
dr Jarosław Rabiński, adiunkt
dr Mieczysław Ryba, adiunkt
mgr Wojciech Dutka, doktorant

II Katedra Historii Nowożytnej

Kierownik prof. dr hab. Jan Ziółek, prof. zw.
dr Anna Barańska, adiunkt
dr Witold Matwiejczyk, adiunkt
mgr Wioletta Cabaj, doktorant
mgr Robert Derewenda, doktorant
mgr Paweł Sieradzki, doktorant

Katedra Historii Najnowszej

Kierownik dr hab. Mirosław Piotrowski, prof. KUL
dr Jacek Gołębiowski, adiunkt
ks. dr Janusz Kania, st. wykładowca
mgr Dariusz Małyszczak, asystent
mgr Marek Czernecki, doktorant
mgr Marcin Paluch, doktorant
mgr Ewa Rzeczkowska, doktorant
mgr Elżbieta Zajchowska, doktorant

dyrektor

dr hab. Henryk Wąsowicz, prof. KUL

Katedra Historii Kultury Polskiej

Kierownik dr hab. Henryk Gapski, prof. KUL

Katedra Dydaktyki Historii i Historii Szkolnictwa

Kierownik prof. dr hab. Stanisław Litak, prof. zw.
dr Jacek Chachaj, adiunkt
dr Alicja Puszcza, adiunkt
dr Ewa Ziółek, adiunkt
mgr Joanna Szady, asystent

Katedra Historii Europy Wschodniej

Kierownik ks. dr hab. Marian Radwan, prof. KUL

Katedra Metodologii i Nauk Pomocniczych Historii

Kierownik s. prof. dr hab. Urszula Borkowska, prof. zw.
dr Paweł Kras, adiunkt
dr Wojciech Polak, adiunkt
mgr Agnieszka Januszek, asystent
mgr Robert Kras, asystent
mgr Agnieszka Nalewajek, asystent
mgr Józefa Olszówka, doktorant
mgr Grzegorz Zawisłak, doktorant

Katedra Historii Ustroju i Administracji Polski

Kierownik dr hab. Stanisław Olczak, prof. KUL
ks. dr Grzegorz Bujak, adiunkt
dr Tomasz Nowicki, adiunkt
dr Jan Skarbek, st. wykładowca
dr Maria Trojanowska, st. wykładowca
ks. diakon mgr Piotr Siwicki, asystent

Katedra Nauk Pomocniczych Historii Nowożytnej i Najnowszej

Kierownik dr hab. Henryk Wąsowicz, prof. KUL
dr hab. Tomasz Panfil, prof. KUL

Katedra Historii Ruchów Społeczno-Politycznych XIX i XX wieku

Kierownik dr hab. Jan Konefał, prof. KUL
dr Tomasz Brzustowski, asystent

Katedra Historii Historiografii

Kierownik prof. dr hab. Czesław Deptuła, prof. nadzw.
dr Mirosław Filipowicz, adiunkt
mgr Zbigniew Smółko, doktorant

Katedra Historii Bizancjum

Kierownik vacat

Zakład Dokumentacji i Opracowania Zbiorów Materialnych Instytutu Historii

Kurator prof. dr hab. Czesław Deptuła, prof. nadzw.

Od 1918 roku jednostka funkcjonowała jako Sekcja Historii. Na mocy uchwały Senatu Akademickiego z dnia 10 grudnia 1999 roku przyjęto obecną nazwę Instytut Historii. Działalność dydaktyczna Instytutu to pięcioletnie stacjonarne studia magisterskie, eksternistyczne studia magisterskie, czteroletnie studia doktoranckie oraz kwalifikacyjne i uzupełniające studia podyplomowe.

Badania naukowe prowadzone przez pracowników Instytutu Historii KUL koncentrują się na: archaicznych religiach i kulturach starożytnych, historii średniowiecza z uwzględnieniem dziejopisarstwa hagiograficznego i kultury dworów królewskich, problematyki społeczno-religijnej oraz struktury terytorialnej Kościoła, religijności, ruchów pątniczych, miejsc kultu i zakonów rycerskich. Podejmowane są badania nad historią świadomości w Europie czasów nowożytnych, nad dziejami Rzeczypospolitej ze szczególnym uwzględnieniem kultury szlacheckiej oraz elit intelektualnych XVI-XVIII w. Prowadzone są badania nad historią walk niepodległościowych Polaków w XVIII-XIX w., zwłaszcza nad powstaniami narodowymi i Wielką Emigracją oraz udziałem w nich Kościoła katolickiego. Badaniami objęty jest szeroki zakres historii nowożytnej i najnowszej Polski, w tym historii katolicyzmu społecznego, problematyki społeczno-religijnej w Polsce i Europie środkowo-wschodniej. Prowadzone są także szerokie badania nad historią szkolnictwa, z uwzględnieniem szkolnictwa zakonnego oraz szeroko pojętą kulturą.

Podejmowane są też takie zagadnienia jak:

- religijny wymiar wojny i walki
- obieg informacji, stereotypy oraz struktury władzy w Europie
- życie dworów europejskich w XVI wieku
- ideologia władzy w Państwie Moskiewskim
- obraz Rosji w historiografii polskiej i amerykańskiej

Absolwenci grupy historycznej 1932/33 z profesorami

- kobieta w życiu społecznym i politycznym
- nauki pomocnicze historii
- historia komunikacji społecznej
- historia Wielkiej Emigracji; bonapartyzm
- upadek Rzeczypospolitej, Sejm Czteroletni
- migracja Polaków do Niemiec i Belgii oraz ich reemigracja

- studia nad religią grecką i dziełami Platona.

Pracownicy Instytutu Historii biorą czynny udział w międzynarodowym i krajowym życiu naukowym poprzez udział w konferencjach naukowych i projektach badawczych lub realizacji wspólnych projektów wydawniczych.

Oprac. Jan Ziółtek

Katedra Historii Starożytnej

Jest to jedna z trzech katedr istniejących w ramach Sekcji (w Instytucie) Historii od momentu utworzenia KUL w 1918 r. Katedrę historii starożytnej zajmował przed wojną prof. Konstanty Chyliński, jeden z organizatorów nowej Uczelni w Lublinie, zatrudniony na KUL jako profesor zwyczajny historii starożytnej na Wydziale Nauk Humanistycznych w latach 1918-1935 (notabene wicerektor KUL w l. 1918-1921). Od 1947 r. kierował nią prof. Jan S. Łoś (od 1947 z-ca prof., w 1957

mianowany docentem, prof. nadzw. w 1961), a adiunktem była dr Aleksandra Chodźko-Domaniewska (od 1951 do śmierci w 1955). Po przejściu na emeryturę prof. J. Łośa (w 1961) kuratorem katedry został prof. Zygmunt Sułowski. Jego opieka nad katedrą trwała aż do 1976 r., kiedy to na stanowisko docenta przy tejże katedrze powołany został dr hab. Edward Zwolski (zatrudniony na WNH od 1957 r. jako asystent; od 1965 r. – adiunkt, w 1976 habilitacja na UW i docentura, od 1992 do śmierci w 1997 – stanowisko prof. nadzw. KUL). Asystentem doc. E. Zwolskiego został w roku akad. 1978/80 mgr Krzysztof Gębura, a w 1992 r. mgr Lech

Trzcionkowski; w 1997 r. na stanowisku asystenta powołano mgr. Macieja Münnicha. Obecnie przy Katedrze są zatrudnieni: dr hab. Krzysztof Narecki, prof. KUL (kurator Katedry w l. 2001-2003; kierownik od 1.03.2003), dr Lech Trzcionkowski (od 2001 adiunkt), dr Maciej Münnich (adiunkt od 1.01.2005), mgr Fabian Tryl (doktorant).

Obszar badawczy Katedry obejmuje zarówno czasowo, jak i przestrzennie dość odległe zagadnienia, pośród których są m.in.: antropologia historyczna ofiary w religiach starożytnych, historia religii starożytnego Izraela, wierzenia starożytnego Bliskiego Wschodu, historia filozofii greckiej okresu ar-

▶ Instytut Historii

chaicznego, historia religii starożytnej Grecji i Rzymu, początki Rzymu, badania nad starożytnością w XIX i XX wieku. Świadectwem bogatej aktywności naukowej pracowników Katedry jest w ostatnim czasie udział w ważnych, zespołowych inicjatywach i przedsięwzięciach badawczych i edytorskich, zarówno krajowych, jak i zagranicznych (takich jak np.: *Encyklopedia Religii PWN*, *Encyklopedia Literatury PWN*, *Wielka Encyklopedia PWN*, *Encyklopedia Katolicka*, *Słownik wyroczni, wróżbiarstwa i tradycji manticznych*, *Literatura Grecji starożytnej*, pod red. H. Podbielskiego) oraz grant promotorski: „Obraz Jahwe jako władcy cho-

roby w Biblii Hebrajskiej na tle innych bóstw bliskowschodnich”, którego rezultatem była dysertacja doktorska (M. Münnicha) zgłoszona do nagrody Prezesa Rady Ministrów.

O trzech zasłużonych profesorach – filarach Katedry Historii Starożytnej więcej napisano we wspomnieniowych artykułach: J. Smereka, *Profesor Konstanty Chyliński*, „Eos”, 40 (1939), z. 1-2, s. 1-12; E. Zwolski, *Jan Stanisław Łoś*, „Summarium” 3(23) - (1974), s. 289-291; L. Trzcionkowski, Edward Zwolski (9 II 1932 – 19 IX 1997), „Zeszyty Naukowe KUL” 42 (1999), nr 1-2 (165-166), s. 235-244.

Oprac. Krzysztof Narecki

prof. Edward Zwolski

Katedra Archeologii Polski

Katedrę Archeologii Polski Instytutu Historii KUL (pierwotna nazwa – Katedra Prehistorii) erygowano w r. 1946. Pierwsze w niej zajęcia prowadził profesor (wówczas doktor) Stefan Nosek, zatrudniony nieco wcześniej w UMCS. Katedra miała od początku zasadniczo charakter usługowo-dydaktyczny względem Instytutu Historii (dawniej Sekcji Historii). Skupiała się na nauczaniu zaznaczonego w nazwie przedmiotu na I roku historii. Poza pierwszy rok wykładały jedynie wykłady monograficzne. Katedra realizowała i realizuje do dziś swoje zadania, prowadząc opatrywane różnymi nagłówkami zajęcia z archeologii ziem polskich i słowiańskich. Wchodziły w grę wykłady, konwersatoria i ćwiczenia. W wykładach monograficz-

nych pracowników katedry na specjalną uwagę zasługiwała problematyka archeologicznych świadectw chrystianizacji Polski. Pracujący dla omawianej komórki Instytutu archeologowie podejmowali też z reguły zajęcia na historii sztuki, wykładając tam przedmiot – sztuka społeczeństw pierwotnych. Programy dydaktyczne Katedry Archeologii Polski ulegały w ciągu blisko półwiecza wielu zmianom. Było to częściowo wynikiem osobliwej sytuacji placówki – o czym niżej. Liczyły się również zmiany koncepcji roli, jaką archeologia ziem polskich winna odgrywać w programie studiów historycznych.

Wobec braku w KUL archeologii jako kierunku studiów i łączącej się z tym niemożności kształcenia przez uczelnię własnej kadry archeologów, katedra korzystała z usług naukowców zatrudnionych już gdzie indziej. Idzie zwłaszcza o Uniwersytet

im. Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Łódzki oraz Instytut Historii Kultury Materialnej PAN w Warszawie. Spośród sporej liczby wykładowców tej grupy warto wymienić – w chronologicznej kolejności zatrudnienia – takie znane nauce postaci jak wspomniany Stefan Nosek, następnie Jan Kowalczyk, Andrzej Nadolski. Krzysztof Dąbrowski, Elżbieta Dąbrowska-Zawadzka. Osoby prowadzące zajęcia w katedrze zmieniały też czasem miejsca pracy poza KUL-em, a trafiały na naszą uczelnię w różnych etapach swej kariery naukowej. Niekiedy, po odejściu z KUL-u powracały doń po dłuższej lub krótszej przerwie. Mobilność kadry nauczającej w katedrze powodowały w okresie PRL-u między innymi trudności, które czyniono pracownikom placówek państwowych przy podejmowaniu i kontynuowaniu pracy w KUL. Warto wszelako zauważyć, iż sytuacja, gdy część a nawet całość zajęć prowadzili mediewiści z Instytutu Historii, cechowała głównie ostatnie lata dziejów katedry.

Osobną pozycję w historii katedry zajmuje postać dr Marii Chyżewskiej-Sułowskiej (w r. 1970 wyszła za mąż za profesora historii KUL Zygmunta Sułowskiego). Absolwentka archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, zatrudniona jako asystentka w KUL w roku 1966, pracowała w katedrze, z przerwami powodowanymi przez stan zdrowia, do roku 1992, od roku 1984 jako adiunkt. Poczynając od roku 1969 prowadziła ona przez szereg lat samodzielne badania archeologiczne finansowane przez uniwersytet. W wykopaliska i opracowanie wstępne odkrywanego materiału angażowali się studenci historii z różnych lat. Owe prace nadały na pewien czas katedrze charakter placówki naukowo-badawczej.

Wspomniane badania koncentrowały się głównie w Piotrowinie nad Wisłą i sąsiednich miejscowościach, objęły też kilka innych osad Lubelszczyzny oraz dzielnicę Czwartek w Lublinie. Zaowocowały serią publikacji, którą wieńczyło wydanie w roku 1984 przez PWN rozprawy doktorskiej Marii Chyżewskiej-Sułowskiej „Piotrowin nad Wisłą. Średniowieczny mikroregion osadniczy”. Zasadą badaczki było między innymi wprowadzenie do problematyki archeologicznej osiągnięć uprawianej w naszej uczelni historii parafii.

Pozostawione przez dr Chyżewską-Sułowską zbiory porządkuje od roku akad. 2001/2 mgr Katarzyna Pisarek-Małyszek. Opracowywanie tych materiałów, publikacje wiadomości o nich, tudzież wykorzystanie ich w dydakty-

ce dały podstawy utworzeniu w roku 2003 przy Instytucie Historii Zakładu Dokumentacji i Opracowania Zbiorów Materialnych. Powyższa komórka rozwojowa jest jeszcze mocno związana z Katedrą Archeologii, zarówno przez wyłączenie – jak dotąd – archeologiczny charakter zasobów Zakładu, jak też przez osobę wspólnego kuratora – profesora Deptuły oraz osobę wspomnianej mgr Pisarek-Małyszek, asystentki przy katedrze.

Ponieważ dochodzący lub dojeżdżający na zajęcia archeologowie spoza KUL podejmowali prace głównie w formie zajęć zleconych, rzadziej na połowie etatu, zaś całkiem wyjątkowo na pełnym etacie, zastrzeżone dla specjalisty stanowisko kierownika katedry zazwyczaj wakowało. W tej sytuacji katedrze przydzielano kuratorów z gro-

na mediewistów Instytutu Historii. Po odejściu profesora archeologii Andrzeja Nadolskiego, który sprawował funkcję kierownika katedry w latach 1957-1961, dojeżdżając do Lublina z Łodzi, kuratorami takimi byli kolejno profesorowie: Zygmunt Sułowski, Jerzy Kłoczowski (najdłużej), s. Aleksandra Witkowska oraz Czesław Deptuła, piastujący ową godność do chwili obecnej. Przy Katedrze Archeologii Polski pozostaje zatrudniona na części etatu mgr Pisarek-Małyszek, absolwentka historii KUL i archeologii UMCS. Wykład zlecony ma dr hab. Andrzej Rozwałka, pracownik Instytutu Archeologii UMCS. Większość ćwiczeń w bieżącym roku akad. prowadzili tu mediewiści – nie archeologowie, pracownicy innych katedr Instytutu.

Oprac. Czesław Deptuła

Katedra Historii Średniowiecznej

Katedra Historii Średniowiecznej została utworzona w 1973 r. Od początku aż do roku 2002 kierował nią prof. dr hab. Eugeniusz Wiśniewski. Po jego odejściu na emeryturę funkcję tę sprawował w latach 2002-2004 prof. dr hab. Czesław Deptuła, którego następcą został w październiku 2004 roku dr hab. Jan Ptak. Pracownikami naukowo-dydaktycznymi w tej katedrze byli także: dr hab. Lech Wojciechowski (w latach 1984-2004) i mgr Artur Kuźma (1995-

2004), a obecnie zatrudnieni są w niej mgr Piotr Plisiecki (od 1997) oraz dr Andrzej Niewiński (od 2004).

Wiodącym kierunkiem badań naukowych, podejmowanych i realizowanych przez pracowników katedry, jest historia społeczno-religijna epoki średniowiecza. W zakresie dziejów Kościoła w Polsce powstały prace na temat jego struktur organizacyjnych i terytorialnych, uposażenia i finansowania instytucji kościelnych oraz ich wpływu na funkcjonowanie różnych kręgów i środowisk społecznych (m.in. w miastach). Za szczególnie ważne należy uznać syntetyczne uję-

cia historii Kościoła w Polsce średniowiecznej opublikowane przez prof. E. Wiśniewskiego. Prowadzone były też badania nad episkopatem i ośrodkami zakonnymi (w tym nad Jasną Górą), jak również nad różnymi formami działalności duchowieństwa, m.in. związanymi z posługą duszpasterską w wojsku. Istotnym osiągnięciem było także opracowanie różnych aspektów kultu Krzyża św. w Polsce. W kręgu zainteresowań pracowników katedry znalazły się ponadto niektóre zagadnienia z zakresu funkcjonowania polskiej monarchii w wiekach średnich.

Oprac. Jan Ptak

Katedra Historii Powszechnej Wieków Średnich

Katedra Historii Powszechnej Wieków Średnich powołana została do życia uchwałą Rady Wydziału Nauk Humanistycznych z dnia 10 X 1945 roku Na wniosek prof. Leona Białkowskiego kierowaną przez niego Katedrę Historii Średniowiecza i Nauk Pomocniczych podzielono na dwie – Średniowiecznej Historii Polski i Europy Wschodniej oraz Historii Powszechnej Wieków Średnich. Jednak Katedra Historii Powszechnej nie została obsadzona i nadal obie pozostawały pod opieką Leona Białkowskiego. Po jego śmierci katedrą kierował prof. Jerzy Kłoczowski, a od 1962 roku prof. Zygmunt Sułowski. W 1983 roku, po ostatecznym podziale, kierownictwo Katedry Historii Powszechnej Wieków Średnich przejęła s. prof. Aleksandra Witkowska OSU. W katedrze zatrudniono od 1991 roku dr. Zbigniewa Piłata, a od 1999 roku dra Dariusza

Herbatka Koła Historyków Studentów KUL – lata 30.

Prucnala. W 2003 r. s. prof. Aleksandra Witkowska odeszła na emeryturę, a kierownictwo przejął dr hab. Leszek Wojciechowski.

Do głównych kierunków badań prowadzonych przez pracowników katedry zaliczyć należy – źródłoznawstwo

hagiograficzne, badania praktyk pątniczych w szerokim kontekście religijno-społecznym, dzieje szpitalnictwa w średniowiecznym Lublinie oraz badania nad geografiami średniowiecznych zakonów łańskich w Europie Środkowej. Wspomniana problematyka znalazła

▶ Instytut Historii

swe odzwierciedlenie w projektach badawczych realizowanych przez pracowników katedry. W latach 1995-2001 Aleksandra Witkowska kierowała pracami w ramach projektów: *Patrocinia polskich diecezji. Tradycje kultu patronów Kościoła polskiego jako element chrześcijańskiego dziedzictwa kulturowego oraz Św. Wojciech – osoba – dzieło – kult w piśmiennictwie europejskim*. Obecnie realizowane są dwa projekty badawcze. Pierwszym od roku 2003 kieruje prof. Aleksandra Witkowska – *Źródłoznawstwo hagio-*

graficzne. Typy i funkcje źródeł hagiograficznych (literackich i ikonograficznych) w polskiej kulturze późnego średniowiecza i baroku, natomiast drugi – *Fundacje klasztorów w Europie Środkowej w X-XIII wieku* realizuje dr Zbigniew Piłat.

Wśród ważniejszych publikacji pracowników katedry należy wymienić prace autorstwa Aleksandry Witkowskiej: *Miracula małopolskie XIII i XIV wieku. Studium źródłoznawcze*, „Roczniki Humanistyczne” 19 (1971), z. 2, s. 29-161; *Kulty pątnicze piętna-*

stowiecznego Krakowa, Lublin 1984; Titulus ecclesiae. Wezwania współczesnych kościołów katedralnych w Polsce, Warszawa 1999 oraz wspólnie z Joanną Nastalską – Święty Wojciech. Bibliografia do roku 1999, Lublin 2002. Ponadto prace Leszka Wojciechowskiego: Najstarsze klasztory paulinów w Polsce. Fundacje – uposażenie – rozwój do około 1430 roku, „Studia Claromontana” 11 (1991), s. 1-217 oraz Drzewo przynajszlachetniejsze. Problematyka Drzewa Krzyża w chrześcijaństwie zachodnim (IV – XVII wieku). Od legend do kontrowersji wyznaniowych i piśmiennictwa specjalistycznego, Lublin 2003.

Oprac. Leszek Wojciechowski

Katedra Historii XVI-XVIII Wieku

Katedra utworzona została w roku 1981, zgodnie z zainteresowaniami i obszarem badań jej pierwszego kierownika, prof. dr. hab. Wiesława Müllera. Od roku 2003 jej kierownikiem jest, związany z katedrą od początku swej pracy naukowej, dr hab. Janusz Drob, prof. KUL. Przy Katedrze zatrudnionych jest czterech adiunktów: Hubert Łaskiewicz, Arkadiusz Stasiak, Bogumił Szady i Cezary Taracha. Współpracuje z nią po-

nadto dwóch studentów – doktorantów: Maciej Brodacki i Tomasz Żaba. Znakomita obsada personalna Katedry, której dwóch adiunktów wkrótce złożą prace habilitacyjne i rozpocznie proces usamodzielnienia naukowego, ma wpływ na szerokość zakresu prowadzonych badań - od kultury staropolskiej, obiegu informacji w Europie XVII wieku, poprzez dzieje Kościoła w czasach nowożytnych, po zagadnienia związane z nowożytną kulturą iberyjską i iberoamerykańską oraz zagadnienia nowożytnego państwa i ustroju naszych wschodnich sąsiadów.

Pracownicy Katedry uczestniczą w intensywnej współpracy międzynarodowej. Dzięki ich inicjatywie nawiązane zostały trwałe więzi i wymiana naukowa z uniwersytetami w Paryżu, Hiszpanii i Włoszech. Owocem tego były międzynarodowe sesje i wykłady gościnne profesorów z zagranicy.

Wśród katedr Instytutu Historii Katedra Historii XVI-XVIII wieku mogła się poszczycić największym dorobkiem w punktacji KBN za rok 2004.

Oprac. Janusz Drob

I Katedra Historii Nowożytnej

Katedra o tradycji sięgającej okresu 20-lecia międzywojennego. Kierownikami byli: prof. Aleksander Kossowski – do 1960, ks. prof. Mie-

czysław Żywczyński – do 1967, prof. Ryszard Bender – do 2002 r. Od r. 2003 Katedrą kieruje dr hab. Eugeniusz Niebelski. Obecnie badania naukowe koncentrują się m.in. wokół następującej problematyki: polskie powstania narodowe XIX w., losy zesłańców w Imperium Rosyjskim, Kościół katolicki w Ro-

sji w XIX w., ruchy polityczne w Polsce w XX w., katolicyzm społeczny w PRL. Najważniejsze prace książkowe z ostatnich lat: E. Niebelski, *Duchowieństwo lubelskie i podlaskie w powstaniu 1863 roku i na zesłaniu w Rosji*, Lublin 2002.

Oprac. Eugeniusz Niebelski

II Katedra Historii Nowożytnej

Katedra istnieje od roku 1947, początkowo pod nazwą Katedra Historii Nowożytnej Europy Zachodniej i Krajów Pozaeuropejskich. W roku akademickim 1967/68 została przekształcona w II Katedrę Historii Nowożytnej. Na jej kierownika powołano prof. Władysława Rostockiego, zatrudnionego w KUL-u od 1966 r. Po jego przejściu na emeryturę w 1984 r. kierownictwo Katedry Senat Akademicki powierzył prof. Janowi Ziółkowi. Przy Katedrze zatrudnieni wówczas byli: prof. Hanna Dylągowa i dr Jan Skarbek. Obecnie pracują w niej: dr Witold Matwiejczyk oraz dr Anna Barańska.

Główne kierunki badań naukowych prowadzonych przez Katedrę koncentrują się wokół walk niepodległości-

wych Polaków u schyłku XVIII i w XIX wieku. Podejmowana jest tematyka powstań narodowych, Wielkiej Emigracji oraz udziału Kościoła katolickiego w dążeniach wolnościowych narodu polskiego. Badania obejmują szeroki

zakres problematyki społecznej i politycznej Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego oraz pozostałych zabiorów.

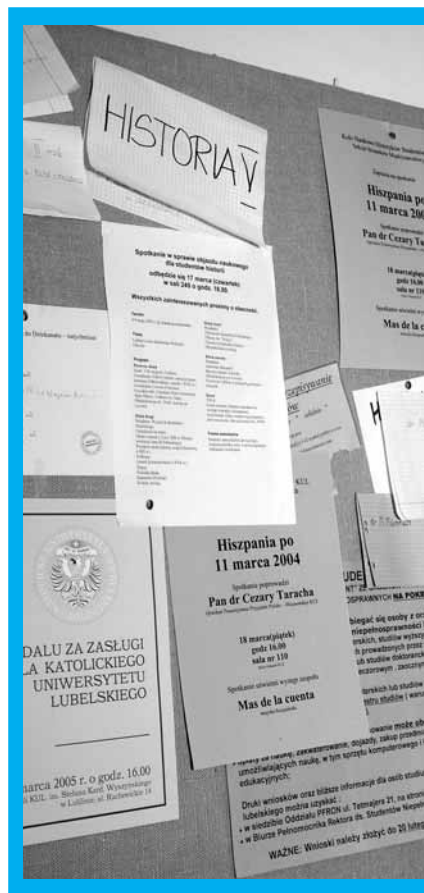
Prof. Jan Ziółko

Katedra Historii Najnowszej

Od chwili powstania w 1984 r. do 2000 r. jej kierownikiem był prof. dr hab. Czesław Bloch. Jego badania naukowe skupiały się w obrębie takich zagadnień jak: polskie walki niepodległościowe, wielcy mężowie stanu Polski XIX i XX wieku, wielkie ruchy polityczne w Polsce, deportacje ludności polskiej do ZSRR. Po krótkim okresie kurateli, od roku akademickiego 2002/2003 pracami naukowo-dydaktycznymi kieruje prof. dr hab. Mirosław Piotrowski. W rozległych badaniach nad dziejami Polski i świata w XX wieku wspierają go adiunkci i asystenci: ks. dr Janusz Kania, dr Jacek Gołębiowski i mgr Dariusz Małyszek. Wnikliwe studia prof. Mirosława Piotrowskiego koncentrują się na: stosunkach polsko-niemieckich w XX wieku, historii chrześcijańskiej demokracji w Europie, dziejach konspiracji niepodległościowej na Lubelszczyźnie od 1944 roku, oddziaływaniu władz komunistycznych i organów bezpieczeństwa PRL na Kościół katolicki. Spośród wielu publikacji tej ka-

tedry, na szczególną uwagę zasługują pozycje prof. Czesława Blocha (*General Ignacy Prądzyński 1792-1850*, Warszawa 1974; *Władysław Sikorski – Ignacy Paderewski*, red., Lublin 1988; *Powrót Polski na mapy Europy*, red., Lublin 1995), ks. dr Janusza Kani (*Unickie Seminarium Diecezjalne w Chełmie w latach 1759-1833*, Lublin 1993), prof. Mirosława Piotrowskiego (*Służba idei czy serwilizm? Zygmunt Felczak i Feliks Widy-Wirski w najnowszych dziejach Polski*, Lublin 1994; *Ludzie Bezpieki w walce z Narodem i Kościołem. Służba Bezpieczeństwa w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w latach 1944-1978 - Centrala*, oprac., Lublin 1999, [wyd. II – uzupełnione] 2000; *Ludzie Solidarności. Informator o delegatach na I Krajowy Zjazd NSZZ „Solidarność” – MSW Biuro „C”, oprac.*, Lublin 2002; *Pro Fide et Patriae. Stronnictwo Pracy i Duchowieństwo Kościoła Katolickiego na Lubelszczyźnie po II wojnie światowej*, Lublin 2001; *Syndrom PRL-u. Wybór artykułów*, Lublin 2004). Doniosłym ukończeniem dorobku naukowego prof. Mirosława Piotrowskiego była nagroda Prezesa Rady Ministrów otrzymana w 2002 roku za rozprawę habilitacyjną pt. *Reemigracja Polaków z Niemiec 1918-1939*, Lublin 2000.

Katedra Historii Kultury Polskiej

Powstała w 1945 roku, jej pierwszym kierownikiem został prof. Andrzej Wojtkowski (1891-1975) związany przed wojną ze środowiskiem poznańskim. Zakres tematyczny zainteresowań tego uczonego obejmował sprawy historii szkolnictwa, powstań narodowych, rodzinnej Wielkopolski, Warmii i Mazur, a także historii regionu lubelskiego i KUL. Owocem tych zainteresowań jest m.in. obszerna *Bibliografia historii województwa lubelskiego* (opublikowana już po jego śmierci); zainteresowania ówczesnego kierownika katedry w naturalny sposób podejmowali jego uczniowie (Czesław Bloch, Ryszard Bender, Henryk Zins (1922-2002), magisterium w 1948, doktorat 1949, od 1955 na UMCS) oraz współpracownicy (Jerzy Łukaszewski, który w 1950 roku ukończył studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu w Poznaniu i już po doktoracie podjął pracę w KUL; specjalizował się w nowożytnej problematyce niemieckiej, w 1958 roku wyjechał z kraju, przez wiele lat był rektorem Kolegium Europejskiego w Brugii, a w latach 1990-1996 ambasadorem RP we Francji).

Po przejściu prof. A. Wojtkowskiego na emeryturę w 1962 roku, kierow-

nictwo katedry objął prof. Jerzy Kłoczowski, który na KUL przybył w 1950 roku po studiach w Poznaniu i doktoracie w Toruniu i z początku związany był z katedrą historii średniowiecznej; w 1953 zastępca profesora, w 1956 docent, od 1967 profesor nadzwyczajny, a od 1974 profesor zwyczajny. Z czasem rozwinął szeroki zakres badań obejmujących historię średniowieczną Polski i Europy, dzieje chrześcijaństwa w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej, historię społeczno-religijną, historię kultury polskiej. Z jego inicjatywy powołano na KUL w 1957 roku Instytut Geografii Historycznej Kościoła w Polsce, którym kierował do 2001 roku. Rezultatem tej swoistej fuzji kierownictwa katedry i IGHKwP oraz dużej umiejętności prowadzenia prac zespołowych, wiele prac podejmowanych przez prof. J. Kłoczowskiego, ściśle się łączy nie tylko z tymi dwiema jednostkami, ale z ze znaczną częścią pracowników Sekcji Historii, dzisiejszego Instytutu Historii. Dorobek prof. J. Kłoczowskiego jest imponujący, obejmuje ponad 800 prac drukowanych, w tym kilkadziesiąt książek (bibliografia za lata 1947-1988 w: *Cultura et societas christiana. Księga ku czci Profesora Jerzego Kłoczowskiego*, „Roczniki Humanistyczne” 34: 1986, z. 2 [druk 1992], 21-54); za lata 1989-1997 w: *Historiae peritus. Księga jubileuszowa Profesora Jerzego Kłoczowskiego*, cz. 2,

Lublin 1998, s. 287-302), pod jego kierunkiem powstało ok. 140 magisteriów i 10 doktoratów, zaś 20 uczniów profesora uzyskało status samodzielnych pracowników nauki; część z nich związana była z katedrą (Stanisław Litak, Wiesław Müller, Eugeniusz Wiśniowski, Jerzy Flaga, Kazimierz Gursztyn, Adam Penkalla (1944-2003). Z katedrą i jej pracami związani byli również: Hanna Mankiewicz-Dylągowa, Ludomir Bieńkowski (1925-1987), s. Aleksandra Helena Witkowska, Janusz Drob. Przez cały czas swojej pracy na KUL z katedrą od 1976 roku związany był Tomasz Strzembosz (1930-2003), wybitny specjalista dziejów Polskiego Państwa Podziemnego, doktorat w 1972 na UW, habilitacja w 1982 na KUL, w 1991 tytuł profesora. Od 1991 kierował również Samodzielną Pracownią Dziejów Ziemi Wschodnich II RP w Instytucie Studiów Politycznych PAN w Warszawie; pod jego kierunkiem powstało wiele magisteriów i 11 doktoratów. Autor wielu publikacji, m.in.: *Akcje zbrojne podziemnej Warszawy 1939-1944*, Warszawa 1978 i 1983, *Oddziały szturmowe podziemnej Warszawy*, Warszawa 1978 i 1983, *Szare szeregi jako organizacja wychowawcza*, Warszawa 1984, *Refleksje o Polsce i podziemiu 1939-1945*, Lublin 1987 i Warszawa 1990, *Rzeczpospolita podziemna. Społeczeństwo polskie a państwo podziemne 1939-1945*, Warszawa 2000, *W stronę*

▶ Instytut Historii

wschodzącego słońca. *Życiorysy wpisane w polską historię*, Warszawa 2003.

Po przejściu prof. J. Kłoczowskiego na emeryturę kierownictwo katedry w 1996 roku przejęła prof. Maria Ewa Jabłońska-Deptuła, związana z KUL-em od 1957 roku, doktorat obroniła w 1962 roku na UW, habilitowała się w 1979 roku na KUL, 1991 profesor nadzwyczajny, 1992 tytuł profesora; od początku swych badań zajmuje się historią kultury polskiej, a zwłaszcza historią kobiety i rodziny, dziejami zakonów, oraz świadomością religijną i patriotyczną w XIX i XX wieku, na jej dorobek składa się ponad 200 rozpraw i artykułów i 12 książek, m.in.: *Przystosowanie i opór. Zakony męskie w Królestwie Kongresowym*, Warszawa 1983, *Kościół, religia, patriotyzm. Polska 1764-1864*, Warszawa 1985, *Czy może historia popłynąć przeciw prądowi sumienia?*, Paryż 1987, *Rodzino, dokąd zmierzysz?*, Poznań 1987, *Świadectwo trwania: błogosławiony Honorat Koźmiński, Niepokalanów 1990, Niepokalanek w polskim trwaniu*, Niepokalanów 1993. W latach 1982-1989 prowadziła niestrudzoną pracę na rzecz upowszechnienia niezależnej oświaty, wygłaszając ok. 700 wykładów w ramach Tygodni Kultury Chrześcijańskiej, a także w ramach Duszpasterstwa Ludzi Pracy i Duszpasterstwa Rolników.

Aktualnie katedrą od 2001 roku kieruje prof. Henryk Gapski, zatrudniony na KUL od 1972 po magisterium, doktorat 1981, 1993 habilitacja, 1996 stanowisko prof. nadzwyczajnego; od 2001 roku kieruje również Instytutem Geografii Historycznej Kościoła w Polsce; specjalizuje się w historii nowożytnej XVI-XVIII wieku, historii społeczno-religijnej, geografii historycznej Kościoła w Polsce, dziejach wspólnot

zakonnych, autor ponad 140 publikacji w tym 6 książek, m.in. *Rekrutacja do zakonów męskich w Polsce w końcu XVI i pierwszej połowie XVII wieku* (Lublin 1987), *Klasztory krakowskie w końcu XVI i 1. połowie XVII wieku* (Lublin 1993), *Christianitas et cultura Europae*, red. i współautor, Lublin 1998, *Historiae peritus*, red. i współautor, Lublin 1998, *Zakony i klasztory w Europie Środkowo-Wschodniej X-XX wiek*, współred. i współautor, Lublin 1999. Promotor ponad 40 magisteriów i 2 doktoratów.

Oprac. Henryk Gapski

prof. Jerzy Kłoczowski (pierwszy z prawej)

Katedra Dydaktyki Historii i Historii Wychowania

Katedra pod taką nazwą w Instytucie Historii istnieje dopiero od 2000 r. Jednakże specjalizacja pedagogiczna na historii (najpierw w grupie historycznej, a od 1953 r. w sekcji historycznej Wydziału Nauk Humanistycznych) była prowadzona już od 1946 r. Były to początkowo zajęcia ogólnowydziałowe z elementów pedagogiki, dydaktyki historii i historii wychowania, a od roku akademickiego 1956/1957, tzn. od czasu likwidacji Sekcji Pedagogiki także zajęcia z dydaktyki uniwersyteckiej dla młodszych pracowników nauki. Po zniesieniu pedagogiki na Wydziale

Nauk Humanistycznych w 1956 r. związane z Wydziałem katedry pedagogiki i dydaktyki ogólnej oraz historii szkolnictwa i wychowania stały się katedrami usługowymi dla innych sekcji. Zajęcia prowadzili dawni pracownicy naukowcy Sekcji Pedagogiki, jak doc. Stefan Kunowski, dr Zofia Sękowska, dr Teresa Kukołowicz oraz dr Adam Stanowski. Katedra Historii Szkolnictwa i Wychowania, po przejściu doc. Jana Dobrzańskiego w 1956 r. na UMCS, pozostała nieobsadzona. Po reaktywowaniu sekcji pedagogiki na Wydziale Nauk Społecznych katedrę tę podzielono w 1984 r. na Katedrę Historii Wychowania i Myśli Pedagogicznej, którą włączono do Sekcji Pedagogiki (obecnie Instytut Pedagogiki) i Katedrę Historii Szkolnictwa, którą pozostawiono na Sekcji Historii (obecnie Instytut Historii). Z kolei w 2000 r. przekształ-

ccono ją w Katedrę Dydaktyki Historii i Historii Wychowania.

Kierownikiem katedry jest prof. dr hab. Stanisław Litak. Ponadto pracują przy niej dr Jacek Chachaj, dr Alicja Puszcza, dr Ewa Ziółek oraz mgr Joanna Szady. Zespół pracowników katedry prowadzi szerokie badania zwłaszcza nad szkolnictwem polskim (w tym także zakonnym) głównie w czasach nowożytnych i najnowszych. Z katedrą jest związana seria wydawnicza w Wydawnictwie Towarzystwa Naukowego KUL pt. *Prace z Historii Szkolnictwa w Polsce*, pod red. Stanisława Litaka, w której w latach 1998-2004 wydano 11 ilustrowanych tomów prac powstałych (z wyjątkiem dwóch) na seminarium z historii szkolnictwa Stanisława Litaka.

Oprac. Stanisław Litak

Katedra Historii Europy Wschodniej

Problematyka historyczna wschodniej Europy w ramach nauk humanistycznych w KUL była podejmowa-

na, pod koniec lat trzydziestych i po 1945 roku, głównie przez prof. dr hab. Aleksandra Kossowskiego, absolwenta uniwersytetu petersburskiego, który od 1956 roku kierował katedrą historii nowożytnej. Powołania odrębnej katedry noszącej aktualną nazwę domagała się

Komisja Wydziałowa dla usprawnienia nauczania (23.05.1970). Ostatecznie katedra została utworzona w 1974 roku, a jej kierownictwo powierzono prof. dr. hab. Ludomirowi Bieńkowskiemu (1974-1987), a następnie prof. dr hab. Hannie Dylągowej (1987-2000); w la-

tach 2000-2002 funkcję p.o. kierownika katedry pełnił prof. dr hab. Jan Ziółek. Aktualnie, od 2002 roku, katedrą kieruje ks. dr hab. Marian Radwan, prof. KUL.

W trzydziestoletniej historii katedry w jej zainteresowaniach dominowała problematyka Kościoła greckokatolickiego, czego wyrazem są publikacje: L. Bieńkowski, *Organizacja Kościoła wschodniego w Polsce*, w: *Kościół w Polsce*, red. J. Kłoczowski, Kraków 1970, t. 2, s. 779-1049; H. Dylągowa, *Dzieje Unii*

Brzeskiej (1596-1918), Warszawa 1996; W. Kołbuk, *Kościół wschodnie w Rzeczypospolitej około 1772 roku*, Lublin 1998; M. Radwan, *Carat wobec Kościoła greckokatolickiego w zaborze rosyjskim (1796-1839)*, Roma – Lublin 2001.

Na kanwie liberalizacji sytuacji politycznej w Europie wschodniej katedra podejmuje także prace źródłoznawcze, prowadząc kwerendę w archiwach na tym terenie. Wynikiem takich inicjatyw są wydane już: M. Radwan, *Kościół katolicki w archiwach Departamentu Wyznań*

Obcych rosyjskiego MSW, Lublin 2001; *Socjografia Kościoła greckokatolickiego na Braclawszczyźnie i Kijowszczyźnie w 1782 roku*, red. M. Radwan, Lublin 2004; *Wizytacje generalne parafii unickich w województwie kijowskim i braclawskim po 1782 roku*, red. M. Radwan, Lublin 2004. Praca badawcza katedry jest ściśle powiązana z dydaktyką, zwłaszcza z seminarium magisterskim.

Oprac. ks. Marian Radwan

Katedra Metodologii i Nauk Pomocniczych Historii

Pod swoją obecną nazwą Katedra Metodologii i Nauk Pomocniczych Historii funkcjonuje od 1973r. Wcześniej – jako Katedra Nauk Pomocniczych Historii – była dołączona do utworzonej w roku akademickim 1926/1927 Katedry Historii Średniowiecznej, kierowanej przez prof. Leona Białkowskiego. W latach 1953-1962 Katedrą kierował prof. Jerzy Kłoczowski, a w 1962 r. powierzono ją prof. Zygmuntovi Sułowskiemu. Po powołaniu uchwałą Senatu Akademickiego z 6 grudnia 1973 r. nowej Katedry Historii Średniowiecznej kierowana przez Z. Sułowskiego katedra zmieniła nazwę na obecną. Po przejściu prof. Z. Sułowskiego na emeryturę, w 1990 r.

kierownikiem Katedry została prof. Urszula Borkowska OSU (zatrudniona od 1968 r., doktorat – 1976 r., habilitacja – 1989 r.). Od 1991 r. w Katedrze obroniono 3 doktoraty i 62 magisteria, z których 8 zostało nagrodzonych w konkursie prac magisterskich na Nagrodę Naukową im. Prof. Dra Stanisława Herbsta. Obecnie przy Katedrze zatrudnieni są: adiunkci dr Paweł Kras (od 1995 r.) i dr Wojciech Polak (od 1996 r.), asystenci: mgr Robert Kras (od 1998 r.), mgr Agnieszka Nalewajek (od 2001 r.) i mgr Agnieszka Januszek (od 2002 r.) oraz doktoranci: mgr Józefa Olszówka (od 2003 r.) i mgr Grzegorz Zawiślak (od 2004 r.).

Główny kierunek badań katedry to dzieje historiografii ma przełomie średniowiecza i humanizmu, badania nad funkcją dokumentów oraz kancelarią w wiekach średnich. Ważnym nurtem badawczym jest szeroko pojęta kultura dworu Jagiellonów. Odrębny nurt

zagadnień stanowią charakterystyczne dla w. XV przemiany w religijności, a także ruch husycki w Europie Środkowej.

Katedra od wielu lat koordynuje współpracę Instytutu Historii z Dictionnaire d'histoire et de geographie ecclesiastique (Paryż - Louvain) oraz współpracę z Revue d'histoire ecclesiastique (Leuven - Louvain la Neuve).

Współpracuje także z Geisteswissenschaftliches Zentrum. Geschichte und Kultur Ostmitteleuropas w Lipsku, z którym przygotowała w ramach ich programów badawczych „Jagiellonen” i „Metropolen” konferencje w Kutnej Horze (2000) i Lublinie w 2002.

Katedra Historii Ustroju i Administracji Polski

Katedra utworzona została na mocy uchwały Senatu Akademickiego KUL 11 października 1978 roku. Jej inicjatorem i pierwszym kierownikiem do 1982 roku był prof. dr hab. Władysław Rostocki, a do 1985 był jej kuratorem. Następnie kuratorem Katedry został prof. dr hab. Zygmunt Sułowski. Od 1991 r. funkcję kierownika Katedry pełni dr hab. Stanisław K. Olczak, prof. nadzw. KUL. Przy Katedrze zatrudnieni są: dr Jan Skarbek (od 1985 roku jako starszy wykładowca, wcześniej adiunkt II Katedry Historii Nowożytnej), dr Maria Trojanowska, pracownik Archiwum Państwowego w Lublinie, a w latach 1991-1993 jego dyrektor (od 1981 roku w Katedrze jako adiunkt, od 1986 jako starszy wykładowca), dr Tomasz Nowicki (od 1993 jako asystent, od 2002 jako adiunkt), ks. dr Grzegorz Bujak (od 1996 jako asystent, od 2002 jako adiunkt) i diakon mgr Piotr Siwicki (od 1997 jako asystent).

Katedra sprawuje opiekę nad Archiwum Uniwersyteckim (każdorazowy kierownik Katedry jest kuratorem Archiwum) i specjalizacją archiwalną studentów, której inicjatorem i długoletnim kierownikiem był prof. W. Rostocki, a po nim dr hab. S. K. Olczak. Toteż wszyscy pracownicy Katedry prowadzą zajęcia na tejże specjalizacji. Ponadto ćwiczenia z archiwistyki, oprócz wyżej wymienionych, prowadzi dr Janina Gawrysiak, kierownik Archiwum Uniwersyteckiego KUL oraz mgr Edyta Targońska, pracownik Archiwum Państwowego w Lublinie (w roku akad. 2004/2005).

Badania naukowe prowadzone w Katedrze dotyczą historii państwa i prawa Polski, administracji i struktur społeczno-politycznych XIX i XX wieku (prof. Rostocki), kancelarii kościelnych, ustroju i administracji Kościoła katolickiego w Polsce (szkolnictwa, duchowieństwa, sieci i funkcji kościołów parafialnych, zwłaszcza XVI-XVIII w.: Olczak, Nowicki, XX wieku – ks. Bujak) oraz Kościoła greckokatolickiego XIX w. (diak. Siwicki). Należy dodać, że pracownicy Katedry Historii Ustroju i Administracji Polski prowadzą badania w ramach innych placówek nauko-

Wręczenie Księgi Pamiątkowej prof. Zygmuntovi Sułowskiemu

wych. Bardzo cenną rzeczą jest opracowanie przez dra J. Skarbka w ramach prac Instytutu Geografii Historycznej Kościoła w Polsce atlasu dotyczącego Chrześcijaństwa w Europie Środkowo-Wschodniej w XIX wieku. Natomiast dr M. Trojanowska jako pracownik Archiwum Państwowego ogłosiła drukiem opracowane przez siebie inwentarze archiwalne dotyczące miasta Lublina oraz Chełmskiego Konsystorza Greckokatolickiego.

Oprac. S. K. Olczak

▶ Instytut Historii

Katedra Nauk Pomocniczych Historii Nowożytnej i Najnowszej

Katedra Nauk Pomocniczych Historii Nowożytnej i Najnowszej jest jedną z najmłodszych katedr Instytutu Historii KUL. Utworzono ją w 2002 roku, a jej nazwa i kształt merytoryczny są owocem zainteresowań badawczych grupy pracowników Instytutu, koncentrujących swe badania wokół zagadnień krytyki i opracowania źródeł historycznych. Jednak korzenie katedry sięgają roku 1926, kiedy to w Katedrze Historii Średniowiecznej zaczęły rozwijać się badania źródłoznawcze. Ich efektem było utworzenie Katedry Nauk Pomocniczych Historii, od 1973 roku noszącej nazwę Katedry Metodologii i Nauk Pomocniczych Historii.

Obecnie kierownikiem katedry jest dr hab. Henryk Wąsowicz, prof. nadzw. KUL (jednocześnie dyrektor Instytutu Historii od 1 lutego 2005). Współpracują z nim dr hab. Tomasz Panfil, prof. KUL i dr hab. Jan Ptak, który w październiku 2004 r. objął kierownictwo Katedry Historii Średniowiecznej.

Badania prowadzone w Katedrze obejmują szerokie obszary nauk pomocniczych historii, rozumianych obecnie nie tylko jako metody czy narzędzia

„dające poznać źródło historyczne”, lecz jako samodzielne dyscypliny i nauki humanistyczne, posiadające własny przedmiot badań, własną metodologię i warsztat badawczy. Tematy badawcze podejmowane przez pracowników katedry koncentrują się zwłaszcza na heraldyce, ikonologii historycznej, numizmatyce (T. Panfil), szeroko pojętej historii wojskowości, ze szczególnym uwzględnieniem weksylologii, oraz geografii historycznej (J. Ptak) i chronologii z naciskiem na komputystykę, badania dziejów narzędzi pomiaru czasu (H. Wąsowicz). Istotne miejsce zajmują również badania nad hagiografią oraz dziejami kultu świętych postrzeganymi również poprzez pryzmat źródeł ikonograficznych.

Pracownicy Katedry prowadzą również prace nad zastosowaniem technik informatycznych w badaniach historycznych. Prace te toczą się szerokim nurtem: od zastosowania gotowych aplikacji w warsztacie historyka (np. pakiet Statistica w badaniach nad demografią historyczną), poprzez stu-

dia dotyczące metod i celów digitalizacji źródeł (a także opracowań) historycznych, po wykorzystanie globalnej sieci internetowej w pracy badawczej i dydaktyce uniwersyteckiej. Ostatnio szczególnie wiele uwagi poświęca się wykorzystaniu technik informatycznych w nauczaniu na odległość (distance learning oraz e-learning).

Zespół pracowników Katedry aktywnie uczestniczy w ruchu naukowym, czego dowodem jest kilkadziesiąt referatów wygłoszonych na forach konferencji, seminariów międzynarodowych oraz krajowych. Pracownicy Katedry są członkami krajowych i międzynarodowych towarzystw i instytucji międzynarodowych.

Owocem aktywności naukowej pracowników Katedry jest około 150 publikacji naukowych, w tym wiele książkowych. Z tych ostatnich na szczególną uwagę zasługują prace z zakresu chronologii (Kalendarz sylabiczny (cisjojanus) do połowy XVI wieku oraz Kalendarz ksiąg liturgicznych Krakowa do połowy XVI wieku autorstwa H. Wąsowicza), dotyczące zagadnień heraldyki i ikonografii historycznej (prace z heraldyki regionalnej – Lingua symbolica. O pochodzeniu i znaczeniach najstarszych symboli heraldycznych w Polsce T. Panfila) oraz militarystyki (Wojskowość średniowiecznej Warmii oraz Chorągiew w komunikacji społecznej w Polsce piastowskiej i jagiellońskiej J. Ptaka).

Katedra Nauk Pomocniczych Historii Nowożytnej i Najnowszej mieści się w Gmachu Głównym KUL, w sali nr 25 (tel. 445-4025).

Oprac. Henryk Wąsowicz

Katedra Historii Ruchów Społeczno-Politycznych XIX i XX wieku

Istnieje dopiero od roku 2002. Jej kierownikiem jest dr hab. Jan Konefał, prof. KUL, któremu funkcję tę powierzył Senat Akademicki KUL 27 września 2002 r. Katedra kontynuuje prace badawcze prowadzone uprzednio w ramach I Katedry Historii Nowożytnej. Koncentrują się one wokół zagadnień związanych z powstaniem w II poł. XIX wieku na ziemiach polskich wielu kierunków politycznych i społecznych (ruch ludowy, ruch nacjonalistyczny, czy sięgające po „rząd dusz” w środowisku robotniczym organizacje socjalistyczne oraz chrześcijańsko-społeczne i narodowe).

Aktualnie pośród zainteresowań tej Katedry obecna jest także problematyka związana z organizacjami paramilitarnymi na ziemiach polskich przed wybuchem I wojny Światowej, a także w czasie jej trwania. Na kanwie problematyki społeczno-politycznej prowadzone są badania związane z atakami władz komunistycznych na Kościół, opozycję polityczną, organizacje młodzieżowe. Mimo niespełna trzech lat istnienia Katedry m.in. z inspiracji jej pracowników (J. Konefał, Tomasz Brzustowski – w roku akademickim 2004/05 asystent 4/7 etatu) zorganizowano trzy ogólnopolskie sesje naukowe. Dwie z nich miały miejsce w KUL (Historia i współczesne zagadnienia harcerstwa, Władysław Grabski – uczonec, działacz społeczny i polityczny) oraz jedna w filii KUL w Stalowej Woli (Ks. Stanisław Sudoł – człowiek i duszpasterz /1895-1981/).

Kierownik Katedry, J. Konefał, wypromował dwunastu magistrów, dwóch doktorów, a także opublikował następu-

jące książki: *Legiony Polskie w Lubelskiem 1914-1918*, Lublin 1999, *Działalność społeczno-polityczna Aleksandra Zawadzkiego „Ojca Prokopa” w Królestwie Polskim (1876-1917)*, Lublin 2000, *Bogu i ludziom bezgranicznie oddany. Życie i posługa księdza Stanisława Sudoła (1895-1981)*, Sandomierz-Dzikonie 2001, *Jastków 1915. Historia i pamięć*, Lublin 2003, *Ksiądz Stanisław Sudoł – człowiek i duszpasterz (1895-1981)*, pod red., Sandomierz-Stalowa Wola 2004. Ogłosił drukiem kilkadziesiąt artykułów w czasopiśmie naukowych i popularno-naukowych.

Katedra zamierza kontynuować wyżej wymienione prace, a także poszerzyć je o badania nad wkładem w dzieje ojczyzny i Kościoła szeregu wybitnych osób, tak z grona osób duchownych (ks. Jan Piwowarczyk, ks. Ferdynand Machay), jak i świeckich, co do których brak solidnych i rzetelnych biografii jest powszechnie wśród historyków odczuwalny.

Oprac. Jan Konefał

Katedra Historii Historiografii

Katedra Historii Historiografii Instytutu Historii KUL jest katedrą nową. Działa ona od początku roku akademickiego 2004/2005. Kierownikiem katedry pozostaje prof. dr hab. Czesław Deptuła, pracownikiem na etacie adiunkta - dr Mirosław Filipowicz. Potrzeba powołania do życia tej komórki organizacyjnej wypłynęła w związku z prowadzonymi od dawna w Instytucie zajęciami dydaktycznymi z dziejów historiografii polskiej i

powszechnej oraz w związku z podjęciem szeregu dotyczących wspomnianej dziedziny prac na seminariach magisterskich i doktoranckich prof. dr hab. Hanny Dylągowej, a następnie prof. dr hab. Czesława Deptuły. Działalność poza KUL-em zainaugurowała katedra udziałem w zorganizowanej przez uniwersytet sztokholmski międzynarodowej konferencji poświęconej pisaniu historii na emigracji (Sztokholm 1-3 października 2004). Dr Mirosław Filipowicz wystąpił tam z referatem o polskich historykach emigracyjnych okresu po II wojnie światowej.

Oprac. Czesław Deptuła

prof. Czesław Deptuła

Koło Naukowe Historyków Studentów KUL

Koło Naukowe Historyków Studentów KUL powstało z inicjatywy prof. Konstantego Chylińskiego w 1919 r. W okresie międzywojennym poza krótką przerwą w działalności, wynikającą z wakatu na stanowisku Kuratora, Koło organizowało odczyty, wycieczki oraz imprezy towarzyskie. Dysponowało także własną, systematycznie powiększaną biblioteką. Po II wojnie światowej działalność ta została rozszerzona o ogólnopolskie konferencje i zjazdy naukowe. W okresie powojennym Kołem kierowali późniejsi profesorowie: Henryk Zins, Jan Ziółek, Czesław Deptuła, Jerzy Flaga i Henryk Wąsowicz. W latach siedemdziesiątych w jego władzach znajdowali się znani przedstawiciele opozycji demokratycznej - Janusz Krupski oraz Marian Piłka.

W 2004 r. Koło przeżywało jubileusz 85-lecia. Był to czas podsumowań i spojrzenia w przeszłość tej jednej z najstarszych studenckich organizacji

Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Z tej okazji grupa jego członków przeprowadziła kwerendę w Archiwum Uniwersyteckim KUL oraz opracowała i przygotowała do druku pracę pt. *Koło Naukowe Historyków Studentów KUL*. Księga jubileuszowa 85-lecia, pod redakcją dr Ewy M. Ziółek. Książka ta, zawierająca obszerną historię Koła, bogaty dział wspomnieniowy, ilustracje oraz dokumenty, ukaże się w najbliższym czasie w wydawnictwie Towarzystwa Naukowego KUL.

Działalność wydawnicza stanowi jeden z priorytetów, jaki stawia przed sobą zarząd Koła. Wynika to także z tradycji, ponieważ w latach pięćdziesiątych i siedemdziesiątych ukazywał się, co prawda nieregularnie, w formie maszynopisu, studencki miesięcznik Horyzonty. W grudniu 2003 r. Wydawnictwo Norbertinum opublikowało I tom Rocznika Koła Naukowego Historyków Studentów KUL IBIDEM, zredagowany przez Jarosława Cybulak, Paulinę Dąbrosz i Szczepana Kowalika. Tom II, opracowany również w całości przez studencki zespół autorów, ukazał się w styczniu 2005 r. Obie publikacje, dotowane przez prorektora KUL ds. dydaktyki i wychowania, spotkały się z przychylnym przyjęciem ze

strony środowisk naukowych w kraju. Znalazło ono odbicie w napływającej do Koła korespondencji.

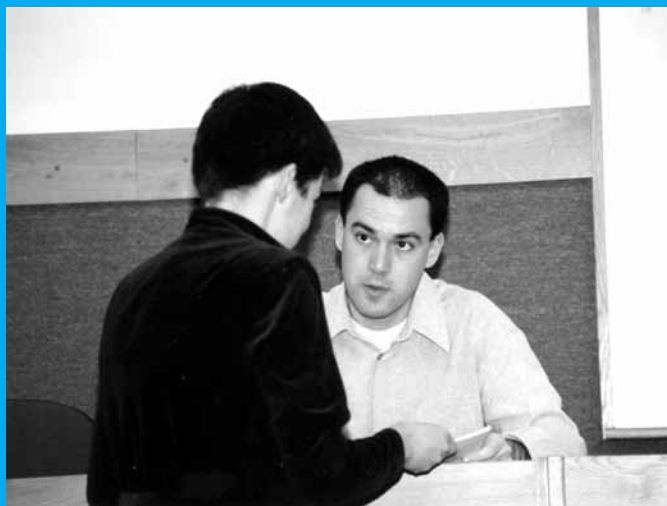
Studenci działający w Kole mają okazję popularyzować historię i rozwijać swoje zainteresowania nie tylko w pracy wydawniczej, ale również poprzez organizowanie wystaw i odczytów. Dzięki umowie zawartej 12 grudnia 2003 r. pomiędzy Kołem a Miejską Biblioteką Publiczną w Kraśniku o wzajemnej współpracy w podejmowaniu działań edukacyjnych w zakresie historii Polski studenci z Instytutu Historii KUL mogą wygłaszać referaty dla młodzieży z tamtejszych szkół. Koło pośredniczy także w organizowaniu wykładów otwartych dla lokalnej społeczności, które przygotowują i wygłaszają zapraszani przez zarząd pracownicy Instytutu. W 2004 r. odczyty takie przeprowadzili: dr Anna Barańska, dr Jarosław Rabiński oraz dr Tomasz Brzustowski. W bieżącym roku planowany jest cykl prelekcji studentów historii dla środowiska akademickiego KUL.

Innym godnym uwagi aspektem działalności Koła jest istnienie Sekcji Gier Strategicznych, założonej w 2001 r. przez Marcina Baranowskiego, a obecnie kierowanej przez Piotra Głowczyka. Zrzesza ona entuzjastów planszowych gier strategicznych, wojennych oraz szachów, którzy traktują je jako doskonałą formę poszerzania własnej wiedzy historycznej. Sekcja ta współorganizowała w lipcu 2004 r. I Galicyjskie Manewry Strategów w Muszynie, a obecnie planuje przygotowanie podobnej imprezy w KUL.

Od 28 września 2004 r. funkcję Kuratora Koła pełni dr Zbigniew Piłat. Zarząd, na czele z Pauliną Dąbrosz, po czterech latach sprawowania rządów nad organizacją, która odrodziła się po okresie stagnacji, ustąpił na początku bieżącego roku. W wyniku wyborów przeprowadzonych 12 stycznia 2005 r. funkcję prezesa Koła objął Jakub Stasiuk.

*Oprac. Jarosław Cybulak,
Szczepan Kowalik*

Prelekcja w Towarzystwie Hiszpańsko-Polskim

▶ Instytut Historii

Towarzystwo Hiszpańsko-Polskie KUL

Towarzystwo Hiszpańsko-Polskie KUL powstało w 1989 r. Jego założycielami byli studenci różnych kierunków studiów, przede wszystkim Wydziału Nauk Humanistycznych.

Celem działalności THP jest przybliżanie Hiszpanii środowisku akademickiemu i mieszkańcom Lublina. Wykłady, prelekcje, wystawy, koncerty, konkursy stanowiły najczęstsze formy popularyzacji. Pozwolę sobie wymienić jedynie te najważniejsze. Dużym zainteresowaniem cieszyły się wykłady dotyczące historii, kultury, sztuki oraz problemów współczesnej Hiszpanii. Wśród prelegentów znaleźli się pracownicy Instytutu Historii KUL: dr Cezary Taracha – „Region autonomiczny La Rioja”; dr Jacek Gołębiowski – „Andaluzyjskie impresje” dr Zbigniew Piłat – „Calatravensi w Polsce średniowiecznej”.

Interesującym przedsięwzięciem był cykl prelekcji poświęconych koloniom hiszpańskim w Ameryce wygłoszonych przez studentów (obecnie już absolwentów) Instytutu Historii: mgr. Adama Redzika – „Ferdynand Korteż i podbój Meksyku”, mgr. Elwirę Kasicę – „Bartolomé de las Casas, obrońca praw Indian”, mgr. Wojciecha Dutkę

– „Kalendarz Azteków”, mgr. Renatę Witer – „Redukcje paragwajskie”, mgr. Michała Durakiewicza – „Wojny karlistowskie w Hiszpanii XIX wieku” oraz „Wojna hiszpańsko-amerykańska z 1898 roku”.

THP wspomagało również organizowane przez Instytut Historii międzynarodowe sympozja z historii porównawczej polsko-hiszpańskiej: „Władza-dyplomacja-informacja” (XI 2000) oraz „Polska-Hiszpania. Wiek XX” (XI 2001).

Inną formę popularyzacji stanowiły „Konkursy Wiedzy o Hiszpanii” przeznaczone dla studentów lubelskich uczelni, a ostatni z 2003 r. również dla młodzieży licealnej.

Ciekawymi imprezami były: „Wieczór Hiszpański” (V 2002) oraz „Dzień Hiszpański” przygotowany w ramach „Kulturaliów” i połączony z koncertem muzyki flamenco oraz degustacją potraw kuchni iberyjskiej (V 2003).

Od lat prowadzony jest lektorat języka hiszpańskiego, cieszący się stale rosnącym zainteresowaniem studentów.

Warto też wspomnieć o wkładzie Towarzystwa w życie kulturalne miasta Lublina. Od wielu lat THP współpracuje z Lubelskim Towarzystwem Gitarowym w organizacji Międzynarodowego Nieustającego Festiwalu Gitarowego. Festiwal ten, w którym bardzo często uczestniczą artyści z Hiszpanii, ma już dziś europejską renomę, o czym świadczą nazwiska wykonawców oraz recenzje.

Duże znaczenie w działalności THP miały kontakty ze środowiskami duszpasterskimi w Hiszpanii. Od roku 1991 utrzymywaliśmy stałe związki z duszpasterstwem akademickim Santiago de Compostela. Nasi przedstawiciele uczestniczyli w organizowanym co roku Kongresie Katolickiego Stowarzyszenia Uniwersyteckiego Europy (Asociación de Universitarios Católicos Europeos).

Wydaje mi się, że najtrwalszym i najważniejszym dorobkiem Towarzystwa jest to, że udało nam się uformować środowisko, które jest dziś bazą dla przedsięwzięć wykraczających poza ramy działalności THP (np. założony w 2004 r. Instytut Hiszpańsko-Polski w Lublinie). Chciałbym tu wspomnieć zwłaszcza o współpracy osób związanych z THP oraz IHP (dr Janusz Bień, dr Jacek Gołębiowski, mgr Adam Redzik, dr Bogumił Szady, dr Cezary Taracha) z hiszpańskimi ośrodkami akademickimi (La Rioja, Sevilla, Valladolid, Murcia). W różnych katedrach i instytutach powstają dziś prace magisterskie oraz doktorskie dotyczące historii Hiszpanii, kultury, sztuki, języka jak też związków polsko-hiszpańskich. Większość z tych przedsięwzięć jest realizowana we współpracy z Wydziałem Nauk Humanistycznych KUL.

Warto jeszcze dodać, że informacje o THP znajdują się na stronach internetowych (np. Instytutu Cervantesa) oraz w czasopismach hispanistycznych (np. „Estudios Hispánicos”).

*Oprac. Cezary Taracha
Opiekun THP KUL*

Instytut Historii Sztuki

Sekretarz: mgr Elżbieta Błotnicka-Mazur

Katedra Historii Sztuki Starożytnej i Wczesnochrześcijańskiej

Kierownik dr hab. Bożena Iwaszkiewicz-Wronikowska, prof. KUL
dr hab. Ryszarda Bulas, adiunkt
dr Daniel Próchniak, st. wykładowca
mgr Anna Głowa, doktorant

Katedra Historii Sztuki Średniowiecznej Powszechnej

Kierownik prof. dr hab. Urszula Mazurczak
dr Jowita Patyra, asystent

Katedra Historii Sztuki Średniowiecznej Polskiej

Kierownik dr hab. Jadwiga Kuczyńska, prof. KUL
mgr Joanna Szczęsna, asystent
mgr Edyta Klinger, doktorant

dyrektor

dr hab. Lechosław Lameński, prof. KUL

Katedra Historii Sztuki Nowożytnej

Kurator prof. dr hab. Urszula Mazurczak
dr Irena Rolska-Boruch, adiunkt
dr Krzysztof Gombin, asystent
ks. dr Jan Nieciecki, asystent

Katedra Kultury Artystycznej

Kierownik dr hab. Jan Wiktor Sienkiewicz, adiunkt
dr Agnieszka Bender, st. wykładowca

Katedra Historii Sztuki Nowoczesnej

Kierownik dr hab. Lechosław Lameński, prof. KUL
dr Dorota Kudelska, adiunkt
dr Jacek Jaźwierski, asystent

Katedra Historii Sztuki Współczesnej

Kierownik dr hab. Małgorzata Kitowska-Lysiak, adiunkt
dr Marcin Lachowski, adiunkt

Katedra Historii Sztuki Kościelnej

Kierownik ks. prof. dr hab. Ryszard Knapiński
dr Andrzej Frejlich, adiunkt
dr Beata Skrzydlewska, adiunkt
dr Bożena Kuklińska, st. wykładowca

Instytut Historii Sztuki (do 1999 roku obowiązywała nazwa Sekcja Historii Sztuki), istnieje w KUL od 1945 roku, chociaż pierwsze zajęcia z historii sztuki miały już miejsce w okresie dwudziestolecia międzywojennego.

Struktura Instytutu opiera się na autonomicznych naukowo katedrach, których pracownicy prowadzą badania nad wybranymi zjawiskami w zakresie historii kultury artystycznej, począwszy od starożytności i sztuki wczesnochrześcijańskiej, poprzez sztukę średniowieczną, nowożytną i nowoczesną, a na dziejach doktryn artystycznych i sztuki sakralnej skończywszy. Pracownicy Instytutu dużo publikują, nie tylko w ramach wydawnictw uniwersyteckich (systematycznie wydawane „Roczniki Humanistyczne” z corocz-

Katedra Teorii Sztuki i Historii Doktryn Artystycznych

Kierownik prof. dr hab. Elżbieta Wolicka-Wolszleger.
dr Ryszard Kasperowicz, adiunkt
dr Norbert Szczuka, asystent

W liczącej 60 lat historii Instytutu było z nim związanych wielu wybitnych naukowców, których różnorodny i bogaty dorobek stanowi o sile i oryginalności tej dyscypliny naukowej wśród innych nauk humanistycznych. Na naszą wdzięczną pamięć zasługują: Jerzy Baranowski, Piotr Bohdziewicz, Ryszard Brykowski, Tadeusz Chrzanowski, Tadeusz Dobrzeński, Barbara Filarska, Rajmund Gostkowski, Elżbieta Grabska-Wallis, Wiesław Juszcak, Rudolf Kozłowski, ks. Jan Kuś, Antoni Maśliński, Marian Morelowski, Andrzej K. Olszewski, Maria Piwocka, Andrzej Ryszkiewicz, ks. Władysław Smoleń, Jacek Woźniakowski, Tadeusz Zagrodzki, Adam Ziółkowski.

nymi zeszytami z historii sztuki), starają się również uczestniczyć w życiu naukowym Polski, jak i zagranicą: biorą aktywny udział w najważniejszych wydarzeniach artystycznych Lublina i regionu, organizują cykliczne sesje i seminaria naukowe (zarówno o zasięgu ogólnopolskim, jak i międzynarodowym), prowadzą działalność popularyzatorską i integracyjną w środowisku lubelskim.

Instytut dysponuje Biblioteką z lektorium, Pracownią Chrześcijańskiej Ikonografii Porównawczej, Zakładem Fotografii Dokumentalnej, Zakładem Technologii i Konserwacji Teoretycznej oraz salą komputerową do użytku pracowników i studentów. Studenci mogą również poznawać na miejscu zbiory sztuki zgromadzone w istniejącym od 1932 roku Muzeum Uniwersyteckim im. ks. Jana Władzińskiego.

Instytut Historii Sztuki KUL prowadzi dzienne pięcioletnie studia magisterskie, w ramach których studenci mają możliwość zaliczenia specjalizacji pedagogicznej uprawniającej do nauczania historii sztuki, wiedzy o kulturze i plastyki w szkołach podstawowych, gimnazjach i liceach. Prowadzimy również studia eksternistyczne, umożliwiające naukę osobom pracującym. Osobom szczególnie predysponowanym naukowo proponowane są czteroletnie studia doktoranckie, obejmujące swym zakresem najważniejsze okresy i dyscypliny historii sztuki, od starożytności po sztukę współczesną.

Oprac. Lechostaw Lameński

Pracownicy Instytutu Historii

Katedra Historii

Sztuki Starożytnej

i Wczesnochrześcijańskiej

W dniu 9 września 1950 roku Komisja Wydziału Nauk Humanistycznych KUL postanowiła: „Mając na celu podniesienie poziomu nauczania w grupie historii sztuki, oraz dalsze zbliżenie do zakresu studiów w tej dziedzinie na innych uczelniach R.P., Komisja uchwala zwrócić się do Rady Wydziału Nauk Humanistycznych z wnioskiem o utworzenie katedry sztuki antycznej i archeologii klasycznej”. Pierwszym kierownikiem Katedry został prof. Rajmund Gostkowski, a przedmiotem prowadzonych przez niego zajęć były nie tylko historia i teoria sztuki świata antycznego oraz archeologia klasyczna, ale

także historia sztuki Islamu, historia sztuki Dalekiego i Bliskiego Wschodu, dydaktyka historii sztuki, wstęp do historii sztuki, historia doktryn artystycznych i lektura tekstów źródłowych. W latach 1951-1956 asystentami przy Katedrze byli Feliks Przyborowski i Anna Wroniecka.

Po przejściu prof. Gostkowskiego na emeryturę, jego następcą została dr Barbara Filarska. Profesor Kazimierz Michałowski w piśmie z dnia 8 kwietnia 1969 roku, skierowanym do rektora KUL pisał: „pragnę wyrazić radość, że katedrę tę Uniwersytet zdecydował się powierzyć mojej uczennicy, ponieważ sam z początkiem lat trzydziestych, jako profesor Uniwersytetu Warszawskiego, dojeżdżałem na wykłady z archeologii klasycznej na Katolicki Uniwersytet Lubelski”. Przedmiotem zajęć Barbary Filarskiej miała być

przede wszystkim sztuka starożytnej Grecji i Rzymu, ale dość szybko program rozszerzono o problematykę sztuki wczesnochrześcijańskiej, na którą (od 1987 roku) Profesor B. Filarska postanowiła ukierunkować swoje seminarium. Sztuka wczesnochrześcijańska stała się również przedmiotem zainteresowań i pracy badawczej zatrudnianych w Katedrze młodszych pracowników naukowych. Mgr Anna Witzówna rozpoczęła badania nad wczesnochrześcijańską symboliką sepulkralną, a mgr Elżbieta Jastrzębowska, obecnie profesor Uniwersytetu Warszawskiego i dyrektor stacji PAN w Rzymie, jako temat pracy doktorskiej wybrała mitologię antyczną w ikonografii mozaik wczesnochrześcijańskich. Bożena Iwaszkiewicz-Wronikowska, zatrudniona w Katedrze od 1973 roku, prowadzi badania nad genezą chrześcijańskiej ikonografii i ar-

▶ Instytut Historii Sztuki

chitektury ze szczególnym uwzględnieniem terenów Italii. Od roku 1979 pracownikiem Katedry jest dr Daniel Próchniak, którego naukowe zainteresowania koncentrują się na problematyce architektury i sztuki wczesnochrześcijańskiej Armenii, rozpatrywanej w szerokim kontekście sztuki Bliskiego Wschodu, przede wszystkim Gruzji i Bizancjum, w okresie późnego antyku i wczesnego średniowiecza (do końca XI w.). Pole badawcze Ryszarda Bulas – od 1990 roku adiunkta w Katedrze – obejmuje sztukę wczesnośredniowiecznej Irlandii, w kontekście jej celtyckiej przeszłości i na tle szeroko pojętej kultury Szkocji, Walii i Bretanii. Osobną gałęzią pracy naukowej dr hab. R. Bulas jest poszukiwanie źródeł zja-

wisk, symboli i motywów celtyckich w sztuce Azji Centralnej. Doktorantka Katedry mgr Anna Głowa podejmuje temat relacji między wczesnochrześcijańską i wizygocką twórczością artystyczną Półwyspu Iberyjskiego i Bliskiego Wschodu.

Zainteresowanie pracowników Katedry w sposób szczególny sztuką wczesnochrześcijańską nie oznacza bynajmniej odsunięcia na margines historii pogańskiej sztuki starożytnej. Przez cały okres istnienia Katedry stanowi ona główny temat nauczania kierowanego do studentów historii sztuki i filologii klasycznej. Kultura artystyczna świata pogańskiego była reprezentowana m.in. w zajęciach prowadzonych w latach 1982-1992 przez (wówczas jeszcze

doktora, a dziś profesora UW) Adama Ziółkowskiego, który poświęcał szczególną uwagę problemowi „przetłumaczalności” kultur, a więc nośników i mechanizmów recepcji oraz zmian, jakim elementy kultury podlegają w tym procesie.

Przejąwszy po Profesor Filarskiej funkcję kierownika, B. Iwaszkiewicz-Wronikowska dokłada starań, ażeby Katedra nadal była miejscem integrującym studia nad kulturą świata późnego antyku i wczesnego chrześcijaństwa. Temu celowi służą między innymi ogólnopolskie sympozja organizowane przez Katedrę od roku 1995 w Kazimierzu nad Wisłą. Materiały z dotychczas odbytych sesji opublikowało, wspólnie z Katedrą, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego KUL („Sympozja kazimierskie” t. I-IV; t. V przygotowywany do druku).

Oprac. Bożena Iwaszkiewicz-Wronikowska

Katedra Historii Sztuki Średniowiecznej Powszechnej

Założona została w roku 1972 przez prof. Tadeusza Zagrodzkiego i zatwierdzona postanowieniem Rady Wydziału Nauk Humanistycznych oraz Senatu Akademickiego. Podstawą programu dydaktycznego i badawczego Katedry były badania nad architekturą średniowieczną od czasów wczesnochrześcijańskich do czasów nowożytnych. Profesor Zagrodzki, wybitny znawca dziejów architektury europejskiej oraz urbanistyki, rozwijał kompleksowe badania zarówno w zakresie konstrukcji i techniki, jak i związków formy przestrzennej z układem urbanistycznym oraz krajobrazowym, które określały

jej funkcję, założenia stylowe i treściowe. Metody Profesora, porównawcza i historyczna, legły u podłoża świetnie przygotowanych wykładów, pozwalały studentom rozumieć architekturę w jej uwarunkowaniach historyczno-religijnych oraz materialno-konstrukcyjnych, w jej różnorodnych odrębnościach europejskich, w tym również i polskiej. Program Katedry obejmował również wiedzę związaną z plastyką, a zwłaszcza z malarstwem i rzeźbą. Włączanie ikonografii chrześcijańskiej oraz wielu innych wątków historyczno-społecznych w ich przemianach, dokonujących się w obrębie średniowiecza, stanowiło ukierunkowanie dla powstających prac magisterskich oraz doktorskich. Staraniem Profesora Zagrodzkiego powołane zostały odrębne zajęcia dydaktyczne z ikonografii, które były nieodzownym elementem pogłębiającym podstawy rozumienia dzieła sztuki. Źródła historyczne, stale obecne w ba-

daniach, pozwalały określić podstawowe dane w obrębie powstania dzieła sztuki: jego czasu, miejsca, fundatora, mistrza i wykonawcy, wspierane były, w zaleceniach badawczych, również innymi tekstami z kręgu teologii, filozofii, a także wiedzy określanej jako artes liberales. Tak obszerny zakres wiedzy z zakresu urbanistyki polskiej i europejskiej, z pogłębianą podbudową historyczną był jednym w obrębie ówczesnie prowadzonych programów dydaktycznych historii sztuki w Polsce. Profesor Zagrodzki opracował ten program i realizował z właściwym sobie entuzjazmem, który udzielał się słuchaczom.

W latach 1982-1987 kierownictwo Katedry objął Profesor Tadeusz Dobrzeński. Ogromną wiedzę i osobistą fascynację treścią dzieła sztuki pogłębiał badaniami w obrębie ikonografii chrześcijańskiej dzieł polskich i europejskich. Wykłady monograficzne i prace seminaryjne sięgały korzeni tradycji chrześcijańskiej, która w przekazie artystycznym zamykała się w osmozie plastyki, literatury, teologii oraz filozofii. Program ten dzięki nowemu rozumieniu istoty dzieła sztuki chrześcijańskiej, pogłębił i wzbogacił zakres podejmowanych w obrębie katedry tematów. Szerokie spektrum dydaktyki, jak również doświadczeń badawczych prowadzonych w obrębie tej jednostki dydaktycznej Instytutu Historii Sztuki, jest kontynuowane do dzisiaj, starając się sprostać dążeniom zakreślonym przez pierwotnych jej twórców. Od roku 1993 katedrą kieruje prof. Urszula Małgorzata Mazurczak, starając się zachować dziedzictwo badawcze przekazane przez wybitnych poprzedników. Razem z dr Jowitą Patyrą realizuje program dydaktyczny, którego celem jest zakreślenie bogactwa i różnorodności

prof. Urszula Mazurczak, prof. Józef Lileyko

sztuki średniowiecznej europejskiej pomiędzy IX a XV wiekiem w obrębie jej państw oraz mniejszych regionów artystycznych. Architektura oraz plastyka wyjaśniane są zatem chronologicznie, acz nie bez dążenia do uchwycenia syntez, wyznaczonych treścią oraz zjawiskami formalnymi jako nadal obowiązującymi kryteriami stylu.

Badania skupione w obrębie katedry podejmują pytania o zawarte w strukturze dzieła sztuki i jednocześnie przekraczające jego istotę podstawowe kategorie takie jak: przestrzeń, czas, narracja, konstrukcje dialogowe lub inne sposoby komunikacji w sztuce. Zagadnienia te pozwalają dotknąć szerszej problematyki wynikającej z uwarunkowań kulturowych oraz ich podstawowych nośników jak wiara, procesy ekonomiczne, społeczne, ekspresja literacka (teatralna). Problemy te podejmowane

są w badaniach europejskich i światowych, zwłaszcza amerykańskich. Na płaszczyźnie dążeń szukających interpretacji dzieła sztuki organizowane są sympozja, które skupiają środowiska o profilu interdyscyplinarnym. Dzieło sztuki średniowiecznej, nie pozwalające zamknąć się jedynie w kategoriach formalnych, samo jest syntezą, nieraz niezwykle subtelnie ukrytą, wielu doświadczeń religijnych o różnorodnym podłożu nurtów teologicznych, modelujących formacje kultu. W tym kierunku zorganizowana została międzynarodowa Konferencja pt. „Obraz i Kult” (w roku 1999), która odsłoniła zawile problemy ponadreligijne zawarte w obrazach. Ukazała w różnych kontekstach wyznaniowych sztukę w aspekcie kultu, ale i także jego braku (w judaizmie).

Podstawowe kategorie poznania, tudzież doświadczenia przyrody zawar-

te są w obrębie materii, jaką określa ją krajobrazy w malarstwie. Badania w tym zakresie wykraczają poza klasyczny motyw pejzażu, sięgając kontekstu przyrody w obrębie zdarzenia zaprezentowanego w sztuce o tematyce – najczęściej – sakralnej. W katedrze podejmowane są również badania tematu przyrody jako nośnika różnorodnych kompozycji, odśłon: świata realnego, obszaru sakralnego, miasta rzeczywistego lub Civitas Dei. W tym nurcie badawczym zorganizowana została II Konferencja z serii obrazu pt. „Obraz i Przyroda” (w roku 2003, materiały złożone do druku). Prace seminaryjne, magisterskie oraz doktorskie podejmują wątki badawcze sięgające szerokich pokładów religijnych i kulturowych Średniowiecza.

Oprac. Urszula Mazurczak

Katedra Historii Sztuki Średniowiecznej Polskiej

Katedra jest jedną z najmłodszych jednostek naukowo-dydaktycznych Instytutu Historii Sztuki. Powstała 1 listopada 1993 roku przez wyodrębnienie (wraz z Katedrą Historii Sztuki Średniowiecznej Powszechnej) z Ka-

tedry Historii Sztuki Średniowiecznej. Obsadę katedry tworzą: dr hab. Jadwiga Kuczyńska, prof. KUL (kierownik), mgr Joanna Szczęśna (asystent) i mgr Edyta Klingner.

Prace badawcze Katedry, zgodnie z jej tytułem, obejmują średniowieczną sztukę polską, skupiając się obecnie na sztuce w kręgu zakonów, na malarstwie ściennym oraz na sztuce w granicach obecnej Diecezji Lubelskiej.

Plonem pracy dydaktycznej Katedry jest 41 prac magisterskich. W trakcie finalizacji są 4 dysertacje doktorskie.

Oprac. Jadwiga Kuczyńska

Katedra Historii Sztuki Nowożytnej

Początki Katedry Historii Sztuki Nowożytnej sięgają 1945 roku. Do Lublina przybył wówczas wileński profesor Marian Morelowski i w trzecim trymestrze roku akademickiego 1944/1945 utworzył w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Katedrę Historii Sztuki. W tym samym roku zatrudniono mgr. Antoniego Maślińskiego, a wkrótce dr. hab. Piotra Bohdziewicz jako zastępcę profesora. Mimo iż nauczaniem objęto całość dziejów sztuki, specjalizacją Katedry były od początku badania nad sztuką nowożytną. Profesor Marian Morelowski zajmował się wprowadzając po wojnie związkami sztuki polskiej ze sztuką nadmozańską, posiadał jednak w swym dorobku ważne prace o baroku wileńskim i sprzyjał zainteresowaniom skierowanym ku sztuce nowożytnej.

W roku 1949 kierownikiem Katedry został prof. Piotr Bohdziewicz, który pozostał na tym stanowisku aż do przejścia na emeryturę w ro-

ku 1966. W roku 1951 zmieniono nazwę na Katedrę (i Zakład) Historii Sztuki Średniowiecznej i Nowożytnej. Profesor Bohdziewicz przewidywał już wówczas konieczność jej podziału na Katedrę Historii Sztuki Nowożytnej i Nowoczesnej oraz Katedrę Historii Sztuki Średniowiecznej. Podział ten dokonał się 20 lat później, w roku 1971, już na trzy katedry: Historii Sztuki Średniowiecznej, Nowożytnej i Nowoczesnej. Po roku 1951 zatrudniono przy Katedrze asystentów: Annę Wroniecką (1952-1960), Marię Toth (1953-1961), a po ich odejściu Stanisława Michalczuka (1960-1967), Marię Babicką (1960-1968) i nieco później Karola Majewskiego (1963-1968). W latach 1950-1965 zajęcia zlecone prowadzili: Maria Gonczarow, Henryk Gawarecki, Józef Żmigrodzki, Antoni Michalak, o. Grzegorz Gongoł oraz Jacek Woźniakowski, Anna Bocheńska, Stanisław Wiliński. Przez cały ten czas prof. Piotr Bohdziewicz i dr Antoni Maśliński wykładali nie tylko historię sztuki nowożytnej, ale też starożytnej, średniowiecznej i nowoczesnej, a nawet rosyjskiej.

Od roku 1968 kierownikiem katedry został prof. Antoni Maśliński, który stanowisko to piastował aż do przejścia na emeryturę w roku 1987, po czym jeszcze przez dwa lata pozostawał kuratorem Katedry. W roku 1971 otrzymała ona nazwę Katedry Historii Sztuki Nowożytnej. Początkowo asystentami byli: Jadwiga Kuczyńska (od roku 1968) i ks. Franciszek Mąkinia (od roku 1969). W Katedrze Historii Sztuki Nowożytnej została wówczas zatrudniona jako wykładowca Maria Piwocka (1972-1979). W latach 1976-1991 zatrudniono Romana Zwierzchowskiego. Drugim asystentem w Katedrze została w latach 1981-1995 Jadwiga Tabiś-Dawidowicz. Zajęcia zlecone prowadził w tym czasie prof. Jerzy Łoziński (w roku akademickim 1974/1975). Z inicjatywy prof. Antoniego Maślińskiego Katedra Historii Sztuki Nowożytnej rozpoczęła wydawanie Studiów nad sztuką renesansu i baroku (ukazało się V tomów, VI w druku).

W roku 1988 w Katedrze Historii Sztuki Nowożytnej zatrudniony został prof. Jerzy Józef Lileyko (kierownik Katedry w latach 1992-2004). Po prze-

**Praktyki studenckie w Krakowie
(klasztor ks. Misjonarzy)**

▶ Instytut Historii Sztuki

ściu na emeryturę w 2004 roku nadal prowadzi seminarium doktorskie. Wykłady z historii sztuki nowożytnej powszechnej przejął (jako zajęcia zleczone) Waldemar Odorowski (w latach 1991/1992 i 1992/1993), następnie ich prowadzenie powierzono dr Bożenie Noworycie-Kuklińskiej, adiunktowi w Katedrze Historii Sztuki Kościelnej. W roku 1995 przyjęci do katedry zostali Irena Rolska-Boruch, ks. dr Jan Nieciecki, a od roku 2004 dr Krzysztof

Gombin. W roku akademickim 2004/2005 kuratorem Katedry została prof. Urszula M. Mazurczak.

Katedra Historii Sztuki Nowożytnej zajmuje się badaniami nad sztuką polską XVI-XVIII wieku ze szczególnym uwzględnieniem terenów pogranicza Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego: Podlasia, dawnego województwa lubelskiego, brzesko-litewskiego i zachodnich obszarów Rusi (ziemi chełmskiej i województwa beł-

skiego). Problematyka badawcza obejmuje zwłaszcza oddziaływanie środowiska artystycznego Lublina na ziemię Wielkiego Księstwa Litewskiego i ziemie ruskie (dzisiejsza Litwa, Białoruś i Ukraina), zagadnienia sztuki państwowej Rzeczypospolitej – króla i Sejmu (w Warszawie i Grodnie), a także mecenat artystyczny magnaterii pogranicza Korony i Litwy. Regularnie co dwa lata Katedra organizuje w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą sesje naukowe poświęcone polskiej sztuce nowożytnej.

Oprac. ks. Jan Nieciecki

Katedra Kultury Artystycznej

Katedra Kultury Artystycznej powstała w 1986 roku. Kierował nią, do przejścia na emeryturę w 1992 roku, prof. dr hab. Tadeusz Chrzanowski. Pracownikami katedry byli: mgr Ryszard Gapski (1986-1995) oraz od 1987 roku do dzisiaj dr Agnieszka Bender. W latach 1992-2000 funkcję kuratora katedry pełnił prof. dr hab. Jerzy Lileyko. Od 2000 roku jej kierownikiem jest dr hab. Jan Wiktor Sienkiewicz, prof. KUL. Pod kierownictwem prof. dr hab. Tadeusza

Chrzanowskiego prace badawcze oraz rozprawy naukowe koncentrowały się wokół zagadnień polskiej sztuki nowożytnej, w tym szczególnie polskiego sarmatyzmu, architektury drewnianej, złotnictwa oraz zjawisk artystycznych z pogranicza kultur.

W ramach obecnie realizowanego programu dydaktycznego Instytutu Historii Sztuki KUL pracownicy katedry prowadzą następujące zajęcia: Techniki i technologie rzemiosła artystycznego (wykład i ćwiczenia), wykład monograficzny poświęcony Polskim galeriom sztuki w Londynie w drugiej połowie XX wieku, proseminarium (II

rok), seminarium magisterskie (wyższe IV-V rok; niższe III rok) oraz seminarium doktorskie.

Zainteresowania naukowe, prace naukowo-badawcze oraz publikacje pracowników katedry obejmują: zagadnienia związane z europejskim i polskim rzemiosłem artystycznym oraz sztuką dekoracyjną; szeroko rozumianą europejską kulturą artystyczną, sztuką (a zwłaszcza malarstwem) XX wieku, w tym szczególnie polską sztuką i polskim życiem artystycznym na emigracji po 1939 roku.

Oprac. Jan Wiktor Sienkiewicz

Katedra Historii Sztuki Nowoczesnej

Katedra powstała 1 października 1974 roku. Na jej czele stali: prof. dr hab. Andrzej Ryszkiewicz (do lutego 1974 jako kurator i w latach 1981-1990 jako kierownik); prof. dr hab. Jacek Woźniakowski (luty 1974 - luty 1981 kierownik); prof. dr hab. Elżbieta Wolicka (w latach 1990-1992 kuratorka Katedry), prof. dr hab. Andrzej K. Olszewski (w latach 1992-1999 kierownik) oraz dr hab. Lechosław Lameński, prof. KUL (pracownik katedry od 1974, a od 1999 do chwili obecnej jej kierownik).

Ponadto w Katedrze byli zatrudnieni następujący pracownicy naukowo-dydaktyczni: mgr Barbara Guściora-Tanana (1971-1974), dr Piotr Rudziński (1976-1981, 1999-2000), dr Małgorzata Kitowska-Łysiak (1982-1999) oraz dr Jan Wiktor Sienkiewicz (1993-1999). W chwili obecnej w Katedrze pracują: dr Dorota Kudelska (od 1987) i dr Jacek Jaźwierski (od 2000).

Zajęcia dydaktyczne prowadzone przez pracowników Katedry to wykłady kursoryczne i monograficzne, ćwiczenia, proseminaria i semina, w ca-

łości poświęcone sztuce polskiej i europejskiej, od XVIII-wiecznego klasycyzmu po sztukę współczesną XX wieku.

Zarówno w latach ubiegłych, gdy trzon Katedry stanowili samodzielni pracownicy naukowo-dydaktyczni dojeżdżający z Krakowa (Woźniakowski) i Warszawy (Ryszkiewicz, Olszewski), jak i obecnie, gdy wszyscy jej pracownicy są wychowankami Instytutu Historii Sztuki KUL, prace badawcze prowadzone w ramach Katedry koncentrują się na sztuce polskiej i europejskiej, związkach plastyki z literaturą oraz na wybranych zagadnieniach sztuki i teorii sztuki, od końca XVIII wieku po połowę XX wieku. Ponadto pracownicy uczestniczą aktywnie w życiu artystyczno-naukowym miasta i regionu, przygotowują konferencje i biorą udział w lokalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych sesjach naukowych, a ich dokonania naukowe i organizacyjne są doceniane i zauważane, czego efektem bywają nagrody i wyróżnienia.

Dr hab. Lechosław Lameński, autor książki o Tomaszu Oskarce Sosnowskim, XIX-wiecznym rzeźbiarzu polskim czynnym w Rzymie, jest znawcą dokonań Tadeusza Stryjeńskiego, jednego z najciekawszych architektów czynnego w środowisku krakowskim od 2 poł. XIX w. po lata 30. XX wieku oraz sztuki kontrowersyjne-

go Stanisława Szukalskiego i grona jego uczniów zrzeszonych w Szczepie Rogate Serce, funkcjonujących w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Na co dzień zajmuje się również działalnością publicystyczną, jest autorem wielu recenzji, krytyk i wstępów do katalogów.

Dr Dorota Kudelska, absolwentka filologii polskiej i historii sztuki prowadzi interdyscyplinarne badania na polu związków literatury ze sztukami wizualnymi (głównie na gruncie polskim w XIX i XX wieku). Obroniła doktorat, a następnie opublikowała książkę poświęconą Juliuszowi Słowackiemu i sztukom plastycznym. Od szeregu lat konsekwentnie zajmuje się życiem i twórczością Jacka Malczewskiego w świetle – nie znanej badaczom oraz nie opracowanej i przemian, jakim podlegała sztuka nowożytna w świadomości artystycznej tamtego czasu.

Dr Jacek Jaźwierski, swoje zainteresowania badawcze skierował na malarstwo angielskie końca XVIII i pocz. XIX wieku, pisząc doktorat o naturze i historii w pismach oraz sztuce sir Joshuy Reynoldsa. Szczególnie interesuje go problem recepcji i przemian, jakim podlegała sztuka nowożytna w świadomości artystycznej tamtego czasu.

Oprac. Lechosław Lameński

Katedra Historii Sztuki Współczesnej

Jest najmłodszą autonomiczną jednostką działającą w ramach Instytutu Historii Sztuki KUL. Utworzono ją z początkiem bieżącego roku akademickiego. Została wyłoniona z Katedry Teorii Sztuki i Historii Doktryn Artystycznych – obsadę stanowią dotychczasowi pracownicy tej ostatniej: dr hab. Małgorzata Kitowska-Lysiak (kierownik Katedry) i dr Marcin Lachowski (asystent). Oboje zainteresowania badawcze koncentrują na problemach związanych z historią sztuki polskiej po 1945 roku, widzianych w kontekście przemian zachodzących w życiu artystycznym na świecie. W tej perspektywie mieści się zarówno refleksja nad różnymi aspektami teorii, krytyki, jak – przede wszystkim – praktyki twórczej.

Małgorzata Kitowska-Lysiak zajmuje się głównie tradycjami powojennej sztuki figuratywnej i piśmiennictwem o sztuce (opublikowała m. in. *Ślady. Szkice o sztuce polskiej po 1945 roku*, Lublin 1999; opracowała antologię tekstów: *Czapski i krytycy*, Lublin 1996; *Jacek Sempoliński, Władztwo i służba. Myśli o sztuce*, 2002). Jest również badaczką twórczości (przede wszystkim plastycznej) Brunona Schulza (redagowała i współredagowała prace zbiorowe poświęcone autorowi *Sanatorium pod Klepsydrą*, m.in. ostatnio *W ułamkach zwierciadła. Bruno Schulz – w 110. rocznicę urodzin i 60. rocznicę śmierci*, Lublin 2003 – z niedawno zmarłym prof. Władysławem Panasem). Prowadzi zajęcia z zakresu sztuki polskiej po 1945 roku.

Marcin Lachowski natomiast skupia się zwłaszcza na zjawiskach z kręgu awangardy artystycznej. Swoją rozprawę doktorską (*Awangarda wobec instytu-*

cji. Galerie w Polsce lat 60. i 70.) poświęcił analizie napięć wytwarzanych pomiędzy sztuką najnowszą a oficjalnymi instytucjami wystawienniczymi oraz analizie prób zniesienia owych napięć poprzez powoływanie „sieci” galerii niezależnych. Jego zajęcia dydaktyczne dotyczą historii sztuki powszechnej powojennej i krytyki artystycznej.

Pracownicy Katedry realizują program badawczy *Tradycje i innowacje*, biorą również aktywny udział w krajowym życiu naukowym (liczne publikacje, uczestnictwo w konferencjach, działalność organizacyjna, m.in. związana z przygotowaniem seminariów metodologicznych w Kazimierzu Dolnym, firmowanych przez Katedrę Teorii Sztuki i Historii Doktryn Artystycznych, współpraca z galeriami itp.).

Oprac. Małgorzata Kitowska-Lysiak

Katedra Historii Sztuki Kościelnej

Sztuka kościelna obejmuje dzieła powstałe z inspiracji lub mecenatu Kościoła, które przeznaczone były do wystroju miejsc kultu religijnego lub – w szerszym kontekście – na użytek Kościoła katolickiego. Sztuka ta jest przede wszystkim formą zapisu treści inspirowanych nauką chrześcijańską. Niekiedy zapis ten nabiera charakteru dokumentu, ilustrującego ważne wydarzenia epoki. Ponad dwadzieścia wieków trwa swoiście rozumiana teofania przez sztukę.

Cała ta spuścizna sztuki jest przedmiotem badań Katedry Historii Sztuki Kościelnej KUL. Jej powstanie łączy się z początkowym okresem dziejów Uniwersytetu. W okresie powojennym dzieje Katedry związane są z rozwojem

Sekcji Historii Sztuki. Rada Wydziału Nauk Humanistycznych 12 kwietnia 1957 r. powołała Katedrę Sztuki Kościelnej (w 1965 r. zmieniono nazwę na: Katedra Historii Sztuki Kościelnej), której kierownictwo powierzono ks. dr Władysławowi Smoleniowi (do 1986). W 1958 r. reaktywowano Zbiory Sztuki, które dały początek późniejszemu Muzeum Uniwersyteckiemu im. ks. kan. Jana Władzińskiego. Ze względu na unię personalną kierownika Katedry i dyrektora Muzeum dzieje obydwu placówek splótły się, chociaż zdecydowanie odmienne było i jest ich funkcjonowanie. W pierwszym okresie nauczania charakterystyczne było kumulowanie wielu przedmiotów. Tak więc ks. Smoleń prowadził wykłady z historii sztuki średniowiecznej polskiej, ze wstępu do historii sztuki oraz z muzealnictwa i ochrony zabytków. Jego własne badania obejmowały pol-

ską sztukę średniowieczną ze szczególnym uwzględnieniem przedstawień Maryjnych i Chrystusa. Nowością było wprowadzenie, jako podstaw metodologicznych warsztatu historyka sztuki, odrębnego przedmiotu – nauki pomocnicze historii sztuki.

W latach 1986-1989 kierował Katedrą, dojeżdżając z Krakowa, ks. doc. dr hab. Jan Kuś (1920-1989). W jego spuściznie spotykamy opracowania z dziejów Kościoła krakowskiego i Uniwersytetu Jagiellońskiego, klasztorów, zakonów i szpitali. Poza tym szereg opracowań poświęcił losom Polaków i ich kultury w okresie rozbiorów i pod okupacją hitlerowską na ziemi cieszyńskiej. W tym czasie wprowadzono nowy przedmiot studiów – ikonografię chrześcijańską. Po nagłej śmierci ks. doc. dr Jana Kusia w 1989 r. przez trzy lata Katedra nie była obsadzona, a jej kuratorem była prof. dr hab. Barbara Filarska. W 1992 r. kierownictwo Katedry powierzono ks. dr hab. Ryszardowi Knapieńskiemu (prof. KUL od 1995), który wprowadził nowe tematy w obszary badawcze Katedry. W początkowym okresie były to zabytki romańskiej sztuki związane z Płockiem (*Credo Apostolorum w romańskich Drzwiach Płockich; Iluminacje romańskiej Biblii Płockiej*). Do połowy lat 90-tych badania naukowe skupiały się wokół problematyki ikonografii *Credo* w sztuce. W polskiej literaturze z zakresu historii sztuki problematyka ta była rzadko podejmowana. Wprawdzie główne zainteresowania Katedry obejmują sztukę dawną, z nią bowiem łączą się tematy wykładu kursorycznego (*Ikonografia chrześcijańska*) i wykładów monograficznych (*Credo* w sztuce; *Ikonografia hagiograficzna; Obraz*

Sesja: Badania zabytkowe w muzeach kościelnych

▶ Instytut Historii Sztuki

w przekazie wiary), podejmowane są także zagadnienia związane z najnowszą sztuką kościelną, wystrojem kościołów czy monografiami wybitnych artystów (Gustaw Zemła).

Obchody milenium męczeńskiej śmierci i kanonizacji św. Wojciecha (1997-1999) zainspirowały do podjęcia badań nad ikonografią Wojciechową w sztuce polskiej na szerszym tle europejskiego dziedzictwa jego kultu. W dalszej kolejności tematyka badawcza objęła szeroko zakrojone, na tle sztuki europejskiej, studia nad ikonografią patrociniiów współczesnych polskich katedr i konkatedr (R. Knapieński, *Titulus ecclesiae. Ikonografia wezwań współczesnych kościołów katedralnych w Polsce*, Warszawa 1999). W ich konsekwencji zrodził się nowy temat dla badań statutowych, wyznaczający perspektywę badawczą na szereg lat. Jest nim ikonografia hagiologiczna, której przedmiotem nie jest jedynie ukazanie relacji przedstawień obrazowych z żywotami świętych (hagiografia), a wskazanie wielorakich kontekstów kształtujących tę ikonografię. W realizacji tych badań bardzo ważnym okazały się kontakty nawiązane z prof. Klausem Herbersem, kierującym *Mittelalterliches Seminar* Uniwersytetu w Tybindze, a zwłaszcza uczestnictwo w prowadzonym przez niego programie badawczym *Neue Forschungen zu*

hagiographischen Fragen. Nawiązana współpraca objęła także inne pola badawcze, takie jak np. pielgrzymki do św. Jakuba w Compostelli, co zaowocowało zorganizowaniem niemiecko-polskiego sympozjum naukowego. Obok prac z zakresu ikonografii hagiograficznej opracowuje się szersze studium z zakresu teorii obrazu, jaką przez stulecia wypracowało chrześcijaństwo. Tematyka ta zawiera się w hasle *Fides ex visu*, które na płaszczyźnie teologii znajduje swój korelat w stwierdzeniu *Fides ex auditu*. Tej problematyce poświęcony jest wykład monograficzny zatytułowany: *Obraz w przekazie wiary*.

Prawie pół wieku działalności dydaktycznej Katedry Historii Sztuki Kościelnej zaowocowało ilością 180 prac magisterskich i 14 doktorskich, wiele z nich ukazało się drukiem. Na podkreślenie zasługuje praca asystentów zaangażowanych w dydaktykę i prowadzących własne badania, związane z przygotowywanymi rozprawami. Organizują oni objazdy naukowe, przygotowują letnie obozy i przede wszystkim prowadzą praktyki specjalistyczne. Adiunkci Katedry, dr Stanisława Gomuła († 1995) i dr Bożena Kuklińska od wielu lat prowadziły w różnych rejonach Polski badania inwentaryzacyjno-zabytkoznawcze w zakresie sztuki sakralnej. Ich osiągnięciem jest m. in. do-

prowadzona do końca inwentaryzacja zabytków Muzeum Diecezjalnego w Przemyślu.

Na koniec, omawiając dorobek Katedry Historii Sztuki Kościelnej, nie można pominąć kształcącej roli Muzeum Uniwersyteckiego (im. ks. Jana Władzińskiego), utworzonego przez Senat w 1932 r. Chociaż jest ono samodzielnią placówką, formalnie niezależną od struktur Instytutu Historii Sztuki, to jednak tradycyjnie funkcję dyrektora pełni kierownik Katedry Historii Sztuki Kościelnej. Muzeum jest nie tylko „kolekcją pamiątek przeszłości”, lecz pełni funkcję laboratorium dydaktyczno-badawczego. Tu odbywają się ćwiczenia i praktyki dla studentów uwzględniające specyfikę zbiorów kościelnych (prowadzą je dr Beata Skrzydlewska, dr Aneta Kramiszewska, dr Andrzej Frejlich). W metodyce są wdrażane nowoczesne metody prowadzenia dokumentacji muzealnej w oparciu o digitalizację danych. Z inicjatywy kierownika Katedry została wyposażona sala komputerowa, dostępna dla pracowników naukowych i dydaktycznych Instytutu. W 2002 r. powstała Pracownia Chrześcijańskiej Ikonografii Porównawczej, w której tworzy się cyfrowa baza obrazów oraz wdrażane są metody wykorzystania informatyki w warsztacie badawczym historii sztuki (mgr Marcin Pastwa).

Oprac. ks. Ryszard Knapieński

Katedra Teorii Sztuki i Historii Doktryn Artystycznych

Teoria sztuki, estetyka, historia doktryn artystycznych, zanim uzyskały status instytucjonalny w postaci oddzielnej katedry w ramach Sekcji (obecnie Instytutu) Historii Sztuki KUL, znajdowały się na poczesnym miejscu w programie nauczania od chwili, kiedy Uczelnia mogła podjąć przerwana przez wojnę działalność naukowo-dydaktyczną. Profil tych dyscyplin, wchodzących w skład teoretycznych nauk o sztuce, bywał określany początkowo przez kompetencje wykładowców, z reguły specjalistów wysokiej rangi, jak profesorowie: Stefan Świeżawski i Piotr Bohdziewicz (lata 50.), prof. Władysław Stróżewski (lata 60.), księża profesorowie Marian Kurdziałek i Albert Krąpiec OP (lata 60.-70.), później, już w okresie usamodzielnienia się katedry: prof. Wiesław Juszcak i dr Elżbieta Grabska-Wallis (lata 80.).

Jako odrębna jednostka uniwersytecka pionu naukowo-dydaktycznego Katedra Teorii Sztuki i Historii Doktryn

Artystycznych została powołana do życia w latach 70. ubiegłego stulecia staraniem prof. Jacka Woźniakowskiego. Od czasu uzyskania profesury objął kierownictwo tej katedry, początkowo połączonej „unią personalną” z Katedrą Historii Sztuki Nowoczesnej. Rozdział nastąpił w roku 1981, kiedy kierownictwo tej ostatniej objął prof. Andrzej Ryszkiewicz. Od roku 1990

kierownictwo katedry po emerytowanym prof. Woźniakowskim przejęła dr hab. Elżbieta Wolicka-Wolszleger. W roku 2004 nastąpił kolejny podział katedry – po zatwierdzeniu habilitacji dr Małgorzaty Kitowskiej-Lysiak, która objęła kierownictwo Katedry Historii Sztuki Współczesnej, w której skład wszedł również dr Marcin Lachowski. Obecnie obsadę perso-

Studenci historii sztuki (1968)

nalną katedry stanowią: prof. dr hab. Elżbieta Wolicka-Wolszleger (kierownik), dr Ryszard Kasperowicz i dr Jakub Norbert Szczuka.

Podstawowym założeniem zajęć dydaktycznych w ramach katedry jest przede wszystkim przygotowanie studentów do pracy nad tekstami: wdrażanie do aktywnej, rozumiejącej lektury, która powinna umożliwić wszechstronną, poszerzoną o wiedzę historyczno-kulturową, interpretację dzieł oraz dziejów sztuki, a także teoretyczne dociekania z zakresu kultury artystycznej, w tym krytyki i historii myśli o sztuce. Jako materiał źródłowy wchodzi tu w grę różnorodne gatunki literackie, które Julius von Schlosser określił zbiorczym mianem *Kunstliteratur*.

Katedra prowadzi samodzielne badania w zakresie historii filozofii i teorii sztuki, metodologii nauk o sztuce i krytyki artystycznej w kontekście

przemian kulturowych zarówno w sferze idei, jak też stosunków i instytucji społecznych. Celem tych badań o charakterze przekrojowym i interdyscyplinarnym jest ustalanie związków, wpływów, zależności, a także zderzeń i kontradycji pomiędzy sztuką słowa a sztuką obrazu, teorią a praktyką artystyczną, twórczością a biografią artysty, życiem artystycznym a kontekstem społecznym, sferą wartości a zmiennością historii itd. Od wielu lat katedra organizuje ogólnopolskie seminaria metodologiczne w Kazimierzu Dolnym, na których spotykają się, obok historyków sztuki, także humaniści pokrewnych profesji: filozofii, historii, antropologii kulturowej, teorii i historii literatury oraz artyści i pisarze o sztuce. Plonem tych seminariów jest seria wydawnicza TN KUL, w ramach której ukazały się następujące pozycje materiałów zebranych: *Czas i wyobraźnia*.

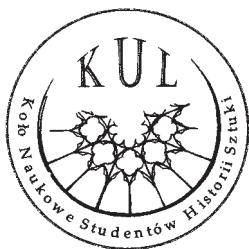
Studia nad plastyczną i literacką interpretacją dziejów (1995); *Wizerunek artysty. Studia z dziejów sztuki XIX i XX wieku* (1996); *Miejsce wyobrażone – miejsce rzeczywistości* (1999); *Prawda natury – prawda sztuki. Studia nad znaczeniem reprezentacji natury* (2002); *Myśl, oko i ręka artysty. Studia nad genezą procesu tworzenia* (2003); w przygotowaniu tom *Biografia – historiografia – dawniej i dziś*.

Pracownicy katedry utrzymują stałe, żywe kontakty z ośrodkami humanistyki akademickiej w Warszawie, Krakowie, Poznaniu i Wrocławiu. W ramach dostępnych stypendiów zagranicznych odbywają kwerendy w bibliotekach specjalistycznych takich europejskich ośrodków naukowo-badawczych jak Eichstätt, Monachium, Bochum, Paryż, Rzym, Londyn (Instytut Warburga) oraz Nowy Jork i Toronto.

Oprac. Elżbieta Wolicka-Wolszleger

Koło Naukowe Studentów Historii Sztuki KUL

im. Michała Walickiego

Koło powstało już w latach czterdziestych, jednak regularną działalność rozpoczęło w latach siedemdziesiątych. Koło podejmuje różne formy działalności naukowej, służącej poszerzaniu i pogłębianiu wiedzy o sztuce, starając się łączyć ciekawą treść z przyjemną dla oka i umysłu formą.

W ostatnim dziesięcioleciu Koło zajmowało się organizowaniem spotkań z ludźmi sztuki - historykami sztuki, krytykami, artystami, a także z historykami - tak, by studenci mogli szerzej zapoznać się ze współczesnym i dawnym życiem artystycznym. W 1999 roku miała miejsce sesja naukowa „Spotkania z Hildegardą z Bingen”. Zorganizowanie kolejnej sesji jest planowane w najbliższym czasie.

W latach ubiegłych Koło prowadziło własną stronę internetową. Wydawane były także – ze zmiennym szczęściem – czasopisma studentów historii sztuki. W latach 1987-1989 wychodził półrocznik „Zwrot”, zaś od roku 1997 ukazywało się nieregularnie czasopismo „De-Formacja”.

Członkowie Koła zajmują się także popularyzacją sztuki i zabytków Lublina - organizowali wyjścia studentów do kościołów lubelskich i innych znaczących obiektów, prowadzą

Kaplica Świętokrzyska

też dokumentację fotograficzną miasta. W 1998 roku została zorganizowana wystawa fotograficzna „Lublin - przez okruh wypowiedzieć całość”. Koło współpracowało także z „Galerią na prowincji”.

Działalność wystawiennicza w ogóle należy do tradycji Koła Naukowego. Początkowo wystawy organizowała grupa artystyczna „Inops” w ramach przeglądu twórczości jej członków. Następnie Koło podjęło współpracę z „Galerią 1”, która powstała niezależnie na terenie Uniwersytetu. Od roku 2000 w Galerii miał miejsce cykl wystaw prezentujących zbiory Muzeum Uniwersyteckiego KUL. Natomiast w listopadzie 2004 roku otwarto wystawę fotogramów rzeźb Gustawa Zemły, jednego z najpopularniejszych rzeźbiarzy współczesnych w Polsce, autora wielu

znanych pomników i wystroju kościołów. Artysta był honorowym gościem wernisażu.

Jednakże najważniejszą formą działalności Koła są wyjazdy naukowe, pozwalające lepiej poznać najważniejsze zabytki, a także na bieżąco oglądać najciekawsze wystawy sztuki.

W listopadzie 2003 roku miał miejsce wyjazd do Krakowa. Studenci mieli wówczas okazję zobaczyć wystawę rzeźb Igora Mitoraja, których część była eksponowana na Rynku Głównym. Igor Mitoraj należy do czołówki światowych rzeźbiarzy współczesnych, jego prace znajdują się w galeriach i gmachach użyteczności publicznej w Europie i USA. Celem wyjazdu było jednak zwiedzanie Wawelu, przede wszystkim Katedry i wnętrz zamkowych, a także wizyta w Kościele Mariackim. Wykłady

▶ Instytut Historii Sztuki

o poszczególnych zabytkach wygłosili krakowscy historycy sztuki. Do niezapomnianych chwil należała wizyta w Kaplicy Świętokrzyskiej, której wnętrze jest niedostępne dla zwiedzających. Studenci mieli także okazję obejrzeć z bliska zbiory skarbcza wawelskiego, a także odrestaurowany Srebrny Ołtarz z Kaplicy Zygmuntowskiej.

Kolejny wyjazd odbył się w grudniu 2003, a celem była Warszawa - przede wszystkim Centrum Sztuki Współczesnej na Zamku Ujazdowskim i wystawy „Od Picassa do Warhola. Grafiki mistrzów 1964- 2003” oraz fotografii Thomasa Ruffa.

W bieżącym roku akademickim zorganizowany został wyjazd do Wilna - dzięki fachowej pomocy kadry naukowej studenci mieli możliwość zapoznania się z większością zabytków wileńskich. W drodze powrotnej zwiedzaliśmy Troki, Pożajście i Kowno.

W listopadzie 2004 roku Koło Naukowe zorganizowało kolejny wyjazd do Warszawy, tym razem na wy-

stawę „Transalpinum” w Muzeum Narodowym, prezentującą dzieła malarstwa europejskiego ze zbiorów Kunsthistorisches Museum w Wiedniu oraz Muzeum Narodowego

w Warszawie i Gdańsku. Studenci zobaczyli także wystawę „Warszawa-Moskwa 1900- 2000” w Zachęcie.

Obecnie kuratorem Koła Naukowego jest dr Jacek Jaźwierski. Koło w najbliższym czasie ma zamiar zorganizować kolejny wyjazd naukowy, a także, o ile okaże się to możliwe, sesję naukową.

Anna Kosińska

Trojki, listopad 2004

Szkoła Języka i Kultury Polskiej

Od 31 lat na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim istnieją dwie instytucje zajmujące się uczeniem języka polskiego jako obcego i promowaniem polskiej kultury. Są nimi Szkoła Letnia Kultury i Języka Polskiego oraz Studium Języka i Kultury Polskiej. Dla celów marketingowych używana jest nazwa - Szkoła Języka i Kultury Polskiej.

Przez szereg lat, do końca lat osiemdziesiątych odbywał się jeden letni sześciotygodniowy program o charakterze kulturalno-turystycznym. Stopniowo urozmaicano ofertę, by zainteresować nią jak największą liczbę słuchaczy. Obecnie latem potencjalni studenci mają do wyboru dwadzieścia jeden wariantów kursów. W połowie lipca zaczynają się kursy 2, 3, 4 i 5 tygodniowe. Na początku sierpnia natomiast kursy 2, 3 i 4 tygodniowe. Poza podziałem według poziomu zaawansowania na każdym kursie studenci mogą wybrać różne stopnie intensywności nauki, od 25 do 37 godzin tygodniowo, łącznie z zajęciami indywidualnymi przez kilka tygodni! Oczywiście lekcje języka polskiego uzupełniane są wykładami z szeroko pojętej kultury polskiej, wycieczkami czy koncertami. Stale prowadzone badania opinii studentów mają na celu ciągłe uatrakcyjnianie programu, by przyciągnąć jak największą liczbę osób do Lublina i na nasz uniwersytet.

Kurs roczny odbywający się w ramach Studium Języka i Kultury Polskiej trwa przez cały rok akademicki. Szczególnie polecany jest osobom, którym język polski potrzebny jest do celów zawodowych lub naukowych. Intensywność tego kursu umożliwia opanowanie języka polskiego w stopniu pozwalającym na podjęcie studiów bądź pracy w Polsce. Podobnie jak w przypadku Szkoły Letniej, aby stworzyć studentom komfortowe warunki nauki, lekcje prowadzone są w grupach nie liczniejszych niż dziesięć osób. Również na tym kursie zajęcia uzupełnia program kulturalno-turystyczny, przybliżający uczestnikom polskie zwyczaje, np. organizowana jest tradycyjna kolacja wigilijna.

Miło jest obserwować, jak podczas pobytu w Lublinie obcokrajowcy zgłębiają tajniki naszego języka, próbując używać go w rozmowach, zdobywają wiadomości o naszej historii i kulturze, co często prowadzi do przełamania stereotypów, jak też zawierają przyjaźnie przyczyniające się do ich powrotów do Polski. Tym bardziej, że osoby mające polskie pochodzenie stanowią mniejszość wśród uczestników kursów - inaczej niż na początku działalności obu instytucji. Nasi absolwenci niejednokrotnie właśnie z Polską chcą związać swoje losy zawodowe. W tej chwili, oprócz tych przyjeżdżających, by poznać kraj swoich przodków, z programów korzy-

stają osoby ze środowisk uniwersyteckich, biznesmeni i dyplomaci. Wynika z tego pewna elastyczność programu Szkoły, ponieważ na specjalne życzenie osób prywatnych lub instytucji organizowane są zajęcia indywidualne i grupowe. Rekrutacja odbywa się poprzez polską służbę konsularną, uniwersytety, koła Towarzystwa Przyjaciół KUL, organizacje polonijne. Corocznie drukowany folder rozsyłany jest na cały świat. Szkoła Letnia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego współpracuje z prof. Michałem Mikosiem z Uniwersytetu Wisconsin-Milwaukee, który od wielu lat przyjeżdża z grupami swoich studentów. Stałymi partnerami są również: Fundacja Kościuszkowska, University of New Hampshire i Chicago Public Schools z USA jak również Fundacja Roberta Boscha, Institut für Auslandsbeziehungen oraz DAAD z Niemiec.

Duże zainteresowanie kursami języka polskiego i kultury polskiej odbywającymi się na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim to zasługa przede wszystkim profesjonalnej kadry nauczycielskiej, wysokiego poziomu nauczania, dobrej organizacji kursów oraz unikalnego programu, który pozwala uczestnikom na dobór zajęć zgodnie z ich oczekiwaniami i możliwościami.

Można przypuszczać, iż znakomita większość osób przyjeżdżających do Lublina stanie się ambasadorami nie tylko Polski, ale też miasta i Uniwersytetu.

Anna Tarnowska-Waszak

**Sprawozdanie
z konferencji naukowej
zorganizowanej w Katolickim
Uniwersytecie Lubelskim
dnia 16 listopada 2004 roku**

Alkohol

– szczęście czy zagrożenie?

Problem różnego rodzaju uzależnień dotyczy coraz szerszego grona ludzi w każdym wieku. Niemożliwe jest całkowite zlikwidowanie go, można – jednak i trzeba podejmować wysiłki mające na celu jego minimalizowanie. Służyć temu może m.in. uświadamianie społeczeństwa na temat zagrożeń oraz propagowanie zdrowego stylu życia. Taki właśnie cel przyświecał organizatorom cyklu comiesięcznych konferencji poruszających problematykę uzależnień. 16 listopada 2004 roku w KUL odbyła się druga z cyklu konferencja – poświęcona uzależnieniu od alkoholu. Jej uczestników powitała dr Iwona Niewiadomska, Pełnomocnik Rektora KUL ds. profilaktyki.

Wprowadzenia w tematykę uzależnień dokonał ks. prof. dr hab. Stanisław Wilk. Nawiązał do pierwszej konferencji poświęconej destrukcyjnym grupom kultowym, zwracając uwagę na duży odzew środowiska lubelskiego. Świadczy to o tym – stwierdził – że trafiła ona w zapotrzebowanie odbiorców. Potwierdza to także szerokie grono organizatorów, prelegentów i uczestników, których Jego Magnificencja przywitał. Następnie Rektor KUL postawił pytanie: Czy w płaszczyźnie rozmów o alkoholu można mówić o szczęściu?, oraz: Jaki powinien być charakter tych rozmów, aby posłużyły one osobom potrzebującym wsparcia?

Problematykę uzależnienia od alkoholu przedstawił dr Janusz Koczberski z Poradni Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Lublinie. Zdefiniował uzależnienie jako stan psychologiczny, społeczny i czasem fizjologiczny, polegający na wytworzeniu w sobie przemożnej potrzeby lub przymusu przyjmowania jakiegoś środka. Samo spożywanie alkoholu nie różnicuje ludzi, istotna jest natomiast osobowość, warunkująca sposób postrzegania i konsumowania środka. Najważniejszą rolę w kształtowaniu odpowiedniej postawy wobec alkoholu odgrywa rodzina, która powinna uczyć rozpoznawania pokus i opierania się im. Wiele współczesnych rodzin jest jednak pod tym względem dysfunkcyjnych: uczy dzieci korzystania z przyjemności, konsumpcjonizmu – zamiast ćwiczenia silnej woli i odporności psychicznej. Na skutek osłabienia wolnej woli przez alkohol młody człowiek traci kontrolę nad spożywaniem, a używka zaczyna niszczyć strukturę jego osobowości, wypacza

ją. W terapii uzależnionego niezbędna jest praca z całą rodziną i przywracanie prawidłowych funkcji poszczególnym jej członkom. Ważna jest pomoc kogoś spoza rodziny, kto potrafi zdystansować się wobec problemu i wspierać w walce z uzależnieniem. Na koniec dr J. Koczberski podkreślił, że młody człowiek musi ponieść konsekwencje swych czynów, nie wolno go przed nimi ochraniać, gdyż tylko dzięki temu nauczy się on prawidłowo obchodzić z alkoholem.

Skutki alkoholizmu w życiu jednostki i życiu społecznym przedstawiła Teręsa Gens, psycholog sądowy i Konsultant Komendy Stołecznej Policji. Przyczynę dużej popularności alkoholu tłumaczyła zjawiskiem przyzwolenia społecznego dla jego spożywania już w bardzo młodym wieku. *Picie* stało się pewnego rodzaju normą obyczajową, spożywanie alkoholu najczęściej związane jest z wejściem w grupę funkcjonującą na pograniczu prawa, co w sprzężeniu z agresją może szybko prowadzić do socjopatyzacji czy psychopatyzacji. Kluczowym czynnikiem w patologizacji jest dysfunkcyjna współczesna rodzina, brak wychowania normatywnego, ukazującego człowieka jako wartość. Pod wpływem środków odurzających oraz pod naciskiem rówieśników młodzi ludzie dokonują dla zabawy nawet zabójstw, przy czym nie towarzyszy im żadne poczucie winy, brak im uczuciowości wyższej, zanika empatia. Przyczyną często bywa sprzężenie uzależnień oraz obserwowanych w mediach wzorców. Młody człowiek opracowuje sobie w wyobraźni rozmaite warianty dokonanej zbrodni, dążąc do tego, aby były one jak najbardziej precyzyjne i perfekcyjne. Następuje zatem wzajemna eskalacja agresji, obserwowanych wzorców, presji rówieśniczej. Na zakończenie Teresa Gens, podobnie jak jej przedmówca, zwróciła uwagę na bardzo duże znaczenie rodziny w powstawaniu różnego rodzaju patologii.

Kolejnym prelegentem był Jan Sobolewski, który na przykładzie własnej historii opisał mechanizm stawiania się alkoholem. Opowiedział on o początkach swojego picia, zwracając uwagę na bardzo silne uwarunkowania społeczne, pewne przyjęte normy, które powodowały, że przez długi czas nie dostrzegał problemu.

Tematyka drugiej części konferencji koncentrowała się już na konstruktywnych działaniach jakie możemy podjąć w celu zapobiegania alkoholizmowi, czy mamy do tego prawo, czy też jest to naszym obowiązkiem.

W zagadnienia profilaktyki antyalkoholowej wprowadził ks. prof. dr hab. Czesław Cekiera, który przedstawił tło historyczne ruchu trzeźwościowego. Początki działań w tym kierunku zauważyć można już w drugiej połowie XIX wieku w Stanach Zjednoczonych, gdzie profilaktykę skierowano przede wszystkim do młodzieży i była ona mocno związana z działaniami Kościoła i religią. W latach trzydziestych XX wieku powstał świecki ruch Anonimowych Alkoholików. W różne formy pracy na rzecz trzeźwości angażowali się przedstawiciele wielu środowisk, powołując się najczęściej na wartości chrześcijańskie. Kościół organizował bractwa religijne i laickie, zakony i stowarzyszenia abstynenckie, w działania włączali się też lekarze i społecznicy. W 1947 roku powołano do istnienia Ponadwyznaniowe Międzynarodowe Stowarzyszenie Trzeźwości propagujące życie wolne od alkoholu. Organizowano kongresy przeciwalkoholowe, na których podkreślano wielowymiarowość abstynencji oraz działania, jakie należy podjąć w celu jej rozpowszechniania. W podsumowaniu Ksiądz Profesor podkreślił, że społeczeństwo może wiele zrobić w kierunku trzeźwości, ważne jest jednak, aby propagować całkowitą abstynencję, a nie tylko zmianę napojów alkoholowych na te mniej procentowe, gdyż tylko taka radykalna postawa stanowi wiarygodne świadectwo dla innych i jest naj-

Współorganizatorzy: Instytut Nauk o Rodzinie KUL, Katedra Psychoprofilaktyki Społecznej KUL, Uniwersyteckie Centrum Studiów Podyplomowych i Doskonalenia Zawodowego KUL, Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Uzależnionym „Agape”, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej „Gaudium”, Komenda Wojewódzka Policji w Lublinie, Krajowe Centrum ds. AIDS, Niezależne Zrzeszenie Studentów KUL, patronat honorowy: Wielki Kanclerz KUL, Jego Ekscelencja Arcybiskup Józef Życiński, Jego Magnificencja Ksiądz Profesor Stanisław Wilk, Rektor KUL, Lubelski Kurator Oświaty Waldemar Godlewski, Prezydent Miasta Lublina Andrzej Pruszkowski.

► Alkohol – szczęście czy zagrożenie?

lepszym sposobem popularyzowania zdrowego stylu życia.

Mgr Małgorzata Łobodzińska, Dyrektor Wydziału Spraw Społecznych i Pomocy Społecznej Miejskiego Inspektoratu Zdrowia w Lublinie zaprezentowała możliwości przeciwdziałania problemom alkoholowym w lokalnej społeczności. Zwróciła uwagę na to, że obecne regulacje prawne pozwalają dysponować bardzo dużymi środkami finansowymi, a Ustawa o Wychowaniu w Trzeźwości określa szczegółowo możliwe działania. W celu uzyskania tych środków gminy powinny ustalać programy profilaktyczne i konsekwentnie je realizować.

Główne zadania do wykonania określone w ustawie, to:

1. zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych;
2. pomoc rodzinom z problemem alkoholowymi;
3. podejmowanie profilaktycznej działalności edukacyjnej dla dzieci i młodzieży;
4. Wspomaganie instytucji i osób fizycznych pracujących na rzecz uzależnionych.

Prelegentka podkreśliła, jak ważne jest uświadamianie społeczeństwa w zakresie i-przynależnych mu praw i obowiązków, np. o możliwości sądowego skierowania na leczenie osoby, która nie chce się leczyć. Poruszony został również poważny problem sprzedaży alkoholu osobom małoletnim na terenie Lublina.

Jadwiga Łobodzińska, żona pana Jana, który w pierwszej części konferencji opowiadał o własnej walce z uzależnieniem opowiedziała o swojej z nim znajomości i pomocy, jakiej udzielała mu w wychodzeniu z choroby, zanim jeszcze została jego żoną. Przypomniała, że choroba alkoholowa trwa całe życie, a najważniejsza w walce z nią jest chęć, wola dobrego życia. Kończąc swoje świadectwo podkreśliła, że nigdy nie należy tracić nadziei.

Na zakończenie drugiej części sesji plenarnej odbyła się prezentacja kolejnej z serii *Uzależnienia. Fakty i mity* książki *Alkohol – szczęście czy zagrożenie?* autorstwa dr Iwony Niewiadomskiej i mgr Marty Sikorskiej-Głodowicz. Seria ta przedstawia najpoważniejsze współcześnie zagrożenia także te, o których

jeszcze nie mówi się zbyt wiele. Kolejne części będą dotyczyły uzależnienia od narkotyków, mediów, seksu, jedzenia, tytoniu, pracy, kultu publiczności, hazardu. Książka *Alkohol – szczęście czy zagrożenie?* przedstawia syntetyczną wiedzę na temat uzależnienia od alkoholu oraz profilaktyki. Prezentuje ona także fakty i mity dotyczące uzależnienia oraz podaje adresy instytucji niosących pomoc. Mały format i ciekawa forma graficzna ma zachęcać jak najszersze grono odbiorców do sięgania po nią.

Wystąpienia prelegentów przeplatały prezentacje filmów, programów i piosenek związanych z tematyką uzależnienia od alkoholu. Przemawiały one do wyobraźni uczestników konferencji, a także zmuszały do refleksji nad poważnym charakterem problemu.

Sesję plenarną konferencji podsumowała dr Iwona Niewiadomska, zapraszając do udziału w sesji warsztatowej. Kończące konferencję warsztatów prowadzone przez doświadczonych specjalistów, dostarczyły uczestnikom praktycznych umiejętności w profilaktyce i terapii uzależnienia od alkoholu.

Bernadeta Lelonek

W Gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej KUL eksponowana była w okresie od 7 stycznia do 7 lutego 2005 r. wystawa opraw książkowych, wykonanych przez zespół Pracowni Introligatorskiej Biblioteki.

Oprawa artystyczna w wykonaniu pracowników Introligatorni KUL

Wystawa składała się z dwóch części:

1. prezentacja opraw książki pt. „Zbiory specjalne Biblioteki Uniwersyteckiej KUL”. Na wystawie przedstawiono galerię unikalnych artystycznych opraw. Dziesięć osób wykonało 120 różnych opraw tej książki, prezentując w ten sposób przegląd sposobów oraz pomysłów dekoracji opraw. Autorzy i wykonawcy tej pracy to: Barbara Cech, Monika Hunek, Jadwiga Jaźwierska, Iwona Kasiura, Stanisława Mazurek, Urszula Szymańska, Barbara Wierchowska, Sławomir Stasz, Jolanta Wasilewska i Alicja Żydek.

2. fotografie książek przed i po zabiegach renowacyjno-introligatorskich oraz kilkadziesiąt przykładów książek naprawionych (na czas trwania wystawy wyjętych z magazynu), narzędzia i materiały introligatorskie oraz urządzone na czas i potrzeby wystawy przykładowe stanowisko pracy introligatora w Pracowni.

Otwarcie wystawy

Introligatornia w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim powsta-

ła w grudniu 1947 roku, dzięki staraniom ówczesnego rektora naszej uczelni, ks. prof. Antoniego Słomkowskiego. Początkowo mieściła się w gmachu Uniwersytetu przy Alejach Racławickich 14, w skrzydle zachodnim obok kościoła akademickiego, potem - w 1949 roku - przeniesiona została do większego pomieszczenia od strony północno-zachodniej. Pod koniec 1950 roku przeniesiono Introligatornię do nowo objętego przez Bibliotekę Główną budynku przy ulicy Chopina 27. Pierwszym pracownikiem Introligatorni była Bolesława Róża Wiśnińska, siostra ze Zgromadzenia Sióstr Przenajświętszego Oblicza, zwanych Obliczankami. Z introligatorni należącej do tego Zgromadzenia, pochodziło pierwsze, podstawowe wyposażenie pracowni introligatorskiej KUL. Były to najprostsze, ale niezbędne sprzęty i narzędzia: gilotyna do obcinania bloków książek, niewielkie stalowe nożyce do cięcia tektury i kilka drewnianych pras. Stopniowo nabywano własne przyrządy do pracy. Oprawiano wtedy głównie książki dla bibliotek zakładowych (mieszczą-

cych się w gmachu Uniwersytetu), natomiast bardzo mało takich usług wykonywano dla Biblioteki Głównej - ponieważ Introligatornia nie była z nią organizacyjnie związana. Dopiero w połowie 1951 roku uchwała Senackiej Komisji Bibliotecznej spowodowała, że dyrekcja Biblioteki zwróciła się do Rektora KUL o połączenie organizacyjne Introligatorni z Biblioteką Główną. Ostatecznie decyzja o przyłączeniu pracowników do Biblioteki zapadła w 1952 roku.

Stopniowo powiększał się personel introligatorni, a dyrekcja Biblioteki starała się o dokształcanie pracowników, wysyłając je na szkolenia. Introligatorki korzystały z doświadczenia i wiedzy takich mistrzów, jak Ignacy Wiesiołek, introligator od roku 1902 (dyplom mistrzowski uzyskał 10 lat później), zakonnik franciszkanin z Nysy. On też wyszukał i pomógł zakupić maszyny introligatorskie. W 1954 roku pracownia wzbogaciła się o gilotynę i tzw. złoćciarkę firmy „Krauze” oraz nożyce introligatorskie. Urządzenia te, już wtedy dość stare (XIX w.), do dziś, służą w pra-

cowni. W tym samym okresie znakomity introligator warszawski, Stanisław Haremza, podarował pracowni cenny zestaw kilkudziesięciu, potrzebnych do sporządzania artystycznych opraw, drobnych narzędzi (radelka, tłoki, mośiężne liniaki, agaty, kostki i inne).

W połowie roku 1958 kontynuowano szkolenia pracowników introligatorni m.in. u świetnego fachowca i artysty - dr Roberta Jahody-Żółtowskiego, wtedy kierownika Spółdzielni Przemysłu Ludowego „Starodruk” w Krakowie. Był on synem legendarnego Roberta Jahody (1862-1947), który pracował dla takich artystów, jak Stanisław Wyspiański, Julian Fałat, Wojciech Weiss, Leon Wyczółkowski, Teodor Axentowicz, Henryk Uziębło czy wszyscy trzej Kossakowie... Przejął po

ojcu sztukę introligatorstwa artystycznego i chętnie przekazywał tę wiedzę. Pracownicy praktykowały w 1966 roku u introligatora i konserwatora, Piotra Karowskiego, w pracowni konserwacji starych druków Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy. Niektóre przeszły kurs konserwacji książek, zorganizowany przez Archiwum Akt Dawnych w Warszawie pod kierunkiem mgr inż. Maryny Husarskiej. Często zasięgano rad i pomocy lubelskich mistrzów zawodu: Teodora Pawłowskiego i Konstantego Juszkę.

Oprócz siostr ze Zgromadzenia Sióstr Przenajświętszego Oblicza w Introligatorni Biblioteki Uniwersyteckiej KUL były też zatrudniane coraz częściej osoby świeckie; dzisiaj już nie pracuje żadna z siostr - ostatnia zakończyła pra-

cę w Bibliotece odchodząc na emeryturę w 2000 roku. Od z górą półwiecza przez pracownię introligatorską przewinęło się kilkadziesiąt osób. Obecnie w Introligatorni zatrudnionych jest siedem osób, w tym troje po studiach wyższych (Wydział Artystyczny UMCS) i dwie osoby po egzaminach rzemieślniczych - mistrzowskim i czeladniczym. Introligatornią i Pracownią Konserwacji Zbiorów Zabytkowych kieruje kustosz Jolanta Wasilewska (absolwentka historii sztuki KUL).

Fotografie wszystkich opraw oraz więcej materiałów na temat tej wystawy i pracowni introligatorskiej BU KUL - w witrynie Biblioteki Uniwersyteckiej KUL - http://www.bukul.lublin.pl/wystawy_pamietnik.htm

Oprac. Jan Krzysztof Wasilewski

Jak wykonać inwentaryzację parku? Jak przywrócić mu jego dawny blask? Jak zaszczerpić roślinę? Jak sadzić drzewa? Jak wykonać projekt? Takie pytania nurtują studentów Architektury Krajobrazu KUL.

Oczywiście można zdobyć wiadomości czytając książki, ale czy teoria może zastąpić praktykę? Nie da się poznać krajobrazu będąc zamkniętym w czterech ścianach pokoju. Nie można także wykonywać zawodu architekta krajobrazu bez odpowiedniej praktyki. Odpowiedzią na tę potrzebę są wakacyjne praktyki studenckie.

Architektura krajobrazu jest jednym z najmłodszych kierunków na naszym Uniwersytecie. Powstała w 1999 r. Od roku 2001 działa Koło Naukowe Studentów Architektury Krajobrazu. Gromadzi ono ludzi aktywnych, chcących poszerzyć zakres wiedzy, rozwijać swoje zainteresowania. W wyniku współpracy studentów i pracowników zrodziło się wiele ciekawych inicjatyw. Kilka z nich weszło na stałe do kalendarza: nieniszcząca prac studenckich, plenery, wyjazdy terenowe. Działania Koła można również zauważyć na terenie uczelni, np. przygotowywanie oprawy graficznej Kulturaliów, Kongresu Kultury Chrześcijańskiej, Kongresu Teologów Polskich, Dnia Otwartych Drzwi. Podejmowane są także inicjatywy o zasięgu kierunkowym, mające na celu rozwój naukowy studentów architektury krajobrazu. Stają się one okazją do promocji zarówno kierunku jak i całego uniwersytetu na skalę regionalną i ogólnokrajową. Jedną z takich, ciągle rozwijanych inicjatyw jest program wakacyjnych praktyk studenckich.

Od 2001 roku architektura krajobrazu współpracuje z Arboretum i Zakładem Fizjografii w Bolestraszcach. Zaczęło się od kilkuosobowych praktyk

Połączyć teorię z praktyką

wakacyjnych, wyjazdów naukowych, plenerów, warsztatów wikliniarskich. W 2004 roku zrodził się pomysł zorganizowania tam obowiązkowych praktyk dla studentów architektury krajobrazu. W tym samym czasie rozpoczęła się współpraca z Urzędem Miejskim w Przemyśle dotycząca rewaloryzacji Parku Miejskiego. Głównym pomysłodawcą i inicjatorem przeprowadzenia praktyk był mgr inż. Wojciech Januszczyk z Katedry Kształtowania Krajobrazu KUL.

Przygotowania do praktyk rozpoczęły się w czerwcu 2004 r. Ze strony Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego organizatorami byli mgr inż. Wojciech Januszczyk i mgr inż. Piotr Szkołut, który objął opieką część projektową praktyk. Ze strony Arboretum i Zakładu Fizjografii – dr Narcyz Piórecki – dyrektor. Ze strony Urzędu Miasta Przemyśla – inż. Ryszard Kosterkiewicz z Wydziału Kultury, Promocji i Współpracy. Współorganizatorem był także Jan Kamiński z Koła Naukowego Studentów Architektury Krajobrazu.

Praktyki trwały dwa tygodnie na przełomie sierpnia i września 2004. Wzięło w nich udział 14 osób. Studenci podzieleni zostali na dwie grupy, z których jedna przez tydzień pracowała w Parku Miejskim w Przemyśle, a druga w Arboretum w Bolestraszcach. Po tygodniu nastąpiła zmiana grup.

Bolestraszcze leżą 7 km na północny-wschód od Przemyśla. W 1975 roku na terenie starego parku z dworem i oficyną, założono placówkę naukowo-badawczą zajmującą się dendroflorą oraz założeniami ogrodowymi. Kolekcja roślin obejmuje wiele unikalnych gatunków rodzimych i szklarniowych, w tym rzadkie odmiany jabłoni, gruszy i innych roślin owocowych. Arboretum

prowadzi badania z zakresu ich uprawy, zastosowań i przechowywania. Ważnym zadaniem jest także ochrona zagrożonych gatunków roślin.

Tak szeroki zakres działań stwarza doskonałe warunki do nabywania wiedzy i praktyki dla przyszłych architektów krajobrazu, zwłaszcza że obiekt jest malowniczo położony i harmonijnie komponowany. Studenci, uczestnicząc w różnorodnych pracach, poznawali jak jest urządzony i jak funkcjonuje duży park, będący jednocześnie placówką naukowo-badawczą. Uczyli się zasad pielęgnacji roślin, szczepienia, sadzonkowania. Uczestniczyli w zbiorze i namiętności roślinochronionych. Podczas wykładów prowadzonych przez dr Narcyz Pióreckiego zapoznali się z pracami badawczymi prowadzonymi przez kadrę naukową. Studenci prezentowali także przygotowane wcześniej referaty, które dotyczyły różnorodnych zagadnień związanych z ich zawodowymi zainteresowaniami. Osiem referatów zostało zebranych pod wspólnym tytułem „Między wizją a rzeczywistością”.

Drugim miejscem pracy był Park Miejski w Przemyśle, założony w roku 1841 na zboczu wzgórza zamkowego. Czasy swojej największej świetności przeżywał na początku XX wieku i w okresie międzywojennym. Na jego terenie znajdują się różnorodne obiekty architektury: altany, pomniki, fontanny. Obecnie park jest zdevastowany, jednak mimo zniszczeń zachował wiele ze swoich walorów i należy do najwartościowszych tego typu obiektów w Polsce. Staraniem opiekuna parku rozpoczęto prace zmierzające do przywrócenia jego dawnej świetności. Powstały koncepcje renowacji obiektów architektury i zabytkowej roślinności.

Studenci KUL podczas pracy w parku wykonali inwentaryzację wraz z oceną zdrowotności części drzewostanu parku. Została ona przygotowana w formie mapy i osobnego opracowania.

Zasadniczą częścią prac było wykonanie projektów zagospodarowania wybranych fragmentów parku. Studenci pracowali w kilkuosobowych zespołach. Powstały cztery projekty.

Z uwagi na obszerność opracowań prace były kontynuowane po powrocie do Lublina. Przygotowano projekty do wystawy, sporządzono opisy. Została także wykonana makietka ogrodu partnerstwa miast. W ramach przedmiotu „Urządzanie i pielęgnacja terenów zieleni” w I semestrze 2004/05 powstały techniczne opracowania tych projektów.

W pierwszych dniach listopada zorganizowano wyjazd Koła Naukowego do Przemyśla i Arboretum. Uczestniczyli w nim także studenci chętni do wzięcia udziału w kolejnej edycji praktyk. Ukończone w Lublinie projekty studenci przywieźli do Przemyśla, gdzie obok zdjęć z przebiegu praktyk zaprezentowali je na wysta-

wie „Między wizją a rzeczywistością” podsumowującej wakacyjne praktyki. Wernisaż odbył się 5 listopada 2004 roku w Galerii Podziemia w przemyskim kościele oo. Franciszkanów, otwarcia dokonał Prezydent Miasta Przemyśla - Robert Choma.

Zarówno praktyki, jak i późniejsza wystawa miały za zadanie promocję kierunku architektura krajobrazu oraz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego na terenie Przemyśla. Pracujący studenci byli rozpoznawalni dzięki koszulkom Uniwersytetu, co wzbudzało zainteresowanie wśród mieszkańców i turystów. Podczas wystawy prezentowano materiały promocyjne Uniwersytetu oraz „Przegląd Uniwersytecki”.

Kolejnym krokiem prowadzącym do stałej współpracy KUL z wyżej wymienionymi instytucjami jest przygotowany przez organizatorów praktyk zestaw tematów prac magisterskich. Studenci, którzy zdecydują się na wybranie jednego z tematów, otrzymają pełną pomoc naukową, a także, co ważne, zwrot kosztów pisania pracy magisterskiej, przejazdów, wykonania projektów, noclegów i wyżywienia. Studenci staną w szranki konkursu na najlepszą pra-

cę magisterską. Najlepsze prace zostaną nagrodzone.

Praktyki nie stanowią jedyne go pola działalności Koła Naukowego. Podejmowane są nowe, wielokierunkowe przedsięwzięcia. Studenci wraz z opiekunami pracują obecnie nad trzema projektami zagospodarowania terenów przy firmach i instytucjach, pozyskując w ten sposób sponsorów niezbędnych do realizacji swoich pomysłów. Wykonują także na rzecz uczelni projekt zagospodarowania dziedzińca przy budynku Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego na Poczekajce.

Wszystkie te inicjatywy przynoszą korzyści zaangażowanym stronom. Studenci zdobywają cenne doświadczenie i w praktyce realizują wiedzę zdobytą na studiach. Instytucje otrzymują gotowe do realizacji projekty i mogą starać się między innymi o pozyskanie funduszy z UE i innych źródeł.

Działania takie zwracają również uwagę instytucji i firm na Uniwersytecie, jako miejsce w którym umiejętnie łączy się teorię z praktyką.

Wojciech Januszczyk,
Jan Kamiński

Pamiętnik w podróży, czyli pisanie na kolanie – Kirgistan 2004

Katedra Ekologii Krajobrazu, Wydział Matematyczno-Przyrodniczy

Autorami pomysłu zorganizowania praktyk studenckich dla studentów Katedry Ekologii Krajobrazu w Kirgistanie było dwoje naszych profesorów: Rasuł Magomedow i Zofia Fischer – Malanowska. To miał być początek naszej wielkiej życiowej podróży. Po powrocie z Tien-Szanu, gdy prezentowaliśmy wystawę fotografii, padła propozycja, abyśmy podzielili się wrażeniami z szerszym forum. Zastanawialiśmy się jaką formę przyjąć i postanowiliśmy zrobić to bardzo osobiście, w formie urywków wspomnień kilku uczestników. Nie jest to pełen obraz, ale być może przybliży nastrój, wrażenia i pełne zachwyty, ale jakże często nie pozbawione strachu i emocji dwa tygodnie naszego studenckiego życia.

8 sierpnia (niedziela)

Spotykamy się wszyscy na Dworcu Centralnym w Warszawie. Lekko zdezorientowani, wyjeżdżamy z Polski, kierując się do kraju oddalonego od ojczyzny o około 8 tys. km. Mimo długich przygotowań wszystko może się zdarzyć i tak naprawdę nikt nie wie, co nas może spotkać, a – jak pokaże życie – spotka nas wiele.

Pierwszym naszym przystankiem jest Moskwa. Cudownie malownicza, ciekawa, ale strasznie uciążliwa z powodu ogromnego smogu, który dla świeżo upieczonych podróżników jest niemiłym zaskoczeniem. Po zwiedzeniu miasta udajemy się na lotnisko, gdzie mają do nas dołączyć kolejni uczestnicy wyprawy z Dagestanu i Rosji. Już w komplecie wsiadamy na pokład samolotu i ruszamy dalej pod osłoną nocy. Niemal wszyscy po raz pierwszy lecą samolotem, dlatego też każda, nawet najmniejsza turbulencja wywołuje uczucie niepokoju, które próbujemy maskować dobrą miną lub naprędce wymyślonym dowcipem, podczas gdy reszta smacznie śpi.

9 sierpnia (poniedziałek)

Gdy koła naszego samolotu uderzają o płytę lotniska w Biszkeku, stolicy Kirgistanu, zaczynamy być w pełni świadomi tego, że rozpoczyna się nasza wielka przygoda. Na miejscu wita nas prawie pusta hala lotniska i Jura – człowiek, który zorganizował nasz pobyt w Kirgizji. Na zewnątrz kłębi się tłum naciągaczy, oferujących przejazd w dowolnie wskazane miejsce. Są tak nachalni, że chcą brać nasze plecaki i od razu pakować je do swoich aut. Odganiamy się jak przed chmarą wściekłych os. W końcu resztką

sił pakujemy się do przeznaczonych dla nas busów i ruszamy dalej przed siebie.

10 sierpnia (wtorek) – Droga do I Bazy

Nie wiemy, która to już godzina spędzona w podróży. Jedziemy ciężarówką przerobioną na samochód osobowy. Siedzenia niewygodne, zmęczenie ogromne, czujemy zapach spalin. Usiłujemy zasnąć, ale co chwila trzęsie całym samochodem. Kierowca próbuje przejechać przez rzekę. Mostem nie można, bo samochód jest za duży i za ciężki. Na szczęście rzeka, choć ma rwący nurt, jest płytka. Woda jest jakby brudna. Okazuje się, że to rzeka zasilana przez topniejący właśnie lodowiec. Pierwszy raz widzimy coś takiego i chyba trochę zaczynamy się bać. Wydaje nam się, że za chwilę cały samochód zanurzy się w lodowatej wodzie. Na szczęście tylko nam się wydaje. Następna rzeka i następna przeprawa. Znowu samochód przechyla się niebezpiecznie na bok, wjeżdżamy pod górę wąską i krętą dróżką. W takim terenie bardzo trudno jest poruszać się jakimkolwiek środkiem lokomocji. Ale ten zdaje się być już sprawdzonym. Kierowca radzi sobie świetnie, jest w swoim żywiole. Mamy tylko na-

dziedzie, że nie zgubi drogi i cali dojedziemy do bazy.

Nie przywykliśmy do tak surowego krajobrazu. Patrzymy przez okno i podziwiamy ośnieżone szczyty, oświetlone przez poranne słońce. Do niższych partii, w doliny, nie dotarło jeszcze światło. Jesteśmy na wysokości prawie 4 tys. m n.p.m. i trudno uwierzyć, że da się tu wjechać samochodem. Krótki postój. Lodowate powietrze orzeźwia, a ostro rysujące się przed nami szczyty centralnej części Tien-Szanu budzą radość, że udało się nam dotrzeć aż tutaj. Spod cienkiej warstewki śniegu gdzieś wystają mchy i barwne porosty. Na nagich skałach tworzą one kolorowe mozaiki. Przy tak trudnych warunkach, blisko granicy wiecznego śniegu, tylko one mogą przetrwać. W oddali, w obniżeniach i szerokich dolinach widać łąki i stepy, nadające nieco łagodności temu surowemu krajobrazowi. Widoczność jest dobra, możemy więc przez chwilę podziwiać odległe szczyty.

Ruszamy dalej. Nagle pogoda zaczyna się zmieniać. W kilka chwil niebo pokrywa się gęstymi, granatowymi chmurami. Mamy wrażenie, że jesteśmy w samym środku takiej chmury. Zaczyna padać śnieg i grad, wieje silny, porywisty wiatr. Nie widać już wierzchołków gór, zasłonięte są chmurami. Widoczność zmniejsza się do kilku metrów. Ale kierowca bez trudu odnajduje drogę, chociaż drogi w naszym rozumieniu to tu w ogóle nie ma.

Szybko zjeżdżamy łagodnym stokiem i po niedługim czasie znów zaczyna się świecić słońce, a przed nami pojawia się tęcza. W samochodzie robi się gorąco. Gdzieś w oddali tworzą się wśród wierzchołków gór gradowe chmury. Na pewno jeszcze dziś będzie padać.

Zmęczenie daje się we znaki, zasypiamy co chwilę, ale budzi nas własna ciekawość. Wjechaliśmy w szeroką dolinę. Mijamy wioskę: to kilka niewielkich domów, stado owiec, kóz i płynąca nieopodal rzeka. Znów podziwiamy: tym razem jednak ludzi, którzy potrafia żyć w tak surowych warunkach. Teraz z bliska można przyrzeć się łąkom. Wśród traw kolorowe kobierce drobnych kwiatów; im bliżej rzeki, tym roślinność bardziej zielona i soczysta. Nie widać nigdzie drzew, co potęguje wrażenie ogromu otwartej przestrzeni. Teren jest płaski, pocięty na małe, nieregularne wysepki, pooddzielane labiryntem płytkich koryt rzecznych. Krystalicznie czystą wodę tu tejsi mieszkańcy czerpią wprost z rzeki. Po obu stronach doliny mijamy łagodne pagórki. Łatwo zauważyć świstaki i stada pasących się owiec. Za kilka godzin dojedziemy do bazy. Wkrótce będziemy mogli dokładnie przyrzeć się sercu Tien-Szanu.

11 sierpnia (środa) – Baza Ak-Shirek 3500 m n.p.m.

Po raz pierwszy od paru dni jesteśmy wypoczęci, a co ważniejsze – bardzo szczęśliwi. Wszystko, co tu wczoraj

zastaliśmy, przeszło nasze najśmielsze oczekiwania. Sprawnie urządzona baza myśliwska klubu Safari jest położona w samym środku gór, w miejscu, gdzie rozległa dolina przerażała się w piękny kanion. Bogactwo roślinności na wysokości ponad 3,5 tys. metrów jest zaskakujące i zachwycające. Niektóre tereny przypominają prawdziwą pustynię – to spękana, sucha i gorąca ziemia. Pyszne jedzenie, krystalicznie czysta woda z pobliskiej rzeki i „bania”, czyli sauna wodna przyprowadzają nas o zawrót głowy.

Mamy dzisiaj dzień aklimatyzacji, czyli każdy robi, co mu się żywnie podobą. Część osób wybiera się z profesorem, aby bliżej poznać otaczającą bazę masyw górski. Pozostali łowią ryby z ludźmi z bazy. Jak się potem okazuje, połów połączony z patroszeniem ryb jest świetną rozrywką. Wszyscy tutaj są bardzo mili i otwarci. Szczególnie jednak miejsce w naszej pamięci, jak się później okaże, zajmie Azis. Azis jest kirgiskim studentem leśnictwa, który dołączył do naszej praktyki. Biorąc pod uwagę, że w Kirgizji jest bardzo mało lasów, jest to dość nietypowy kierunek. Azis żartuje, że na jedno drzewo przypada tu dwóch leśników. Ten przesympatyczny chłopak to chodząca kopalnia pomysłów. Wieczorami, kiedy zbieraliśmy się w jednym z naszych baraków, wciąż wymyślał nowe gry i zabawy. W miejscu odciętym od wszelkiej cywilizacji ktoś taki jest na wagę złota.

13 sierpnia (piątek) – I Baza, ciąg dalszy

Wczoraj zaczęliśmy naszą pracę badawczą. Badaliśmy transekt obrany przez profesorów. Szło nam tak dobrze – byliśmy w terenie praktycznie cały dzień – że dzisiaj w nagrodę profesor Magomedov zabrał nas na wędrowkę po Tien-Szanie. Grupa naukowa, do której się przyłączyliśmy, robi tu swoje badania. Widok zapiera dech w piersiach. Cudowne, ogromne, ośnieżone szczyty górskie, a tuż pod nimi brązowe skały z kępami traw i kwiatów. Po paru godzinach skonani, ale szczęśliwi wracamy do bazy na długo wyczekiwany posiłek, czyli baraninę. Powoli zaczynamy sobie zdawać sprawę, że to dość specyficzne mięso stanie się niebawem naszym koszmarem lub przysmakiem. Tutaj w Kirgizji jedzenie znacznie różni się od naszego w Polsce – jest bardzo ostre i obficie przyprawione czosnkiem, co nie pozostaje, rzecz jasna, obojętne dla naszych żołądków.

Powoli zaczynamy się przyzwyczajać do zmiennej pogody. Odkrywamy nawet pewien schemat: od rana do godziny 14. jest gorąco, wręcz upalnie. Stan ten – tylko trochę osłabiony – utrzymuje się do 16-17., a potem nagle może nastąpić gwałtowna zmiana i robi się zimno. Na przemian wiatr, śnieg, deszcz. Przynajmniej zawartość naszych 20 kg plecaków przydzwigananych na plecach zostaje w pełni wykorzystana. Dostosowujemy też do pogody harmonogram pracy: wychodzi-

my wcześniej rano, tak aby około 17. być już w bazie.

17 sierpnia (wtorek) – II Baza: Ak-Zeltoj 3300 m n.p.m.

Zaraz po śniadaniu, na którym możemy po raz kolejny delektować się baraniną, pakujemy się, robimy parę zdjęć na pożegnanie i ruszamy do drugiej bazy, oddalonej o jakieś 3-4 godziny drogi. Zmieniamy bazę.

Znowu towarzyszy nam dobrze już znana ciężarówka Saszy. Jak można się domyślić Sasza dość długo pracuje w tej branży, bo nawet jazda w klapkach nie przeszkadza mu w pokonywaniu rwących potoków i stromych brzegów skalnych. Wszyscy podziwiamy kunszt naszego kierowcy, próbując jednocześnie nadążyć za wciąż zmieniającym się krajobrazem. Góry stają się coraz łagodniejsze, pagórki są już niższe i bardziej rozłożyste, jednym słowem wjeżdżamy w step wysokogórski. Po pewnym czasie dojeżdżamy na miejsce. Druga baza, położona nad rwącą rzeką u podnóża gór, jest jeszcze wspanialsza od poprzedniej. Tutaj zachwyca przestrzeń, słońce i wiatr, kolor nieba oraz wspaniałe obrazy tworzone przez płynące po ziemi chmury. Czasem w jednej chwili można dojrzeć padający śnieg, gdzie indziej deszcz, a jeszcze w innym miejscu świecące słońce, przy odrobinie szczęścia pojawia się też tęcza.

Poprzednia baza leżała w samym sercu przytłaczających gór. Z obecnej możemy podziwiać przepiękny step. Horyzont zdaje się być bardzo daleko, wszystko jest tak cudowne i nowe, że nawet nie zwracamy szczególnej uwagi na brak naszej dotychczasowej kucharki. Od tej pory będziemy musieli sobie sami gotować... baraninę.

18 sierpnia (środa) – II Baza

Wędrując polodowcową doliną podziwiamy ogromną, zachwycającą przestrzeń. Liczne, wąskie odnogi anastomozującej rzeki rozłożyście, żywo i zdawałoby się wesoło biegają szeroką doliną, raz po raz zmieniając kierunek. Rozczłonkowana rzeka tworzy między zakolami i starorzeczami liczne wysepki: od zwykłych kamienistych, pozornie pozbawionych życia do tętniących zieleńią gęsto splecionych ze sobą traw i turzyc. To wariactwo różnorodności szybko jednak ucieka sprzed naszych oczu, gdy spoglądamy wyżej. Tam zaczynają się bułwate stoki, przechodzące w łagodne szczyty. Krajobraz staje się monotonny, łagodne, z rzadka pokryte roślinnością górki, przechodzą jedna w drugą. Jedynie wystające gdzieś blokady skalne pozwalają odnaleźć w krajobrazie jakąś odmienność. Trudno uwierzyć, że szczyty tych właśnie „pagórków” znajdują się na wysokości 3 tys. m n.p.m. Wyżej krajobraz ponownie zmienia się. Tu na linii horyzontu odznaczają się wyraźnie ostre, skaliste, często pokryte śniegiem szczyty najwyższych partii Tien-Szanu.

► Pamiętnik w podróży, czyli pisanie na kolanie

Uroku doliny dopełniają zwierzęta. Tym razem małą grupką jedziemy konno – reszta kończy analizę struktury kolejnego transektu krajobrazowego. Wspinamy się na jeden z łagodniejszych szczytów. Nasze leniwe wierzchowce przystają co chwilkę, żeby ukradkiem zerwać choć kilka ździebełek wszędobylskiej trawy. Lecz to nie przykuwa naszej uwagi. Nie możemy się też skupić na podziwianiu krajobrazów. Wciąż słyszymy rozbrzmiewające tu i ówdzie świsty w różnej tonacji. To alarmowe nawoływania świstaków. Co chwilę możemy obserwować nerwowe „stójki” tych sympatycznych futrzaków lub ich paniczne ucieczki do gęsto rozsianych na stoku nor. Nie wszystkie jednak są tak płochliwe i przy odrobinie szczęścia możemy sfotografować świstaka stojącego na dwóch łapkach, jakby celowo pozującego do fotki.

Równie łatwo dostrzegalne dla baczного oka są szybujące nad głową sępy, orły, kruki i inne ptasie drapieżniki, zachwycające swą sylwetką w locie. Najłatwiej jest obserwować stada domowych kóz, owiec, koni oraz egzotycznych dla nas jaków, których odchody – zwane tu kizjakami – używane są jako materiał opałowy w zastępstwie trudno dostępnego drewna czy węgla.

Nie wszystko jest jednak na wyciągnięcie ręki. Oddalone o kilka kilometrów szare punkciki na zielonkawych stokach to stada dzikich owiec i górskich koziorożców. Ich doskonały wzrok nie pozwala na podejsię i obserwację z dogodnej odległości i niekiedy tylko wprawne oko jest w stanie wytropić te płochliwe zwierzęta.

20 sierpnia (piątek) – II Baza

Tu na stepie pogoda zmienia się jak w kalejdoskopie. Często to od niej zależy, czy pójdziemy robić transekt w terenie, czy też będziemy opracowywać wyniki otrzymane w poprzedniej bazie, czekając na sprzyjającą pogodę. Jeśli nie jesteśmy w terenie, rozmawiamy z naszą panią Profesor, albo siedzimy w jadalni i przygotowujemy posiłki. Przywykliśmy już do baraniny i do niezaparzonej herbaty – woda nie osiąga tu 100°C (jest za wysoko!). Wszystko to jest w tych warunkach normalnością. Najbardziej jednak dokucza nam brak muzyki, dlatego ciągle ktoś coś śpiewa i nuci, powstają nawet pseudozespoły.

21.08. – sobota (III Baza Las 2200 m n.p.m.)

Kolejna zmiana miejsca i kolejnie krajobrazy, które czekają na odkrycie. Początkowo jedziemy drogą podobną do tej, którą przyjechaliśmy – prowadzi przez rwące rzeki i wyboje. Po jakimś czasie widok za oknem zaczyna się zmieniać: nie widać już opustoszałych gospodarstw domowych i bezkresnego stepu. Długimi serpentynami po

wyboistej drodze dojeżdżamy do spowitej chmurami przełęczy. Na okolicznych wznieszeniach zalega śnieg. Tutaj spotyka nas niespodzianka – znajdujemy na drodze karton brzoskwiń, które najwyraźniej wypadły komuś niedawno tędy przejeżdżającemu. Dla nas jest to nie lada rarytas, biorąc pod uwagę to, że zapas naszych arbuzów i słodczy już dawno stracił swoją świeżość. Skazani na „białą bombonierkę”, czyli cukier w kostkach możemy wreszcie zasmakować czegoś innego. Po pokonaniu przełęczy czeka nas kolejne zaskoczenie – pojawia się asfalt. Pewnie od lat nie był łatany, wszędzie zieleń wielkie dziury a czasem nawet na środku drogi leżą głazy. Nie zważając na to mkniemy jednak raźnie dalej z panem Saszą po czarnej drodze zastanawiając się, kto mógł wybudować taką drogę pośród gór? W końcu dojeżdżamy do celu naszej podróży – zalesionego, pięknego wąwozu z górkim strumieniem płynącym jego środkiem. Tutaj spędzimy jedną dobę pod namiotami.

Dzień praktycznie cały jest wolny. Zadania, które stoją przed nami można wykonać szybko. Każdy więc wybiera się na małą wycieczkę krajoznawczą. Ścieżka staje się jednak coraz bardziej stroma. Kiedy w końcu wchodzimy na mały pagórek stajemy zdumieni. Przed nami rozpostiera się szeroka dolina. Na wielkich pastwiskach pasą się stada koni i krów. Co kawałek widać samotną jurkę. Czasem w oddali przejedzie na koniu Kirgiz, pozdrowi wyciągnięciem ręki i pogna dalej. Wydaje nam się jakby czas się zatrzymał.

Wieczorem ponownie, razem z kilkoma osobami wybieramy się na krótki spacer. Po drodze spotykamy starszego Kirgiza przy swojej jurcie. Jest bardzo gościnny – częstuje nas kumyssem (kobyli mlekem) i zaprasza do środka. Niestety, nie możemy skorzystać z zaproszenia, czas wracać.

22.08 – niedziela (IV Baza, Issyk-kul 1600 m n.p.m.)

Upagniony odpoczynek jest zaledwie o godzinę drogi od nas. Jesteśmy wniebowzięci, bo wiemy co nas czeka: słońce, woda i plaża. Jedziemy do miejscowości, w której mamy spędzić ostatnie dni przed powrotem do Polski. W międzyczasie kończymy opracowywanie zebranego materiału. Jeszcze raz wszystko analizujemy i wyciągamy wnioski. Całość mamy przedstawić na konferencji kończącej nasze praktyki.

Po drodze mijamy kirgiskie wioski, sklepy i przydrożne jurty przerobione na bary. Korzystamy z okazji by po raz pierwszy od dłuższego czasu skosztować prawdziwych słodczy. Profesor Magomedow kupuje całej grupie „snikersy”.

Droga jest oddzielona od brzegu jeziora niewielkim pasem łąk i zabudowań,

dzięki czemu możemy dokładnie obserwować otoczenie. Wreszcie około południa docieramy na miejsce. Zostajemy zakwaterowani w poradzieckim ośrodku wczasowym, gdzie zostawiamy rzeczy i pędzimy nad jezioro. Nad Issyk-kulem majestatycznie piętrzą się szczyty Tien-Szan – na północy niskie, a te najwyższe, ośnieżone pasma po południowej stronie. Oczywiście od razu korzystamy z kąpeli. Woda jest ciepła, niesamowicie przejrzysta i... słona.

24.08. – wtorek (IV Baza)

Kolejny dzień w raj. Życie tutaj zupełnie nie przypomina tego sprzed kilku dni. Śnieg, grad, wiatr zostały daleko za nami! Wszystko jest odgórnie zaplanowane, jak przystało na ośrodki wczasowe. Określone godziny posiłków, śladowe ilości baraniny i mnóstwo brzoskwiń pochodzących z pobliskich sadów sprawiają, iż czujemy się tu zupełnie inaczej niż wcześniej. Pół dnia spędzamy na plaży, a drugie pół na przygotowaniach do konferencji. Jedno wciąż pozostaje bez zmian – cudowne krajobrazy i bardzo przyjaźnie nastawieni ludzie...

25.08. – środa

Ostatnim miejscem, które będziemy mieli okazję zwiedzić jest Biszkek. Jedziemy tym samym bussem, którym jechaliśmy z lotniska. Droga jest asfaltowa, słońce praży, a w aucie rozbrzmiewają dźwięki upragnionego radia. Jedyne, co nas zaskakuje, to sposób jazdy kirgiskich kierowców. Człowiek obserwujący ich z bliska ma wrażenie, że w tym kraju nie ma przepisów ruchu drogowego. Każdy jeździ, jak mu się żywnie podoba. Na szczęście cali i zdrowi dojeżdżamy do Biszkeku.

Dochodzi godzina 16, a my odczuwamy, że jest strasznie duszno i parno. Wszędzie jest pełno ludzi. Trochę to nas dezorientuje po tylu dniach spędzonych na odludziu. Biszkek jako miasto nie wyróżnia się niczym szczególnym. Typowa betonowa dżungla, dużo bloków i sklepów. W niektórych miejscach pełno śmieci. Jedyne, na czym nam teraz zależy, to znalezienie jakiegoś targu lub sklepu z pamiątkami.

Wieczorem dzięki uprzejmości kierownika klubu „Safari”, zostajemy zaproszeni na kolację, po której udajemy się na lotnisko. Wracamy do Polski.

Tak właśnie kończy się nasza wielka przygoda, w której mieli przyjemność wziąć udział: Gosia, Magda, Ola, Magda, Kasia, Rafał, Piotr, Daniel i Mateusz. A wszystko to było możliwe dzięki nieocenionej pomocy i zaangażowaniu pani prof. Zofii Fischer-Malanowskiej, prof. Rasuła Magomedova, życzliwości władz naszego Uniwersytetu oraz hojności sponsorów.

Magda Markowska, Katarzyna Flaga
Daniel Klich, Mateusz Borny

KALENDARIUM

- W dniach 1-2 grudnia 2004 r., w „Domu Spotkania” Caritas Lubelskiej (Dąbrowica), odbyło się ogólnopolskie seminarium **„Metodologia pedagogiki zorientowanej humanistycznie”**, organizowane przez Oddział Lubelski Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, Katedrę Pedagogiki Ogólnej KUL i Zakład Pedagogiki Kultury UMCS. Seminarium to zainaugurowało cykl sympozjów zatytułowanych „Seminaria Metodologii Pedagogiki”, organizowanych dzięki współpracy oddziałów Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego i ośrodków akademickich z całej Polski. Patronat naukowy nad całą inicjatywą sprawuje Komitet Nauk Pedagogicznych PAN. KUL reprezentowali: z Instytutu Pedagogiki ks. prof. Marian Nowak (referat: Metodologia pedagogiki między „teoretycznością” i „praktycznością”), prof. Krystyna Chałas, prof. Piotr Gach, prof. Marian Surdacki, dr Ewa Domagała-Zysk, dr Dorota Kornas-Biela, ks. dr Roman Jusiak, dr Franciszka Wawro; z Wydziału Filozofii ks. prof. Andrzej Bronk, dr Monika Walczak, mgr Agnieszka Salamucha.
- 2 grudnia 2004 r. odbyło się sympozjum **„Płciowość ludzka w kontekście miłości”** zorganizowane przez Instytut Teologii Moralnej.
- W dniach 6-7 grudnia 2004 r. pracownicy Instytutu Filologii Angielskiej KUL zorganizowali **kiermasz świąteczny**, z którego dochód przeznaczono na sfinansowanie operacji ratowania życia Iwony Matyjas.
- 7 grudnia 2004 r. odbył się wernisaż wystawy fotograficznej **„Kirgistan w naszych oczach”**, przygotowanej przez pracowników i studentów Katedry Ekologii Krajobrazu Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego KUL.
- 8 grudnia 2004 r. Akademicki Klub Myśli Społeczno-Politycznej „Vade Mecum” zorganizował **spotkanie z Markiem Czerneckim** (pracownikiem Instytutu Historii KUL), autorem książki „U źródeł polskiego liberalizmu. Wiadomości Literackie wobec Kościoła Katolickiego w latach 1924-39”.
- 8 grudnia 2004 r. Katedra Ochrony Środowiska oraz Koło Naukowe Studentów Ochrony Środowiska Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego KUL zaprosili na sesję naukową pod hasłem: **„Parki narodowe i krajobrazowe - możliwości oraz problemy ochrony przyrody”**.
- Uniwersyteckie Centrum Studiów Podyplomowych i Doskonalenia Zawodowego zorganizowało w dniach 8-10 grudnia 2004 r. szkolenie **„Cykl zarządzania projektem finansowym z funduszy strukturalnych”**.
- 9 grudnia 2004 r. Instytut Teologii Dogmatycznej KUL zorganizował sympozjum naukowe w **25. rocznicę śmierci Sługi Bożego ks. profesora Wincentego Granatę**, Rektora KUL w latach 1965-1970.
- W dniach 9-10 grudnia 2004 r. Katedra Metafizyki KUL zaprosiła do udziału w cyklu wykładów **prof. dr. Bertholda Walda z Theologische Fakultät Paderborn**.
- W dniach 10-11 grudnia 2004 r. Międzywydziałowy Instytut Geografii Historycznej Kościoła w Polsce zorganizował w Warszawie **ogólnopolską konferencję naukową siostr historyczek**. Temat konferencji brzmiał: „Represje systemu komunistycznego wobec ludzi Kościoła”.
- 10 grudnia 2004 r. Katedra Samorządu Terytorialnego i Polityki Lokalnej Instytutu Socjologii KUL oraz Katedra Historii Ruchów Społeczno-Politycznych XIX i XX w. Instytutu Historii KUL zaprosiły na **konferencję naukową poświęconą Władysławowi Grabskiemu**.
- 10 grudnia 2004 r. Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu i Zakład Metafizyki Wydziału Filozofii KUL zorganizowali **VII Międzynarodowe Sympozjum Metafizyczne** (w ramach corocznego cyklu **Zadania współczesnej metafizyki**) pt. „Powrót do analogii w filozofii. U podstaw racjonalnego poznania rzeczywistości”.
- 11 grudnia 2004 r. w Dworcu Staropolskim KUL odbyło się wręczenie książki pamiątkowej ofiarowanej Księdzu Profesorowi Józefowi Herbutowi.
- W dniach 13-17 grudnia 2004 r. odbył się **II Kiermasz Świąteczny Książki Religijnej**. Udział w kiermaszu wzięły lubelskie wydawnictwa: Towarzystwo Naukowe KUL, Gaudium, Norbertinum, Księgarnia Radia Plus i Wydawnictwo KUL.
- 14 grudnia 2004 r. Katedra Praw Człowieka Instytutu Socjologii KUL zorganizowała **XXII Dni Praw Człowieka**. Problematyka konferencji dotyczyła aktualnych wyzwań badawczych.
- 15 grudnia 2004 r. odbył się uroczysty **Opłatek Uniwersytecki**.
- 15 grudnia 2004 r. Instytut Polonijny KUL zorganizował wykład nt. **„Sytuacja w duszpasterstwie Polaków w Niemczech”**, wygłoszony przez ks. prałata Stanisława Budynia, rektora Polskiej Misji Katolickiej w Hanowerze. W spotkaniu wzięli udział zarówno pracownicy naukowi KUL zajmujący się Polonią, jak też UMCS.
- 16 grudnia 2004 r., podczas posiedzenia Komisji Badań nad Antykiem Chrześcijańskim, ks. prof. Stanisław Longosz wygłosił wykład nt. **„Patrystyczne podstawy dogmatu o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny”**.
- 17 grudnia 2004 r. Koło Naukowe Studentów INoR zainicjowało akcję **zbierania podpisów przeciwko projektowi ustawy o świadomym rodzicielstwie**.
- 12 stycznia br. profesor Rocco Buttiglione wygłosił w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim wykład na temat: **„Prymat sumienia w polityce”**.
- 13 stycznia br. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbyła się **kolejna sesja naukowa poświęcona uzależnieniom**. Tym razem mówiono o mediach. Gośćmi konferencji, zatytułowanej: **„Media – szczęście czy zagrożenie”** byli m.in. ks. bp Adam Lepa, Jan Dworak, Kamil Durczok, Maciej Iłowiecki i ks. Arkadiusz Nowak.
- 18 stycznia br., w **pierwszą rocznicę śmierci śp. profesor Ireny Sławińskiej** (30 VIII 1913 - 18 I 2004) w Kościele Akademickim KUL została odprawiona Msza święta w intencji wszystkich zmarłych profesorów Instytutu Filologii Polskiej KUL.
- 20 stycznia br. Wydział Historyczno-Filologiczny Towarzystwa Naukowego KUL oraz Komisja Badań nad Antykiem Chrześcijańskim odbyły posiedzenie naukowe Komisji Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL. W porządku posiedzenia znalazł się referat z dyskusją: ks. prof. dr hab. Marek Starowieyski (UW), **Narodziny łacińskiej poezji chrześcijańskiej: starożytność – średniowiecze**.
- 20 stycznia br., w Tygodniu Powszechnej Modlitwy o Jedność Chrześcijan Instytut Ekumeniczny KUL zaprosił do udziału w otwartej sesji naukowej pt. **„O wspólnotcie Stołu Pańskiego. Eucharystia - jednoczy czy dzieli”**.
- 22 stycznia br. w Galerii Sceny Plastycznej KUL odbył się **wernisaż wystawy Wojciecha Prażmowskiego**.
- 24 stycznia br. **zmarł Profesor Władysław Panas**. Msza święta pogrzebowa została odprawiona w Kościele Akademickim KUL 31 stycznia 2005 r.
- 27 stycznia br. Instytut Teologii Fundamentalnej KUL zaprosił na spotkanie z okazji **V Dnia Islamu w Kościele Katolickim w Polsce**.
- 17 lutego br. odbyło się posiedzenie Komisji Badań Nad Antykiem Chrześcijańskim KUL oraz Towarzystwa Naukowego KUL. W porządku posiedzenia przewidziano referat z dyskusją: dr Maciej Rajewski (UMCS), **Staroegipska a chrześcijańska archi-**

KALENDARIUM

tekstura sakralna. Ujęcie w perspektywie antropologicznej.

- 18 lutego br. w Galerii 1 im. Bogusława Słomki odbył się **wernisaż wystawy Tomasza Sikorskiego – „Laboratorium ulotności”**.
- 18 lutego br. w Państwowym Uniwersytecie Pedagogicznym im. Iwana Franki w Drohobyczu odbyła się **uroczystość poświęcona pamięci śp. profesora Władysława Panasa**. 20 stycznia br. profesor Panas został uhonorowany tytułem doktora honoris causa Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego w Drohobyczu.
- 18 lutego br. **Izba Handlowa w Paryżu ogłosiła wyniki certyfikowanych egzaminów językowych** przeprowadzonych przez Centrum Egzaminów w KUL. Do egzaminów przystąpiło 21 kandydatów ubiegających się o certyfikaty: **Język francuski turystyki i hotelarstwa – 9 osób, Język francuski sekretariatu zawodowego – 11 osób oraz Dyplom drugiego stopnia języka francuskiego ekonomii i finansów – 1 osoba**. Wszyscy kandydaci zdali pozytywnie egzamin prowadzący do uzyskania certyfikatów, w tym 20 osób uzyskało wynik z wyróżnieniem. Od rozpoczęcia działalności Centrum w 2000 r. 88 studentów uzyskało certyfikaty Izby Handlowej w Paryżu, w tym 60 z wyróżnieniem.
- 22 lutego br. w kościele akademickim KUL odprawiono **Mszę św. w 83. rocznicę śmierci księdza Idziego Radziszewskiego**, założyciela i pierwszego rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.
- 22 lutego br. przybyli do Lublina przedstawiciele **wspólnoty Sant' Egidio z Rzymu**. Z tej okazji Instytut Nauk Biblijnych KUL zorganizował spotkanie z przedstawicielami wspólnoty.
- 22 lutego br. odbyła się w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim kolejna konferencja z cyklu poświęconego uzależnieniom. Tytuł sesji brzmiał: **„Seks - szczęście czy zagrożenie”**.
- W dniach 1-12 marca br. w Galerii 1 Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego została zaprezentowana **wystawa ilustrująca życie i twórczość jednego z największych pisarzy XX wieku Jamesa Joyce'a**. Wystawa została udostępniona przez Ambasadę Republiki Irlandii w Polsce. Wcześniej pokazywana była w wielu krajach na całym świecie.
- 1 marca br. w ramach Konwersatorium Myśli Karola Wojtyły – Jana Pawła II odbyła się dyskusja nt. **„Doświadczenie normatywnej mocy prawdy jako podstawa etyki”**. Wprowadzenie do dyskusji wygłosił dr Kazimierz Krajewski.
- 2 marca br. Katedra Historii Zakonów KUL zaprosiła na **wykład estońskiego historyka – prof. dr. hab. Raimo Pullata** z Uniwersytetu Pedagogicznego w Tallinie (Estonia) nt. **„Dorpatczyk Jan Baudouin de Courtenay i jego korespondencja z ojcem polonistyki w Finlandii Jooseppim J. Mikkołą z lat 1898-1926”**.
- 4 marca br. Duszpasterstwa Akademickie Lublina oraz Archidiecezjalny Ośrodek DA zorganizowali nabożeństwo **Drogi Krzyżowej po Miasteczku Akademickim** w Lublinie. Rozpoczęcie w piątek. Rozważania stacji według tekstów Metropolity Lubelskiego - Abp. Józefa Życińskiego poprowadził bp Artur Miziński.
- III Konferencja z cyklu **„O naprawę polskiej szkoły”** nt. **Jak kształtować charakter młodzieży?** odbyła się 5 marca br. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Organizatorami konferencji były Katedra Pedagogiki Ogólnej KUL oraz Fundacja Servire Veritati Instytutu Edukacji Narodowej.
- 7 marca br. Dział Spraw Pracowniczych i Uczelniany Samorząd Studentów KUL zaprosili na **koncert chóru GOSPEL RAIN**. Dochód z koncertu przeznaczony został na wsparcie Iwoiny Matyjas w walce z chorobą.
- W dniach 7-9 marca br., pod hasłem **„Przekroczyć próg Kościoła”**, odbywał się XXXVII Tydzień Eklezjologiczny. Przedmiot sympozjum stanowiła refleksja nad potrzebą konsekwentnej i nieustannej aktualizacji form i metod wprowadzania ludzi w misterium zbawienia.
- 9 marca br. odbyła się uroczystość nadania **Medalu za Zasługi dla KUL Panu Profesorowi Jerzemu Kłoczowskiemu**. Medal przyznano na wniosek Rady Wydziału Nauk Humanistycznych.
- 10 marca br. Katedra Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej KUL zorganizowała wykłady w języku angielskim: prof. Suzanne Stern-Gillet (Bolton Institute, UK) - **„St. Augustine and the Virtue of Sincerity”**, prof. Denis O'Brien (CNRS) - **„Plotinus, Matter and the One”**.
- W dniach 10-11 marca br. społeczność akademicka KUL przeżywała **uroczystość nawiedzenia Kopii Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej**.
- 15 marca br. Katedra Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej KUL zorganizowała **wykład prof. Daniela Dombrowskiego** z Seattle University, zatytułowany: **„Is the Ontological Argument Worthless?”**.
- 15 marca br. odbył się **wieczór poezji Krzysztofa Kamila Baczyńskiego**, zorganizowany przez Krąg Miłośników Poezji „Dziedzictwo” przy Katedrze Filozofii Kultury KUL.
- 15 marca br. miała miejsce kolejna sesja z cyklu o uzależnieniach. **Problematyka konferencji dotyczyła uzależnienia od jedzenia**.
- W dniach 15-17 marca br. Instytut Filologii Polskiej zaprosił na **wykłady i seminarium dr. Krisa Van Heuckeloma** z Katholieke Universiteit Leuven (Belgia).
- 16 i 17 marca br. Koło Naukowe Instytutu Nauk o Rodzinie KUL po raz trzeci zorganizowało **Dni Patronalne Instytutu Nauk o Rodzinie** zatytułowane **„I Normalnie o Rodzinie”**.
- 17 marca br. odbyła się oficjalna lubelska **premiera najnowszej książki Ojca Świętego Jana Pawła II „Pamięć i tożsamość”**. Organizatorami prezentacji byli Instytut Jana Pawła II oraz Koło Naukowe Teologów KUL.
- 17 marca br. odbyło się posiedzenie naukowe Komisji Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL. W porządku posiedzenia referat z dyskusją: **Tadeos Vartaped Isahakian ZALESKI** (duszpasterz Ormian w Polsce) - 1600-lecie Armeńskiej kultury chrześcijańskiej.
- Katedra Kryminologii i Psychologii Kryminalnej Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL w Tomaszowie Lub. została wybrana przez Centralny Zarząd Służby Więziennej jako **instytucja partnerska w przygotowywaniu programu „Nowa droga dla byłych więźniów” w ramach Inicjatywy Wspólnotowej Equal**. Celem partnerstwa jest zwiększenie szans na zatrudnienie osób, które zakończyły odbywanie kary pozbawienia wolności. Zadania Katedry w ramach projektu będą dotyczyły: pomocy w wyborze grupy skazanych objętych projektem, udziału w przygotowaniu i przeprowadzeniu szkoleń dla skazanych i dla personelu więziennego, opracowania analiz problemowych szczególnie złożonych przypadków dysfunkcji zawodowej niektórych grup lub poszczególnych skazanych, działalności promocyjnej wśród potencjalnych pracodawców, przygotowania ankiet ewaluacyjnych, udziału w przygotowaniu raportów z poszczególnych etapów wdrażania projektu, przygotowania publikacji uwzględniającej płaszczyzny zagadnień w ramach prac nad projektem.

połączyć teorię z praktyką

Jak wykonać inwentaryzację parku?

Jak przywrócić mu jego dawny blask?

Jak wykonać projekt?

Jak zaszczepić roślinę? Jak sadzić drzewa?

**...odpowiedzi na takie pytania szukają
studenci Architektury Krajobrazu KUL.
patrz str. 65-66**

**praktyki studenckie
Katedry Ekologii Krajobrazu
więcej na str. 66-68**

Kirgistan 2004

